Nummer 211A **Doos Gazette** **Januari 2020**
guido.vandermarliere@telenet.be

Boerenbetweterigheid uit het verleden
*
De netheid is een groot sieraad
En meer dan pronk en overdaad
Hetgeen zich slordig toont, misstaat
De schoonheid woont bij regelmaat
*
Doos Gazette, een slim schrift des tijds met meer dan 620 lezers

Beste abonnee

Ludovik ‘Manivelle’ deed voor mij een oproep naar Westvlaamse gedichten en hij stuurde mij al zelf het volgende door:

Nieuwjaarswens

Och menschen van
vlees en bloed
een scheve splette
een verfrommelde gazette
stovers met frieten
een krampe in je kieten
een zatte kaffie met een koekstje
den open heird en een boekstje
La Esterella die ziengt
een lampe die spriengt
een vat uutgegoten
een stik in je kloten
spugen in een zakstje
't kleur van een kakstje
een belastiengsbrief
een gewillig lief
noois de pille vergeten
j'n eigen name nog weten
een buule in j'n otto
zesse juuste met de lotto
zeven dagen ip zeven
een indeliks geweun moar gelukkig leven

‘t Neerhof

Lees de geschiedenis van Poperinghe

Dank zij de goede zorgen van **Jean Boidin** *is de website van ’t Neerhof weer aangegroeid en loopt hij nu tot* **1515.**

https://tneerhofvzw.be/

Jaar 1280 - De Cockerulle
Filip Hooghe, Poperingenaar – schreef een uitgebreid artikel over de Ieperse Cockerulle – die heel wat met Poperinge te maken had.
Een prima overzichtsartikel, de inspanning van het lezen meer dan waard.

Jaar 1379

Filip Hooghe, Poperings historicus, schreef een steengoed artikel over van Artevelde en zijn tijd & Poperinge.
Daarbij dook Filip onuitgegeven bronnen op voor Poperinge – Een edelsteen van een artikel!

We mochten van de auteur Filip Hooghe zijn prachtig werk voor de Poperingse geschiedenis hier opnemen. Te vinden op DiMPop in ht deel 'voor 1400'.

https://tneerhofvzw.be/POPtot1400.html

Een reactie van Roland

Guido
In uw laatste Gazette staat er een artikel van Bertin Deneire ivm CWGC
Bij een foto op het New Military Cemetery staat een persoon, volgens Bertin Deneire is dit Harry Styles en in Westhoek Verbeeldt is dit Percy Sledge
Dit zijn beiden zeer goede zangers, maar de persoon in kwestie is Percy Davis
Mijn moeder woonde 80 jaar bij dit kerkhof

Mvg
Roland TAILLY – *En later kreeg ik nog deze aanvulling:*
Hallo Guido

Na enig zoekwerk heb ik die Harry STYLES teruggevonden en zoals Bertin DENEIRE al vertelde was hij gehuwd met Maria MAERTEN ,
hij had 4 kinderen waarvan er twee vroeg overleden zijn.
Maar de man op de foto is wel degelijk Percy DAVIS

Mvg
Roland

’t Neerhof gaat open op 1 juni 2020 officieel open !
Bezoek onze hopast !

’t Neerhof
Krombeekseweg 32 – 8970 Poperinge

‘t Neerhof

De gerestaureerde hopast van 't Neerhof

't Is te zeggen, **de hopast** kan bezocht worden.
Op 'Monumentendag' hebben we gemerkt dat er heel wat belangstelling bestaat voor de gerestaureerde hopast bij ons op 't Neerhof. En vanaf **dinsdag 2 juni** is de hopast dan ook voor groepen te bezoeken en dit tot en met vrijdag 3 oktober 2020.
Dan gaat ook 't Neerhof in winterslaap.

We zijn open op dinsdag – woensdag – donderdag – vrijdag en zaterdag**namiddag vanaf 13.30 uur** – en dit alleen voor groepen van minimum **15** personen .
Groepen van meer dan 20 personen worden opgesplitst – met een maximum van 30 personen.
De inkomprijs is vastgelegd op **7 euro de man of vrouw**.
Maar dit zonder het hommel – fruit – roersel ! – zie het programma
Een drink – bier of fruitsap – kan bekomen worden in "t Neerhof – maar men dient deze natuurlijk apart bij te betalen, afhankelijk van zijn keuze.

Om praktische redenen kunnen **bussen** niet op het domein toegelaten worden, maar deze moeten hun mensen aan de Krombeekseweg afzetten.

In **het werkjaar 2020** kan men de hopast bezoeken voor twee programma's.
Bij **het eerste programma** bezoekt men de tentoonstelling **'De evolutie van de hopasten door de eeuwen heen'.**
Dit programma bestaat uit uit de volgende punten:

- *Ontvangst 'Wat is hop en wat is hommel?' –*
- *Al dan niet met het proeven van het 'hommel-fruit roersel' of hoe smaakt hop nu echt? – 2 euro apart*
- *De restauratie van 't Neerhof en van de hopast*
- *Rondleiding door de hopast en de tentoonstelling door gids*
- *Kortfilms – De hoppepluk door de eeuwen heen*

Het tweede programma kreeg als titel mee: **De bierheiligen – of hoe het komt dat we blijven drinken en soms wel eens zuipen!**

- *Ontvangst 'Wat is hop en wat is hommel?' –*
- *Al dan niet met het proeven van het 'hommel-fruit-roersel' of hoe smaakt hop nu echt? – 2 euro apart*
- *De restauratie van 't Neerhof en van de hopast*
- *- Rondleiding door de hopast aan de hand van de fantastieke verhalen rond de bierheiligen!*
- *Gedurende de rondleiding worden ook enkele kortfilmpjes getoond – onder andere 'Donar en Donatus' en 'Sint-Bertinus'.*

Beide programma's duren ongeveer 2 tot 3 uur afhankelijk van hoe lang je achteraf blijft plakken!

De initiatiefnmer Dirk Vangheluwe samen met de ingenieur – restaurateur Brecht Vandenberghe

Hou ook onze erfgoedwandelingen in het oog!
Groepen kunnen zich ook inschrijven voor 4 erfgoedwandelingen in Poperinge.

De Poperinghevaart – *Namiddagwandeling – duur 4 uur –*
De wandeling start aan de Blekerij – tegenwoordig VTI – in 't Reepken en we volgen de oude loop van de Poperingevaart, waarbij de gids cultuur-historische uitleg geeft rond de verschillende sites die we passeren. Op deze wandeling bezoeken we onder andere het Blekerijgebouw, drinken we iets bij de brouwerij de Plukker en krijgt men verhalen te horen

rond Roland Garros en het vliegveld uit de Eerste Wereldoorlog, de overdrachten en de vaart, de Bruggweg, de hoeve Leicher en Gwalia, het vliegveld uit de Tweede Wereldoorlog en zoveel meer.

De Stede-oevers

Wereldoorlog I in Pops *– Namiddagwandeling – duur 3 uur –*
De wandeling start op de Grote Markt te Poperinge en we bezoeken een aantal plaatsen waar er een speciaal Eerste Wereldoorlog verhaal aan verbonden is. Halfweg de wandeling gaan we binnen in de Aria om enkele kortfilmpjes rond deze oorlog te Poperinge te bekijken vooraleer we doorstappen naar 'The Old English Cemetery'.

Hop en bier in Poperinge *– Namiddagwandeling – duur 3 uur –*
De wandeling start op de Grote Markt te Poperinge waarna we al snel in de Sint-Bertinuskerk binnen vluchten om aldaar het verhaal te horen van de schepping van de hop – de heilige Donatus en vooral het verhaal van Sint Bertinus zelf en hoe hij de 'minnedronk' kerstende. Daarna wandelen we verder door de stad om te eindigen in het oudste café van Poperinge, de Wijngaard.

Voor de wandelingen is de deelnameprijs normaal gezien 5 euro. Bij het bezoek aan de brouwerij moeten we de inkomprijs daarbij tellen doch deze moet nog bepaald worden.

Zowel voor de wandelingen, als voor de bezoeken aan de Hopast – dient men als groep – liefst veertien dagen voor het bezoek – te reserveren via Guido Vandermarliere.
En dit via : Guido.Vandermarliere@telenet.be

https://tneerhofvzw.be/

Oproep!

Graag starten we hier een 'enquête' naar het onroerend erfgoed van groot Poperinge.

Nu er zo veel gebouwd en verbouwd wordt in Poperinge – moeten we ons zekier de vraag stellen, wat we willen 'bewaren' voor de toekomst van 'mensselijke constructies'.
Wat zou je bewaren als je maximum 20 gebouwen mag bewaren.
Vandaar het voorstel om je eigen lijstje op te maken en dit door te sturen naar de redactie alhier – veel succes!
We nemen aan dat de kerken wel bewaard zullen worden.

Ik bijt dan ook de spits af met mijn lijstje:

- *De motte van de Biermanswal in de Hellehoek*
- *Het ambachtshuisje in de Valkestraat*
- *'t Neerhof – de oude hoeve Lebbe op de Krombeekse Weg*
- *De oude hoeve Quaghebeur in de Bethunestraat*
- *Het Grote Gasthuisgoed – met verdere uitbouw van hoe de hoeve eertijds was*
- *Het oude spin en spellewerkschooltje in de Boeschepestraat – met restauratie*
- *Het kasteel van de Lovie*
- *Het kasteeltje in de Veurnestraat*
- *De Lourdesgrot van Proven*
- *Het oud gemeentehuis van Proven*
- *Het klooster van de Benedictinessen – met de kapel*
- *Het oud kerkhof in de Rekhofstraat*
- *De boerderij van mevrouw Decock in de Hellektelweg*
- *De Douviehoeve in de Steenvoordestraat te Watou*
- *Kasteelsite in Watou*
- *Huis Sansen Ieperstraat*
- *Oud huis in de Prof. Dewulfstraat*
- *Huis Antwerpen – Ieperstraat*
- *Schuur op de Woestense Weg*
- *Schuur op de Frans Vlaanderen weg achter Lyssenthoek cemetery*

En nu is het aan jullie !

- De grotten van Lourdes – De grot van Westouter

Robrecht Degersem *is er in geslaagd om de relieken van Bernadette naar Poperinge te halen en dit voor het tridium in maart van O.L.Vrouw van Sint Jan. Ze zullen aldaar te zien zijn 12 – 13 en 14 maart 2019 en daarna in de basiliek van Dadizele.*

Het tweede filmpje werd gedraaid bij de **grot van Westouter** *– beter bekend als de grot van de Roden Berg.*

Het werd nu op mijn facebookpagina gezet – dus allen daarheen om dit te bekijken en om dit te delen!
Over deze grot kregen we van Frans Devos het onderstaande interessante artikel:

DE LOURDESGROT OP DE RODEBERG–WESTOUTER – Frans Devos

I.De stichter.

De stichter van de kapel van O. L. Vrouw van Lourdes op de Rode Berg: **Eerw. Heer Lodovicus Nollet,** zoon van Josephus en Francise Catry, geboren te Gheluwe de 7de november 1819, overleden te Loker de 10de april 1889 en te Westouter begraven aan de voet van de Calvarieberg, op de feestdag van O. L. Vrouw van de Zeven Smarten, tot wie hij altijd een bijzondere godsvrucht had.

Eerw. Heer Nollet moest veel moeilijkheden doorstaan om de droom van zijn jonge jaren te doorworstelen: toch priester worden.

Hij was nodig thuis om te werken, de colleges waren een tijdlang door de Hollanders gesloten, hij moest opgaan voor zijn lot naar het leger, en toch werd hij priester aan de ouderdom van dertig jaar.

In 1840 werd hij baccalaureus in de heilige Godgeleerdheid en in 1841 onderpastoor te Izegem. Daar was hij een echte volksvriend en een werker op maatschappelijk gebied, als men nog van geen sociologie sprak. Dichterlijke ziel, hij wist in menig vlugschrift de ondeugden en voornamelijk de achterklap af te schilderen.

Van 1852 tot 1860 zette hij met ijver zijn werkzaamheden voort op de Sint Bertinus parochie te Poperinge, waar zijn gezondheid verbeterde. Te Izegem immers, overdaan van werk en ziekelijk geworden, had hij zijn verandering aangevraagd. Hij werd pastoor te Westouter in 1860, waar hij de bijzondere genegenheid genoot van de armen en de minderen, voor wie hij steeds een waren Vader was.

Zijn grote bekommernissen als herder waren; het onderwijs en de Rodeberg.

In de "Brabant" richtte hij zijn eerste spellewerkschool op die afbrandde in 1911. Op Westouterplaats bouwde hij de meisjesschool waar hij als leermeesteres aanstelde: Euphrasie Delbey, die later bewaarster werd van de Rodebergkapel. Op de Rodeberg bouwde hij in 1866 de kantschool, later verkocht aan de schoolmeesteres Sophie Vermeersch, gekend onder de naam: Sophie van de schole.

En wat deed hij al niet om de Rodeberg vermaard van binst de franse omwenteling, vermaard reeds van in de Geuze tijd.

Iedere dag ging Eerw. Heer Nollet er naar toe met zijn wandelstok van 't een huizeke naar 't andere, voorbij de oude "Patrijze" in 1912 vernieuwd en lange tijd het oudste huis van de berg.Meermaals hoorden wij hem zeggen: was ik rijk, al de mensen van de berg zouden een keldertje hebben. Hij zorgde voor water aldaar gelijk in de "Brabant". Bij de kapel deed hij een pomp plaatsen die haar water trok uit een fontein van tien voet diep die hij deed overdekken en reinigen. Tot hetzelfde doel deed hij opzoekingen boven het "Hellegat" maar tevergeefs.

Hij bewerkte dat de vrouwspersonen die uit de fontein in het bos (nu achter de kapel) water hadden gaan putten, dikwijls bleven staan "kommeren" als zij boven kwamen. Daartegen bedacht hij een middel, in die plaats zou hij ze leren een gebed storten.

Hij kocht dan niet ver van de molen aan Louis Vandromme een stukje grond waar hij in "brijken" en langs buiten in bergsteen, een kapelletje deed bouwen ter ere van O. L. Vrouw. Het was al binnen geplakt en langs voor gesloten met een tralie.

De devotie vermeerderde, Sophie van de schole was belast met de kaarsen, en in de meimaand kwam zij er met de kinderen de rozenkrans bidden. Andere mensen van de berg kwamen er ook bij, en zo kreeg 't kapelletje, dat weldra ging verdwijnen voor de grot, meer en meer bijval.

II.Stichting van de grot.

Op 28 september 1873 trok Eerw. Heer Nollet als pelgrim op naar Lourdes met de Franse bedevaart van 't Noorden, onder 't voorzitterschap van Mgr.Lequette, bisschop van Atrecht. De 4de october om 4 uur in de namiddag was hij weder te Westouter . In die tijd naar Lourdes reizen was iets buitengewoons en heel de streek was er mee bezig. Eerw. Heer Nollet kwam naar huis met een nieuw, een godvruchtig en buitengewoon gedacht. Hij zou op de Rodeberg in plaats van een kapelletje, een grot doen bouwen, een grot in ruw bergsteen, in de goesting van Massabielle, waarvoor hij neergeknield had te Lourdes. Zoals Oost- Vlaanderen zijn Lourdes kwam te stichten te Oostakker, zo zou hij op de Rodeberg het West Vlaanderens Lourdes doen oprijzen, tot meerdere eer van God en zijn gebenedijde Moeder.

Dit zou veel geld kosten, de stenen bijhalen door ongebruikelijke straten, grond bijkopen, een woonst vinden voor de bewaakster, daglonen, enz…

Rijk was Eerwaarde Heer pasoor niet, maar toch op God en Maria betrouwend, en op

zijn parochianen en kennissen, legde hij de hand aan ’t werk. Op een steen langs voor werd er later door Eerw. Heer Nollet het volgende jaarschrift gesteld: Ludovicus Nollet me hic posuit.

LUDOVICUS noL L et Me h I C pos U I T.

Wat hij vertaalde: Louis Nollet
Heeft mij gezet.

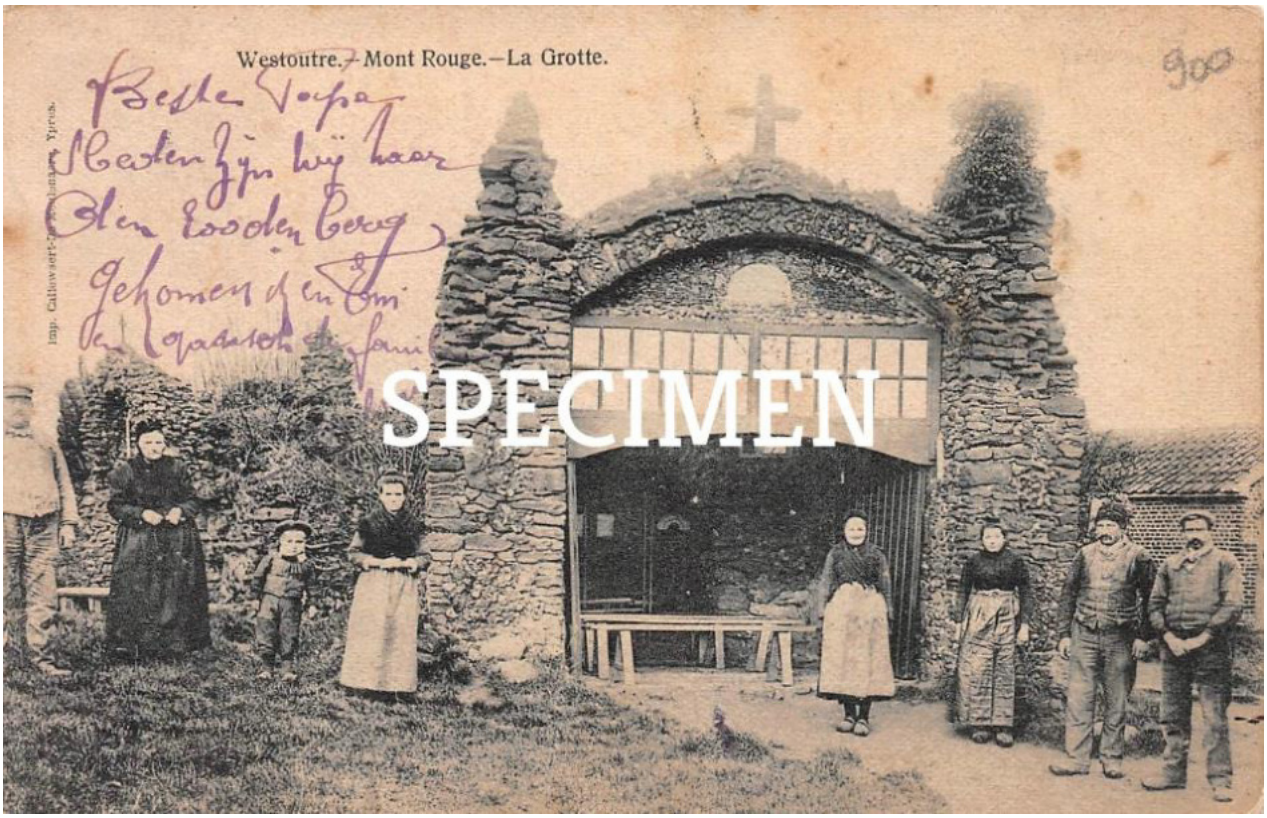

Hij stelde 1873 als begin van de grot, omdat hij aanstonds na zijn bedevaart naar Lourdes het werk begon. Het klein kapelletje werd afgebroken en met de lente van 1874 kwamen de werken aan de gang. Boven de kapel aan de zijde van de fontein staat een steen getekend met de voltooiingsdatum 1875.

Grondaankoop: Bij het grondeke van Louis Vandromme, kocht hij nog een stukske land, toebehorende aan de dis van Belle, en welgelegen eenzaam op de kobbe van de berg.

De stenen: De grot is gebouwd, ver het grootste deel, in keistenen, (poudingues) door Eerw. Heer Pastoor gekocht op **de Catsberg**. Aan de binnenzijde van de grot kan men er nog veel prachtige bewonderen, maar de schoonste, van die natuurlijke keistenen zitten in het voorste van de eerste grot en zijn nu, ongelukkiglijk, voor een groot deel onzichtbaar, door het gedeelte dat later aan de grot aan de voorkant werd aangebouwd.

Het vervoer van keistenen van de Catsberg naar de Rodeberg was waarlijk een reuzenwerk. ’t Werd uitgevoerd meest door boer Philip Zijde van aan de Molenberg. Zijn twee zonen: Livin, later voerman te Westouter, en Josephus, landbouwer te Loker, hielpen hem in dat voeren en sleuren. De wielen van hun karren waren dikwijls tot over de as in ’t slijk en de klijtte. Op zekere dag kwam Philip af met zijn voer en ’t ging slecht. De paarden schuimden, de straten waren nog nooit zo slecht geweest, Eerw. Heer Nollet die hem van verre gehoord had, ging hem van verre tegemoet.Philip kwam af al

roepend en tierend en kletsen met de zweep, de paarden ploften tot over hun knieën in de plassen en leemputten, de wagen piepte en kraakte en plofte in het slijk tot over de bussen.

Recht over Eerw. Heer Nollet aangekomen bleef de wagen steken. Verzonken,zei Philip, verzonken, en hij begon wanhopig de paarden aan te jagen, te draaien en te wringen, maar vruchteloos. De wagen bleef zitten.
’t Einde raad: Mr. Pastoor zegt Philip, ge moet voortgaan, zolang gij hier blijft kan ik er onmogelijk uitgeraken. Eerw. Heer Nollet keek hem verwonderd in de ogen. ’t En is, zei Philip, dat ik er enige pinnen moet doorkraken, en dat gaat niet als er een pastoor bijstaat. Mr. Nollet glimlachte, ’t is goed Flup zie hij, maar geen grote weê. Mr. Nollet ging voort al een weesgegroetje biddend en ’t duurde niet lang of Philip kwam af: “daar, we zijn er”.

Eerw. Heer Nollet was er alle dagen bij, in de voormiddag kwam hij op en ook in de namiddag. Als de financiën goed zaten, zegt de molenaar, Henri Liefooge, was Mr. Pastoor geestig en opgeluimd. Kwam hij niet , ’t was zeker, ’t geld was uit en hij was op schooi.

Veel keistenen nochtans vond hij ook op de streek en die werden door Thérèsia Boudry, meid van Eerw. Heer Pastoor, en anderen naar de berg gesleurd. Voor een schonen steen gaf hij soms tot 2 frank. Een oproep tot schoolkinderen en parochie werd beantwoord met steenregen in de pastorie. De kinderen waren gewoonlijk betaald met prentjes, aan de armen gaf hij geld, en de schoonste keistenen die op de hoeve rond lagen hier en daar werden gaarne gegeven.

Eerw. Heer Pastoor, vertelt men nu nog, had een lange geldbeugel, verdeeld met ring te midden in twee delen. Al de kant van ’t wit geld ging hij voor de schone stenen, en al de kant van koper en nikkel voor de min schonen.

De bouwaannemers: het waren Jantje en Louis Scheerkouse, met dienaars, Theophiel Scheerkouse, hun neef. Ze woonden op de Catsberg. Jantje van de berg was een allerfijnste metser die gedurig zijn werk had van de paters op de Catsberg. Met de toelating van Vader Abt, met wie Eerw. Heer Nollet ook goed bevriend was, mocht Jantje hier ook komen werken voor Mr. Pastoor en bouwen naar zijn goesting. De bouwmeester ging alle

dagen naar huis, tenzij de dagen dat het weder slecht was, dan ging hij overnachten in de pastorie te Westouter.

't Was dezelfde Jan die korte tijd na deze grot ook de kapel miek van de Zwarteberg, ditmaal voor Eerw. Heer Pastoor van Sint Janskapel, maar tegen 't gedacht van Vader Abt, die vond dat een kapelle daar te dicht gelegen was van de Rodeberg en nadelig voor de devotie.

Jantje, ongelukkiglijk was verslaafd aan de drank en om die reden werd hij dikwijls, altijd de maandagavond en soms de dinsdag, door Mr. Pastoor die hem nochtans gaarne zag, begrold.

Jantje bekende zijn fout en aanvaardde de berisping. Als hij aan 't werk was wrocht hij als een leeuw. Bij het maken van het stout gewelf, werd Mr. Nollet verlegen, en twist ontstond tussen baas, toeziener en aannemer. De kapel was vol zand en aarde gestampt, en daarop bouwde Jantje zonder center. Mr. Nollet beweerde dat, bij 't wegnemen der aarde, alles zou invallen en dat die voute het nooit zou houden. Jantje beweerde 't contrarie, verweet zelf Mr. Pastoor voor dwaas en bevool hem gerust te laten. Tot groot genoegen van de baas voltrok Jantje op meesterlijke wijze zijn werk. Het uitzicht der grot, wat later door Louis Scheerkouse voltrokken, was veel schoner toen dan op heden. Wanneer Eerw. Heer Nollet in 1882 zijn ontslag had gegeven als pastoor van Westouter, liet hij, om de bedevaarders in 't droge te stellen het vorenste gedeelte bijzetten door Theophiel Declercq, metser te Westouter, en het nuttige kwam het schone bederven. Om daarvan overtuigd te zijn hoeft men enkel de lichtbeelden te zien van de grot zoals ze toen was.

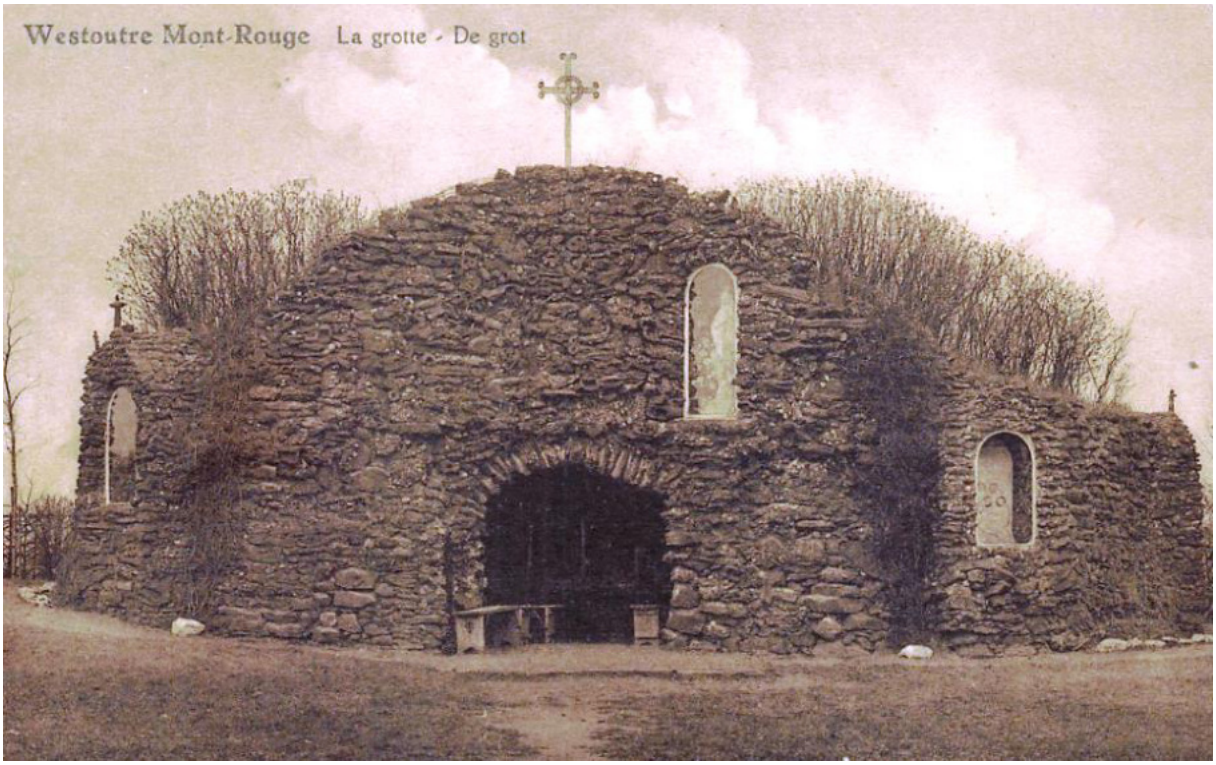

De VII statiën van O. L. Vrouw van de zeven smarten. Zoals vroeger gemeld, Eerw. Heer Nollet had altijd een grote devotie gehad tot O. L. Vrouw van de zeven smarten. Ook kort na het plaatsen van beelden van O. L. Vrouw en Bernadette, vatte hij het plan op rondom de grot, de zeven statiën op te richten, en het oud Vlaams gebruik van Maria te vereren, samen te doen gaan met de verering van de nieuwe O. L. Vrouw van Loudes. Het beeld van O. L. Vrouw van de zeven weeën werd in de grot gesteld en Eerw. Heer Snick, toen onderpastoor te Westouter, vertelt dat hij voor het model van de Kapellekes ging zien

naar Werken. Twee stenen van de vierde en de vijfde statie, zeggen nog waar Eerw. Heer Nollet ging kloppen om hulp om zijn plan te kunnen ten uitvoer brengen.

Hij was onderpastoor geweest te Isegem en ’t was natuurlijk naar ’t kasteel. Op de vierde statie staat: AD AETERNAM MEMORIAM NOBILIS BARONISSAE MARIAE GILLES dePELICHY. Op de vijfde statie staat: AD AETERNAM MEMORIAM BARONIS LUDOVICI GIELLES de PELICHY.

De verbeeldingen werden later herschilderd door een Westouternaar, leerling van de schilderschool van Antwerpen, Theophiel Dewitte.

De ijzeren afsluiting, die nog staat in de grot, alsook de ijzeren barier van de ingang, zijn gemaakt en gezet geweest door de paters Trappisten van West-Vleteren en bijzonderlijk door broeder Lucas.

Het groot Christusbeeld, dat staat aan de linkerkant van de ingang van de kapelhof, is in gebakken potaarde van drie stukken. Het Christusbeeld was een geschenk van Abt Alberic en gemaakt door een van zijn paters van Sint-Sixtus en werd eerst korte tijd boven de kapel van achter gezet. Het hout ervan,een ruinaard, werd gegeven door Alexander Lacaes, en Euphrasie Delbey heeft later het houtwerk doen vernieuwen met ’t hert van een eikeboom.
(nogmaals werd het hout vernieuwd uit eik gemaakt in Duitsland. Eerst stond het op het Duits kerkhof op de Kemmelberg, zonder Christus op. Het werd gekocht door…?)

Op goede vrijdag van 1875 werd het processiegewijs gedragen van Wetsouterkerk naar de Rodeberg, onder een grote toeloop van volk en de Vlaamse lofzang “Vexilla Regis” uit het oud vastenboekje overgenomen, weerklonk in de verte.

Des Konings standaard komt te toon.
Het kruis, het blinkt nu helder schoon,
daar ’t leven aan geleden heeft,
en door zijn dood ons ’t leven geeft.

Onder de drager van het kruis waren, Ch. Dewitte, smid en later schepen en Leo Vandenbroucke.

In de zomer 1877, de eerste zondag van juli, werd er ook plechtig een kruislantaarn gebracht, in 1911 vernieuwd en die in de meimaand 's avonds ontstoken werd en in de verte schitterde als een ster. Het waren verschillende heren van Ieper, die temidden van het toegestroomde volk giften aan de Rodeberg kwamen doen, onder andere Eugeen Struye, Boucquet, Barbier en Lagrange.

De schoonste godsvruchtrozen groeien,
Niet op een feestberg, lustberg, neen
Maar op de kruisweg, hard van steen
Waar Jezus wreê kwesturen vloeien
Van heilig, van onschuldig bloed.

Naar Vondel.

III. wijding van de grot.

De grot werd ingehuldigd vroeger dan het Christus beeld. Het was op een vrijdag, de 30 juli 1875 dat ze gewijd werd. Mgr. Faict, bisschop van Brugge had de abdij van Sint-Sixtus bezocht in 1875. Hij was de paters gaan groeten aan tafel terwijl ze bezig waren aan hun rijstpap, en hij bevool aan Vader Abt, hun een gunst te verlenen, een congé, zo groot mogelijk. Korte tijd nadien moest Eerw. Heer Ghillebaert, pastoor van Wets-Vleteren naar Brugge. Bij het vertrekken vroeg hij aan Vader Abt of deze geen boodschappen had voor het bisdom. Vader Alberic had dikwijls beloofd aan Eerw. Heer Nollet, zijn gewezen onderpastoor en biechtvader, te Isegem, hem eens te gaan bezoeken. Zo kwam het dat hij door Eerw. Heer Ghillebaert aan Mgr. deed vragen om met al de paters in bedevaart te mogen gaan naar de Rodeberg. Mgr. stond toe, zeggende nochtans, zoals het pater Alberic, gewezen Abt, onlangs vertelde, "est aliquid novem in traductum'. Uit Brugge zond Eerw. Heer Ghillebaert naar Sint-Sixtus een draadmare: alles is wel!

Vader Alberic, van 's anderendaags, stelde zich op weg per rijtuig naar Westouter, om alles daar gereed te maken. Hij had een missesteen mee, in papier gewikkeld en een grote mande eiers.

Die onverwachte komst, de Abt van Sint-Sixtus, dat zware pak, die grote mande eiers, en Mr. Pastoor niet thuis, de beide meiden, Ida en Thérèsia, waren er gans van verslagen.

Mr. Pastoor was op de berg en Vader Abt ging hem zoeken. Hij ontmoette hem bijna boven. Eerw. Heer Nollet horende dat al de paters van Sint-Sixtus 's anderendaags op bedevaart zouden komen, stond niet min verslagen dan zijn meiden.

Niets was geschikt, noch in de kapel waar Jantje bezig was de vloer in keien te leggen, noch in de pastorij, noch op de parochie waar niemand van iets wist. Vader Abt stelde zijn goede vriend en gewezen meester gerust, zeggende dat alles geschikt was en dat ze 's anderendaags met de helft van de paters en broeders, en de volgende dag met de tweede helft zouden komen.

's Anderendaags, 31 juli 1875, zag men te Wetsouter onder 't geluid der klokken, twee grote rijtuigen aankomen, met vier paarden bespannen. Vierentwintig paters en broeders stapten af, en geheel de parochie was te been. Van de pastorij gingen ze stoetsgewijze naar de kerk. Vader Abt kleedde zich daar om met staf en mijter, en gevolgd door de kloosterlingen in twee rijen, trok hij van de kerk naar de Rodeberg, langs de hofstede van Speceniers. Luidop werd de rozenkrans gebeden en een grote menigte ging mee en bad

mee. Het volk van Westouter en Loker en omliggende stroomde toe langs de weg en op de berg, om te kijken om mede te vieren en te bidden. “t Stond al vol volk! Zelfs de schoolkinderen van Loker, waaronder de schrijver van dit verslag, die rond de zes jaar oud was, waren tegenwoordig.

Vertrekken om 5 uur 30 ’s morgens was het ruim 8 uur 30 als de kloosterlingen binnen traden. Daar schikten ze zich in het koor en zongen de tertiën, terwijl zij allen neerknielden in ’t zand.

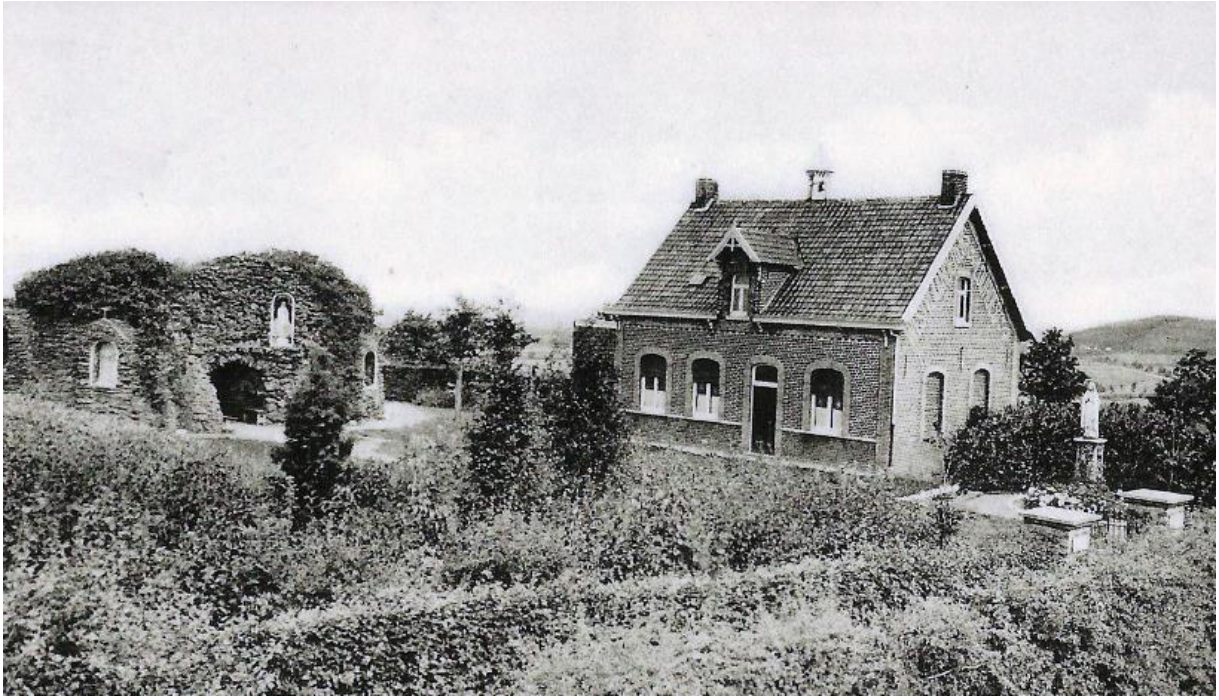

Vader Alberic las de gebeden der wijding volgens de ritual, cap. XXVII “ ut bi sanctissimum Missae sacrificium celebrari posit.” Daarna las Vader Abt mis in de kapel en ‘t was Eerw. Heer Nollet die de mis diende van de Abt, zijn gewezen misdienaar te Isegem. Gedurende de mis werd de litanie van O. L. Vrouw gebeden en aan de communie van de mis gingen verschillende kloosterlingen ter H. Communie. Na de mis zongen ze gelijk in het koor de sexten en Eerw. Heer Nollet deed een aanspraak van dankbetuiging en opwekking. De aanwezigen spraken lang nog van de indrukwekkende plechtigheid, en hoe nieuw dit alles was en hoe diep en godvruchtig al de paters te zamen buigden aan ieder Gloria Patri.

Na de mis trokken de paters om te ontbijten naar de school bij Sophie en ze mochten roken en klappen. Al haar stoelen waren in en rond de kapel, zodat ze al rechtstaande moesten eten en buiten den huize. Ze waren gelukkig, zegt het verslag van Vader Alberic, daar een gezicht te kunnen werpen op die uitgestrekte omliggende vlakten, hoogten en dalen die onder het helder licht van de zon zo aangenaam hun ogen vergaste. ’t Was prachtig weder.

Ze verlieten de berg nogmaals in stoet, al biddend gingen ze weer naar de kerk van Westsouter, nu langs de Molendreef en de kalsijde van Loker naar Westouter. Aan de dorpplaats gekomen zongen zij het Magnificat en na de nonen in de kerk gezongen te hebben, vereerden zij de Eerw. Heer Kapelaan met een kort bezoek en kwamen al te zamen naar de pastorij hun noenmaal nemen.

Eerw. Heer De Snick, onderpastoor van de parochie was er bij en hij vertelde ons nog in 1911 hoe verzettig en aangenaam hun eiermaal geweest was en hoe de

paters gelukwensen ontvingen en hoe Eerw. Heer Nollet van dit hele feest voldaan was. Om 2 uur 30 verlieten de kloosterlingen Westouter en om 5 uur 30, zegt het verslag, waren zij in het slot der abdij binnen.

's Anderendaags was het de beurt aan de andere helft der kloosterlingen, zevenentwintig in getal. En alleen, zei Eerw. Heer De Snick, de Prior, een verstorven oude man, die in dertig jaar niet gesproken had, bleef thuis.

De plechtigheid was bijna dezelfde als de eerste dag, buiten dat Vader Abt nu niet mede was. De heilige mis werd nogmaals opgedragen in de kapel, daarbij de rozenkrans plechtig gebeden, voor de Paus, de bisschop en geestelijkheid en voor 't welzijn van hun orde en weldoenders. Op de middag was het nogmaals eiermaaltijd in het huis van Eerw. Heer Nollet.

Vader Abt heeft verklaard dat hij aan Mgr. Faict, op verzoek van Zijne Hoogwaardigheid, de 6de augustus 1875, een volledig verslag naar het bisdom opgezonden heeft, van wat hij op de berg gevonden en aldaar met zijn paters verricht had. Hij voegde erbij dat Mgr. Later zijn tevredenheid had uitgedrukt over het verslag dat nog te Brugge bewaard en op het gedenkboek van de grot is overgeschreven.

Het mislezen in de grot.

Eerw. Heer Ide, gewezen pastoor te Westouter, hierover ondervraagd per brief, antwoordde de 13de (?) 1912, dat Eerw. Heer Nollet door vader Alberic het persoonlijk recht gekregen had van Rome, enige keren per jaar te mogen mis doen in de kapel. Eerw. Heer De Snick voegde hierbij dat dit alzo toegestaan was. "Celebrandi missam aliqoties per annum." na onderzoek van de staat van de kapel. M. Jules Vandromme zegt: dat de beeltenis van de kapel wonderschoon met de pen getekend door M. Vanhouver bij de stukken der aanvraging werd gevoegd.

Als Eerw. Heer Nollet in 1882 zijn ontslag gaf, was hij in de overtuiging dat Mgr. Faict zijn privilege zou uitbreiden, en dat hij in zijn oude dag daar alle dagen zou mogen de heilige mis doen.

Eerw. Heer Ide, opvolger van Eerw. Heer Nollet, zegt dat hij op verzoek van zijn voorzaat, Z. H. de bisschop is gaan spreken naar Brugge om deze gunst te bekomen en dat Mgr. Hem antwoordde dat hij het niet raadzaam vond dit voorrecht toe te staan.

Dat is de reden waarvoor Eerw. Heer Nollet het kapelhuis was gaan bewonen in 1882, en te Loker een huis pachtte, teneinde daar 's morgens bij de kerk te zijn om mis te lezen. Meermaals luimig hoorden wij hem zeggen: mijn adres is "te Loker bij nachte op de plaatse en te Westouter bij dage op de berg".

IV Kapelhuis en gedenkboek.

Het huis bij de grot waarin Eerw. Heer Nollet in 1882 ging wonen deed hij bouwen in 1877. Een spellebewerkster van de school van Sophie Vermeersch kwam het bewonen tot 1882. Zij heette Liza Devos en was van Molenbergkant, en een andere spellebewerkster van Sophie, namelijk Marie Bourgois kwam er 's middags haar maaltijd nemen. In 1882 gingen Liza en Marie weder naar de oude bergschool bij Sophie Vermeersch. 't Was Sophie die nog een tijd de keersen en de godvruchtige voorwerpen verkocht. De 1ste maart 1883 kwam bij Eerw. Heer Nollet in 't kapelhuis wonen, de oude schoolvrouw van Westouter, Euprasie Delbey, beter gekend onder de naam van "meesteresse". Eerst met de meiden en na de dood van de meiden alleen heeft Euphrasie met standvastige zorgvuldigheid

gezorgd voor de kapel en al wat de eredienst van O. L. Vrouw aanbelangde. Zij bleef er wonen zolang zij maar kon, te weten tot 1 mmart 1911.

Eerw. Heer Nollet zeer bekommerd om de eredienst van Maria op de Rodeberg na zijn overlijden voort te doen gaan, had huis en grot verkocht aan zijn nicht, weduwe Beeuwsaert – Nollet van Oost – Nieuwkerke. Deze achtbare en godvruchtige vrouw nam het werk van Eerw. Heer Nollet in hoge eerbied, en met "meesteresse" als pachteres, ging alles voort zoals Eerw. Heer Nollet het in gang gebracht had. De toeloop vermeerderde van jaar tot jaar en bijzonder gedurende de meimaand. Maar van Oost – Nieuwkerke naar de Rodeberg,'t is ver en moeilijk om te gaan. Kapel en huis eisten nogal grote herstellingen en "meesteresse" had het opgegeven.

Wed. Beeuwsaert – Nollet was gelukkig haar eigendom te kunnen verkopen met de zekerheid dat het werk van nonkel Nollet niet zou ontaarden. Brouwers vroegen er om die minder die zekerheid verschaften voor de toekomst en de 10 juni 1911 ging de eigendom over aan een priester van de streek, E.H.Six, Lokernaar.

Clothilde de Handt had intussen de zorg van de kapel op zich genomen maar het huis en lasten waren te groot en daarom schikte het de nieuwe eigenaar dat de kapelbewaarster slechts een deel gebruikte van het huis, dat 's zomers dient voor het verblijf van schoolkolonies van Rijsel. Om de godvruchtige stilte rondom de kapel te bewaren heeft hij in 1912 achter het huis een stuk grond bijgekocht voor speelplaats van de leerlingen.

De personen die om bijzondere dankbaarheid begeren, gunste hier aan de grot bekomen, op het gedenkboek der grot op te nemen kunnen zich tot de kapelbewaakster wenden. De gunsten hier sedert lang opgeschreven zijn het, 't spreekt van zelf, alleen met volkomen onderwerping aan het oordeel van de H.Kerk nopens bovennatuurlijke aard.

Laat ons bidden:

O Maria vrij van zonden
Reiner dan de leliebloem
Mocht uit vele herten, monden
Wedergalmen hier uw roem!
Wil uw dienaars steeds bevrijden
Van geloofsgevaar en nood,
Oorlog, pest en slechte tijden
En van onverwachte dood.

Moeder lief, als 't uur zal naad'ren
Dat mond geen woord meer spreekt
Dat het bloed verstolt in d'adren
En het hert al kloppend breekt,
Als de hel met hare lagen
Mij bevangen zal met schrik
Kom de vijand dan verlagen
En ontvang mijn laatste snik. Amen.

Brugge, 1913

H. Vandenberghe
Vic. Gen.

Poperinge verbeeldt

2 januari, dat was de verjaardag van Camiel Versaevel. Hier zien we hem op broodronde met zijn hondenkar. Camiel, die in 1904 in Reningelst werd geboren, had een bakkerij op de wijk De Ouderdom. De kar had nog houten wielen, met ijzeren beslag, en vooraan hing er een carbuurlamp als verlichting.

2 versies van dezelfde foto

WESTHOEK VERBEELDT.BE

Het Weeuwhof te Poperinge – Deel 3

24 februari 1759 – De bedelaars en hun honden *– SAP Bestuur 1759*

Alsoo het concordaet ende reglement tot onderhout van de aermen is uytghevonden tot beletten het bedelen ende bannen de ledigheyt om naer exempel van die van Oost Vlaendren niet alleenelick de dochterkens maer oock de mannelicke jonckheyt
vande elde van seven tot de 12 à 14 jaeren werckstelligh te maecken aen een spinnewiel ende leeren gaeren stoppen; vlasch spinnen,
frequenterende tsondaeghs ende sheylighdaeghs met hemlieden ouders den goddelicken dienst der hooghmisse in hunne respective prochiekercken ende
Snaermiddaeghs **de sondaghschole ende catechismus** aende christelicke kynderen betaemende,
ende dat men gheinformeert is tot groot misnoughen datter veele kynders
door de lafhertigheyt ende quaet exempel soo van hunne ouders
als andere ondeughsaeme persoonen
dit godtvruchtigh voorstel onteeren door het ongheoorloft spelen ghedeurende den goddelicken dienst der hoogmissen ende vesperen ende het lopen langhst de straeten,
jae dat meer is datter verscheyde dierghelycke persoonen
niet alleenlick en syn honden ende andere beesten queeckende met het uytghedeelde broodt, maer oock frequenterende de buyten herberghen
aldaer drinckende, tuysschende ende speelende tot verarghenisse van andere neerstighe ende spaerende werkclieden, waer doore de aermoede van dierghelycke lafhergithe ende ondeughtsaeme persoonen meer ende meer is aen wassende
tot verdriet van het ghemeente in den tydt dat de levensmiddelen van broodt wel tot de heflt als nu vermindert syn,
ende oock de aermoede soude moeten verminderen,
soo ist dat myne heeren van het magistraet deser stede ende jurisdictie,
naer examen van de nombre der aermen soo grootte als cleene,
tot bannen de ledigheyt ende de ander saecken hier vooren, hebben verboden ende gheinterdiceert,
soo sy verbieden ende interdiceren by desen
aende heeren **directeurs vande disschemiddelen** ende andere die wekelicx het broodt uytdeelen van in het toecomende broodt te gheven aende gonne die hun niet ontmaeckt en sullen hebben van hemlieden honden, binnen den tydt van acht daeghen naer de publicatie deser,
soo oock aen die de welcke sedelick ghesproken sonder legitime redenen hebben naerghelaeten van te frequenteren den goddelicken dienst vande hooghmisse ende vesperen, mitsgaeders hunne onderjaerighe kynders niet toeghestiert en hebben naer de sondaghschole ende den cathechismus
ende buyten degheboden heylighdaeghen hun niet en sullen doen begheven tot het spinnen van stoppe, vlasch ofte wolle,
ende wel naementlick aen die de welke sullen bevonden hebben gheweest drinckende ofte spelende in eenighe herbergen waer toe grooten toesight sal ghenomen ende plcihtighe gecorigeirt worden,
soo het behoort
actum in tcamer desen 24 februari 1759
toorconde als greffier Mazeman

Den nieuwen spiegel der jongheyd of gulden A.B.C. door Fernandus Loys

In 1762 publiceerde Fernandus Loys zijn 'Nieuwen spiegel der jongheyd of gulden A.B.C.' een leerboek voor de jeugde. En daarin nam hij een aantal wijze lessen op, zoals over het geven van 'Aelmoessen'.

Aelmoessen.

Zult geirne de arme draegen,
Die voor uwe deure klaegen,
En die vraegen in den nood,
Alleen om een stuksken brood;
Zegt niet Godt wilt u bewaeren,
Zonder Moeder t'openbaeren,
En spreekt hun niet kwalyk aen,
Peyst ook om uw brood te gaen.
Wie den armen milde geven,
Godt die is hun toegedreven,
Noyt en mindert hy zyn goed,
Die vele aelmoessen doet.
't Zyn de woorden van den Heere,
Die ons geven deze leere,
Wie de zelve niet geloofd,
Is van 't waer geloof beroofd,

Volgens de overlevering zou het Sint Michielshuis herbouwd geweest zijn in het jaar 1760. We vonden daarvan echter geen schriftelijk spoor.

15 january 1762 – Afstand van ceyns door Louis Cuvelier – SAP – archief O.C.M.W. – Sint Annahof

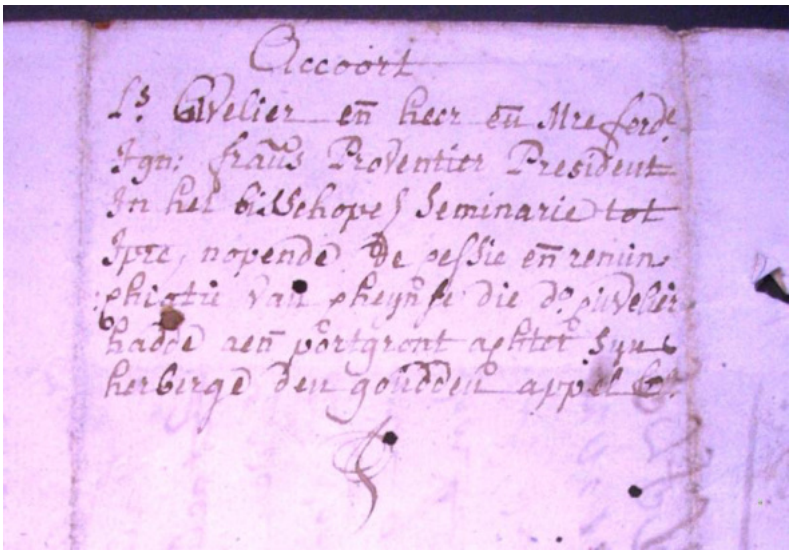

Accoort

Compareerde voor mij Pieter Frans Debaenst publieke openbaer notaris der residentie van Pöperynhge ter presentie vande naer benaemde ghetuyghen in persoone **Louis Joseph Cuvelier en Anne Cathelyne Maerten**, syne huysvrouwe ten effecte deser - by ende van weghen den selven haeren man danckelick gheautoriseert, soos y verclaerede, welcke comparanten verclaeren by desen van stonden ae n te cederen ende vertransporteren by dies over te laeten ende te desisteren van alsulck recht van cheinse als sy syn hebbende aen eene partie lants als nu ten vollen beasten met hommelblock ende met haeghen afghepaelt – groot ontrent de tachtentigh roeden, deel maeckende van meerdere cheins ende pacht – competerende aen d'heer ende meester Jacobus vande Goesteene, gheleghen binnen t'port deser stede, dit aen ende ter

acceptatie vanden eerweerdighen heere **Ferdinandus Ignatius Franciscus Proventier,** ghegradueerden canoninck ende president van het seminarie episcopael tot Ipre,
den resterende gheceinsden gront bestaende in drie en half roeden alwaer deel vande bolletrae ende stallynghen opstaen, in het hovenierhoveken vande cedenten, de oubette gemaektvan spanshout ende het grondeken door hun by forme van naepaght ghelaeten aen Joseph van Steenkiste blyft nder last vande jaerelickschen cheinspacht tot concurrentie vande ghehouden cheins van jo. Vander Maerle – aende voorseide Cuvelier ende synne huysvrauwe, in consideratie van welcke cessie vande tachtentigh roeden cheins gront met datter aendleft, belooft den vermelden heere acceptant te sullen betaelen aende cedenten (boven eene guinee pistole ghereet betaelt) de somme van een hondert guldens leeghe ghelt, welckebetaelynghe ghebeuren sal en selven daeghe als d'erfvenisse vande ncoop de voornoemde tachtentig roeden die den heerr acceptant staet te doen, jeghens d'heer vande Goesteene ghebeuren sal, gheschiedende niet min dese cessie ende transport, onder expresse conditie dat den selve Proventier, cooper worde vanden ghecedeerden gront, faute van welcke sal alles blyven in den staet als voor desen, ende sal dese conventie commen te onderblyven, dit alles onde alsulcke obligatie met renonchiaetie ende op het verbant als naer rechte, aldus ghedaen ende ghepasseert binnen t'voorseide Poperynghe, desen vyfthienden january xvijc twee en t'sestig, ter presentie van Ambrosius Cnapelynck ende van Joannes Leonardus Declercq, ghetuyghen hier gheropen – approberende de woorden tot concurrentie vande ghehoduen ceynses van J. Vander Maerle,
Depost partiens intentie is dat de cendenten den cheins vanden gront onder de bolletrae ende stallynghen sullen gehouden ende betaelen op den voet gelyck den selven voor desen gecontracteert is ende voor het surplus naer proportie van grootte ingevolghe den cheins voortydts aengegaen ende verleent, door Jo, Vander maerle
toorconde Louis Cuveliers – Anne Caterine Maertens – P.J.F. Proventier – Amborisus Cnapelynck – 't marcq van + Joannes Leonaruds Declercq – P.J. DeBaenst

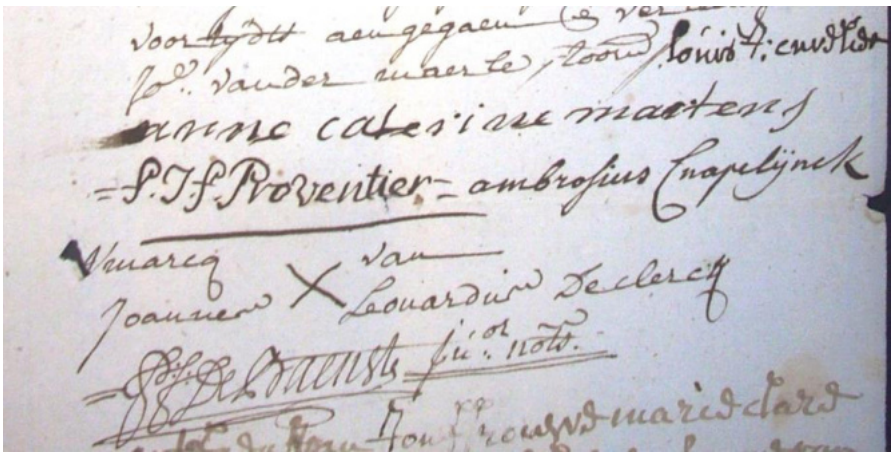

Ontfaen van joncvrauwe Marie Clare Proventier dese bovenschreven somme van eenhondert guldens waermede ick kenne voldaen te wesen den 23 meye 1762 – Louis Cuvelier.

10 februari 1762 – Halmen – SAP 385 – folio 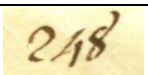 248

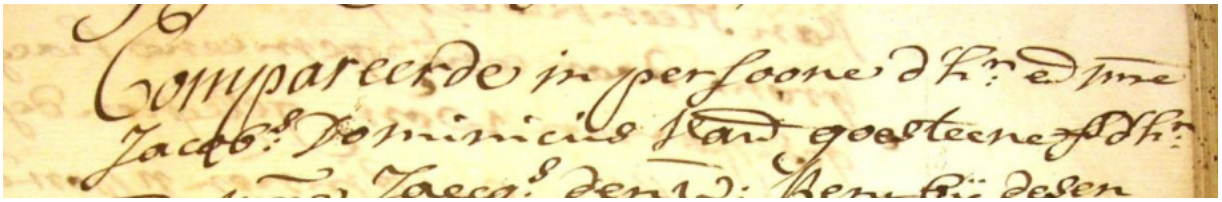

Compareerde in persoone d'heer ende meester **Jacobus Dominicus vande Goesteene, filius dheer ende meester Jaecques**,
den welcken kent by desden we lende deughdelick vercoght te hebben aen ende ten proffyte van de heer ende meester **Ferdinandus Frans Proventier**, canonynck gegradueert penitenair ende president in het bisschoppelyck seminarie ten Ipre mitsgaders een der vicarissen generael – sede vacante – van het selve bisdom
ten acceptatie van d'heer ende meester **Joseph Benedictus Petyt** uyt crachte van de procuratie aen hem verleent ende ten effecte deser gepasseert voor myne heeren van t'magistraet deser stede ende jurisdictie den 10de februari 1762 odnerteeckent als greffier Mazeman – alhier gesien, geleen ende gerestitueert,
welcken d'heer Petyt ten desen present ende medecomparerende alsoo kent gecoght te hebben eene partie lants synde eenen portgront – groot by nieuwe lantmaete een lyne vyf roeden en half – het surplus vande voornoemde portgront is gereserveert door den heer vercooper ende bestaet in de cheinsenvan Joseph Leon Joseph van Steenkiste, Pieter George, van Louis Cuvelier alwaer deel van synne bolletrae ende stallynghen op staen ende in ee ncleen erfveken door Vuvelier in naerpacht gegeven aende voorschreven Van Steenkiste, t'gonne met desen gront door eene gmeeene haeghe gesepareert wort,
geleghen dese vercoghte erve binnen t'port deser stede – paelende nu meerst van oosten de voroseide bolletrae van Louis Cuvelier, etwat happende de erfve door d° Stenkiste van Cuvelier in naerpachte genomen half haeghe – voorts d'erfven van Joseph Useel ende van Pieter Debaene – van suyden Jo. Vidua d'heer ende meester Leliegeois –
haeghe half en half, vidua Jan van Cayseele ende d'erfve door den heer cooper par erfveniss vande 27ste deser jegens haer gecoght, half haeghe – van wesen d'erfve van jo. Messer met consoorten – haeghe af, nogh west ende happende tot d'erfve van weduwe Jan Baptist van Mecdhelen ende van noroden d'erfven van Jan Baptist Abeele, weduwe Chaerel Kestelyn, van weduwe Louis Lauwers ende aldaer
folio 249
happende alwaer t'hoverniershof is, vande meergeseyden Cuvelier, de selve weduwe Lauwers, Caerel de Keunynck weduwe Maillaert de Coester ende de voornoemde weduwe Lauwers, by coope al in cheinse gehouden door den meergeseyden Cuvelier – de loopende jaerschaere van de cheinspachten wert geproffyteert door den heer cooper,
ten voorderen worden dese goederen vercocht soos y geleghen ende gebruhckt syn met alsuclke vryheden, onvryheden ende servituyten als sy souden connen ofte moghen belast syn, ende sonder eenighe lantmaete te willen ofte te moeten oorbooren,
t'captiael vande t'grontlast volghet den gront ende coop welcke vercoopynghe ende coop geschiet syn omme voor godtspenninck veerthien schelle parsiis ende van coop principael de somme van een duyst ses en dertigh ponde nthien schelle parsiis legghgelt suyver boven d'oncosten van otnerfven, erfven ende alle nadere die blyven ten laste vande heer cooper – de voorseyde principaele coopsomme is gereet betaelt ende dese dient daer over voor absoluyte acquit – hebbende den heer vercooper gedaen den eedt ende den heer acceptant in de ziele van synen mandant, gereitereert den eedt by hem ten passeren vande voorseide procuratie in ube facer dotis manu pectori apposita gepresteert, respectivelyck dat dese vercoopynghe ende coop syn deughdelick, loyael ende ter goeder trauwe geschiet sonder fraude ofte prejuditie van iemant end gheensints omme de voorenstaende partie lants te brenghen in dooden hant -

directelyck nochte indirectelyck – dientvlgende, soo is den voroseide d'heer vande Goesteene danof wettelick ontuyt, ontgoet ende onterft ende den heer acceptant over den vermelden heere Proventier daer inne met de gewoonelycke formaliteyten gegoet ende ge-erft.

27 april 1762 – SAP 385

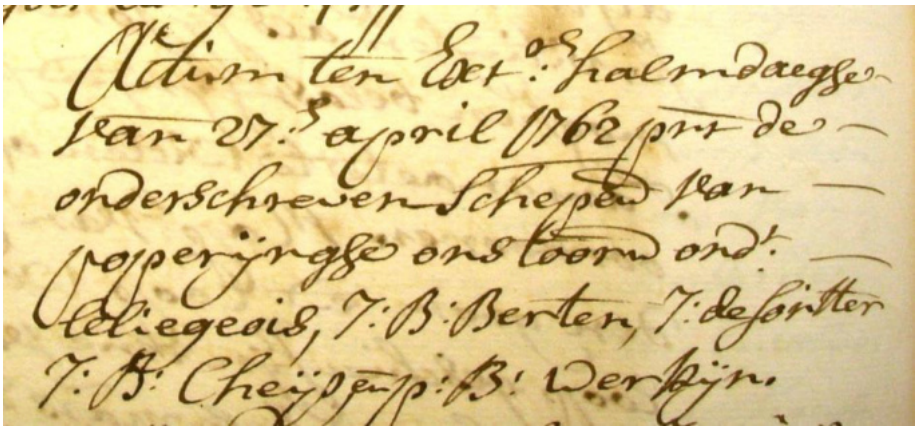
Actum ten extra-ordinaire halmdaeghe vande 27ste april 1762 present de onderschreven schepenen van Poperynghe ons toorconde – onderteeckent Leliegeois, J.B. Berten, J. Desoutterr, J.B. Ceyns ende P.B. Werkyn

Compareerde in persoone Jaecquemynken Pyl, weduwe van jan van Cayseele, de welcke kent, by desen deughdelyck vercoght te hebben aen ende ten proffycte van heer ende meester Ferdinand Ignarius Franciscus Proventier, canonynck – gegradueert penitenaier ende president in het bisschopelyck seminarie tot Ypre, mitsgaders een der vicarisse generael – sede vacante van t'selve bisdom, ten acdceptatie van d'heer ende meester Josephus Benedictus Petyt uyt crachte van procuratie aen hem verleent ende ten effecte desen gepasseert voor myne heere van het magistraet

Folio 250

Deser stede ende jurisdictie den 10de february 1762 – onderteeckent als greffier Mazeman – alhier gesien, gelesen ende gerestitueert, welcken heer Petyt ten desen present ende medecomparerende alsoo kent gecoght te hebben een aprtieken lants synde eenen portgront, geleghen aen eht Gaepaertstraetken binnen dese stede – groot by maete ses 1/3 roedts, Paelende t'geseyde partieken van oosten d'erfve van de heer cooper by coope gedaen tegen d'heer ende meester Jadob Dominicus vande Goesteene – half haeghe – van suyden d'erfve ende scheure vande vercoopeghe, scheeden op twee staecken tot den oost oosiedrop vande selve scheure, ende van daer eentweynigh happende noorderwaert tot den plackmeur vande voornoemde scheure – van westen het voroseide Gaepaertstraetken ende van noorden de schole van d'aerme meyskens ende d'erfve van Jo. Marie Guislene Messer met consoorten, maeckende dit parieken deel van een meerdererfve ten noorden uyt gemeten synde door de vercoopeghe gebruyckt geweest,

hantslagh by den cooper van stonden aen, welcke vercoopynghe ende coop geschiet syn omme voor godtspenninck ceerthien schelle parisis ende van coop principael een hondert veerthien pond parsiis brabants courant gelt – de voorseide 6 1/3 roeden, suyver boven d'oncosten ende rechten van het minuteren ende registreren deser met de gonne van onterfven ende erfven ende alle andere wettelicke rechten uyt dese vercoopynghe ende erfve spruyttende ende resulteerende die al sijn tot laste vande heer cooper sodner payement, bekennende de vercoopeghe van de heer cooper ontfaen te hebben den godtspenninck ende principaele coopsomme hier vooren, passeerende daerover mits desen volel ende absoluytte quittantie sonder naermaels van andere te moeten doceren – hebbende de vercoopeghe gedaen den eedt ende den heer acdeptant in de zeile van synen heer mandant gereitereert den

eedt by hem ten passeren vande voorseide procuratie manu pectoir apposita gepresteert – resepctivelyck dat dese vercoopynghe ende coo psyn deughdelick, loyael ende ter goeder trauwe geschiedende sonder faude ofte prejuditie van iemant ende geensints omme t'meergeseye partieken lants hier door te brenghen in dooder hant – directelyck nochte indirectelyck – dienvolghende soo is de vercoopynghe danof wettelyck ontuyt, ontgoet ende onterft, mitsgaders den heer acceptant over den vermelden heer Provfgentier daerinne alsoo gegoet ende ge-erft met de solmeniteyten in gelycke geuseert ende grequireert, hebbende
Folio 251
De vercoopeghe gedecolaereert het selve partieken lants te vercoopen met last van by den heer cooper te gedooghen een soo ghenaempt servituyt in den suytghevel vande voroeide aerme schole, opdat het light vande daerin synde weynsters – t'sy door het bauwen van huysen op de selve erfve ofte andersints niet benomen en wort, al het welcke den meergeseyden d'heer Petyt alsoo geaccepteert heeft.

22 april 1762 – Uitpaling grond Sint Annahof - SAP – archief O.C.M.W. – Sint Annahof

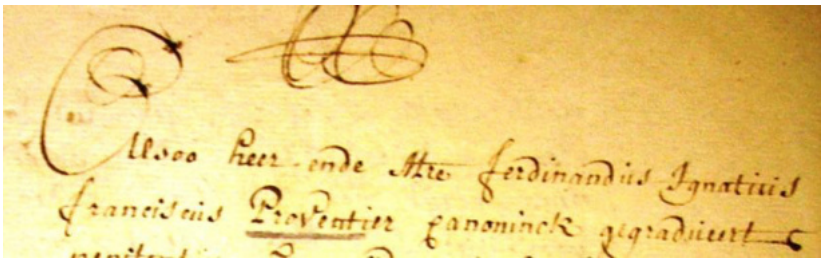

Alsoo heer ende meester **Ferdinandus Ignatius Franciscus Proventier**, canoninck gegradueert penitentier ende president in het bisschoppelijk seminarie te Ypres ,ghecocht hadde twee distincte protgornden liggende lanxct d'erfve van **joeff. Marie Gislene Messer ende joeffr. Catharine Therese de Salmon**, ende by de leste gebruyckt ten dienste van de schoole van St. Michiel, binnen deser stede,
den eersten wesende een kleene portgront jegens **Jacquemineken Pijl,** weduwe van Jan van Cayzeele
ende den tweeden merckelick grooter tegens d'heere ende meester **Jacobus Dominicus vande Goesteene,** uytwysens de respectieve erfvenisse by hem metter eersten uyt crachte van procuratie danof te nemen – waer aen uyt corthede gherefereert wort – ende dat te beginnen vande zuytwestcant, noort oostwaert hy noodigh hebbende van aldaer te bouwen **op rechte streke van den eyndttgevel ende hanghgaert der sondaghschoole** van de dochterkens eene levende doorne haeghe dan jegens obstacle was gevende ende dese noodigh hadde, tot effectueren 't selve werck van uytgesmeten te worden, soo ist dat partyen in consideratie vandese stichtynghe ende bevrydynghe zyn overeengecomen inder manieren naervolghende te weten
dat den voornoemde heer Proventier de selve haeghe sal mogen doen uytsmitten ende aldaer alsoo **op rechte streke syn gebauwe erigeren** ende alsoo ten eeuwigen daeghe aldaer scheiden elckanderens proprieteyt met last van door den voorseide heer Proventier, syne hoirs ende naercommers t'selve in eyndtgevels ofte meuren t'onderhouden t'synen coste
ende voor altydt bevryden,
aldus dit contract gemaeckt tot Poperynghe ter goeder trauwe ende contentemente van partien, de twee voorschreven comparanten hun sterckmaeckende over hemlieden consorten onder het

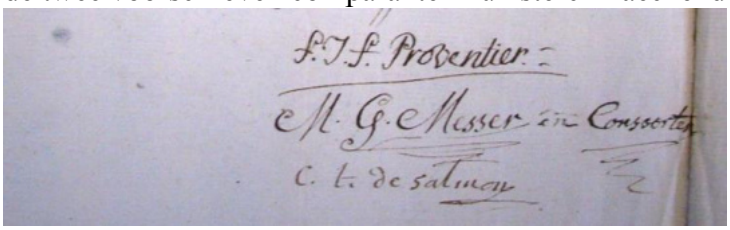

reciprocq verbandt , obligatie ende renuntiatie als naer recht
in double desen 22ste april 1762
toorconde

22 december 1762 - De Wavrans, bisschop van Ieper -

XVII. Felix Joſephus Hubertus de Wavrans, Kanonik, Arts-diaken en Grooten-Vicaris van Doornyk, wird benoemd tot het Biſdom van Ipre, en ingeweyd tot Mechelen in 't jaer 1762; hy gaf uyt in het jaer 1768 een Werk in 't latyn geſchreven, bevattende verſchyde ordeningen, tot Wetſtellingen van ſyn Biſdom; een Werk dat aenzien mag worden als een Meeſterſtuk van ſyn ſlag: hy is overleden in 't jaer 1784.

Het schouwburg der Nederlanden – 2° deel 1785

Sinds de dood van de bisschop Delvaulx was de bisschopszetel vacant. Op de 25ste januari 1762 werd door Maria Theresia te Wenen beslist dat Felix de Wavrans, de nieuwe bisschop van Ieper ging worden. Daarna moest deze benoeming nog bevestigd worden door de paus. Deze deed dit op de 14de juni 1762. De Wavrans werd op de 21ste september te Mechelen bisschop gewijd en op de 30ste oktober nam hij bezit van zijn zetel.
De plechtige intrede van de nieuwe bisschop in zijn bisschopsstad, gebeurde pas op de 22ste december 1762.
De Wavrans die zelf geen Vlaams kende, liet zijn pastoraal beleid vooral voeren door kanunnik J.B. van Roo en dus ook door Proventier. Hij had een idealistische opvatting van de priestertaak, propageerde de eecharistische vroomheid, toonde een grote zorg voor het heil der armen en marginalen en ook voor het onderwijs.
De uitgave van de 'instructio pastoralis' 1768 – die een nieuw elan diende te geven aan de geloofsbeleving in het bisdom, was vooral De Roo's werk. Men mag gerust stellen dat hij de feitelijke beheerder van het bisdom was.

We hebben reeds gezien dat de Poperingse priesters Proventier en Wenis zich uitdrukkelijk met de wezenzorg en de armoede bezig hielden. Ook de priesters L.J. en P. VandeGoesteene namen in deze periode verschillende initiatieven om de armoede tegen te gaan. Concreet zouden zij zich vooral richten op de 'Roo boutjes' of de wezenjongens en zij stichten daarlangs een arme 'school' naast nog een rusthuis voor vrouwen, het 'Nazareth', dat kwam in het huidige Trommelaarstraatje.

1763 - Arme schole genoemd 'In de Cruyce' -

Deze arme schole *is voor het merendeel gesticht door L.J. en P. Vande Goesteen, onder de naam van de 'Arme scholen' en dit in 1763.*

Deze scholen staan onder de directie van hun stichters die de administratie gratis doen. Er bevinden zich in deze scholen juffrouwen die vlas en wol kunnen spinnen en die dit de kinderen aanleren en deze kinderen verder leren lezen en schrijven, naaien, etc.
De school wordt bezocht door 250 arme kinderen van de twee geslachten die daar alles leren om een eerlijk bestaan te kunnen leiden. Ieder jaar wordt er onder de kinderen klederen en linnen tot een som van 300 gulden en meer verspreid.
En verder, wanneer de middelen dit toestaan, wordt er een keer per jaar brood bedeeld voor de som van 50 gulden.
De stichting bezit twee huizen gelegen in Poperinge in de Onze Lieve Vrouw Kruisstraat, dienden tot logement van de juffrouwen van deze scholen en waar zich tevens deze scholen bevinden.
De armoede verbeterde niet in deze dagen. Op de 8ste november 1763 werd er een nieuwe taxatie voor de armen op iedere welstellende burger gelegd. We nemen hier de gehele ordonnantie over. Hier blijkt onder andere ook uit dat de 'boeren' steeds meer hun gronden opdeelden en hierdoor kleinere boerderijen kregen, wat niet alleen de armoede in de hand werkte, maar tevens de taxatie op de boeren verminderde.

8 november 1763 – Nieuwe taxatie voor de armen *- SAP Register der resoluties*

Actum tcamer desen 8 9bre 1763 ter vergaderinghe van mijne heeren burghmeesters ende schepenen, raeden ende notable der stede ende jurisdictie van Poperynge daer toe behoorelick gheconvoceert hebbende gheweest beneffens den heere bailliu alhier absent.

Ten selven daeghe is vooren ghehouden gheweest dat men de hofsteden onder dese jurisdictie quaem te splyten ende de landen daermede gaende te demanbreren by middel van de landen danof separatelick te coope te stellen tot nadeel ende prejuditie van de ghemeenen interest ende of het niet gheradigh en was vandaer in het toecomende te voorsien.
Item dat den heer **ontfangher ende regierders van de disschemiddelen** sigh was beclaegende dat hy gheene handtvullinghe ghenough en hadde tot **onderhout vande aermen**, dat hy van synen candt wel duysent guldens hadde verschoten, wanof hy de restitutie was versoeckende, ende sonder dese restitutie ende augmentatie van taxatie niet en wenschte te continueren, dat het oock noodigh was vande cortgheseten te taxeren ende pointen ghelyck in andere platsen.
Voorts dat het wel soude convenieren dat **den godtspenninck** ter vercoopinghe van huysen, molens ende andere immeubilaire goederen onder dese stadt ende jurisdictie souden wesen ten proffytte van desen disch, te weten tot ses ponden parisis als eenigh parcheel vercocht wort boven de vijftigh ponden grooten vlaems ende daeronder tot drye ponden parisis.
Voorts op de clachten deser vergaderinghe ghedaen dat den clinker ofte roupper telckens was besprekende inde venditien van meubilaire goederen ende effecten alhier ghehouden een stuyver tsynen proffytte; tsy met consent ofte sonder consent vande vercooper als eenigh stuck meubel vercocht waert dertigh stuyvers ende daerboven ende of het niet en convenierde aen dierghelycke abuysen te voorsien.
Op alle welcke pointen ghedelibereert synde, is op het eerste point by ghemeenen voyse gheresolveert dat by forme van politique ordonnantie te verbieden aen een ieghelick van wat staet ofte conditie sy souden connen wesen, van in het toecomende eenige hofsteden te demanbreren op wat pretext het soude moghen wesen, op peynde dat de gonne dus contrarie doende niet en sullen gheadmitteert worden ende bovendien soo cooper als vercooper incurreren de boete elck van ses ponden parisis van ider partye alsoo separatelick vercocht ten proffytte van den officier exploiteur.

Soo nochtans dat het toeghelaten wert van een cleen hofstedeken tot de groote van ses ghemeten ofte daer onder te demenbreren en de edifitien af te breken tot vervoeginge ende vergrootinghe van eene meerder hofstede ende opdat het gonne voorschreven soude moghen vaste blyven staen, is gheresolveert van ten hove daertoe requeste te presenteren opdat de majesteyt soude ghedient wesen van de selve ordinnantie politique.
Op het tweede point is gheresolveert dat by provisie uyt stadtscasse aende heer ontfangher van den disch by payementen syn verschot te restitueren ende daerin pro rata te doen contribueren de gheinclaveerde heerelickheden
mitsgaders datter eene nieuwe taxatie personeel sal ghemaeckt worden ten laste van de inghesetene waer elcx ghestaetheyt tot voorder secours vande aerme dischghenoten te beghinnen met den eersten van de maent january 1764,
soo oock dat men de cortgheseten van alhier sal taxeren soo het behoort in de pointynghe boecken te beghinnen met den maent van mey eerstkomende.
Bovendien gheresolveert dat de **godtspenninghen** te bespreken inde vercoopingen van huysen, molens, landen etc. onder dese stadt ende jurisdictie sullen moeten wesen ten proffytte van de disch te weten van elcke party beneden de vyftigh ponden vlaems vercocht drye ponden parisis ende daerboven tot ses ponden parisis ende dit alsoo door de Majesteyt te doen decreteren, becommenlick sijnde.
Ende weghens het leste point is geresolveert van in het toecomende te verbieden aen de clincker ende roupper inde venditien van meubilaire goederen ende andereeffecten te bespreken een fote meer stuyvers voor hem tsy dat den coop gaet boeven ofte beneden den daelder, soo aen dierghelyck verkoopers van sulck berspeck van een stuyver toe te laten ende aende cooper ofte coopers van de ses stuyver te betalen op de boete elck van dry ponden parisis van elcken doop ten laste van elcken contravenient, een derde deel danof ten profytte van de aenbrengher ende de resterende twee derden voor den officier exploiteur.
Actum date ende presentie als vooren
Toorconde als greffier
Onderteeckent J. Mazeman.

Nog een gedichtje uit de Gulden A.B.C. van Fernandus Loys

Arme lieden bystaen

Die peyst op zyn leste dagen
Dat hy niet met hem zal draegen
Dat hy scheyde moet van hier
Even als een naekte dier
kan hy zyn zoo dwaes van zinnen
van het goed zoo te beminnen
dat hy geen ten hemel zend
om aldaer te zyn bekend?
T geld en ’t goed dat hy moet laeten
Wie zal het komen te baeten?
Kinders, dieven of een vriend
Dat tot hun verderf maer dient
Godt den heer zend voor uw deuren
Arme lieden die al treuren
Vraegen bystand in hun nood,
Alwaer ’t maer een stuksken brood
Dat gy geeft aen d’arme lieden

T is Gods wil en zyn gebeiden
En dees gift ten Hemel gaet
Die hier naer de ziele baet
Godt heeft u een schrift gegeven

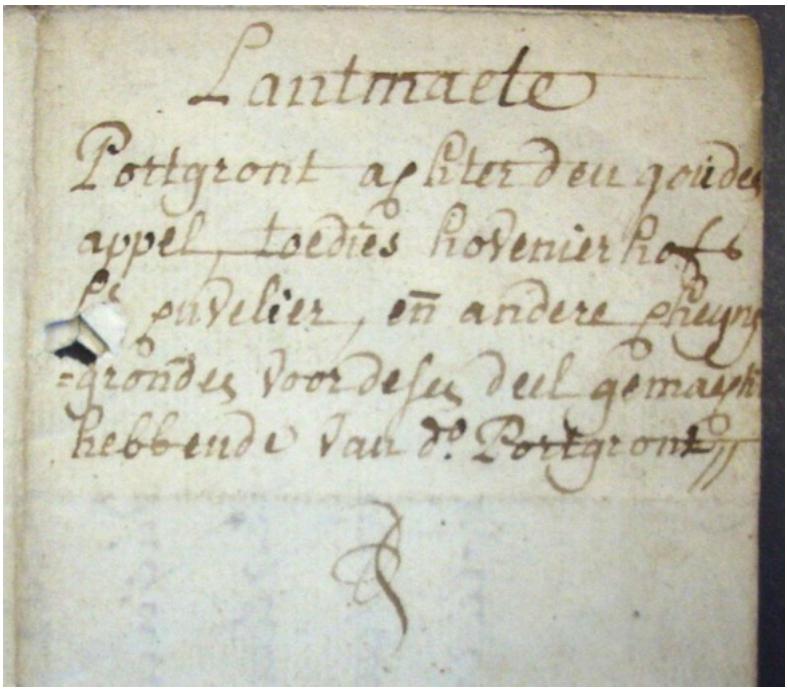
Lantmaete
Portgront achter den gouden
appel, toedies hovenier hof
Louis cuvelier, en andere cheyns
=gronden voor desen deel gemaakt
hebbende van d° Portgront

Van te vinden naer dit leven
T gen' gy aen de arme doet
Dit op Godt verhaelen moet

Op de 7de april 1764 krijgen we de uitpaling van de gronden waar later het Sint Annahof kwam. Proventier had blijkbaar de bedoeling om zijn project aldaar snel te realiseren.

7 april 1764 – Uitpaling grond – Proventier en VandeGoesteene – SAP – archief O.C.M.W. – Sint Annahof

Lantmaete
Portgront achter Den Gouden Appel, toedies hovenierhof Louis Cuvelier, ende andere cheynsgronden voor desen deel gemaeckt hebbende van dito portgront.

Opden 7de april 1764 was by my oneerschreven ghesworen lantmeter, pryser ende deelsman der stede ende jurisdictie van Poperynghe op het versouckvan d'heer ende meeser joesphus Benedictus Petyt agierende over ende uytter naeme vanden eerweerde heere ferinandus Ignatius Proventier, gegradueerden canonynck ende president van het seminarie episocpael tot Ipre ter eender zyde
Mitsgaders ten versoucke van d'heer ende meester Jacobus Dominicus vande Goesteene ter andere zyde,
Betorden ende ghemeten de naerschreven erfven gheleghen binnen t'port deser stede in pachte ghehouden door Louis Joseph Cuvelier, soo volght:
Eerst eene erfve wesende het hovenierhof van de selve Cuvelier, streckende meest oost ende west, paelende van oosten jeghen deel vande bolletrae vandeselve Cuvelier, ghemeten tot den osiedrop - nogh oost ende aldaer happende alwaer de oubette vanden voornoemden Cuvlier staet de tweede naerschrevne erfve – den steenen meur met vyftien duymen osiedrop hier incluys, van suyden d'erfve van den voornoemde heere president proventier, de doornehaeghe half en half - van westen d'erfve van via Louis Lauwers den meur afgaende ende van noorden d'erfve van de selve weduwe Lauwers, de haeghe sodner vrydom excluys, d'erfve van Ferdinand de Coninck den meur incluis, de gonne van via de Coester tot den osiedrop, mitsgaders de gonne van de gheseyde weduwe Lauwers den meur medegaende ende alsoo groot bevonden – xviij ½ roeden
Ten selven daeghe ghemeten eene erfve gheleghen als vooren ghebruyckt door den vermeldne Cuvelier palende van oosten ende aldaer happende d'erfve van via Christostomus Spyns, voorts d'erfve vanden vermelden heere vande Goesteene, alwaerhet huys van Pieter george op

staet, ghemeten tot de haeghen, van suyden d'erfve van de kynderen Joseph Useel to half haghe – van westen tvolgende ende van noorden het peirtstal van dito Cuvelier, aldaer een weinigh happende mitsgaders d'erfve van den gheseyden heere van de Goesteene gaende met het huys Nicolais Rely naer Joseph Steenkiste – groot vij ½ roeden
Item west daer aen een lanck smal erfveken loopende en suyteinde scherp van wesen den voorseyden steenen meur met vryen osiedrop van vyfthien duymen hier excluys - van noorden jeghens d'erfve van d'heer vande Goesteene alwaer deel van de gheseyde bolletrae ende peritstal op staen ende van oosten t'voorgaende welck partieken alsoo groot gevonden is tot 1 roede
Gheeft – 25 – 0 – 0

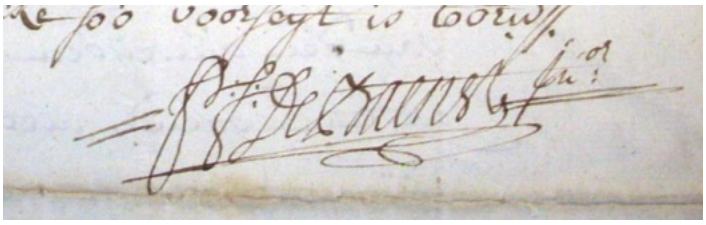

Aldus de voorschreven lantmaeten ende estimatie ghedaen ten daeghe, maende ende jaere midtsgaders ten versoucke soo voorseyt is
Toorconde

Gezien deze afspraken en uitpaling was eigenlijk alles klaar om aldaar het Sint Annahof te bouwen, maar iets anders doorkruiste deze plannen. Op de 29de april 1765 werd immers de 'arme schole voor de knechtjens' verkocht – aangezien deze veel te slecht van staat was geworden. Men moest dus bij piroriteit eerst uitkijken naar een nieuwe husivesting voor de arme schole van de knechtjens.

29 april 1765 – D'arme schole wordt verkocht -

Actum in d'arme schole van des mannelycke jonckheyt tot Poperynghe den 29° april 1765 tot presentie van d'onderschreven directoirs der selve schole

Voorengehouden zynde datter aen het huys ende voorder edificien door d'heere Jacques Schevele by testamente gegeven
tot fonderen eene schaemele schole van mannelycke jonckheyt binnen deser stede,
niet jegenstaende alle moghelijke devoiren - **als nu vague ende onbewoont** –
diversche refectien waeren ontbrekende ende dat de gonne die sigh voor desen,
ende ter tydt presenteerden omme het selve huys met de erfve te heuren ende pachten,
t' elckens diversche refectien, excessive veranderyngen ende menighvuldige nieuwigheden – onder offer van modique ende geensynts geproportioneerde pachtprestatie quaemen te versoecken, ter groote schaede ende interesten vande voornoemde schole,
ende dat d'hr. Jan Baptist Cheys versoghte t'vermelde huys ende erfve bij der hant te coopen,
waer op rypelyck ghelet en gedelibereert zijnde,
is met unanieme voysen geraedigh gevonden ende geresolveert
t'vermelde huys, metter erfve rontzomme, besloten in plack ende steenen meuren
by der handt **te vercoopen aende voorschreven d'heere Jan Baptist Cheys,**
mededirecteur deser schole ende de pennyngen danof provenierende *(voortkomende)*
t'seffens te employeren in creatie van renten op dese stadt,
welcke vercoopynge ende coop in consequentie vande voorgenoemde resolutie geschiet is
omme voor godtspenning een croonstuck in specie
ende van coop principael vyf hondert ponden grooten vlaemsch ende wysselgelt eens, anslagh van stonden aen synde
nochtans tusschen partyen ondersproken geweest dat als wanneer d'heeren directeurs vande selve aermeschole geraedigh souden vynden **van nieuwe te timmeren**

het resterende oudt gebouw ten dienste van dese schole dat sy alsdan den zuytgevel sullen mogen doen maecken op het alignement van het leste nieuw gemaeckt gebouw, rechte streke oostewaert tot d'extremiteyt van het selve oudt gebouw met vensterlught als voor desen ende dit sonder eenigh vergelt te recompeseren,
wel verstaende dat de voornoemde vensters maer en sullen mogen gesteken wesen inde onderste stagie volgens den heesch van het werck
ende omme dese vercoopynge te beter doen sorteren haer effect,
d'heeren directeurs voorschreven hebben geraedigh gevonden
daer over te roupen d'heeren Guillelmis Benedictius Haucx de tonlieu, Nyclais van Renynghe de Voxvrie, Nicolais Maseman ende Petrus Bernard Werkyn
als bestaende maeghschap van primitiven fondateur ende d'hr. Jacques Schevele,
dewelcke communicatie gehadt hebbende vande resolutie ende vercoopynge hiervooren hebben deselve voor soo veele noot zij mits desen geagregeert ende geapprobeert,
ende in teecken der waerheyt dese
benevens de moderne heeren directeurs ende superintendenten der vermelde arme schole onderteeckent
Daete ut supra,
ende waeren ondertekent B.J. F. Reyphins, J.B. Petyt, P. Padock, Mazeman de Couthove, N.F. Van Renynghe de Voxvrie, J.B. Cheys, N.J. Mazeman, J.B. Haucx de tonlieu, P.B. Werkyn
Accordeert met syn origineel quid testor als directeur deser schole
J.B. Petyt

In 1765 werd door Mej.C.T.de Salmon, directrice van de zondagsschool, opdracht gegeven om de vervallen huisjes en stallingen op het Sint Michielserf staande, af te breken en een nieuwe zondagsschool te bouwen waarin de zondagsschool voor de knechtjens ook zijn plaats ging krijgen.

1765 – De zondagsscholen gaan naar het Sint Michielshof in de Werfstraat -

Wij onderschreven directeurs ende proviseurs van de godtvruchtighe sondaghscholen tot Poperinghe willende voorsien ende afweiren
alle verschil die in het toecomende soude connen verweckt worden ter occasie van het onderhout, refectien, restauratien ende ersteltenisse vande platsen
inde welcke de sondaghscholen der knechtiens gehouden worden,
geinclaveert ende besloten in het nieuwe gebouw
door de jouffrouwen van St. Michielshof met consorten gestight aen de Werfstraete binnen Poperynghe ten jaere 1765,
soo ist dat wij goetgevonden ende gesolveert hebben ter agreatie *(met akkoord)* van de geseide jouffvrouwen met haere consorten **bij forme van reglement** ende wederzijdighe conventie, onder de volghende conditiën, te contribueren uit de middelen ende incomen van de geseide sondaghscholen.

Te weten, ut de sondaghscholen sullen t'haeren coste onderhouden alle haere meuren tot dhooghde van de eerste solders, item de vloer ende pavementen, oock van de ganghen naer de scholen leidende, itgem alle haere deuren, vinsters, glaesen, taefels, stoelen, bancken, met het gonne sij voorder daertoe noodigh souden hebben
Ende wat aenget den eersten solder, met de cappe ende het dack voor sooveele sij decken directelick de voornoemde schoolplaetsen, sullen se in het toecomende door de middelen ut degeseiden sondaghscholen onderhouden worden, naer concurrentie ende proportie van den derde deel.

In voorval van brant ofte andere destructie van het gebauw, ider sal aentrecken sijne bevonden materialen ende de directeurs sullen blijven behouden eht recht ende de faculteit, van de selve plaetse, nieuwe scholen te doen stighten t'haren coste ende tot het selve gebruick ende einde als voor desen
Ende omdat den grondt van het gebouw hier vooren genaemt, door dese conventie belast blijft met den standtvan de voorseide schoolplatsen, soo ist dat de pointynghe ende lijfrenten, waermede het huis ende erve aen de voornoemde jouffvrouwen competeerden, belast sijn, tot een vierde deel betaelt sullen woorden uit de middelen van de selve sondaghscholen, ten sij dese wettelick daer van ontlast wierden.
De heeren proviseurs sullen vermoghen op hunne vergaderynghen noodigh tot het bestieren ende beleiden van de affairen de administratie van de sondaghscholen aengaende , te houden in eene caemer van het huis, **geseit St. Michielshof**, in welcke caemer de voorseide heeren, de faculteit sullen hebben, ten coste van de geseide scholen, te doen maken een kasse ofte coffer tot bewaerenisse van de pampieren ende bewijsen dese scholen aengaende.
Aldus….

Om één een ander zuinig te realiseren werden de oude gebouwen door twee experten gekeurd en geprezen.

Op hedent … 17hondert vyfensestigh
Waeren by de onderschreven Vedastus Vylet ende Joris Van Oost, respective meester metsenaere ende timmerman binnen dese stede, ghecooren prysers by ende van weghen mehoeffruw Catherine Therese de Salmon, directrice van Ste. Michielsschoole alhier met consorten – oversien ende rypelick gheexamineert de naervolghende slecht ende vervallen huysekens mitsgaders stallynghen dienende om sondaghsschoole voor de arme mannelicke jnckheyt aldaer te houden, staende lancxt de Werfstraete deser geseyde stede ende hebben alvooren gepresen het houtwerck van d'eerste schoole tot vyf en twytingh ponden parisis ende het metselwerck, apnnen, veursten ende pavement van diere tot een hondert neghens en dertigh ponden parsiis
Item ghevisiteert ende oversien de drye andere plaetsen daernevens de weclke omme hunne caduciteyt geen voorderen uytstel en versoghten te meer daeghelicx ruyne menagheerden welckers houtwerkc hebben gheextineert, gepresen ende weridigh bevodnen tot achten twytnigh ponden parisis en het metsewerck tot sesendertigh ponden parisis – al Brabants courant ghelt, lattende den grondt der voorschreven sondaghschoolen, voorts onder ende achter medegaende onderlat ende alsoo de vermelde mejouffrouw De Salmon soo over haer selven als consorten, versoghte ace van onse gedaen prsye ende estimatie – hebben dese onder ons ghewonelick handteecken verleent omme haer te valliederen ende sigh daermede te behelpen als naer rechte
Actum tot Poperinghe

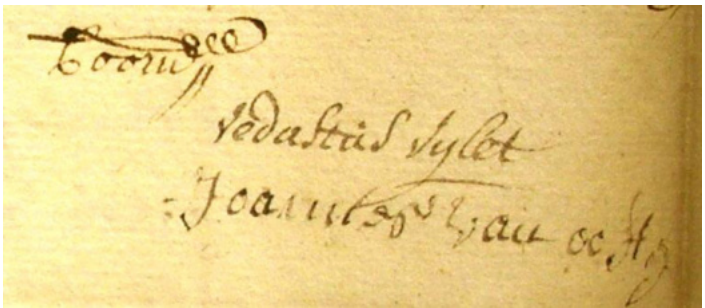

Daeete mande ende jaere als in prohimie
Toorconde Vedastus Vylet
Joannes van Oost

14 december 1765 – De ordonnantie raekende de bedelaers ende vagabonden – SAP Bestuur 1765

Maria Theresia , de keizerin, vond het noodzakelijk om op de 14de december 1765, haar 'bedelaars en vagabonden' beleid, aante scherpen, met een nieuwe ordonnantie.

Zij begint met:
De bedelrye oneyndelyck in dese landen aengegroeyt zynde, door de menighte der vagabonden van d'een en d'ander geslacht, die hun daer verspreyt hebben, waer van het getal daeghelyckx vermeerdert, niet tegenstaende de precautien de welcke genomen zyn geweest by de voorige placcaerten, ten dien opsichte geëmaneert, ende ondervonden hebbende dat het quaedt voorts qauemp uyt dien dat de bedelaers bleven alle dese landen doorloopen, het welcke niet en kan toegeschreven worden als aen het vergeten ende aen het versuymen van het edict van den 12 januarii 1734;
Ende willende herstelen een deel der policie soo noodtsaeckelyck voor het goedt order ende voor de publiecke ruste ende veyligheydt.
Soo ist…
En dan komen de maatregelen.
Dat generaelyck alle bedelaers, vagabonden ende lediggangers niet geboortig van dese landen, hun zullen hebben te vertrecken uyt de landen van onse gehoorsaemheydt, binnen vyfthien dagen naer de publicatie deser, op pene van gegeesselt te woren by ordonnantievan de justitie der plaetse, alwaer sy sullen gevangen worden, voor d'eerste reyse, ende andere arbitraire straffe voor de tweede.

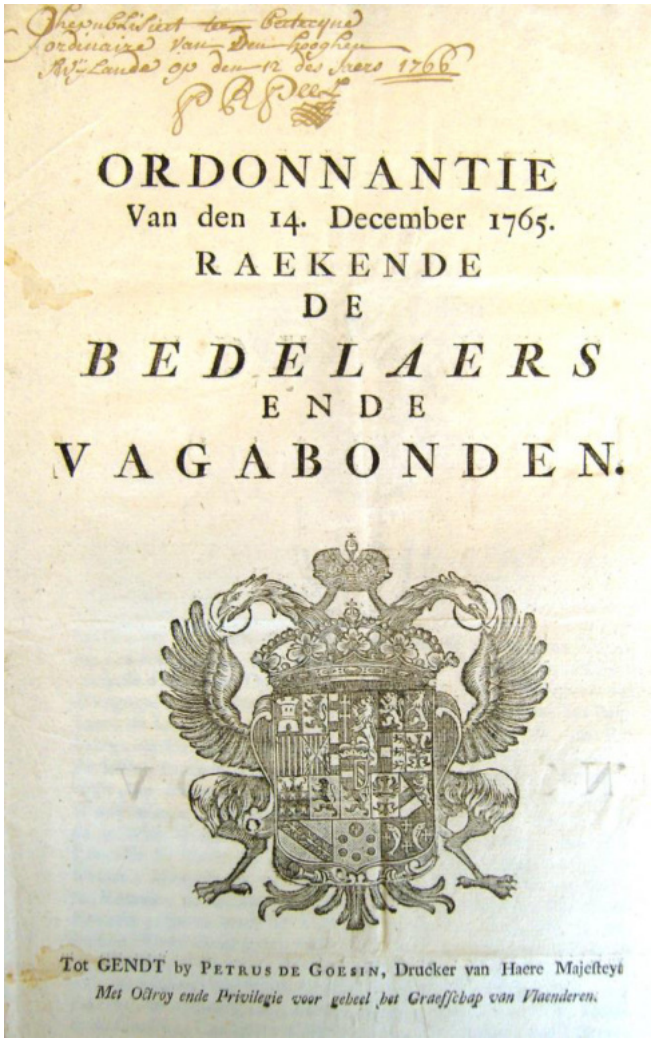
Ordonnantie van den hooghen Raed van Vlaenderen op den 12 des Meers 1766

ORDONNANTIE
Van den 14. December 1765.
RAEKENDE
DE
BEDELAERS
ENDE
VAGABONDEN.

Tot GENDT by PETRUS DE GOESIN, Drucker van Haere Majesteyt
Met Octroy ende Privilegie voor geheel het Graefschap van Vlaenderen.

Verklaeren voor vagabonden ende lediggangers, alle degene die niet en zyn in eenigen dienst of tampt, oft die niet en doen eenigen koophandel oft ambacht ofte die niet en hebben de middelen om eenighsints te konnen leven.
Terwijl de vreemde lediggangers uit het land moeten, moeten alle 'geboortig van dese landen' *naar hun geboorteplaats. Diegenen die sterk genoeg zijn,* ende in staet van hunnen kost te winnen met te wercken, *mogen niet meer bedelen. Zij zullen na een maand terug in hun geboorteplaats aan de officier moeten kunnen bewijzen dat ze in dienst zijn of een ambacht hebben, anders worden ze gevangen gezet* 'te water ende te broode'. *Daarnaast zullen deze gebannen worden uit het gebied* 'op pene van gegeesselt te worden voor d'eerste reyse, gebrandmerckt te worden voor de tweede

ende van andere grootere straffe voor de derde reyse.'
Diegenen die echt arm zijn en onbekwaam van enig werk te doen, door hun ouderdom of lichamelijke gebreken, zij zullen mogen aelmoessen vraegen in de stad, alwaer sy geboren oft woonachtig zijn mits voorzien van een attestatie van de pastoor en van de armmeesters, ende **mits het dragen het teecken 't welck men geeft ten dien opsichte in de plaetsen alwaer sulckx in gebruyck is.**
Tot dan toe was dit te Poperinge niet het geval. Om één en ander te kunnen uitvoeren, kregen de wethouders de opdracht om een 'exacten lyst van alle de bedelaers woonachtig onder hunne jurisdictie' *op te maken.*
Men diende dit armenbeleid te betalen uit d inkomsten der 'taeffel des charitaets ende is het saeken dat de aelmoessen die sy zullen ontfangen ' *niet toekwamen, dan dienden de magistraat, de pastoors en de armenmeesters te overleggen hoe men dit wel kon betaald krijgen.*
Indien men het nodig vond om nieuwe belastingen op te leggen, dan diende men toelating te verkrijgen van de overheid.
Iedereen werd ook verboden nog aalmoezen te geven aan de vagebonden of hen te logeren 'op pene van sesse guldens'. *Om die vagebonden te kunnen gevangen nemen, dienden er regelmatige wachten en patrouilles georganiseerd te worden, ook 's nachts op de* 'suspecte plaetsen'.
Net zoals daarvoor mocht men in geval van nood de klok luiden, waarop de naburige dorpen ter hulp konden komen. En om deze wachten aan te moedigen, kreeg men twaalfguldens voor iedere bedelaar, vagebond of vreemdeling die niet 'geboortig van dese landen' was, die zij zouden kunnen arresteren.

21 Maart 1766 – Overlijden van Priester Wenis -

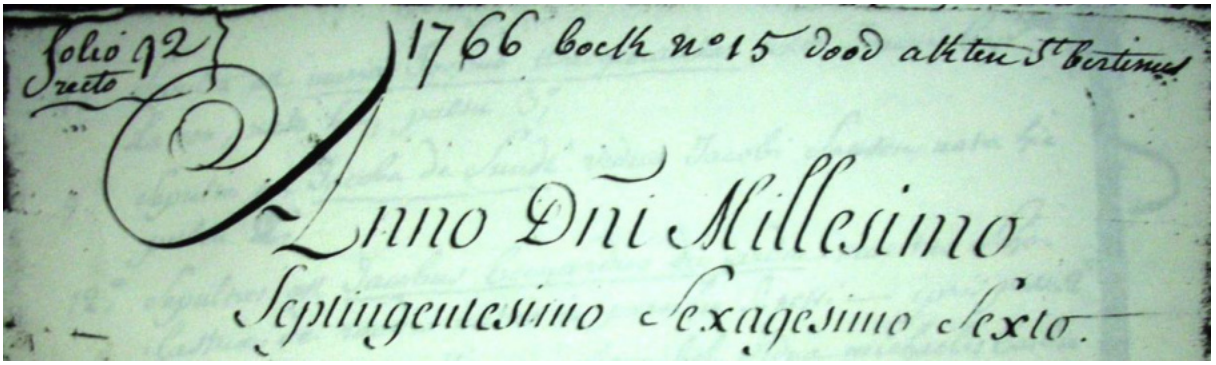
Folio 92 recto
1766 boek n°15 dood akten St Bertinus
Anno Dni Millesimo
Septingentesimo Sexagesimo Sexto.

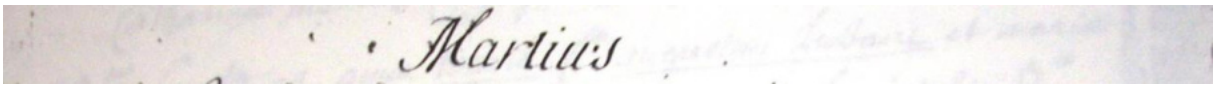
Martius

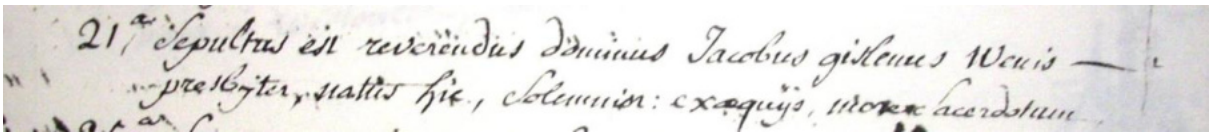
21 sepultus est reverendus dominus Jacobus gislenus Wenis — presbyter, status hic, solemnion: exequijs, more sacerdotum

Daarmee verloren de armen van Poperinge één van hun belangrijkste pleitbezorgers.

6 juni 1767 – Parochieschool *SAP Register der resoluties 1767*

Deze akte getuigt er van dat de materiële toestand van de 'armen'scholen erbarmelijk was. Men zocht dan ook naar nieuwe huisvesting en een betere organisatie. .

Actum in camer den 6 juny 1767 ter vergaderynghe van de wet
Ten selven daghe vooren ghehouden synde dat de schole van O.L.V.prochie binnen dese stede noodig hadde maekelicke reparatien ende dat de kerckmeesters scheenen te twyffelen of sy daertoe mochten ghebruycken de middelen vande fabryque is naer deliberatie geresolveert dat meer kecrcmeesters voornoemt sal aensegghen dat sy de selve schole soude repareren ten coste van de fabrycque in ooghemerck genomen dat sulcx een constant gebruyck is ende dat dese schole is deel makende van het kostereel huys.
Actum date ende presentie als vooren
Toorconde als greffier ondertekend P.L. Vandebroucke

Juli – augustus 1767 – De zondagscholen van Poperinge -

Ook hier kwam Proventier tussen met zijn bijstand.

Aengesien de godtvrugtighe sondaghschoolen tot Poperinghe soo voor de arme knechtkens, als meyskens, door de middelen, toe doen ende sorghe van de seer eerweirdighe heeren, mijn heer **Ferdinandus Ignatius Proventier**, penitentier in de cathedrale tot Iper,
d'heer ende meester **Jacobus Gislenus Wenis**,
ende d'heer ende meester **Ludovicus Josephus vande Goesteene**,
opgerecht vervoordert ende bestiert hebben geweest,
soo is't dat sij willende voorsien aen hun gedeurigh ende volherdigh bestant onderhoudt,
bestier ofte goede regieringhe,
hebben vastgestelt, gedeclareert ende gereguleert,
soo sij vaststellen, declareeren ende als oprechters, weldoenders ende bestierders der selve,
dese reguleeren op de wijse ende maniere soo volght,

1° Dat sij onderschreven, sigh behouden ende reserveeren privativelijck ende ter exclusie van alle andere, wie het wesen moght,
hun leven gedeurende, de directie van de geseyde scholen
ende dat, volgens hunne uytdruckelijcke intentie begrepen in hunne donatien,
als oock van eenighe ander godtvruchtige weldoenders,
die hunne allemoessen aen hun bevolen hebben,
om tot het selve eynde, door de selve ende op deser voeghen emploieert ende bestiert te worden:
jae, selve in soo verre dat sij dese scholen in diender voeghen ende op dese manieren
de selve tot Poperinghe niet en souden konnen ofte vermogen in te stellen ende te bestieren,
sij vermogen souden op eene andere platse van dit ons daecesie van Ipre,
ten geheele ofte ten deele dese te erigeeren, *(op te richten)*
ende reguleeren op de beste maniere hun mogelijck wesende.
2° Naer het overlijden van een van dese dryen, dat de twee overblijvers vermogen, soo haest mogelijck wesende, eenen anderen directeur in de platse van den afgestorven te verkiesen,
mogelijk uyt vaderlijcke linie van de familie van den afgestorven,
volgens hun privativelijck oordeel, daer toe bequaemst,
met de selve moghentheydt als den voorgaenden, en in voorval van verschil in de verkiesinge,
sal als dan den seer eerw. Heer pastoor, oudsten in de residentie van Poperinghe,
den vois decisif geven, den sijnen voeghende bij eenen van de overgebleven directeurs.
3° Dese proviseurs sullen vermoghen eenen onder hun,

ofte wel eenen anderen te verkiesen ende door commissie aen te stellen
voor ontfanger der goederen, inkomen ende giften van dese scholen
onder ende met last van alle jaere ofte ten laetsten alle twee jaeren duidelijke rekeninghe te doen aen en de voor de voorseyde heren Proviseurs,
soo veel mogelyck sijnde op eenen gestelden, ofte naer versoek vande geseyde heeren op een dagh door hun te stellen.
4° Opdat dese rekeninghe ende directie met mindere moeyte van weghen den heer ontfanger ende met egale autoriteyt ende recht van wegens de heeren ende recht van wagens de heeren proviseurs soude gedaen worden
sonder peryckel van verschil in het toekomende,
soo is't dat wij onse giften, fonds ende alle middelen van dese scholen,
soo in capitael als in inkomen etc, gemeen maecken
ende onder een steeken ofte confondeeren,
soodanigh dat den eenen fondateur, suppleert door het gonne hij soude konnen meer gegeven hebben, ten deser eynde aen het gonne de andere souden min gegeven ofte gecontribueert hebben,
alles tot egaliteyt, alleenelijck defererende ofte toegevende den eersten vois ende maenynghe tot vergaederinge etc. aen den oudsten directeur.
5° De capitaelen alsoo gemeen, sijn jegenwoordig bevonden te somme van …….. ende het inkomen bij jare ter somme van ……. alsoo het te sien is in den staet ofte handtboeck der zelve.
6° De heeren proviseurs sullen op den dagh van de rekeninghe uytsteeken uyt dit jaerlycks inkomen, ende determineeren de somme gelts, die den heer ontfanger voor ider jaer geven sal aen de jouffvrauwen, ofte schoolmeestressen tot koopen, maecken ende uytdeelen der jaerlyksche prijsen voor ider schoole, naer den eesch, noodt ende inkomen der scholen: sorghende dat er altijt wat in casse blijft tot meerderen noodt , tot refectie ender onderhoudt van gebouwen ende meubelkens der schoolplatsen, als oock tot aengroeyen van capitaele ende inkomen ten voordele van dese schoolen.
7° De bewijsen, registers, fondatien, rentebrieven, rekeninghen met verificatien des selfs, alle papieren ende notitien dese schoolen aengaende sullen rusten in een coffer ofte casse daer toe gemaekt ende rusten in St. Michiels hof, gesloten met twee slotels, van welcke den eenen rusten sal bij een van de directeurs ende den anderen bij den heer ontfanger tot noodigh gebruyck.
8° De gebouwen, hun onderhoudt ende refectien – item employe en de remploye van renten, sullen gereguleert worden volghens ende onder ordonnatie van de heeren proviseurs.
9° De heeren Proviseurs worden gebeden van eene vaderlycken sorge te draegen voor het welvaeren van dese schoolen, om godt,
ende als sij iet bemercken ofte van de meesters ofte schoolmeestresen hun geseyt wordt tot vervoorderinghe in zeden, christelycke leeringhe ofte letterconst, dat sij hun gelieven de handt te bieden, ondersteunen ende helpen tot vervoorderinghe van het algemeyn best ende onderhoudt van subordinatie ende regelen alree gestelt ofte nocht te stellen.

Aldus gedaen, besloten ende onderteekent **desen twintigsten van july 1767**
FJF Proventier. – F.J. Vande Goesteene prb.
Insgehlyckx door my onderschreven al het bovenstaende besloten ende onderteekent binnen Ipre denthienden van oeghst 1767 – J. G. Rouseré

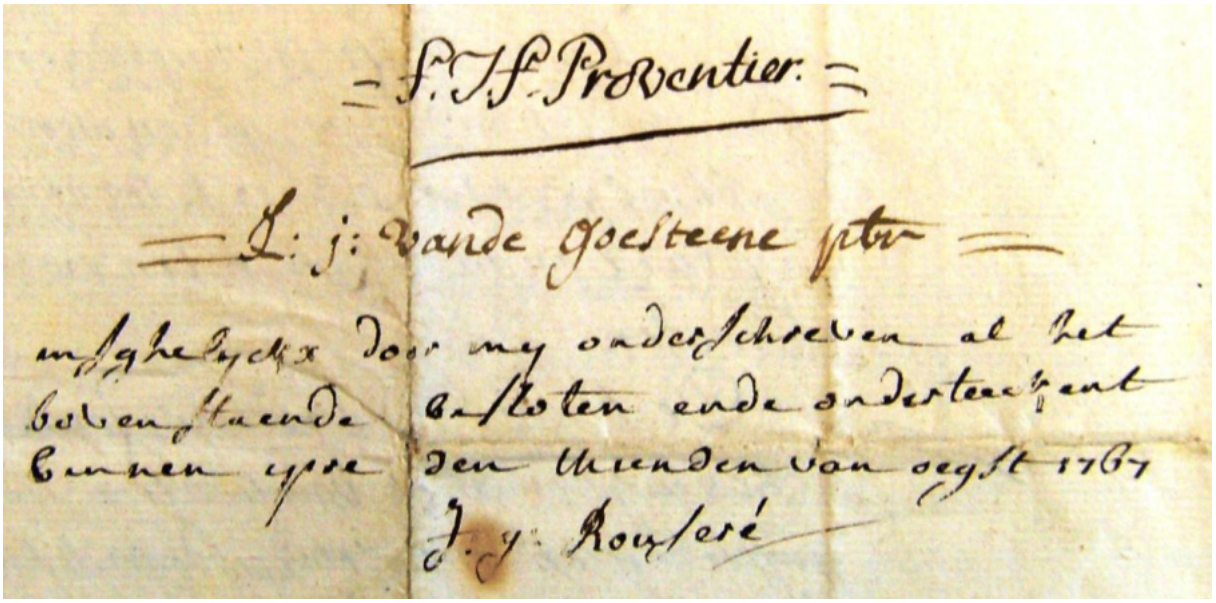
= S. J. Proventier. =

= L: j: vande goesteene ptor =

mijghelyckx door my onderschreven al het
bovenstaende besloten ende onderteekent
binnen ypre den thienden van augst 1767
J. J. Rouseré

Met dit triumviraat werd er eensolide basis gelegd voor de uitbouw van de zondagsscholen, zowel bestuurlijk als materieel. Met dat **Jacobus Gislenus Wenis** *gestorven was, diendee men dus een nieuwe directeur aan te stellen, en dit werd Jacobus Rouseré, ook een Poperingenaar.*
Jacob Rouseré werd in 1725 te Poperinge geboren. Hij werd onderpastoor te Izenberge in 1751 en verbleef er tot 1765. In 1765 werd hij pastoor op Dikkebus waar hij slechts vier jaar vertoefde namelijk tot 1770. In dit laatse jaar werd hij pastoor te Geluxe, waar hij ononderbroken gedruende 34 jaar verbleef als deken van het district Waasten. Hij stierf aldaar op 21 februari 1804.
Deze biogegevens haalden we uit de 'Biekorf – jargang 64 – bij Jozef Geldhof.

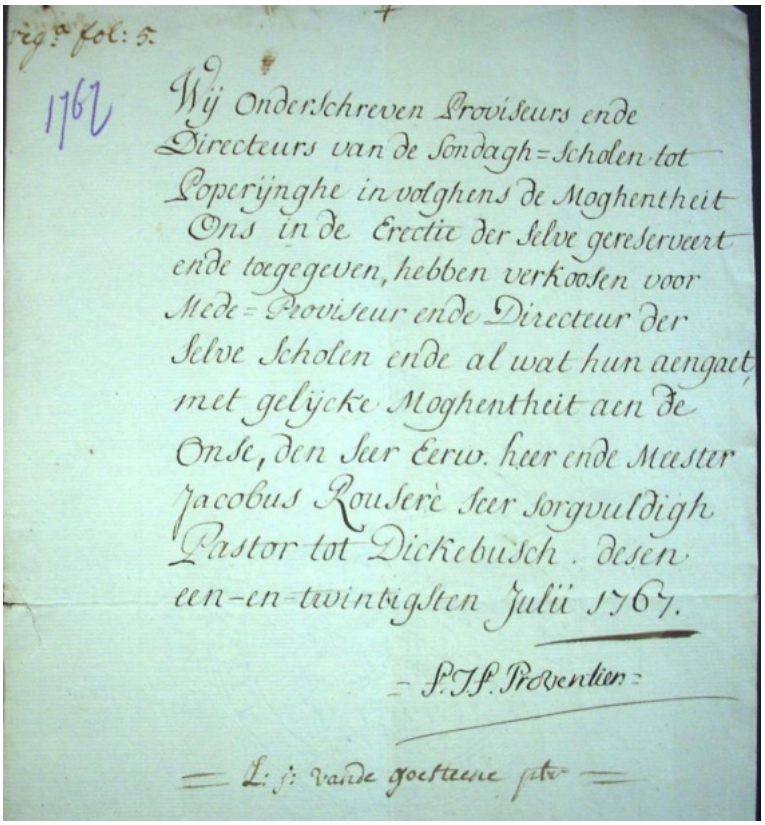
reg.r fol: 5.

1767

Wij Onderschreven Proviseurs ende Directeurs van de Sondagh=Scholen tot Poperijnghe in volghens de Moghentheit Ons in de Erectie der Selve gereserveert ende toegegeven, hebben verkoosen voor Mede=Proviseur ende Directeur der Selve Scholen ende al wat hun aengaet, met gelijcke Moghentheit aen de Onse, den Seer Eerw. heer ende Meester Jacobus Rouseré Seer Sorgvuldigh Pastor tot Dickebusch. desen een-en-twintigsten Julii 1767.

= S. J. Proventier =

= L: j: vande goesteene ptor =

Wij, onderschreven proviseurs ende directeurs van de sondagh=scholen tot Poperynghe in volghens de moghentheit ons in de erectie der selve gereserveert ende toegegeven, hebben erkoosen voor mede=proviseur ende directeur der selve scholen ende al wat hun aengaet met gelycke moghentheit aen de onse, den seer eerweerder **heer ende meester Jacobus Rouseré,** seer sorgvuldigh pastor tot Dickebusch, desen een en twintigsten july 1767

Eind 1767 waren de werken klaar en kon men de eindafrkening maken de zondagscholen.

Nummer 211B **Doos Gazette** **Januari 2020**
guido.vandermarliere@telenet.be

Boerenbetweterigheid uit het verleden
*
Fenicië vond eerst de schrijfkunst uit
Die woorden schept, ontbloot van spraakgeluid
En d'ademklank – vervloten in de wind
Met pen en inkt aan 't wit papier verbindt
Willem Bilderdijk
*
Doos Gazette, een slim schrift des tijds met meer dan 620 lezers

Beste abonnee

'*t Neerhof*

Lees de geschiedenis van Poperinghe

Dank zij de goede zorgen van **Jean Boidin** *is de website van 't Neerhof weer aangegroeid en loopt hij nu tot* **1499.**
De laatste 10 jaar van Doos Gazette zijn nu te vinden op de website van 't Neerhof !
https://tneerhofvzw.be/

Jaar 1520 – 1529

Pieter D'Oudegherst, Poperingenaar, schrijft in zijn 'Kronyke van Vlaenderen' over Karel V. Het Lutheranisme steekt de kop op
met als gevolg dat er een boerenkrijg in Duitsland ontstaat. In 1530 krijgen we zicht op de rijkdom en de schulden van het gasthuis van Poperinghe. Even
later wordt er een nieuw contract gemaakt tussen de zusters van het gasthuis en het magistraat van de stad.
Antwerpen groeit als handelspool en Poperinghe kan een moordenaar verbannen.

Jaar 1520 - hoeve

De restauratie van de oudste hoeve van Poperinge/Watou

Jaar 1528

Lanceloot Blondeel, illustere Poperingenaar, schilder, tekenaar, architect en 'kaartonist' en beschilderaar van het Lam Gods!

Jaar 1530-1532

Poperinge 'mag' geld lenen om Karel B te betalen.
De rederijkerskamers de 'Kruisbroeders' met hun bijen en de 'Victorienen' !
De gemene beurze en de armeschool.

' WEST-VLAAMSE NIEUWJAARSWENSEN.

t Is were zoverre
de deure van 2020 stoat ip a gerre
een hèèl nieuw joar
voor te leven met malkoar
liefde in 't ménage tussen de vint en de vrouwe
en is ter ol è keer miserie of boel
smiet olleszins met gèn meubels moar zet j'ip ne stoel
en laat het moar overwaaien da rottig gevoel
want oe da je 't ook kèèrt of oe da je 't ook droait,
't is dedju stille woar dat 't nooit een kèr woait.
Zie je momenteel nog nie van de straote
gèn paniek, t' is ip da vlak noois nie te loate
want wa zeggen ol die tupperware demonstranten
oen ze geconfronteerd worden met under klanten
'een dikke, een kromme, een schele of een dulle
ip ieder potje past er een ulle'.
Moar 'k wille ook nog teen en 't ander wenschen :
'k wensche julder wat da 'k zelve betrachte,
bij dage een bitje werk, en ruste bie nachte.

Als g' honger hebt, een bètje brood;
als g'durst é, geen watersnood;
geen schulden tenzij deze dat ge efnan kunt
betalen met gepaste munt.
En heel 't joar, lik of dat goat en stoat,
geen pijne noch smerte
aan je tanden of an 't herte.
Kortom, 'k wensche joen 't beste voar noaste jare
En 'k goa 't daarbie laten voor vandjare

Start met trancriberen

Cursus of workshop Erfgoed

De archivaris leert je de basis van het oud-schrift. Met verrassende teksten herken je na een voormiddag vlot de specifieke krullen, tekens en afkortingen die ze van de 14e tot 19e eeuw gebruikten.

Hier vind je alle info: https://www.uitinvlaanderen.be/agenda/e/start-to-transcribe/d2a29528-fd27-4556-b25f-ac499e99c9fc.

Van Hans Vandenbroucke kreeg ik de voglende mail:
Dag Guido,
je vraag naar te bewaren erfgoed in Doos Gazette deed bij mij een lampje branden.

We hebben in Poperinge een schitterend relict uit de 2de WO dat tot op heden ontoegankelijk is en er ongebruikt bij ligt, nl de Duitse toren langs de Westvleterseweg.
De Toren van Flugplatz Pezelhoek staat op één van Poperinges hoogste punten nabij de stad en biedt een schitterend overzicht over de streek. Voor fietsers en wandelaars zou dit een prachtig ijkpunt zijn voor een wandeling in de buurt van de hoppestad.
Voor het project Horizon 2025 van Westtoer (dat diverse torens ontsluit voor het brede publiek) is dit een gedroomd gebouw. Het diende aanvankelijk als verkeerstoren voor de geplande Duitse vlieghaven tussen de Woestenseweg en de Vleterbeek. (Dit vliegplein van 125 ha is echter nooit echt bruikbaar geweest en werd omgebouwd tot een groentenkwekerij voor het Duitse leger).
De toren is inmiddels al een tijdje beschermd, maar het ontbreekt de eigenaar aan middelen om hem te herstellen, laat staan toegankelijk te maken.
Hier moet de lokale en de provinciale overheid tussenkomen.
Maar ... de eigenaar ziet het niet zitten. De communicatie zou naar verluidt niet 'constructief' verlopen.
Het gevolg is dat de trage molens van administratie en justitie hun werk beginnen te doen, maar een ideale weg is dit niet.
Een eigenaar van een beschermd monument heeft de plicht om het gebouw in stand te houden en te behoeden van verder verval (hij moet het als een goede huisvader beheren).
Hij mag het gebouw ook niet ontsieren of schaden.

Op het ogenblik van de bescherming was de toren niet in perfecte staat (wel in betere staat dan vandaag). Juridisch gezien kan Erfgoed slechts het moment van bescherming als referentiepunt nemen. Dit maakt het niet gemakkelijk. De afdeling handhaving van Erfgoed volgt het dossier op en zou kunnen juridische stappen zetten.

Maar in feite zou hier een bemiddelaar in het veld moeten worden gestuurd die eigenaar en overheid bijeen kan brengen om tot een oplossing te komen.
Hopelijk haalt het project nog 2024 voor de herdenking van 80 jaar Bevrijding.

Hans Vandenbroucke

Poperinge Verbeeldt

Op 18 januari 1900 poseren de landbouwersvrouwen en -dochters van Watou met het nieuwe materiaal waarmee ze hebben leren werken. De kalme wintermaanden waren de aangewezen periode om de nieuwste technieken in de melknijverheid aan te leren. In Watou gingen de lessen door in de parochiezaal, deze foto was de bekroning van hun inzet. Op de achtergrond de huizenrij langs de Steenvoordestraat en de kerktoren van Watou.

WESTHOEK VERBEELDT.BE

De grotten van Lourdes – De grot van Proven

Robrecht Degersem *is er in geslaagd om de relieken van Bernadette naar Poperinge te halen en dit voor het tridium in maart van O.L.Vrouw van Sint Jan. Ze zullen aldaar te zien zijn 12 – 13 en 14 maart 2019 Vanaf de 15de maart tot de 20ste zijn ze nog te zien in de Basiliek van Dadizele.*

Naar aanleiding van deze gebeurtenis werden er vier filmpjes gemaakt rond verschillende grotten in de streek. Het derde filmpje werd gedraaid bij de **grot van Proven** *en is binnenkort te vinden op mijn facebookpagina – Guido Vandermarliere – dus allen daarheen – om dit te bekijken en te delen!*
Van Frans Devos kregen we de volgende gegeven door:

DE LOURDESGROT VAN PROVEN.

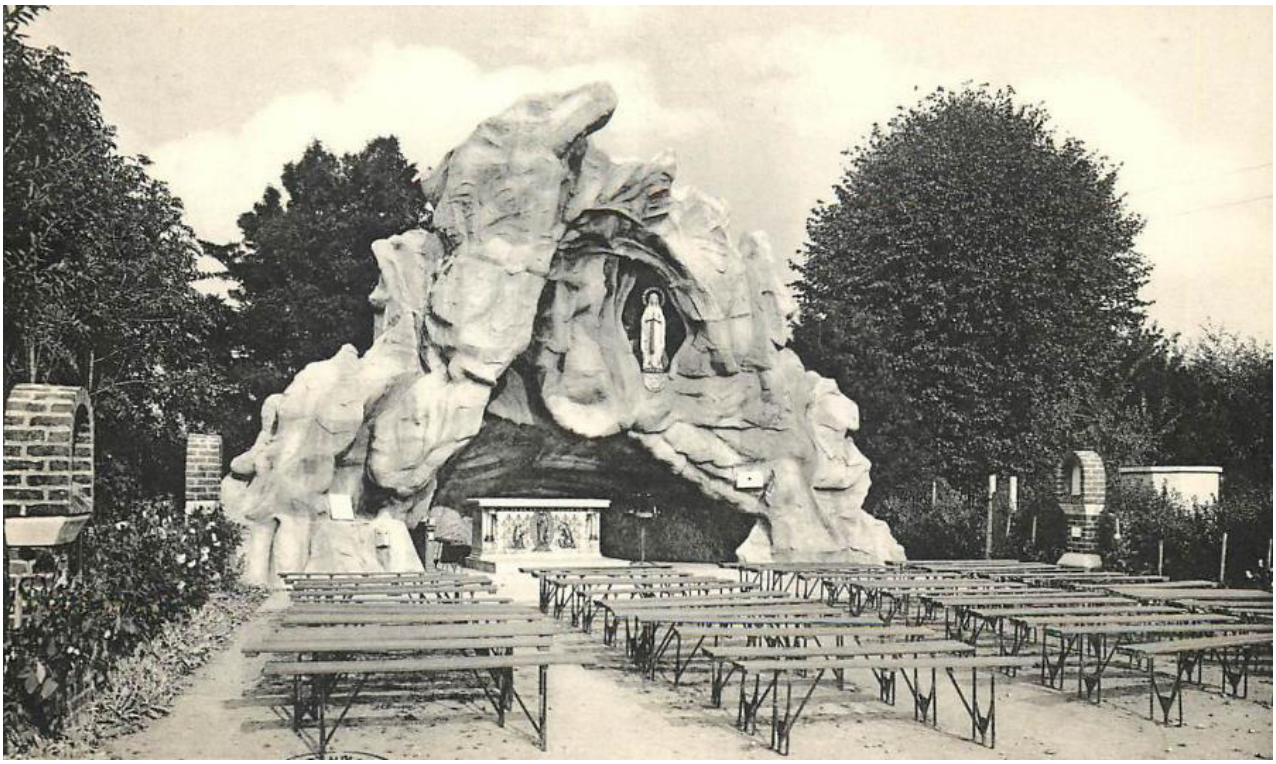

De Lourdesgrot van Proven die je achter de kerk vindt is gemaakt op schaal ¾ van de echte Massabiellegrot in Lourdes.

Ze werd op 8 september 1946 door **pastoor Cousijn** ingezegend uit dankbaarheid van de parochie voor het gespaard zijn tijdens de oorlog.

In 1981 liep de grot grote schade op: ze viel in op vrijdag 21 augustus te 18.10 uur. Dank zij de welwillendheid van een 20 –tal personen en de aannemer Hugo Vermeulen werd ze herbouwd met natuurstenen uit Dijon. Ze was schoner en degelijker dan voordien.

Nu nog wordt de grot dagelijks door velen bezocht. Soms wel een keer in 'den donkeren'.

In de maanden mei en oktober wordt er dagelijks de paternoster gebeden te 17.45 uur aan de grot zelf of in de winterkapel.

https://www.boekenbestellen.nl/PDF/grotten-van-lourdes-in-west-vlaanderen/29313

In **Het Wekelijks Nieuws** van de **14de september 1946**, verscheen er een uitgebreid artikel over de 'Inhuldiging van de nieuwe Grot te Proven op **zondag 8 september 1946.**

Zijn excellentie monseigneur Lamiroy, bisschop van Brugge, en de geestelijke overheid neemt de stoet in ogenschouw.
Op de eerste rang, in 't midden, Monseigneur Maliroy,
rechts Z. E. H. Boone, principaal aan het bisschoppelijk college te Poperinge, E.H. Delanote, bestuurder te Poperinge –
links: Z.E.H. Butaye, deken te Popeirnge, Z.E.H. Deken Verhaeghe, dekene te Ieper – Z.E.H. Cosyns de ijveriege Pastoor van Proven en de ziel der weglelukte feesten en als goede maria-vereerder de bouwer der dankbaarheids-Lourdesgrot.

Zondag laatst vierde Porven de 2° verjaardag van de bevrijding met een grootse en prachtige stoet met praalwagens uit dankbare hulde aan Onze Lieve Vrouw van Lourdes, ter wier eer de Provnaars – uit dank om haar moederlijke bescherming tijdens den oorlog en bij de bevrijding – een machtige grot gebouwd hebben, die wondergoed gelijkt op de grot van Lourdes.
Heel het dorp was in feest en wemelde van vreemdelingen die gekomen waren om die plechtigheid bij te wonen. Proven had de eer Zijne Hoogweerdige Excellentie Monseigneur Lamiroy, bisschop van Brugge, heel de dag op bezoek te hebben. 's Voormiddag te 9 u. 30 had de consecratie plaats van het nieuwe hoogaltaar, gevolgd door de Hoogmis met Pontifikale assistentie, uitgezonden door een micro langs de luidsprekers van den toren.

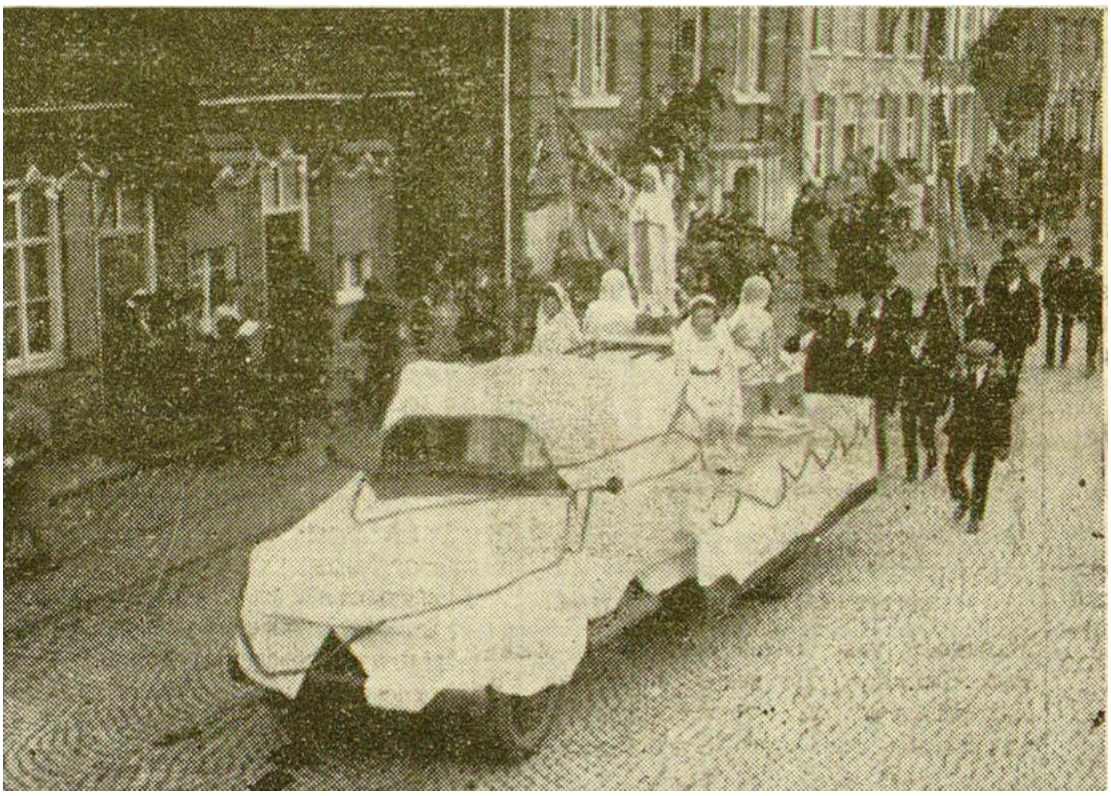

's Namiddags van af 2 uur was grote bedrijvigheid op de straten. Het pompierskorps en andere bereidwillige mannen gingen per auto alle zieken afhalen ten huize om ze naar de grot te brengen. Te 2 uur 30 werd het nieuwe Onze Lieve Vrouwebeeld afgehaald van op de grens van de parochie, door het muziek van Proven, en volgde den stoet, die gereed opgesteld stond in de Watoustraat. Van heinde en verre was men gekomen om die prachtige praalwagens te zien die in den stoet reden en die gebeurtenissen uit het leven van Onze Lieve Vrouw en motieven uit de godsvrucht tot O.L. Vrouw, zoals Angelus, veldkapel, enz. verbeeldden.
De stoet was opgeluisterd door processiegroepen van het omliggende.
Na den stoet werd het beeld in de kerk gedragen waar het gewijd werd door Zijne Exc. Met het allerheiligste Sakrament. Dat was echt aandoenlijk en deed ons onweerstaanbaar denken aan Lourdes. Van op de predikstoel bij de grot deed Z.E.H. Deken van Ieper, met veel welsprekendheid, een gelegenheidssermoen. Het plein voor de grot was veel te klein oor die samengestroomde menigte, zodat heel de Kerkstraat opeengepakt stond van het volk.
Onder de aanwezigen bemerkte men, benevens Z. Exc. De Bisschop, de ZZ.EE.HH. Dekens van Poperinge en Ieper, de Z. E. H. Principaal van het college van Poperinge, Baron d'Udekem d'Acoz, de heren van de Kerkfabriek, Gemeenteraad en Openbare Onderstand.

Waarlijk mag het feest opperbest gelukt genoemd worden, dank zij de bereidwillige medewerking van al de mannen op wie beroep gedaan werd. Het is het grootste feest dat Proven ooit kende en nooit zal vergeten.
Met dank aan Wouter Moyaert voor het leveren van de foto's.

Provenaars die in Neuville begraven liggen onder de graszoden in een weide, een toegedekte begraafplaats.

Ivan Top

In juli 2014 lanceerde Annick Lefranc (Boulogne) een oproep op het internet: Qui sauvera le cimetière des réfugiés Belges de Neuville-sous-Montreuil? Deze oproep om de begraafplaats voor Belgische vluchtelingen in Neuvillesous-Montreuil te redden (zie www.1914-1918.be/cimetiere_neuville.php) kreeg ruchtbaarheid en belandde op de werktafel van de Westhoekburgemeesters. Genealogisch werd ook heel wat werk verricht door Aurel Sercu (Boezinge) en Joeri Stekelorum, voorzitter Familiekunde Westkust.
Het gaat over 600 mensen uit de Westhoek, die tijdens WO I een onderkomen hadden gevonden in het opvangcentrum en Belgisch hospitaal de Chartreuse, een voormalig kartuizerklooster in Noord-Frankrijk. Ze overleden er in de periode april 1915 tot april 1919 en werden begraven in de tegenoverliggende weide, die toen als begraafplaats werd ingericht. Doorheen de geschiedenis raakte de begraafplaats steeds verder in verval tot alle bovengrondse overblijfselen in de jaren vijftig van de vorige eeuw werden verwijderd.
Om de herinnering aan deze Belgische geschiedenis in Neuville-sous-Montreuil te herstellen, werkt Westhoekoverleg reeds vele jaren samen met 'la Chartreuse de Neuville', de vereniging die er instaat voor het beheer en de uitbating van de site van de abdij. In 2016 slaagde men erin om een infopaneel te plaatsen bij de verdwenen begraafplaats. Sindsdien groeide het idee om een 'jardin de la paix et de la mémoire' in te richten. Deze 'tuin' t.h.v. de oprijlaan van de abdij zou de Belgische geschiedenis op een respectvolle en blijvende manier terug in het leven moeten roepen.

Van abdij tot hospitaal

De gebouwen verloren hun religieuze functie en werden geleidelijk aan een opvangcentrum. In 1907 werd de abdij een sanatorium. Bij het begin van de oorlog deed het sanatorium dienst als Frans militair hospitaal. Kort daarop, in april 1915, installeerde men er een hôpital civil Belge, een Belgisch burgerlijk ziekenhuis. Zo'n 3.000 Belgen hebben er verbleven: gezinnen, religieuzen, wezen en soldaten. Ruim 1.200 militairen werden er verzorgd, vooral herstellend van tyfusbesmetting.
Het Belgisch ziekenhuis vormde een klein dorp. Gemiddeld verbleven er 700 tot 1.000 personen
Het hospitaal werd officieel gesloten op 11 februari 1919. Volgens de overlijdensakten in de archieven van Neuville verbleven er nog personen tot eind april 1919.

De groene weide of de voormalige 'Belgische begraafplaats' in Neuville-sous-Montreuil.

Bij de lijst van de overledenen valt de hoge leeftijd enorm op met veel 60- en 70-plussers. 130 en 16 zijn respectievelijk ouder dan 80 en 90 jaar. De oudste overledene is 93 jaar en de jongste 11 maanden (uit Pervijze). Pijnlijk is de vaststelling dat er heel veel kinderen overleden zijn. In de leeftijdsgroep vijftien jaar en jonger telde men er 71.[1]

[1] Artikel deels overgenomen uit *'Diksmuide info'* oktober 2015 *Auteurs: Aurel Sercu, Joeri Stekelorum, André Gysel en Chris Vandewalle*

De 600 overlijdens situeren zich in de periode van eind april 1915 tot april 1919. Dit is een gemiddelde van twaalf per maand. De relatief hoge sterftecijfers in het eerste jaar van het verblijf van de Belgische vluchtelingen in de Chartreuse zijn wellicht te wijten aan de verzwakte toestand van veel vluchtelingen. Inderhaast vluchten zal voor velen een zware gezondheidsbelasting zijn geweest. Daarnaast was er de tyfus waarvoor ze naar hier gebracht werden. Deze ziekte woedde in onze Westhoek vanaf eind december 1914 en brak ten volle door in het voorjaar van 1915. Sommige vluchtelingen waren wellicht al ziek toen ze veiliger oorden moesten opzoeken. Hierdoor kwamen ze verzwakt in de Chartreuse aan. Ook de Spaanse griep zal haar tol hebben geëist. Deze griep-pandemie eiste naar schatting wereldwijd 20 à 100 miljoen doden.

Luchtfoto van het klooster La Chartreuse in Neuville-sous-Montreuil.

Ik was in het archief aanwezig toen Annemie Morisse daar bezig was met opzoekingen aangaande de Poperingenaars die in Neuville begraven liggen.

Ze maakte de opmerking dat er daar ook Provenaars bij waren.
Ik overliep de lijst en keek in de bevolkingsregister van 1910-1920 eens na en tot mijn grootste verwondering vond ik op diverse adressen een bijliggende briefje met de mededeling dat de betrokken personen overleden waren in Neuville.
Hiermee was ik dan snel vertrokken om te verzamelen wat ik hierbij aanvullend kon vinden;
Hierna een overzicht

Maurice Ballieu :
Maurice was 12 jaar oud. Zijn ouders woonden Kerkeplaats 19 (nu Alexisplein). Er stonden daar een hele rij werkmanshuisjes. Zijn moeder overleed en zijn vader hertrouwde. Ik vond twee broers Marcel van 20/09/1917 en uit het tweede huwelijk André °21/04/1920
Zijn vader overleed in 1929 (ik heb copie van het doodsprentje)
Zijn tweede vrouw Marie Zoë Declerck die later is gestorven vond ik niet terug dat ze in Proven overleed.(in overzicht van al de overlijdens in Proven)
De naam Ballieu heb ik nergens meer gevonden in Proven Wat er geworden is van Marcel en André weet ik niet, ze zijn in Proven nooit stemgerechtig geweest.

Delanghe Marie :
°Proven 5/01/1848 Juliana Maria dochter van bakker Ferdinand Delanghe zuster van bakker Frederic Delanghe. We vonden die twee generaties bakkers uitvoerig terug in de 19de eeuw. De bakkerij is verder doorgezet door Achilles Demaerel nadien door zoon Marcel Demaerel en uiteindelijk door Wilfried Rubben die daar nu nog woont op die lokacie maar gestopt is met de bakkerij; (Obterrestraat N° 12) In index van 1900 staat Marie niet meer vermeld als wonende in Proven Ik vond haar huweljk niet terug in Proven.
Huwelijk in Menen 13/04/1874
Bruid: Juliana Marie Delanghe
Woonplaats: Menen zonder beroep, geboren in Proven 05/01/1848
Bruidegom: Joannes Franciscus Boutten
Woonplaats Geluveld beroep Dienstknecht, geboren Geluwe 20/03/1831.Haar broer bakker Frederic Delanghe is gestorven in 1905 als jonkman hier in Proven. Twee zusters die bij hem woonden waren ook ongehuwd en stierven kort nadien Zoals gezegd nam Achille Demaerel de bakkerij over na het overlijden van Frederic Delanghe. Er zijn nadien ook geen Delanghe's meer te vinden in Proven.

Deschrevel Virgenie :
We vonden Virginie ongehuwd samenwonende met haar broer Edmond die overleed op 2-10-1912 (in de kiezerslijsten vonden we Edmond wonen Casselstraat N°2)
Er zat zo een briefje in de bevolkingsregister van 1910-1920 bij Statiestraat 58 (nu Provenplein N°8) waar ze ingeschreven stond als kantwerster bij J.B. Verlynde getrouwd met de zus van Virginie.
Virginie moet waarschijnlijk bij haar zus zijn komen wonen wanneer haar broer overleden is
.J.B Verlynde was metser en bij de eerste brandweermannen van het korps van Proven. Zijn zoon Gerard ook metser en brandweerman hebben we gekend. Van de dochters Verlynde bleven er twee jong: Nora en Emma en een andere: Elodie huwde met bakker Benjamin Veniere. We hebben Nora en Emma goed gekend (ze hielpen allebei in de bakkerij Veniere) Nu woont Suzanne Veniere (gehuwd met Jozef Alexander, oud secretaris van Roesbrugge) in de woning van haar overgrootvader) Het is fout dat Emma overleden is in Montreuil op 8 dec 1918 (zoals vermeld in de boek van de burgerstand) want ik heb ze gekend
Om nu terug te komen naar Virginie Deschrevel. Ze is de dochter van Donatius Deschrevel Deze werd als kleermaker genoteerd in Proven en geboren in 1792

Naar ik min of meer kon vaststellen zou zijn moeder (A. TH. Garmijn) (een belangrijke familie van het Proven van die tijd) in de Franse revolutie in 1794 doodgestoken zijn als zwangere vrouw (genoteerd in de kroniek van pastoor Derache van Krombeke als zijnde de vrouw van winkelier Schrevel)
In een stamboomoverzicht is gevonden, dat de moeder van Donatius overleden is in 1794, het zou kunnen overeenstemmen.(akte van overlijden niet gevonden, het was ook een beroerde tijd)
Zijn vader hertrouwde in 1795 en twee halfbroers van hem zouden verder gestudeerd hebben (eerder zeldzaam te Proven in die tijd)
Een broer is uitgeweken naar Nederland en ik vond een stamboomoverzicht in het archief van Poperinge over deze familie gemaakt door een Nederlandse nakomeling.
Aldus vinden we een verbinding in deze familie vanaf 1794 tot 1918 en verder nog afstammelingen die er nu nog wonen.

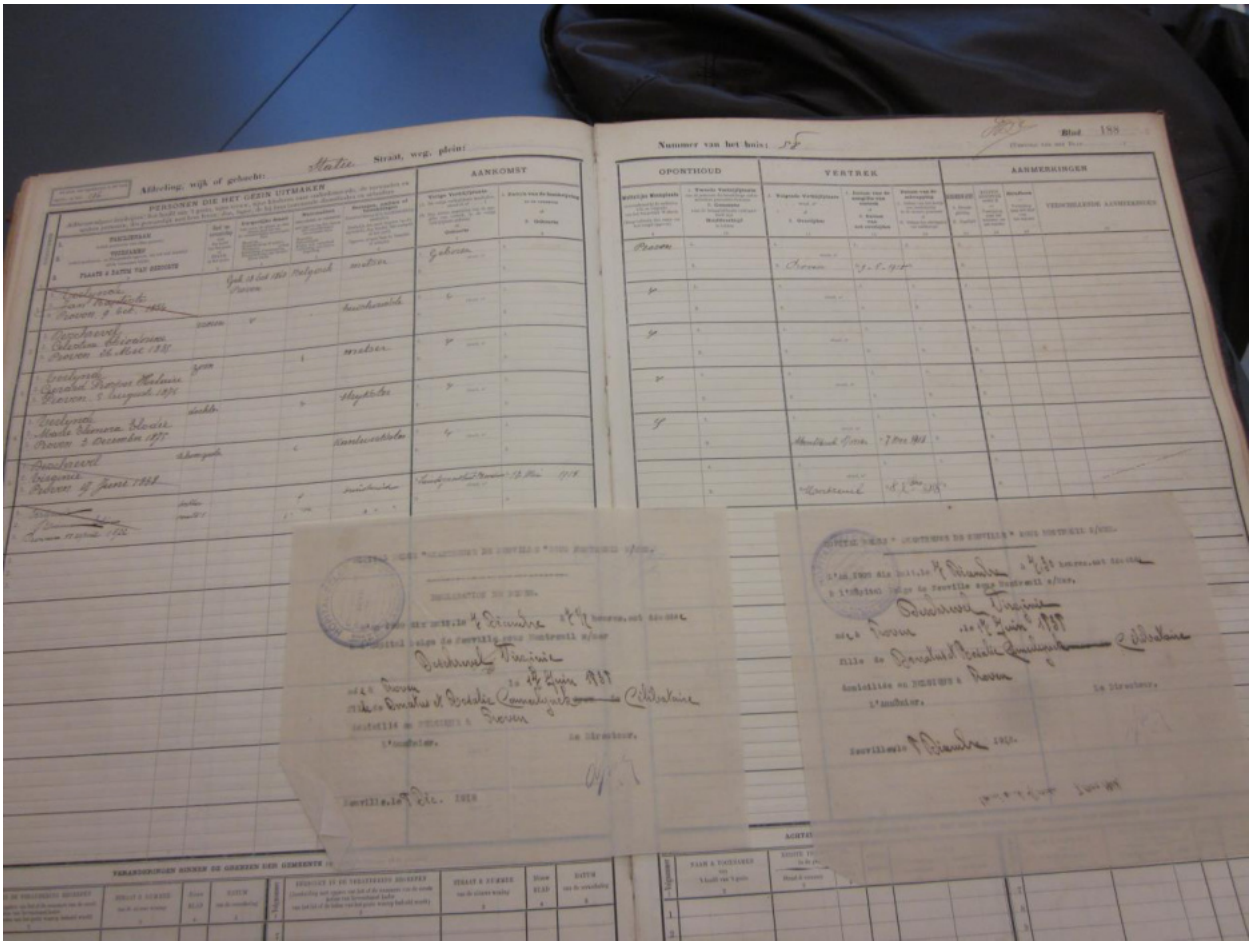

Bevolkingsregister met briefjes van Neuville ertussen

Provoost Florent :
Hij woonde aan het Speelhof (op weg naar Roesbrugge in een van de kleine huisjes voorbij café HET SPEELHOF. Nevens zijn woonst woonde Amand Provoost (broer ?) die gehuwd was met Verbaere Sophie ° Stavele 27-07-1835 (zus van Verbaere Amelia?) Hij is genoteerd als werkman en 87 jaar bij zijn overlijden
Verbaere Amelia.huwde in Proven in 1864 met Karel Decroo (+ 6/08/1900). Ze kwam naar Proven wonen op 1/08/1901, misschien omdat haar zus hier woonde (zie Provoost). Ze woonde in het "Kortgebeurte" kleine woningen in de Roesbruggestraat (nu Obterrestraat)

Ze kwam terug met 3 zonen die allemaal terug vertrokken van Proven. Ze was meer dan 90 jaar oud bij haar overlijden.

Derave Marie Joanne:
° Pollinchove 15-06-1834 (niet in 1833 volgens bevolkingsregister)
Woonde in de Watoustraat N°1 (woning die nu niet meer bestaat); Vanaf 1901 trokken een aantal van haar kinderen naar Duinkerke.
Zij is uitgeschreven uit het bevolkingsregister vertrokken naar Duinkerke op 29-01-1910.

Deroo Melanie:
Ik vond in de klapper haar huwelijk met Seraphin Looten uit Krombeke op 10-09- 1873. Ze was landbouwster °Proven 20-04-1840 en wees bij haar huwelijk.

Vandebruwaene Sophie
geen huwelijk in Proven gevonden geboorten: Vandenbruwaene Sophie in 30/10/1830 (in klapper geboorten van 1823-1833) altijd vernoemd als Vandenbruwaene ik vind geen Vandebruwaene

Boudeweel Louise :
Boudeweel is geen Provense naam en Vandewoude evenmin In de bevolkingsregister (index van1900 vond ik die niet terug) Boudeweel 82 jaar en Deroo 77 jaar waar ik niet veel van vond. Als ze al in Proven waren in de oorlog weet ik niet, Ik vond alleszins geen enkele connectie met Provense families.

Gezien het zo moeilijk lijkt om iets over die mensen te vinden zelfs in een kleine woongemeenschap als Proven wijst het er een beetje op dat ze hier niet zo goed gekend waren?
Alles samengenomen lijken dit meestal oude arme mensen te zijn geweest met weinig familiale banden. Is dat de reden dat ze gevlucht zijn of verwezen werden ter verzorging naar Neuville.?
Wie besliste er om ze naar Neuville door te sturen?
Is daar een lijn in te vinden?

Ivan Top

De geschiedenis van het Stadsarchief van Poperinge – Tijs Goethals

“De geschiedenis van het Stadsarchief is zeer nauw verbonden met de evolutie van de stad”, zo luidt de eerste zin uit de vroegere inventaris van het archief van Poperinge. Of mijn voorgangers bewust in die eerste zin het woord Poperinge weggelaten hebben, kon ik voorlopig nog niet bewijzen.

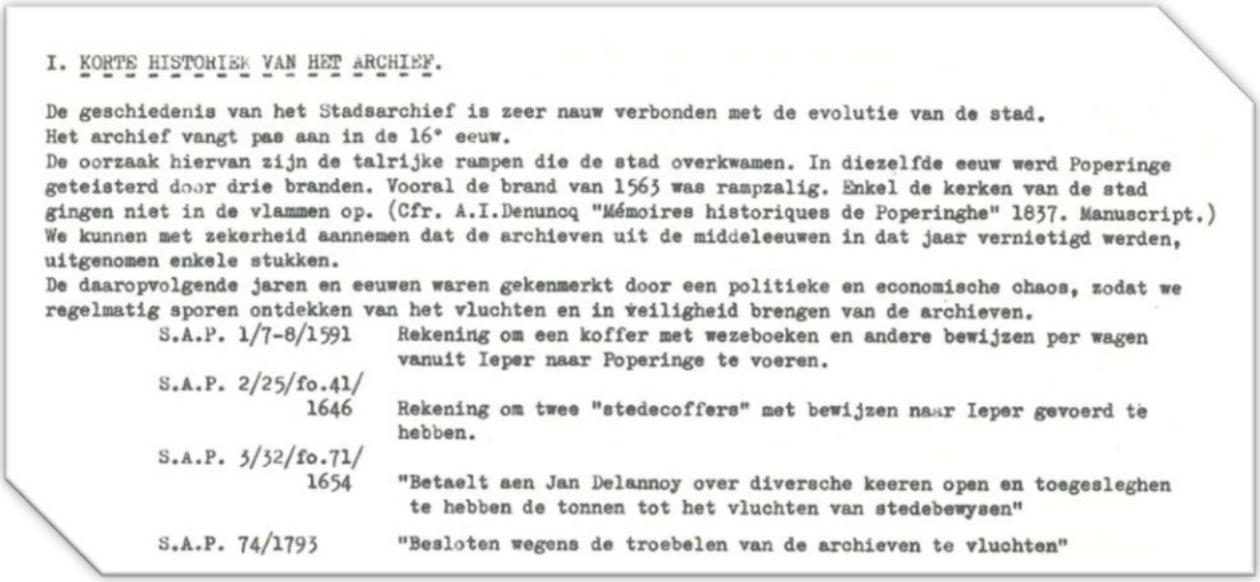

I. KORTE HISTORIEK VAN HET ARCHIEF.

De geschiedenis van het Stadsarchief is zeer nauw verbonden met de evolutie van de stad.
Het archief vangt pas aan in de 16e eeuw.
De oorzaak hiervan zijn de talrijke rampen die de stad overkwamen. In diezelfde eeuw werd Poperinge geteisterd door drie branden. Vooral de brand van 1563 was rampzalig. Enkel de kerken van de stad gingen niet in de vlammen op. (Cfr. A.I.Denuncq "Mémoires historiques de Poperinghe" 1837. Manuscript.)
We kunnen met zekerheid aannemen dat de archieven uit de middeleeuwen in dat jaar vernietigd werden, uitgenomen enkele stukken.
De daaropvolgende jaren en eeuwen waren gekenmerkt door een politieke en economische chaos, zodat we regelmatig sporen ontdekken van het vluchten en in veiligheid brengen van de archieven.

S.A.P. 1/7-8/1591	Rekening om een koffer met wezeboeken en andere bewijzen per wagen vanuit Ieper naar Poperinge te voeren.
S.A.P. 2/25/fo.41/ 1646	Rekening om twee "stedecoffers" met bewijzen naar Ieper gevoerd te hebben.
S.A.P. 3/32/fo.71/ 1654	"Betaelt aen Jan Delannoy over diversche keeren open en toegesleghen te hebben de tonnen tot het vluchten van stedebewysen"
S.A.P. 74/1793	"Besloten wegens de troebelen van de archieven te vluchten"

Maar door het op deze manier te formuleren, vermeden ze wel deze, historisch nog meer accurate zin: “De geschiedenis van het Stadsarchief van Poperinge is zeer nauw verbonden met de evolutie van de stad Ieper…”

Beginnen doe ik wel opnieuw in Poperinge, meer bepaald op 2 juni 1563. Een zware brand verwoest er die dag meer dan 800 huizen. Drie jaar later breekt in de streek de Beeldenstorm uit, met opnieuw desastreuze gevolgen voor de stad. Tijdens de godsdienstberoerten wordt Poperinge bezet door de Geuzen. De proosdij van Sint-Bertinus wordt ontruimd en heel wat personen verlaten de stad. Volgens een oorkonde van Filips II blijven er van de 17.000 toenmalige inwoners nog 400 werklui over. Alles was in verval: de kerken, de halle, het stadhuis, het weeghuis, de overdrachten op de vaart, de gevangenis, enzovoort. Daarbij werd Poperinge ook nog eens in brand gestoken door een Iepers garnizoen.

De samenloop van deze rampzalige omstandigheden heeft ervoor gezorgd dat het grootste deel van het middeleeuwse archief van Poperinge niet meer bewaard is. Een aantal charters heeft de tand des tijds als bij wonder wel doorstaan en daar maken we vandaag nog steeds dankbaar gebruik van. In een educatief project, waarbij we de leerlingen van het eerste jaar middelbaar onderwijs een spoedcursus paleografie geven, lezen we met hen deze tekst uit 1365.

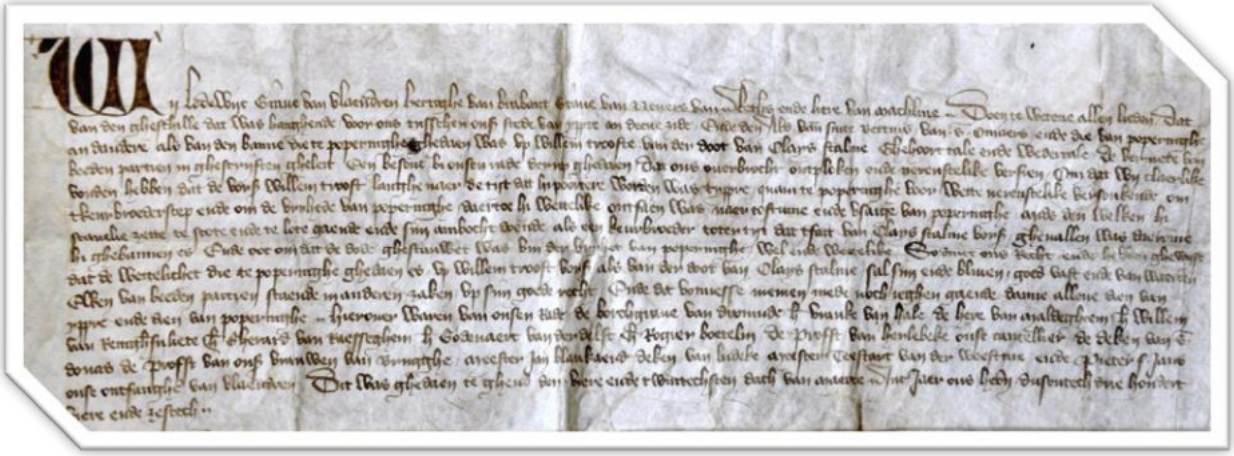

Toeval of niet… het is een document waarin Lodewijk van Male als graaf van Vlaanderen een vonnis van de magistraat van Poperinge bevestigt waarbij bewezen werd dat de moordenaar van Nicolas Staline wel degelijk een poorter van Ieper was, in tegenstelling tot wat de Ieperlingen zelf beweerden… Gelukkig zijn er bij ons geen documenten uit 1280 bewaard, anders moest ik hen nog uitleggen in welke omstandigheden de strijdkreet *Cockerulle* ooit gebruikt is.
Maar vanaf het einde van de 16e eeuw is veel publiekrechtelijk archief van Poperinge dus bewaard… én gedocumenteerd. In die bronnen vinden we omstreeks 1585 voor het eerst een verwijzing naar het centraliseren van de administratieve documenten van Poperinge. Tijdens de woelige periode die aan dat jaar voorafgaat, heeft één van de zonen van Pieter Mariavale zijn vader geholpen in *booze gewercken*. Samen hadden ze het register van renten van de stad Poperinge ontvreemd en het stuk aan een Ieperse kaashandelaar verpatst, die het boek dan gebruikte als schuldboek voor de verkoop van zijn waar. Uiteindelijk kan het register teruggeëist worden van de kaasverkoper, waarna alle papieren die door die koopman beschreven waren er uitgescheurd worden. De griffier van Poperinge noteert vervolgens de hele historie in hetzelfde boek.

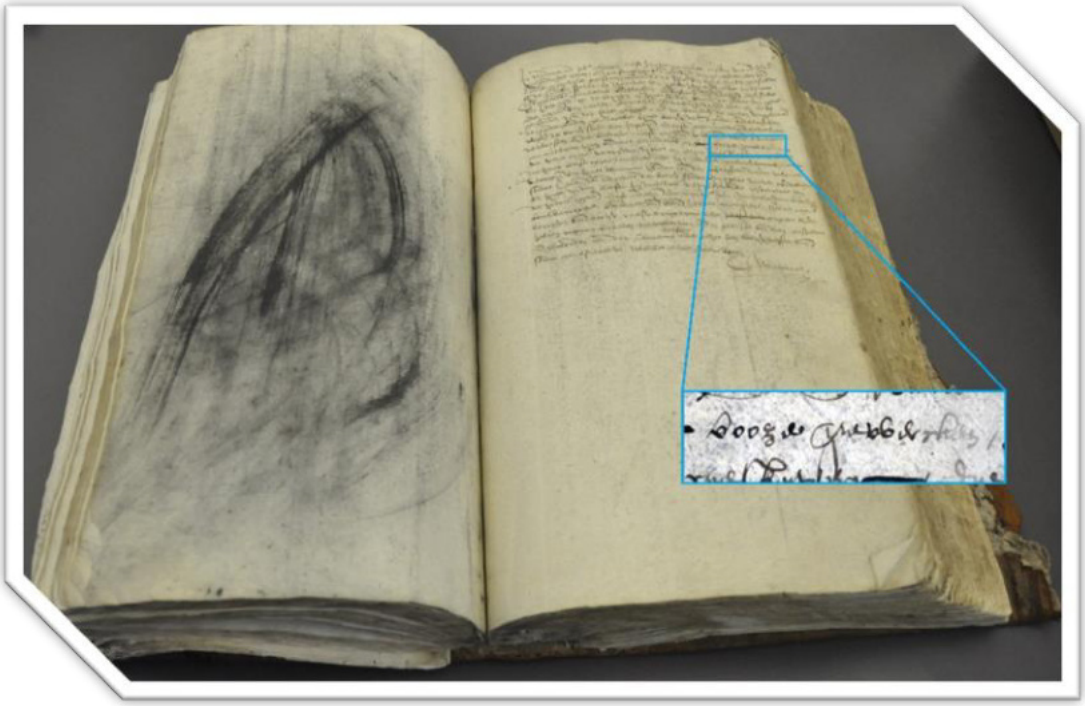

Het zou echter historisch niet correct zijn om te beweren dat alle Ieperlingen in *booze gewercken* Poperingse archieven probeerden weg te kapen. In de stadsrekeningen van 1591 vinden we bijvoorbeeld een rekening voor het vervoer van een koffer met Poperingse wezenboeken vanuit Ieper. En in 1646 vervoert men twee *stedecoffers* met bewijsstukken bij de jaarrekeningen naar Ieper om er veilig te laten bewaren. Dit soort tijdelijke bewaargevingen is trouwens een rode draad doorheen de geschiedenis van ons archief. In periodes van oorlog, politieke of sociale wanorde zien we dat de belangrijkste documenten telkens verhuisd worden.
Ondanks dit soort van beschermende maatregelen bleef het archief niet van andere rampspoed gespaard. In juni 1727 zet een grote overstroming de hele Markt van Poperinge blank. Verschillende huizen en bruggen zijn deels of volledig weggespoeld. Helaas lezen we in het verslag van de Poperingse griffier Frans Leliegeois ook het volgende: *door den selven vloet, ten minsten van de hooghte van vijf voeten en half waeter waerdoore een deel van de pampieren ende registers bedorfven ende nat geworden zijn*. Om de schade aan de archieven tot een minimum te beperken riep men alle eigenaars van ovens, in het bijzonder de bakkers, op om te helpen met het drogen van de aangetaste documenten.

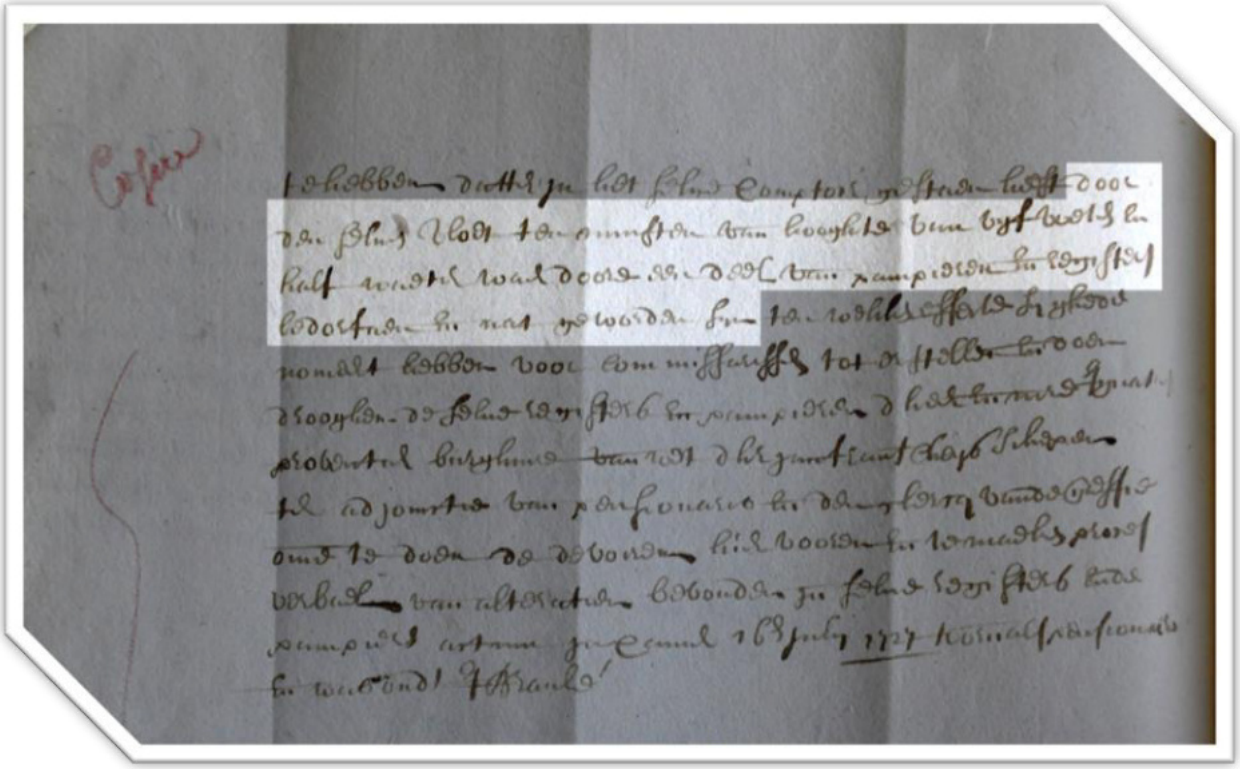

Deze ramp motiveerde het stadsbestuur jammer genoeg niet om een calamiteitenplan voor het archief op te stellen. Preventieve maatregelen voor de goede bewaring van de documenten bleven dan ook uit. Dit zorgde er in 1794 bijvoorbeeld voor dat archieven die op grond lagen te rotten, haastig in kasten opgeborgen moesten worden.
Albert-Joseph Denuncq, een priester uit de abdij van Clairvaux, was de eerste die tussen alle stof en vocht onze schat aan documenten herontdekte. Na het uitbreken van de Franse revolutie was hij naar Poperinge gevlucht en verbleef er meer dan 40 jaar. In 1837 beëindigt hij zijn handschrift "Mémoires historiques de Poperinghe", een eerste lijvige studie op basis van onze archieven.

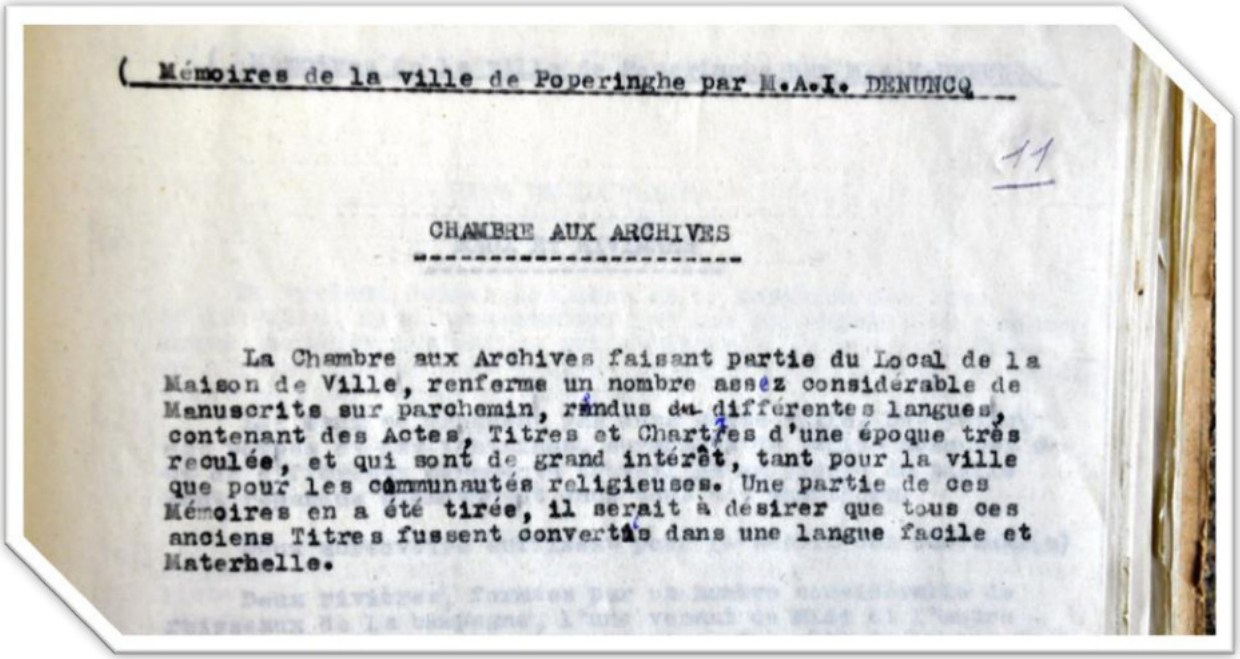

(Mémoires de la ville de Poperinghe par M.A.I. DENUNCQ

11

CHAMBRE AUX ARCHIVES

La Chambre aux Archives faisant partie du Local de la Maison de Ville, renferme un nombre assez considérable de Manuscrits sur parchemin, rédus de différentes langues, contenant des Actes, Titres et Chartres d'une époque très reculée, et qui sont de grand intérêt, tant pour la ville que pour les communautés religieuses. Une partie de ces Mémoires en a été tirée, il serait à désirer que tous ces anciens Titres fussent convertis dans une langue facile et Materhelle.

Ondanks de enorme inhoudelijke rijkdom en de verschillende pogingen om de bewaaromstandigheden te verbeteren, bevonden de archieven zich toen in allesbehalve goede en geordende staat. De "Annales de la Société d'Emulation pour l'étude de l'histoire des antiquités de la

Flandre" beschrijft de situatie in 1843 als volgt: *Les archives de la Ville de Poperinghe sont déposées dans un local de l'hôtel-de-ville. Ce dépôt contient des pièces très anciennes et intéressantes, mais malheureusement personne n'a encore été chargé de leur classement.*
Daar komt in de tweede helft van de 19e eeuw gelukkig verandering in, dankzij de toenmalige stadsarchivaris van… Ieper. Want naast zijn zevendelige inventaris van dit archief, maakte Isidore Diegerick in opdracht van de stad Poperinge ook een eerste rudimentaire inventaris van ons archief.
Van deze ordening maakt Jean-Jacques Altmeyer, een leraar aan het college van Ieper, meteen dankbaar gebruik bij zijn historische studies over Poperinge. Diegerick bezorgt Altmeyer hiervoor verschillende documenten, waarvan er helaas een aantal nooit naar ons terugkeerden en dus nog steeds vermist zijn.
Vandaar volgend opsporingsbericht: De archiefdienst en het stadsbestuur van Poperinge zijn dringend op zoek naar deze middeleeuwse oorkonden. De documenten verdwenen uit de rekken van het stadhuis en werden voor het laatst gezien in 1840 in het bezit van Jean-Jacques Altmeyer. Het zijn stukken van Poperingse origine van het type charter op perkament. De documenten kunnen vergezeld zijn van een waarmerk van het type zegel. Op het ogenblik van hun verdwijning bevonden de stukken zich in goede en geordende staat.
Heb je deze middeleeuwse oorkonden gezien of weet je waar ze zich bevinden, neem dan contact op met uw lokale archiefdienst of lever de documenten in bij de inleverbus van uw lokale bibliotheek. Discretie wordt verzekerd.

Ruim een eeuw geleden lanceert ook Ferdinand Merghelynck, als arrondissementscommissaris van Ieper, een warme oproep rond de Poperingse archieven. Een beter klassement en meer grondige inventarisatie drongen zich volgens hem op. Poperinge neemt contact op met Caullet, de adjunct-bibliothecaris en archivaris van Kortrijk. Voor 2.000 frank zou hij op anderhalf jaar alles op orde stellen.

Maar door de positieve ervaring met een Ieperse archivaris kiest de stad er uiteindelijk toch voor om de opdracht voor 2.500 frank te gunnen aan Emile en Henri De Sagher. Vader Emile was toen stadsarchivaris van Ieper, zoon Henri Rijksarchivaris van Brugge.
Op 1 mei 1913 beginnen ze met het klasseren van de stukken met als doel om in december 1914 de inventaris klaar te hebben. Maar al snel blijkt het werk trager op te schieten dan voorzien. Ondanks bijkomende hulp van Julien Opdedrinck schrijft Emile vijf maanden nadat ze aan hun opdracht begonnen waren het volgende: "*Jamais je n'ai rencontré un dépôt d'Archives aussi disloqué et je dois dire qu'il faut voir feuille par feuille touts les paperasses qui le forment*." In juli 1914 vroeg hij voor het extra werk nog een bijkomende som van 500 frank. Maar die som zal nooit uitbetaald moeten worden, want bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog worden hun archiefwerkzaamheden meteen gestopt.

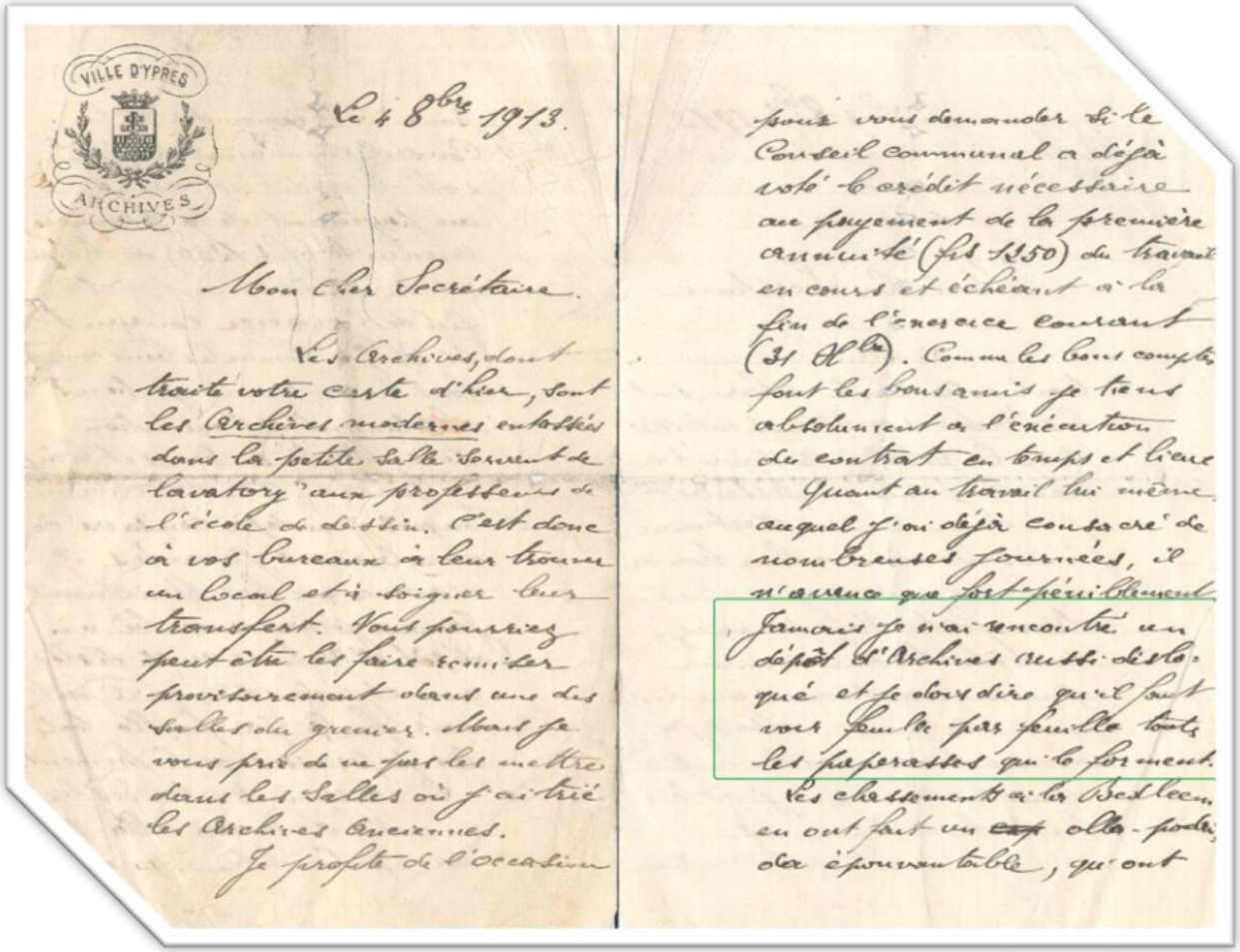
VILLE D'YPRES
ARCHIVES

Le 4 8bre 1913.

Mon Cher Secrétaire.

Les Archives, dont traite votre carte d'hier, sont les Archives modernes entassées dans la petite salle servant de lavatory aux professeurs de l'école de dessin. C'est donc à vos bureaux à leur trouver un local et à soigner leur transfert. Vous pourriez peut être les faire remiser provisoirement dans une des salles du grenier. Mais je vous prie de ne pas les mettre dans les salles où j'ai trié les Archives anciennes.

Je profite de l'occasion pour vous demander si le Conseil communal a déjà voté le crédit nécessaire au payement de la première annuité (frs 1350) du travail en cours et échéant à la fin de l'exercice courant (31 Dbre). Comme les bons comptes font les bons amis je tiens absolument à l'exécution du contrat en temps et lieu.

Quant au travail lui même auquel j'ai déjà consacré de nombreuses journées, il n'avance que fort péniblement. Jamais je n'ai rencontré un dépôt d'Archives aussi disloqué et je dois dire qu'il faut voir feuille par feuille touts les paperasses qui le forment.

Les classements à la Bastleen en ont fait un ~~cap~~ olla-podrida épouvantable, qui ont

In de 16e eeuw ligt Poperinge nog midden in het strijdgewoel, maar in 14-18 wordt het, door het afremmen van de Duitse opmars, lange tijd de eerste stad achter het front. Het aantal bommen dat in het centrum van Poperinge belandt was eerder beperkt en de manier waarop de oorlog zich verder ontplooide, zorgde ervoor dat het archief zonder archivaris en zonder noodzakelijke ingrepen met meer geluk dan wijsheid veilig bewaard bleef.
Waar Poperinge in 1591 en 1646 bijvoorbeeld nog archieven naar Ieper over kon brengen, werd de omgekeerde beweging in 1914 helaas niet meer uitgevoerd. Dat de archieven in Ieper door de moeilijke relatie tussen Emile De Sagher en het stadsbestuur en het uitbreken van de oorlog niet tijdig in veiligheid gebracht werden, kunnen ook wij in Poperinge enkel maar betreuren. Heel wat historische informatie over onze stad bevond zich ook in de Ieperse bronnen. En vergelijkende studies op basis van beide archieven zouden ongetwijfeld boeiende publicaties en pittige discussies hebben opgeleverd.

Lange tijd was het trouwens ook niet duidelijk wat er in het verdere verloop van de Eerste Wereldoorlog met de Poperingse archieven gebeurde, tot historicus Guido Vandermarliere in 2014 naar aanleiding van de herdenking de bestuurlijke briefwisseling doornam. Daaruit blijkt dat het archief zelf pas op het einde van 1917 uit Poperinge weggehaald moet worden. De stukken uit het Ancien Régime worden toevertrouwd aan de Mission Dhuicque, terwijl de oudste bevolkingsboeken en rekeningen op kasteel Caulier in Watou bewaard blijven. De recente bevolkingsboeken en rekeningen bevinden zich in Lumbres, de registers van de burgerlijke stand verhuizen eerst naar Sint-Jan-ter-Biezen en later naar Adinkerke. In de brieven van augustus 1918 vernemen we dat alle documenten van de stad uiteindelijk naar Le Havre overgebracht zijn.

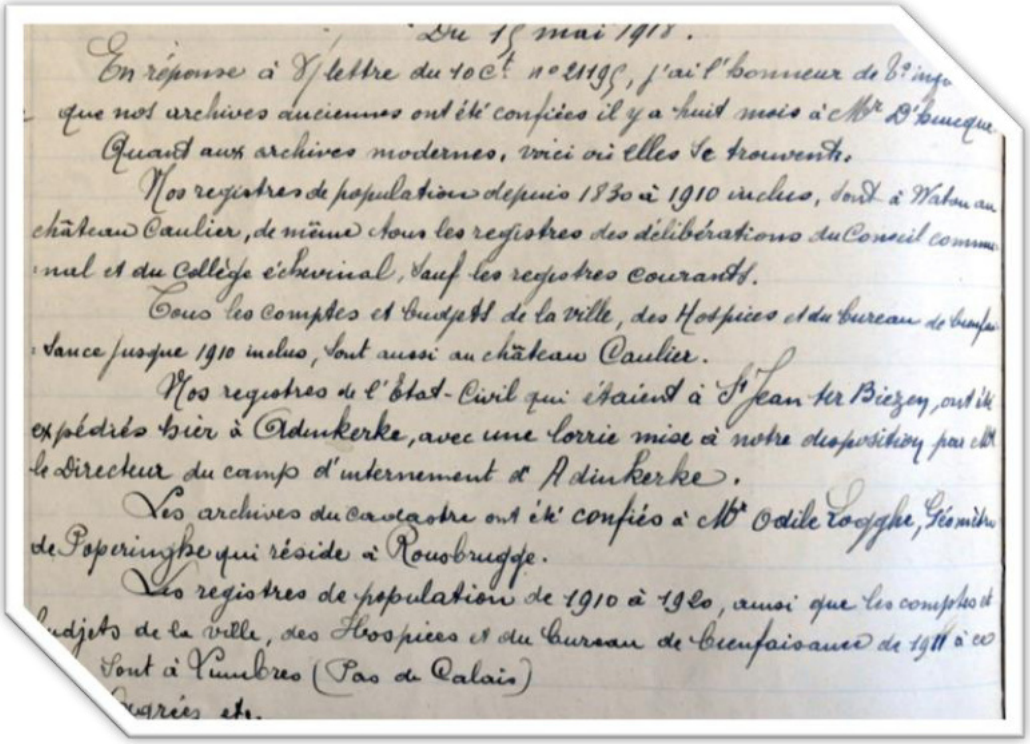

Ce 15 mai 1918.

En réponse à V/ lettre du 10 c.t n° 21195, j'ai l'honneur de b.e inf.
que nos archives anciennes ont été confiées il y a huit mois à Mr D'hucque.

Quant aux archives modernes, voici où elles se trouvent.

Nos registres de population depuis 1830 à 1910 inclus, sont à Watou au château Caulier, de même tous les registres des délibérations du Conseil communal et du Collège échevinal, sauf les registres courants.

Tous les comptes et budgets de la ville, des Hospices et du bureau de bienfaisance jusque 1910 inclus, sont aussi au château Caulier.

Nos registres de l'état-civil qui étaient à St Jean ter Biezen, ont été expédiés hier à Adinkerke, avec une lorrie mise à notre disposition par cette le Directeur du camp d'internement d'Adinkerke.

Les archives du cadastre ont été confiées à Mr Odile Loogghe, Géomètre de Poperinghe qui réside à Rousbrugge.

Les registres de population de 1910 à 1920, ainsi que les comptes et budgets de la ville, des Hospices et du bureau de bienfaisance de 1911 à 20 sont à Lumbres (Pas de Calais)

Quarées etc.

Kort na de Eerste Wereldoorlog wordt een zekere Oscar Fiers aangesteld als staatscommissaris bij de rechtbank voor oorlogsschade in het arrondissement Ieper. Fiers was toen al beëdigd landmeter, gemeenteraadslid in Poperinge voor de Katholieke partij, secretaris van de Burgerlijke Godshuizen, voorzitter van de kerkfabriek van Sint-Bertinus, secretaris van de Katholieke Kring... en zo kan ik nog een tijdje door gaan. Maar bovenal was hij gepassioneerd door het verleden van zijn stad.

Vanuit zijn betrokkenheid bij de heropbouw van de stad en zijn liefde voor geschiedenis, groeit zijn bezorgdheid over de bewaring van de stedelijke archieven. Dankzij zijn politieke en administratieve connecties slaagt hij er uiteindelijk in om in 1928 zelf als eerste stadsarchivaris van Poperinge aangesteld te worden.

De redevoering die burgemeester Van Walleghem in 1950 bij het overlijden van Oscar Fiers uitspreekt, vat de man treffend samen:

De geschiedenis van zijn geboortestad lag hem steeds nauw aan het hart. Met onverdroten ijver en een bewonderenswaardig geduld heeft hij de archieven der stad op prachtige manier tot een geordend geheel weten te verzamelen. Zijn naam zal steeds aan de Poperingse archieven verbonden blijven.

Hij heeft aldus voor de komende geslachten een waardevolle schat verzameld waaruit later met nauwkeurigheid de geschiedenis der stad zal kunnen worden samengesteld. En wat meer is, in deze materialistische tijd trachtte mijnheer Fiers bij zijn jonge stadsgenoten de liefde voor de oudheidkunde en oudere cultuur op te wekken en aan te wakkeren.

Niet alleen was hij een zeer bekwaam archivaris maar hij was tevens een zeer hoogstaand mens en stond hoog in aanzien onder de bevolking. Mijnheer Fiers, ik dank u voor al uw werk dat ge in allen eenvoud hebt gepresteerd.

Heel terechte woorden, want zelfs dit overzicht van de geschiedenis van ons archief, heb ik grotendeels kunnen maken dankzij de nadere toegangen die Oscar Fiers destijds gemaakt heeft.

Helaas had Fiers geen rechtstreekse opvolger. In februari 1951 wordt aan een bezoeker geen toelating verleend om de archieven te bezoeken omdat er eenvoudigweg geen archivaris dienstdeed. De man wordt verzocht zijn vraag drie maanden later te herhalen. Maar uit de notulen van het schepencollege blijkt dat er mei ‘51 nog steeds niemand aangesteld is.

Toen in 1955 de archiefwet van kracht wordt, gaat Poperinge uiteindelijk toch op zoek naar een opvolger voor Oscar Fiers. Treinwachter Guido Boerhave uit Watou was toen al volop aan zijn eigen stamboom begonnen en de liefde voor familiegeschiedenis werd al snel zo groot dat hij alle gemeente- en stadsarchief in de streek begon te doorzoeken. Op die manier krijgt hij van het stadsbestuur na een tijd de verantwoordelijkheid over de archieven. Hoewel het nog tot 1965 duurt voor Boerhave officieel als stadsarchivaris aangesteld wordt, kan in 1958 een brief van de

Rijksarchivaris van Brugge, met de vraag om het archief van de stad in bewaring te geven, als volgt beantwoord worden: *Daar ons rijk archief hier zo goed bewaard en geklasseerd is en toegankelijk is voor de personen die opzoekingen willen doen, is het schepencollege niet akkoord met deze bewaargeving.*

De genealogische bronnen worden door Guido Boerhave inderdaad met veel zorg hersteld en heel wat van onze bezoekers maken tot op de dag van vandaag gretig gebruik van de publicatie van zijn familiestamboom. Helaas werd hij in 1970 door een hersentrombose getroffen, waardoor hij zijn activiteiten gedwongen stop moest zetten.
In datzelfde jaar wordt heemkring "Aan de Schreve" opgericht met als doel: *het verre en het recente verleden van onze stad en streek op een populairwetenschappelijke manier bij iedereen te brengen die zich interesseert voor Poperinge en de Westhoek.* In 1972 wordt hun redactiesecretaris en huidig voorzitter Willy Tillie op proef als stadsarchivaris aangesteld. 35 Jaar lang combineert hij zijn beroep als leraar met de verantwoordelijkheden in de archiefdienst. In die periode verschijnen, naast artikels in het tijdschrift van de heemkring, ook heel wat andere publicaties over de geschiedenis van de stad waaraan Willy zijn medewerking verleende.

Vanaf 1983 krijgt hij in zijn taken medewerking van de Vrienden van het Poperings Archief, een groep enthousiaste vrijwilligers die meehelpen om de drempel van het archief verder te verlagen. Zij starten daarbij onder andere met het ontsluiten van het bronnenmateriaal, het organiseren van een cursus oud-schrift en het begeleiden nieuwe leeszaalbezoekers. Als je vandaag voor het eerst bij ons binnenkomt, is dat kans groot dat één van de Vrienden je meteen wegwijs zal maken in de veelheid aan historische bronnen. Want de vrijwilligerswerking die 36 jaar geleden bij ons werd opgestart, blijft nog steeds groeien. Samen met mijn twee medewerkers begeleiden we vandaag maar liefst 42 vrijwilligers die ons regelmatig helpen met scannen, ordenen, verpakken, beschrijven en nog veel meer.

Maar nog even terug naar de jaren ’80. Want ondanks de inspanningen van het toenmalige stadsbestuur om een nieuwe leeszaal te voorzien en Willy tijdens zijn verlof te laten vervangen door Henri Vandenberghe, blijft het contract van de archivaris beperkt tot de 8 vaste openingsuren per week. Ruim onvoldoende dus om naast de genealogische briefwisseling, de administratie en het ontvangen van ruim 1.000 leeszaalbezoekers per jaar ook tijd te voorzien om het archief verder te ontsluiten.

Toen aan het begin van de jaren 2000 de gebouwen van de stedelijke bibliotheek en het archief niet meer aan de moderne noden bleken te voldoen, startte de zoektocht naar een nieuwe locatie voor beide diensten. Op de gronden van de vroegere “Inter Discount”-winkel in de Veurnestraat wordt uiteindelijk “De Letterbeek” opgetrokken. Een hedendaags gebouw met een prachtig zicht op het Burggraaf Frimoutpark. Op 21 mei 2006 wordt dit de gezamenlijke thuis van zowel de bib als het archief. Samen met de vrijwilligers regelde Willy nog de verhuis van de bronnen naar het geacclimatiseerde depot, waar alles in gloednieuwe rolrekken en in ideale bewaaromstandigheden ondergebracht werd.

Een jaar later overhandigde hij me de sleutel van de leeszaal en gaf zijn taken aan me door. Wat ik bij mijn aanstelling echter niet wist, was dat er ondertussen ook een akkoord was met de gemeente Vleteren om de eerste intergemeentelijke archiefdienst van Vlaanderen op te richten. Het subsidiereglement van de provincie voorzag namelijk extra fondsen voor gemeenten die samenwerkten op vlak van archiefbeheer. Vandaar dat mij in november 2007 plots duidelijk gemaakt werd dat ik een zesde van mijn uren in Oostvleteren moest presteren. Een beslissing waar ik achteraf bekeken heel dankbaar voor ben, want het bezorgt me nog steeds heel wat variatie in mijn job.

Met de aanstelling van Oscar Fiers als stadsarchivaris lijkt het trouwens alsof Ieper volledig uit beeld verdwenen is. Maar toen ik zelf in Poperinge begon, werd het contact opnieuw intenser. De Erfgoedcel van Ieper was net opgenomen binnen de koepel van CO7 en wat later werd het Geheugen van Ieper omgevormd tot Historische Kranten. Gezamenlijke projecten zoals “Westhoek verbeeldt”, het digitaliseren van kranten en de lessenreeksen “Hoe archiveren?” versterkten de banden tussen beide archiefdiensten. In de stuurgroep van de Erfgoedcel, op de WAP-dagen, collegagroepen rond de opmaak van een collectieplan en deze week nog het uitwerken van een calamiteitenplan komen we elkaar regelmatig tegen.
In plaats van te concurreren denk ik dat we elkaar vooral motiveren. Want toen het stadsarchief van Ieper de regionale erkenning behaalde, was ik extra gemotiveerd om ook onze dienst als Cultureel Archief te laten erkennen. Twee jaar geleden mochten we aan de muur van “De Letterbeek” in Poperinge en “De Sceure” in Oostvleteren dit label bevestigen. Wellicht was het er niet gekomen zonder de stimulans van de collega’s uit Ieper.

Ondertussen gaat de samenwerking zo ver dat zowel relevant archief en apparatuur, als ervaring moeiteloos uitgewisseld worden. Sinds 2015 wisselen onze steden zelfs personeelsleden uit. In september van dat jaar begon Nele, die in Poperinge woont als medewerkster in het archief van Ieper. Een maand later startte Fleur, die in Ieper woont bij ons als leeszaalverantwoordelijke. Het spreekwoord: “Beter een goede buur, dan een verre vriend”, is bij ons echt wel van toepassing.

Het Weeuwhof te Poperinge – Deel 4

16 december 1767 - De rekening van de werken van de zondagschool -

De rekening van de werken van de zondagschool werd in **1767,** *opgemaakt.*
Deze begon met de volgende aanspreking:
Tot meerder eere ende glorie Godts alsmede van de alderheiligste Maegd maria ende de heilige artschengelen Michaël, Gabriël, Raphaël ende alle de h.h. engelen.

In de eerste rubriek werden de ontvangsen opgenomen:
Ontfangen in verscheyde envoyen uit het gewyn van **onzen coophandel in 't St. Sebastiaenshof** van Yper – 't samen de somme van – 2013 – 9 – 0 gulden.
Verder werd het batig slot der rekening van **onze interne schoole** van Ste. Michielshof tot Poperinghe van den jaere 1765 ende met den 8 mei 1766 *gebruikt, en dat bedroeg*: 644 guldens.
Juffrouw de Salmon gaf uit haar eigen beurs 1800 guldens betaalde.
Kanunnik Proventier schonk een gift van 1330 guldens.
Ludovicus vande Goesteene gaf 326 gulden, maar daar kwam nog eens 'hondert fransche croonstucken' bij of 326 gulden.
Juffrouw Brigitte Cardinael, weduwe Larmuseau gaf honderd ponden groten of 600 gulden.
De heer Petyt gaf een abelen bul – weerdt 13 gulden – *of boomstam – en de heer Nicolais Mazeman* een iepen bulleken – 'weerdt 6 – 10 – 6'.
Daarbij staat genoteerd:
Over de coupillen der gekochte boomen voor den bauw doen alhier goet en van 't ander hodut – 37 gulden.
Daarmee bedoelde men het afval- en brandhout dat men van de bomen had.
Verkocht de calleye van 't oude gebouw voor – 13 – 1 – 3
Item overgelaeten aen 't huys St. Sebastiaenshof tot Yper de abeelen plancken bedragende 60 gulden.

Daarnaast nam men voor 4800 guldens renten op.

Bij de uitgaven stelde men eerst:
Den 4de maerte 1765 afdoen trecken de oude gebouwen dienende tot **sondaghschoole** voor de knechtjes, *en deze waren 114 gulden waard. Men betaalde aan de werklieden voor het afbreken en voor het* 'delven dan de fondamenten van het nieuw gebouw – 173 gulden.
2
Gebruikt inden bouw den geheelen eersen brickenhoven en een deel van den tweeden, welcken bedraegt volgens de rekening dies aengaende gemaekt tersomme van – 1726 gulden
Betaelt van witte bricken – 49 gulden
Betaelt voor 't voeren van de roode en witte bricken – 160 gulden
Item voor 't calsiegelt – 54 gulden.
3
Betaelt volgens quittantien 40 voeren calck en 5 sacken bedragende al 't samen ter somme van 1219 gulden
4
Betaelt aen en baes matsenaere volgens quittancien – 1688
5

Betaelt aen den eerweerdigen heere Houcke voor ’t maken van het plan – 13 gulden- *en daarmee weten we ook wie de architect was.*
5
Gegeven uit de penninghen hier vooren in **’t leggen van de eerste steenen in ’t slaen der eerste tappen** tot recreatie van de werklieden – 16 – 6 – 6
Dewelke nog drinkgelt gehad hebben van de volgende persoonen: den eerweerden heere **Dominicus Rouseré,** die den 1ste steen heeft geleid in den naem van de eerweerde heeren Proventier en Wenis ende naer de drie jyffrouwen alsdan in Sint Michielshof **de 8 juffrauwen** de welcke in de sondaghschoole alsdan leerden.
6
Betaelt voor manden, seulen ende andere kleine depencen – 40 – 16 – 0
Betaelt voor 400 roode tegels aen de vensters – 23 – 8 – 0
7
Beaelt voor de 2 baluwe steenen illen en eenige blauwe tegels om de levatie te dekken – 9 – 9 – 0
Item 2 stenen trappen – 7
Ende voor eenige calsien om de ndam – 4
8
Voor blauwe tegels om ’t paveen van den keuken – 232 gulden
Den uitgeef van deze eerse rubriek bedraeght ter somme van 5313 gulden 19 stuivers 5 deniers.

Tweede rubriek – de uitgeef voor ’t houdt, vensters en ’t dack.
1
Betaelt voor coop van boomen, ’t vellen en ’t zaghen volghens quittancie – item de houtten begrepen in de giften bedragende al ’t samen met het voeren – 3401 gulden
Ende over ’t gonne te betaelen bleef aen de juffrauwen Petyt – 703 – 7
Item aen d’heer ende meeser Jacobus vande Goeseene eebet 480
2
Beaelt het handwerk der timmerlieden volgens quittancien – 1188 – 13 – 9
End ebetaelt den schrijnwercker over ’t maken der ramen – 323 – 7 – 6
3
Betaelt aen den glaswerker voglens quittancien – 354 – 12 – 0
Voor de olie tot het varven – 30 – 0 – 0
Item voor de varve ende den aerbeyt – 12 – 2 – 6
4
Goet gedaen aen d’heer vande Goesteene syn billiet livrantien van nagels ter somme van 89 – 1 – 9
Betaelt nog voor naghels – 31 – 17 – 0
Ende aen diversche smids over livrantie van yserwerk en hunnen aerbeyt volgens quittancien – 488 – 11 – 3
Item nog voor – 137 – 3 – 5.
5
Betaelt over 703 ponden loot a 3 stuivers – 105 – 9 – 0
Voor pannen – 360
Voor 500 schalien in ’t leggen der selve – 28 – 5 – 0
6
Betaelt aen en stoeldraeyer over **appelkens** om de vensters en de deuren – 14 – 7 – 6
7

Betaelt aen joffrouwe de weduwe larmuseau ove een jaer croys der lyf en losbaere rente hier vooren vermelt veschenen 23 maerte 1766 en 1767 – 8 ponden grooten is – 48
Ite mbetaelt aen d'heer ende meester Petyt een jaer croys synde rente verschenen den 2 oust 1766 – 24
Betaelt aen de burse der charité een jaer croys verschenen – 21

Den uitgeef van deze tweede rubriek bedraegt ter somme van 7427 guldens 13 stuyvers 3 deniers.
Daarmee had de jufrouw 'rendante in 't verschot 't over 't ghene meer is uitgegeven als ontfangen de somme van 548 gulden 2 stuivers 3 deneirs.
Aldus bevonden en ondertekent den **16 december 1767**
De Salmon – Messer

Onze Lieve Vrouw in Nazareth -

In het jaar 1768 kreeg het huis 'Onze Lieve Vrouw in Nazareth een octrooi en amortisatie. ***Roos Herpelinck*** *schrijft in haar boek 'Het bisdom ieper 1762 – 1789, het volgende daar over. Het werd opgericht door Eerwaarde heer Louis Jozef Vande Goesteene, samen met zijn broer en neef. Twaalf vrome en ijverige vrowuen van meer dan 50 jaar die door ziekte of leeftijd in moeilijkheden waren gekomen, konden er terecht voor kost en inwoning . de leiding van het huis bestond uit drie directeuren waarvan er een de parochiepastoor was. Het dagelijks beheer werd toevertrouwd aan een vrouw.*
Ook hier warren geestelijke dochters – waarschijnlijk uit de groep van het St. Mihcielsinstituut – actief. Bij het verlenen van het octrooi werd immers betpaald dat de stichting nooit een klooster mocht worden en evenmin door kerkelijke overheden gevisiteerd of gereglementeerd kon worden. Opvallend is tevens dat het reglement woordelijk dezelfde bepalingen bevat als de reglementen van een aantal armenscholen in Ieper en Poperinge.
We konden verder geen bevestiging vinden of het effectief de juffrouwen van Sint Michielshof waren die Nazreth leidden, maar de stelling van Roos Herpelinck is alleszins overtuigend.

26 mei 1768 – Aanstelling ontvanger van de zondagscholen -

Wij onderschreven proviseurs ende directeurs vande godtvruchtighe sondaghscholen vande aerme knechtjens ende meyskens tot Poperinghe,
hebben verkosen ende aenghestelt voor ontfangher ende administrateur der goederen, inkoomen ende giften deser scholen aengaende,
den seer eerweerdighen heer ende meester **Dominicq Ignatius Rouseré**, priester,
hier toe door dese hem commissie ghevende om voor de selve scholen alle active ende passive baetelicke actien wettelick aen te gaen ende te beleyden als voor syn eyghen,
soo noghtans dat hy niet vermoghe nen sal,
sonder alvooren kennesse ghegheven te hebben aen de heeren proviseurs
ende hun order ofte consent bekomen te hebben eenigh goedt, inkomen ofte donatie te allieneren *(vervreemden)* ende realen te accepteren ofte uyt te gheven,
sigh belast houdende van ten minsten alle twee jaeren duydelicke rekeninghe te doen aen ende voor de gheseyde proviseurs,
soo veel moghelick sijnde op eenen ghestelden dagh,
dese commissie deurende voor vier naer een volghende jaeren,
beginnende desen **sevenenttwintighsten mey** van de jaere duyst sevenhondert acht en sestigh,

aldus ghedaen ende gheaccepteert en double in onse vergaderinghe tot Poperinghe, dagh ende daete als boven.

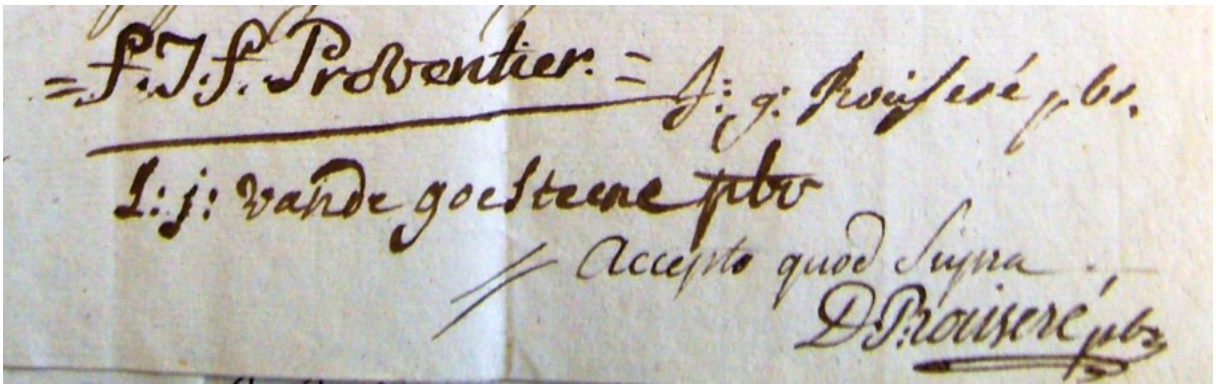

27 mei 1768 – SAP – archief O.C.M.W. – Zondagsschool

Actum den 27 mei 1768 ten vergaderinge van de heeren directeurs der sondagh schoolen binnen der stede van Poperinge

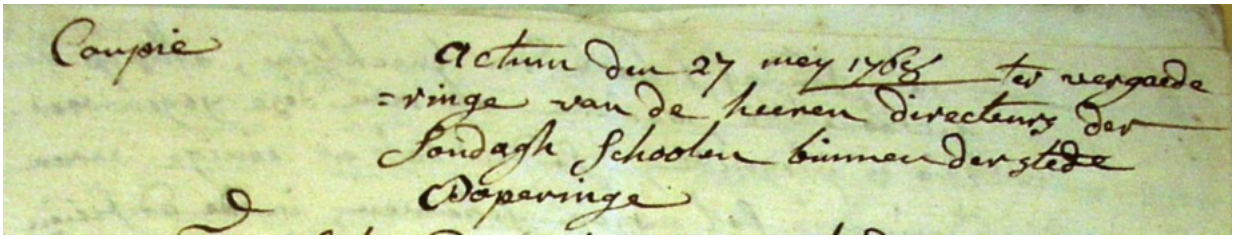

Ten selven daege is vooren gehouden geweest, dat ghelyckewys de 8 plaetsen alwaer men de sondagschoole der knechtjens is houdende, ingeclaveert en besloten zyn , in het nieuw gebouw geheele ten jaere 1767 van nieuws gedaen stichten door de jouffrouwen met consoorten van Sint Michielshof, gelegen aen de Werfstraete binnen Poperinge, door welck enclavement hiernaer als soude connen oneenigheden vooren vallen, soo is't, dat omme soo veele het mogelyk werdt dese te voorkomen, goet gevonden ende geresolveert is gesaemelyk met de selve jouffrouwen aen te gaen deze jeghenwoordige conventie op de volgende conditien.
Te weten, dat de voorschreven **8 plaetsen** met de gangen daer toe dienende, soo als deze presentelyk gelegen ende gebruykt werden, soo lang dienen tot gebruyk van sondagschool der knechtjens met last dat de selve sondagschoole thaeren coste sal onder handen de mueren der selven tot de hooghde van de eerste solders, deuren, vensters, pavementen, stoelen, tafels, banken, met alle het gonne sy voorder daer toe noodig souden hebben ende aengaende de eerste solder met de cappe van het voorschreven gebauw, voor soo veele die zyn deckende direcktelyk de 8 plaetsen der voornoemde sondagschoole, sal dese in het toekomende t'haeren koste moeten afdraegen het derde part der selfs onderhoudt, de resteerende twee derde parten blyvende ten laste van de voornoemde jouffrauwen.
De voorseide heer directeurs declareren mits dezen, soo over hun als over hunne successeurs, dat deze 8 plaetsen alleenlyk maer en sullen vermogen door hun gebruykt weesen tot het houden van de sondagschoole der knechtjens, alles op de gewoonlyke maniere, als men dese jegenwoordig is plegende, sonder dat er eenige veranderinge sal mogen gebeuren in de edificien ten sy met toestemminge van de voornoemde jouffrauwen.
Is het saeke hier naermals dit gebouw, soo door brant als ander ongeval quame tot syne destructie – ieder sal aentrecken syne bevonden materiaelen, sullen nochtans dheeren

directeurs de faculteyt hebben, van op de selve plaetse eene nieuwe sondagschoole thaeren coste te stichten, dit in de selve situatie, soo veele het doenelyk wert als dese jegenwoordig in wesen is.
Gelyk er, door deze conventie den gront van het gebauw hier vooren genaemt belast is met den standt van de voornoemde sondagschole, soo is't dat de pointingen ende lyfrenten waermede het huys ende erfve aen de voornoemde jouffrouwen competerende belast zyn, tot een vierde deel betaelt sullen worden door de middelen der selve sondagschoole – de resteerende dry vierde deelen blyvende ten laste van de selve joffrauwen.
De voorgenaemde jouffrauwen permetteeren mits dezen tot vervoorderinge van de voorgaende sondagschoole dat d'heren directerus altyt sullen vermogen hunne vergaederingen te hauden in eene camer van hun huys – genaemt St. Michielshof ter naeste vergaderinge te convenieren – omme de affairen de selve schoole regardeeende aldaer telckens noodig zynde te reguleren, in welcke camer de voornoemde heeren de faculteyt sullen hebben ten coste van de selve schoole te doen maken eene casse ofte coffer tot bewaerenisse der pampieren ende voordere bescheeden, verbindende sigh mits desen de voorseide jouffrauwen met consoorten, soo veele het mogelyk wert hun te besteden tot onderwysen de kinderen frequenteerende de selve schoole.
Eyndelinge, alsoo een deel der goederen toekomende de voorgaende sondagschoole tot heden bestiert is geweest door de voorgenoemde joffraouwen, soo is 't dat de selve van hunne handelinge sullen doen deugdelyke rekeninge me overleg van alle de pampieren onder inventgaris, aen welcke joffraouwen door dheeren directerus gegeven wert tecipisse, met alle ontlastinge van hunne administratie.
Aldus gereschieert ende geconveniert en double - date als boven.

1 juli 1768 - Nog een beurs voor een schooljuffrouw - *SAP Register der resoluties*

In het register der resoluties van het jaar 1777 staat er een uitgebreide akte over de evolutie van de stichting der beurzen tot het betalen van het 'pensioen' of wedde van de schooljuffrouwen. De eerste akte dateerde van 11 april 1752 (zie aldaar) en behelsde een beurs gesticht door Proventier. De tweede akte dateert vande 1ste juli 1768 en is eveneens van Ferdinand Proventier.
Den geseyden eerweerde heere, *(Proventier)* geeft ende assigneert ende wij verklaeren ontfangen te hebben tot capitael van de bovengeseyde burse, ons verbyndende de selve ende haer incomen te appliceren ofte toe te passen ende te bestieren ten eynde, ende op den voet ofte manier als het in den voorgaenden fondatiebrief in date **1 july 1768** voorschreven is, alle reght ende mogentheyd in den selven ons gegeven accepterende ende ons ter executie desselfs ende op de aldaer boven gesschrevene maniere verbyndende, hebben wij dese voor ons ende consoorten onderteekent desen 5 july 1768 ende waere onderteekent. M.G. Messer, R.P. De Baenst, M.C. Vanderberghe, wed. de Baenst, M.C. Wenis ende M.F. Lafond.
Ter marge staet nota: dese somme van acht hondert ponden grooten vlaemsch is geemployeert in een domestiken coophandel der onderschreven jufvrouwen uytwysens hunnen declaratie te bevinden art. 1 vanden staet der beursen in daten **1769**

1769 - Het Sint Anna Hof -

Daarmee was de kanunnik Proventier nog niet aan het einde van zijn bankrekening en van zijn latijn. We zagen dat hij in 1762 van **Jacqueminken Pijl**, de weduwe van Jan van Cayzeele, 'een kleenen portgrond' bij de 'schoole van Sint Michiel' en daarna kocht hij op de

22ste april 1762 van meester **Dominicus vande Goesteene**, een portland van ongeveer 80 roeden, waarvan Louis Cuvelier de cijnspacht had.
Op de 15 januari reeds van hetzelfde jaar had hij van **Louis Cuvelier** deze cijnspacht reeds afgekocht voor de 'somme van hondert guldens leege ghelt, boven eene guinée pistole ghereet betaelt'.
Het is op deze grond dat het eerste deel van het 'weewhof' gebouwd zou worden.
Hij liet daar 12 huisjes bouwen en op de **25ste januari 1769** werd er een reglement opgesteld.
We geven hier de volledige tekst van deze fundatie weer, een tekst die we terug vonden in het archief van de Sint Jans parochie. *Dezelfde tekst is ook te vinden in het O.C.M.W.- archief.*

Fondatiebrieven van de oude vrouwen voor den heer pastor van St. Jan. 26 january 1769 -

Compareerde in persoone, heer ende meester **Ferdinandus Ignatius Proventier**, canonynck gegradueert van het membre van Terrouanen, penitencier ende president van het bisschoplick seminarie tot Ipre,
den welcken uyt eene besondere affectie, die hy is hebbende tot de behoeftighe deser stede ende jurisdictie heeft overgheleyt den act van donatie ende fondatie hier naer van woorde te woorde volgende.

Men siet het somtijdts ghebeuren dat er vrouwspersoonen, naer hunne daeghen overghebraght te hebben in alle neerstigheyt ende alle sorghvuldighe wercksaemheijt,
in hunnen ouderdom vervallen tot soodaenighe armoede dat sij door hunne lichaemelicke kranckheyt ofte door gebreck van ghenoughesaeme hulpe, van die selve, tot wiens opvoedinghe ende dienst sy hun selven ende het hunne besteedt hebben,
nu als verlaeten syn ende hun leven moeten eyndighen in veel ghebreck, verdriet ende versmaetheyt.
Om eenighsints daer in te voorsien, ende dierghelycke behulpsaem te wesen,
alsoock om in te volgen den geest godts, die geweerdig selfs de trooster der weduwen,
de hulpe ende steunstock van den ouderdom te wesen,
des oock door den apostel vermaent, dat men de weduwen, die waere weduwen syn,

soude verheerlicken, ende de oude vrouwen aenzien ende met hun handelen, als met moeders, wachtende van hun te misachten ofte te verswuymen in hunnen noodwendighen ouderdom.

Soo ist dat ick Ferdinandus Ignatius Franciscus Proventier, canonynck gegradueert van het membre van Terrouanen, penitencier ende president van het bisschoplick seminarie tot Ipren, verclaere by desen te fonderen binnen de stede van Poperinghe
twalf beursen, ider van eenhondert vyftigh ponden grooten Vlaemsch capitael, uytbrengende jaerelickx tot viere ten honderden intrest, de somme van **ses ponden** grooten vlaemsch, voor ieder beurse, welcke beursen sullen besteedt ende bestiert worden op de maniere soo volgt ende anders niet.

Alvooren
men sal dese twalf beursen noghte in nombre, nochte ider in incommen niet moghen vermynderen,
maer sorghen door alle moghelicke middelen de capitaelen ende het icommen in staete te houden, jae selve trachten te vermeerderen als het vooren vallen soude dat het incommen souder vergrooten, ofte om goede redenen de beursen ofte eenighe van die souden opgehouden worden ofte stille staen.
Deze beursen sullen ghegeven worden aen eerbaere gebreckelicke arme weduwen
ofte ongetrouwde vrouwpersoonen, niet wel hunnen cost connende winnen,
die minstens t'sestigh jaeren oudt sullen moeten wesen,
personnelick gebooren van Poperynghe
ende uyt deser hoofde vervallen syn ofte staen te vervallen ten laste van den disch van Poperynghe,
ten waere sy bloedtvriendt waeren van den heer fondateur, die sijnen bloetvrienden eenighsints noodt hebbende, wilt altydt gheprefereert hebben aen alle andere van waer de selve souden connen geboortigh wesen ende in hun maer en versouckt de oude van vyftigh jaeren.

Het wert verboden aen dese beursiereghen op peyne van verlies van dese beurse, eenighsints te bedelen,
sy sullen noghtans moghen genieten van den disch, gasthuys ende publiquen uytdeel van broodt, kleederen, hout ende andere subsidien der armen,
als sy sulcke noodigh hebben ; mynnen intentie wesende van de arme niet te ontrecken hunne noodighe hulpmiddelen, maer den disch, gasthuys &ta ten hulpe te comen.
Versoucke dat de gonne ghenieten sullen van deze mynne fondatie,
tegenwoordigh sullen wesen in de jaermissen die naer myn overlyden voor my ghedaen sullen worden ende voor mynne gheeerde ouders,
alsoock voor mynne lieve suster Marie Clare Proventier,
ende daerover sullen sy alle genieten van de distributie die aldaer ghedaen sal worden.
Item wil ick dat sy seer eenvoudelick, seegbaer ende ghespaersaemelick leven ende gekleedt worden,
al is't noghtans dat ick geen uniforme, noghte buytten gewoonelicke kleederen en versoucke, alleenelick verbiedende alle ydelheyt die hun soude connen overghebleven syn.

Ick wille oock dat sy op ghestelde uren,
als hunne ghesontheyt ende ghesteltenisse sulcke toelaet,
't sondaeghs ende 's heilighdaeghs 't saemen in de misse ende christelicke leerynghe ofte sermoenen sullen wesen,

ten waere sy alvooren om goede reden oorlof van af wesen souden becomen hebben, ofte voor het gemeene huys sorghen moesten,
waer op naer ooghmerck nemen sal in het uytdeelen van het gonne hun toecomt uyt dese fondatie.
Men sal hun uyt dese fondatie jaerelickx geven alderheylighen ofte sinte maertens dagh,
aen ieder hondervyftigh rysfagooten *(bundels hout)* in wesen oor hunne provisie van brandthout,
ende sy sullen alle sondaghen ofte andere bequaeme dagh hun aen te wysen, op ghestelde ure, t'saemen vergaederen in het huys van Sint Michielshof,
alwaer men aen ieder geven sal twee schellynghen courant in gelt,
ten waere men die 't binnen huyse gaeve, ende oordeelde aen sommighe voordeeliger te wesen de selve in levenmiddelen te geven.
Sy moeten betraghten als goede christenen ten minsten eens ieder maent te gaen naer de tafel des heeren ende hun leven daer naer schicken, waer op men letten moet.
Ick wensche dat sy op den eersten maendagh naer d'alderheytlighen dryvuligheytsdag souden ghedachtenisse houden met groote wederliefde ende danckbaerheyt van de goddelicke voorzienigheyt ende sorghvuldigheyt t'hunnen opsighte,
en hun te besorghen van jonckx af alle noodighe soo naturelicke als boven naturelicke middelen tot hun eynde.
Waer dat men iet hoorde ofte wiste t'hunnen laste in handel ghedragh ofte manieren,
men sal hun op den dagh van distributie nopende hunne fautte met discretie
ende volgens verdienste in het besonder ofte voor de andere vermaenen ofte berispen,
jae oock ist dat de fautte sulcks vereyst inhouden ofte benemen hunnen distributie, ten gheheele ofte ten deele
ende als sy hun niet en souden beteren, ende hunne foutte merckelick waeren,
sal men vermoeten hun te beroven ten vollen ofte voor eenighen tydt van deze beurse ende woonste.
Ende op dat men soo veel te beter iedereen van dese beurseghen in hunne plighten soude connen behouden
wil ick dat dese beursen maer ghegheven en sullen worden voor een ofte drie naer eenvolgende jaeren, naer de welcke sy volgens verdienste konnen ghecontinueert worden ofte van hunne beurse berooft.
Ende vermits dat er twalf woonsten ofte huysekens sullen gemaeckt worden voor deze beursiereghen,
sy sullen die door hun selven moeten bewoonen, soo noghtans dat sy vermoghen sullen tot hun gheselschap, medewoonste te geven, naer consent gevraeght te hebben van de proviseurs aen eene suster, swaegherinne, dochter ofte naer bestaende,
maer noyt ende op geen pretexten logieren eenigh mannevolck ende dit op peyne van de woonste ende distributie te verliesen.
Sy sullen in hunne huyseken moeten kuys ende net wesen, sorghvuldigh teghen het vier, ende wel oplettigh dat er niet ghebroken en wort,
ten welcken eynde men sal ten minsten eens 's jaers de visite doen om te sien of er niet en ontbreckt ende alles sal erstelt worden t'hunnen coste.
Sy moeten onder malcanderen vredesaemigh ende bedienstigh wesen,
noyt buitten ghestelde en sonder consent uyt hun huyseken wesen,
veel min sonder oorlof uyt hun huyseken slaepen, welck voor seer groote fautte moet ghehouden worden ende ghestraft.

Ick naeme ende stelle voor collateurs van dese beursen naer my,

mynnen broeder, susters ende hunne kynderen, die ghesaemdelick ofte by toere de oudste vooren van den beursen sullen disponeren op de voet ende conditie alsvooren;
den heer burghemeester vanden commune, eenen heere buffettier ende eenen heere disschemeester,
ende voor proviseur als presentateurs den oudsten ende naesten vaderlicken bloedtvriendt beneffens de seer eerweerdighe heeren pastoren van alhier, die concursive saemen by pluraliteyt van voysen ofte om toere sullen presenteren als boven tot dese beursen ende vermoghen als proviseurs met den geseyden bloedtvriendt dese fondatie te bestieren ter exclusie van alle andere,
wie het soude moghen wesen, alsoock aenhooren de rekenynghe ende inspectie hebben van het employ ende rensering van het capitael ende incommen van dese fondatie,
hun biddende te surveilleren neffens de vrienden op de executie van dese fondatie
op dat sy ofte haer incommen niet en onderblyft ende ghediverteert en worde tot iet anders in welck voorval sy neffens de vrienden
sullen vermoghen dese fondatie te ontrecken van den disch van alhier
ende dese te geven op den selven voet ende ter selver eynde, soo veel mogelick synde, aen eenen anderen disch.
Ick bidde den boven geseyde heer dischmeester den ontfanck van dese fondatie te willen aenveirden onder last van alle drie jaeren rekenynghe ende rensering te doen aen my ofte aen de bovengenoemde proviseurs van het incommen ende den staet deser,
alsoock wekelicksche handtvullynghe te voorsien aen mynnen suster Proventier,
soo langhe sy ghelieft de distributie aen de gebeursicieerde vrouwe persoonen uyt te deelen, ofte naer haer aen de joeffrouwen van sinte Michielshof,
die daer alsnu syn ofte naer hun aldan sullen wesen als hunne consorten, ende in voorval dat sy sulckx niet en wilden ofte en conden aennemen,
alsdan aen die de welcke de proviseurs daer toe sullen aenwysen.
Bidde de gheseyde Joefvrouwen op den dagh van de rekenynghe deser een glas wyn te presenteren tot kleyne eerbaertheyt,
ende aen ieder van dese heeren directeurs ende ontfangher tot honoraire te prevenieren dezer gulden, ende voor hun selven 't hunne behouve ofte dispositie drie ponden grooten vlamsch, alle te nemen uyt den fondatie.
Ende waer het saecke dat er door my, ofte door eenighe andere goedtwillige persoonen nogh eenighen fond ofte donatie te selver eynde als boven ghegheven wierde en wille die niet ontfanghen noghte gehincorporeert te worden in dese mynne fondatie ten sy dat het op de selve maniere ende voet privativelick door de selve bestiert ende gheadministreert wordt de drie eerste collatien noghtans aen dese fondateurs laetende.

Tot fond, subsistentie ende fondatie van dese vrouwspersoonen, soo gheseyt is,
geve by desen donatione inter vivos ende met warmer handt,
eerst de twalf huysekens ofte woonsten door my ghebouwt, met d'erfve daer mede gaende, alwaer dese syn staende ende oock met den cheins die dese erfve my schuldigh is volgens bewysen daer van by my rustende,
het recht noghtans ende de faculteyt my reserverende van t'mynnen coste te laeten maecken nogh eenighe gebouwkens op desen gront, verhopende dat d'heeren met gele geulheyt (sulcke noodigh synde) versoucken sullen de amortisatie van desen gront.

Ten tweeden eene rente van seven hondert vyftigh ponden grooten vlaemsch capitael,
Ten derden nogh eene andere van vyf hondert ponden grooten vlaemsch,
Ten vierden een rent van vierhondert ponden grooten vlaemsch ende
Ten vyfden nogh eens voor driehondert ponden grooten vlaemsch

Welcke voorseyde rentebriefven ick onderschreven transportere ende cedere volgens dese teneur ende inhoudt der selve aen den gheseyden disch, met overlegh van de selve, ten laste ende op den voet gheseyt in de selve briefven, welcke vier capitalen, renderende, saemen a viere ten honderden achten seventig ponden grooten vlaensch by haere ghenoeghsaem
voor twalf beursen, ider van ses ponden grooten vlaemsch by jaere als wanneer dat er totael twee en t'seventigh ponden versoght en worden,
diesvolgens is er hier over tot dese fondatie een hondert vyftigh ponden grooten Valemsch in capitael, de welcke sullen dienen tot de leeghe legghende ofte te vooren commende twee jaeren handtvullinghe, die in casse sullen syn, ende waer van men note sal houden, ende op synnen tydt rekenynghe doen.
Dese ses ponden grooten, die daer over zyn, sullen ten proffytte van dese fondatie ghebruyckt woden.
Item geve ende destinere nogh eene rent van driehondert ponden grooten capitael, alhier overgeleyt in rentebriefven, tot beter onderstandt van dese fondatie ofte ten voordeele van dese vrouwpersoonen, **sieck synde** in het gasthuys ofte in hun huyseken, eenigh extraordinaire sorghe oft subsidie noodigh hebbende,
alsoock tot eenighe indemnistatie van het gheseyde gasthuys tot seven stuyvers daeghs, als wanneer deze siecken ten dien tyde, niet ghenieten en sullen van de ordinaire distributie van mynnen fondatie ten sy de heeren oordeelen iet noodigh te wesen om hun te erstellen.

Aldus ghedaen, ghesloten ende dese mynne dispositie bevelen aen de sorghe ende onder de beschynynghe van den arschengel Michaël met synne engelsche schaeren ter eere Godts ende tot erkentenisse ende schuldighe wederliefde van synne aenbiddelicke voorsienigheyt ende alles schickende bestierynghe alsoock ter eere van de **heilighe moeder Anna** met haere heijlighe familie, aen wie ick den weduwen bevele als hunne heylige patronesse op den feestdagh van den heylighen Franciscus de Sales.

In teecken der waerheyt ende tot bevestynghe van alles hiervooren, hebbe dit instrument van fondatie, donatie inter vivos cessie ende transport onderteekcent desen **ses en twyntighsten january van het jaer een duyst seven hondert negen en t'sestigh,** ton in triple ende was onderteeckent F.I.F. Proventier.

Op de **26ste mei 1769** kocht Proventier van Jacobys Rossée en van Pieter Frans De Baenst, voogden over het weeskind Jacoba Rosseel, 'een erfve, groot omtrent 18 roeden, met een huyseken ende scheure daer op staende aen het **Gaepaertstraetjen** binnen de stede van Poperinghe, dit voor de somme van vijf en t'neghentich ponden grooten vlaams.'
Het bedoelde erf lag aan de oostzijde van het toenmalige Sint Annahof, op de plaats waar momenteel de **ingangspoort** staat.

Naast de voorgaande fundatie, stichtte Proventier er ook één voor de 'oude mans'.

Fondatie van oude mans – 13 mei 1769
Voor den eerweerde heer pastor van St. Jan tot Poperinghe

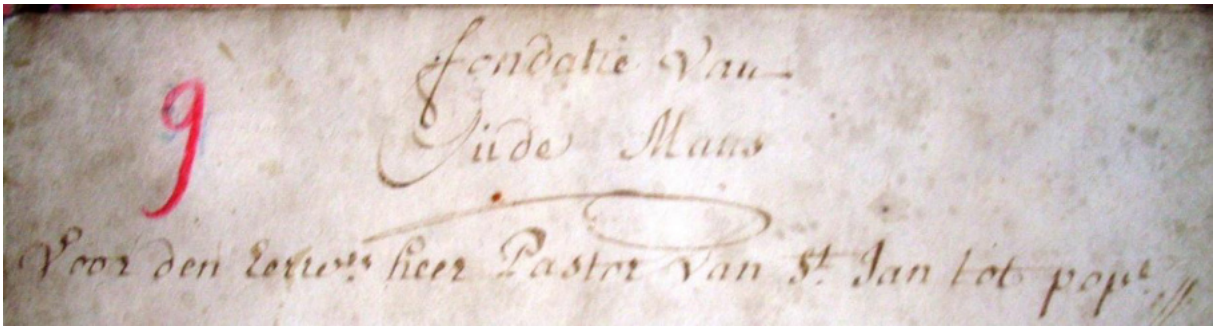

Hiervan bestaan er nog enkele versies, onder andere één in het archief van de Sint Janskerk en een andere in het archief van het O.C.M.W. De eerste werd aangetekend met het cijfer 9 – de andere met het cijfer 8 elk binnen hun map.

Compareerde in persoone den seer eerweirdighen heer ende mre **Ferdinandus Ignatius Francicus Proventier** canonynck ghegradueert van de cathedrale tot Ipre,
President van het bisschoplick Seminarie etca jegenwoordigh binnen dese stadt,
Welcken heer comparant uyt eene besondere liefde ende ghenegentheyt tot den armen, considerende redelick te wesen ende godt seer aenghenaem dat men **de ouderlynghen**
die in hunne jonckheyt besorght hebben gheweest om in hunnen staet ende conditie godt te dienen
ende door eenen sorghvuldighen aerbeyt den cost te winnen alsnu overvallen door eenen crancken ende lastighen ouderdom, ghecomen syn tot aermoede, onbequaem om den cost te winnen;
Souden gheholpen worden ende alsoo tot den eynde van hun leven in eerelickheyt souden behouden worden,
godt selve voorschryvende dat men de ouderlynghen soude eeren **omdat den ouderdom bijbrengt een verciersel van weirdigheyt**
om welcke men die niet en soude verachten ofte verswuymen in hunne hooghe jaeren, maer in teghendeel souden aensien als vaders, ende in hunne ghebrekelickheyt, als sulckx souden voeden, om alle welcke voorschreven, beweeghredenen,
wenschende deselve eenighsints behulpsaem te wesen, ter eere ende liefde godts, mitsgaeders ter eere van de alderheylighste familie, naementlick haere twee heylighe patriarchen joseph ende joachim,
declareert den voorschreven heer comparant ten dien eynde te gheven onwederouppelick donatione inter vivos ende met warmer handt aen de disschetafel deser stede eerst de somme van een duyst vyf en tachtentigh ponden grooten vlamsch brabants courant ghelt
soo veel bedraghen de capitaelen van vyf distincte centen by obligatien naer het slot deser ghespecifieerde dese daer over dienende voor cessie van actie ende subrogatie in ’t recht van den heer omparant,
voorts gheeft nogh op de selve maniere alle de vrughten ende incommen van synne prebende ende digniteyt, de welckx als onbetaelt tot den dagh van synne doodt, sullen ghegholden syn ende toelommen welcke alsdan te ontfanghen somme sal moeten gheemployeert wesen, ten intereste soo haest als ’t moghelick wert,
met welcke gifte hiervooren den comparant declareert by desen te fonderen, soo veel beursen van renthen stuyvers te weten voor oude onghetrauwde manspersoonen ende weduwaerts als dan het incommen van dese ghifte jaerlickx sal commen te bedraeghen ende uytbringhen dit alles op de naerschreven conditiën.

1° De persoonen omme te connen van dese ghifte ofte fondatie ghenieten, sullen moeten wesen eersaeme vervallen ende onghetrouwde ouderlynghen ten minsten ter elde van t’sestigh

jaeren, personnelick gheboortigh van Poperinghe, door hunne cranckheyt onbequaem van te connen den cost winnen.

2° Is het saeke dat er eene onghetrouwde ouderlynghen bevonden wierden te syn bloedtvrienden van den heer comparant, dese sullen moghen ghenieten van de voorseyde fondatie sonder aenschouw te nemen op de hiervooren ghenaemde conditiën,
de welcke ghelaeten worden ter discretie van de volghende heeren directeurs, alleenelick in dat voorval versouckende eenen ghebrekelicken ende eerbaeren ouderdom.
Aanvulling in de rand
Wel verstaende dat er noyt t'saemen meer als twee bloedvrienden van heer fondateur tot vyfden graed canonicq incluys ende voorders niet, van dese beursen en sullen connen genieten, de naeste, de oudste vaderlicke bloedvrienden inboorelyngen van Poperynge altyd voorengaende – Ita est quod declaro F.J.F. Proventier

3° Waert dat er iemandt sigh presenteerde tot het ghenieten van dese ghiften, becleedt met de noodighe conditiën, ende bovendien **wesende leermeester of leermeester geweest al doende ghedeurende eenighe jaeren in de sondaghscholen der kneghtjens** binnen dese stede, den heere comparant declaereert synne intentie te wesen, dat desen, naer synne bloedtvrienden in alles sal gheprefereert wesen.

4° De directie ende bestierynghe van dese fondatie ende ghifte mitsgaders het verkiezen van dese oude ghebrekelicke ende **onghetrauwde mans persoonen**, sal privativelick ende ter exclusie van aen andere toecommen naer de doodt van den heer comparant aen synnen heer broeder ende joeffrauwen synne susters
Ende naer hunne doodt aen hunne kynderen hun leven ghedeurende, by toere ofte gemeene overeencomste ofte door pluraliteyt van voyse, naer welcke sal dese directie aen de drie heeren pastoren van alhier binnen deser stede, den oudsten in residentie vooren gaende, synnen naesten vaderlicke bloedtvriendt ende den eersten dischmeester deser stede ghesaemdelick ofte by toere ofte by pluraliteyt van voyse.

5° De handelynghe ende administratie deser fondatie, sal toecommen nae de doodt van den heer comparant aen den voorenghenaemden dischmeester, den welcken alle drie jaeren verbonden wert pertinente rekenynghe ende afwys te doen aen de voorschreven heeren directeurs van de ghestaetheyt, employ ende volcommen deser intentie alhier ghementionneert.

6° Dese persoonen naer d'aenveirdynghe van d'heeren directeurs, sullen ghenieten van den voornoemden dischmeester uyt dese fondatie **veerthien stuyvers brabants, courant ghelt, ider weke,** dit ten waere dat er ghenoughsaeme middelen waeren ende dat men ghenaedight vonde van die te augmenteren ende in 't aengaen van het geniet der beursen sal men aen den ghebeneficieerden **telckens nieuwe casacke**, gheproportioneert aen synen staet, gheven.

7° De persoonen ghenietende van dese fondatie werden ghenootsaekt hun **seer godtvrughtiglick ende eerelick te draeghen in hunnen ouderdom,** herstellende de fautten ende cranckheden die sy in de jonckheyt souden begaen hebben,
besorght synde van godt boven al te dienen, ten welcken eynde sy sullen eens te maende de heylighe sacramenten frequenteren, de sondaeghen ende heylighe daeghen christelick ende ghestightighlick overbrenghen, naer het sermoen ofte cathechismus gaende, ende teghenwoordigh wesende in de goddelicke diensten.

8° Aen dese ouderlynghen wort verboden op wat pretext het soude moghen wesen, **ter herberghe ofte in slempkoten te gaen,** soo wel buytten als binnen stadt, om alsoo hunne allemoessen te verdryncken, in wat dranck ofte plaetse het soude moghen wesen, omme welcke fautte dese allemoesse ofte gifte ten deel ofte gheheele, voor sekeren tydt ofte voor altydt hun sal gheweygert ende ontnomen worden,
soo inschelyckx **waer het zaeke iemant van dese ouderlynghen soo onbeschaemt waere van iet te bedryven jegens de eerbaerheyt, t' sy door ongheschickte woorden, liederen ofte onbetaemden handel, saene ut sobrii sint judici.**

9° De heeren directeurs sullen besorght ende oplettende wesen dat dese ouderlinghen woonen met deugtsaeme ende eerbaere persoonen, niet toelaetende dat er iet oneerelick gheschiedt, aldaer eenighe oneerbare persoonen frequenteren ofte verblyven,
ghelyck sy oock ghebeden worden seer oplettende te wesen dat dese ouderlynghen met dusdaenighe persoonen ofte plaetsen geene de minste ghemeenschap en hebben,
want eenen onbesmetten handel ende leven betaemt eenen waeren ouderdom,
detas cenectutis vita imaculata omme welcke redenen dese ouerlynghen sullen trachten soo veele moghelick wert; eenighe handtwerk te doen ende hun besigh te houden, volghens de craghten hunder jaeren, soo omme de ledigheyt te vluchten ende iet te winnen tot hun voorder onderhoudt als omme te gheven goedt exempel aen de wercklooze joncheyt

10° De ouderlinghen en sullen niet vermoghen te bedelen als synde den oorspronck der ledigheyt ende alle voorder quaedt,
omme welcke redenen het wekeghelt hun sal gheweyghert worden, sy sullen noghtans dies noodt synde moghen ghenieten van den disch ende gasthuys tot voorder onderhoudt, ter oorzaeke dat dese allemoesse niet ghenoughsaem en is tot gheheel onderhoudt van eenen volcommen behoeftighen ouderlyngh

11° Eyndelynghe declareert den heer comparant synne absolute intentie te wesen dat dese voorschreven ghegheven capitaelen ende renten nimmermeer en sullen mochen vercoght, ghealtereert ofte gheincorporeert worden, op wat pretext het soude connen wesen, in de goederen van de dischschetafel ofte ghemenen armen deser stede
maer integhendeel dat dese ghegheven goederen altydt sullen maecken eenighe separeerde portie tot de rekenynghe van dese particuliere fondatie
ende omme dat het incommen der selve niet en soude vermyndere, soo sullen de voorgenaemde heeren directeurs, soo haest doenelick wert, remployeren de gherembourseerde capitaelen der renten,
ende in cas van vercoopinghe, veranderynghe, alteratie ofte incorporatie, soo sullen de bloedtvrienden van den heer comparant vermoghen te praemen by justitie, de voorseyde heeren directeurs ende den disch, tot executie van al het voorschrevene ende alsdan nogh niet volcommende,
soo sullen de bloedtvrienden hiervooren vermoghen den disch te ontrecken de ghegheven capitaelen hierboven ghementionneert omme dese selve te regieren ende beheeren op de conditiën voorschreven,
welcke voorenstaende donatie ten fine ende ten sulcken effecte als by de selve ghedreghen d'heer **Pieter Cadock**, dischmeeser deser stede ende jurisdictie ende ontfangher generael van desselfs goederen,
alhier present ende mede comparerende, mitsgaeders daer toe door myn heeren van het magistraet collegialick vergaedert, gheauthoriseert, alsoo heeft geaccepteert in advancemente ende voordeel van den voornoemden disch ende heeft den heer donateur daerover hooghelicke bedanckt,

actum in ’t camer, **den derthienden mey, seventhien hondert neghen en ‘t sestigh** in double present De Wet.
Toorconde als greffier ende was onderteeckent
P.L. Vandebrouke

Specificatie vande vijf renten by obligatie ghegheven tot fond ende subsistentie van de fondatie hiervooren, onder welcke obligatie briefven den heer fondateur heeft verleent behoorlicke cessie ende tansport in daten 13demey 1769.
Alvooren eene rente by obligatie van seven hondert vyftigh fransche croonstucken, van achte in’t maeerer capitael loopende ten intereste van vie en half ten honderen, nemaer inien de jaerelicksche verloopen betaelt worden binnen de ses maenden na eider valdagh a viee par cente – vallende t’elcken 27ste 9bre originelick opgenomen ende verkeert in proffyte van jo. Marie Guislene Messer ende consoorten door d’heer ende meester J.J. Kemele, licentiaet in de medicine tot Ipre, volgens synne obligatie inhoudende belofte van beset ofte oplegh te doen t’elckens aensoght synde in daten 26ste 9bre 1760 – welcke rente ten daeghe vande creatie door de elve jo. Messer ende consooren is ghecedeert geweest in proffyte van den heer fondateur par acte door hun ondertekent, staende achter de originele obligatie – dus ’t capitael doende in ponden grooten vlaemsch – L. 408 – 6 – 8

Ten tweeden eene rente van de prieure ende religieusen van **het clooster ten Bunderen** binnen Ipre – van twee hondert vyftigh ponden grooten vlaemsch brabants courant gelt capitael, loopende ten intereste van den pennynck vyf en twyntigh – vallende t’elcken 19de 7bre door hun verken in proffytte van den heer fondateur by obligatie behelsende de verbyntenisse van oplegh ofte beset te verleenen aensoght zynde in daten 19de 7bre 1768 – dus ’t capitael – L. 250 – 0 – 0.

Ten derden eene rente van vier hondert fransche croonstucken van ache in ’t marcq capitael ten laste van **jo. J.C.P. De Steesemaecker**, weduwe van d’heer ende meester Camille de le Pouve, tot Iper – loopende ten interese van vier par cente, vallende t’elcken 23se april, conforme haere obligatie in proffyte an den heer fondateur verkent van daten 23se april 1768, bedraeghende het selve captiael L. 217 – 15 – 6

Ten vierden, eene ander rente van een hondert ponden grooten vlaemsch capitael brabants courant ghelt ten laste van **Philips Jacobus Lefevre**, woonende tot Langemarck by hem opgelight ende verkent in proffytte van den heer fondateur by obligatie van den 17de january 1768 onder het vebandt van te verleenen beset versoght synde, vallende t’ elcken 18de january ende loopt ten intereste van viere en half ten hondert, nemaer betaelende binnen de vier maenden naer ieder valdagh, den debirentier gheraet met te betaelen den interest tot pennynck vyf en twyntigh – dus hier over het capitael – L 100 – 0 – 0.

Ten vyfden ende eyndelynghe eene rente van twee hondert fransche croonstucken van achter in ‘ marcq capitael loopende ten intereste van den pennynck vyf en twyntigh – vallende t’elcken 29ste july loopende ten intereste van den pennynck vier en half par cente, nemaer indien de jaerlycksche verloopen betaelt worden binnen de ses maenden nar ieder valdagh a viere par cents, originelick opgenomen ende verkent in proffyte vande her fondateur door jo. Marie Guislene Messer, soo over haer als haere consorten by haere obligatie in daen 29ste july 1760 ende mits d’obligatie van dien tydt niet gevonden en wort is dese door haer erkent by nieuwe obligatie van daten 11de meye 1769.
Dus hier over het capitael in ponden vlaemsch – L 108 – 17 – 9 – 4

Soo t'saemen effen als by den voorenstaenden act van fondatie ende donatie gheseyt is
L. 1085 – 0 – 0

Alle welcke voorenghemelde obligatienbriefven den onderschreven president ende ontfangher ghenerael van den disch bekent van den heer fondateur te hebben ontfanghen ende inghetrocken
Actum binnen Poperinghe desen 13de mey 1769

26 mei 1769 – Koop van erf - SAP – Archief O.C.M.W. – Sint Annahof

De onderschreven **Jacobus Rossée ende Pieter Frans de Baenst**, als vooghden over **Jacoba Francoise,** de eenige weese van Pieter jacobus Rosseel by Jacoba Pijl, kennen by desen deughdelick vercocht te hebben aen ende ten proffyte midtsgaders acceptatie van den seer eerweerde heere **Ferdinancus Ignatius Franciscus Proventier**, ghegradueerden canonynck ende president van het bisschoppelyck seminatie tot Ypre –
kennende alsoo ghecocht te hebben eene erfve groot ontrent achthien roeden met een huyseken ende scheure daer op staende aen het gaepaerstraetgen binnen dese stede van Poperynghe –
dit voor de somme van vyf en t'neghentigh ponden grooten vlaems, suyver boven alle oncosten, gheene ghereserveert, gheschiedende dese op het adveu ende welslaeghen van d'heeren oppervooghden der vemelde weeze,
Actum 26ste mey 1769
Ende waeren onderteeckent P.F. Debaenst junior, Jacobus Roussee ende F.I.F. Proventier
Concordantiam testor
P.J.Debaenst

Burghmeesters ende schepenen der stede ende jurisdictie van Poperynghe doen te weten dat voor ons gecommen ende ghecompareert is in persoone **Jacobus Rousséel** als vooght van **Jacoba Françoise Rosseel**, weese van Pieter Jacobus Rosseel by Jacoba Pijl,
uyt crachte van octroy ten desen effecte verleent by myne heer en burghmeesters, lanshouders, schepenen ende ceurheers der stede ende casselrye van Veurne,
par appostille op reqyueste van de 10de juny 1769 onderteekent J. Vastenhaven,
alhier gesien, gelesen ende gerestitueert,
welcken comparant kent by desen deughedelyck uytten hant vercoght te hebben aen ende tot proffytte, mitsgaders acceptatie van seer eerweerde heer **Ferdinand Ignatius Franciscus Proventier** ghegradueerden canonynck ende president van het bisschoppelyck semnarie tot Ypres
ten desen present ende medecomparerende
die alsoo kent gecoght te hebben
eene erfve groot ontrent achthien roeden met een woonhuys ende scheure daerop staende geleghen ten voorsijde van **het Gapertstraetjen** binnen dese stede van Poperynghe,
abbouterende van oosten het huys vande kynderen d'heer Jacobus Albertus Plaetveoet,
van suyden jegens tvoorseide Gaepaertstraethen,
van westen ende noorden d'erfve vande heer cooper
ende nogh noort de gonne van joeffrouw de weduwe d'heer Leliegeois,
synde het woonhuys bewoont door Joannes van Ghilledeir ende de scheure is gebruyckt door sieur Frans Bolengier,
wesende suyver ende onbelast ten waere met cleene heerelycke rente als van oude tyden,
dies het capitael in cas van existentie sal volgen den gront ende coop

mits par vercoopers suyverende d'achterstellynghen, tot ende met de lesten verschenen valdagh –
welcke vercoopynghe ende coop gheschiet syn
voor de somme van vyf en tnegentigh ponden grooten vlaems brabants courant gelt
die den comparant van de heer acceptant bekent ontfanghen te hebben –
dese daer over dienende voor volle ende absoluyte quittancie sonder naemaels van andere te moeten doceren,
hebbende den heer acceptant verclaerst dese acquisitie te doen omme te doen betimmeren ende te vervoeghen ghelyck by mits desen de selve goederen is vervoeghende aende fondatie ende gifte by hem gedaen ten proffycte vande behoeftighe –
gedetailleert by d'acte donatie van den selve heer Proventier ende acceptatie vande dischmeesters deser stede ende jurisdictie in daten **20 january 1769** waer aen gerefereert wort,
ingevolge van alle twelcke, soo is de vercoopynghe gebeurt ter wettelicke kennisse, mitsgaders de gifte ende accroissement der donatie ten proffyte van de aermen geschonken ter danckelycke acceptatie van d'heer Pieter Cadock, modernen dischmeeser met de solemniteyt in gelycken geuseert ende gerquieert
In kennisse der waerheyt hebben wy burghmeesters ende schepenen voornoemt aen dese letteren doen hanghen den zeghel van saecken deseer voornoemde stede ende jurisdictie
Ende doen teeckenen door den greffier van de halm
De welcke voor ons verkent ende gepasseert waeren ter extraordinaire halmdaeghe vande 16de juny 1769
Toorconde Leliegeois

15 juni 1769 - Fondatie voor de loslevende vrauwe persoonen
Pro pre Dmo Pastor St. Joannis

De fundatie voor 'loslevende' vrouwen – 1755 – 1769
W*e vonden in het archief van de Sint Jans Parochie drie fondsstichtingen van Proventier waarvan de eerste deze is voor 'loslevende vrauwe persoonen'. Binnen deze tekst verwijst hij zelf naar een eerder reglement van* **1755.** *we mogen dus veronderstellen dat er in 1755 reeds een eerste stichting van dit fonds was, dat later door de onderstaande in 1769 deels herzien werd. We geven hier de volledige tekst van deze funderingen.*

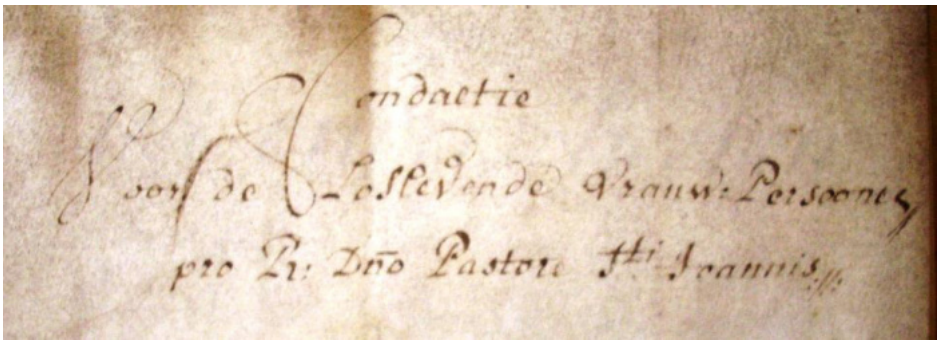
Fondactie
voor de Loslevende Vrauwe Persoones
pro Pr: Dno Pastore St: Joannis

Ick onderschreven,
declarere mits desen,
dat ick op den **veerthienden octobre seventhienhondert vyf en vyftigh**
by donatie fide comune saine, tot alderstont,
ghegheven hebbe vier hondert ponden grooten Vlaemsch brabants courant capitael
aen **M. G. Messer ende R.P. DeBaenst** met hunne consoorten,

soo tot Ipre als tot Poperinghe
met last ende ten eynde, dat sy souden rentewys beleyt worden,
ende dat het incommen dier soude besteedt worden ende dienen
tot onderhoudt in costen, cleederen als alle andere noodtwendigheden
van loslevende vrauwepersoonen, naer advenante van hunnen noodt,
ghelyck hier naer gheseyt is;
moghelyck synd in een van hunne huysen ofte ende hunne sorghe ende toesight
welck incommen, ofte fondatie sal bestiert ende toeghepast worden op de maniere soo volgt ende anders niet.
Ende waert dat dese mynne dispositie ofte dit myn reglement in iet teghenstrydigh ofte verschillende waere,
van dier ghelycken met ofte reglement in date van den **veerthienden octobre seventhien hondert vyf en vyftigh,**
van den selven voorighen act ende dispositie te veranderen
ende by de selve te voeghen alsulcke conditiën als ick utilder ende ghenaedigher vynden sal,
Het welcke alsnu doende regulere de selve als volght de selve mogentheyt van te veranderen my nogh voor eenighen tydt reserverende.

Ten eersten bidde soo instantelick, de seer eerwaarde ende sorghvuldighe heeren ende pastoren van dese stadt Poperinghe
te ghelieven de directie, provisie ende dispositie van dese mynne fondatie aen te nemen,
ende als proviseurs, directeurs ende collateurs
des selve dese te bestieren ende toe te passen
aen de persoonen aen wie sy oordelen volgens mynne intentie meer praemende ofte noodigh te wesen,
de collatie laetende aen den heer pastor wiens parochiaene in't cas is met toestaen ende raedt van de twee andere pastooren, de middels van saghtmoedigheyt alvooren ghebruyckende tot beswaerenisse van haere eere,
ende in voorval dat alsdan creatieve soude gheraedigh ghevonden worden van te doen veranderen van woonplaetse, kennisse te geven ten minsten aen een van de twee heeren burghemeesters, ende in cas dat
alsulcke moeste ghesloten worden alsdan met wete ende consent van het magistraet ende van die wie het aengaet
ende aenghesien dat de verloopen van de bovenschreven vierhondert ponden grooten vlaemsch t'sedert den veerthienden octobre seventhien hondert vyf en vyftigh
bedraghen tot ontrent de twee hondert en vier en twyntigh ponden grooten vlaemsch, is de selve conte vermeerdert tot seshondert ponden grooten vlaemsch,
de welck tot viere ten honderden in plaetse van sesthien ponden grooten vlaemsch by jaer jaerlyckx sal uytdraeghe de somme van vier en twyntigh ponden grooten vlaemsch,
het restant van de voorseyde verloopen door de bovenschreven joeffrauwen t'mynnen concentemente gheemployeert syn.

De voorseyde heeren pastoors worden voorders ghebeden van alle drie jaeren bewys ende rekenynghe te doen doen aen ende voor den oudsten in residensie onder hun,
den heer burghemeester van de commune ende den oudsten vaderlicken bloedtvriendt, mans voor vrouwen, van de ghestaetheyt ende employ van dese fondatie
ende te sorghen dat sy in staete soude ghehouden worden alwaer het met inhout ofte vermynderynghe van de contributie etca voor dese loslevenden,
maer besonderlick door goedt employ van het capitael ofte non gheemployeerde ofte stilstaende vrughten der selfs, door ende met de welcke ick wil dit capitael altydt in staete

ghehouden hebbe tot de somme van ses hondert ponden grooten vlaemsch
ghelyck ik het soudere,
end ist dat het hoogher ende tot meerder somme can gebracht worden, wil ick dat het overchot ende syn jaerelickx incommen besteedt ofte uytgedeelt worde door de jouffrouwen van sinte michiels hof volgens hunne maniere ghepleeght in ende door hunne soo gheseyde charitate ofte keucken der arme.
De seer eerweerdighe heeren proviseurs sullen op den tydt van de rekeninghe deser fondatie van dit overschot ten desen eynde disponeren ofte tot dierghelycken ist dat dese joeffrouwen alsulcke niet en wilden ofte niet en conden.

Ten tweeden; de persoonen tot wiens voordeel dese fondatie moet ghegheven worden syn loslevende vrauwpersoonen, pericleterende van hunne eerbaerheyt te verliesen, personnelick gheboortigh van Poperinghe ende oock de dischghenoten die in de interne schoole, soo tot Poperynghe als tot Ipre souden eenighe jaeren als diacesaene ende tafeliers ghewoont hebben,
maer geensints aen persoonen die hun alreede zouden misgaen hebben ende bevrught ofte met kyns belast syn
dese uytsluytende van dese fondatie, opdat dese fondatieniet en soude dienen tot aenlocksel van de sonde,
ende opdat al sulcke oneerbaere de schande, last ende de straffe van hunne sonde souden draeghen,
te waere sy liber synde van alsulcke last, anders souden verleyden ende noodigh hadden van ghesloten te worden.

Ten derden, ick sal mijn leven ghedeurende ordonnantie ofte assignatie verleenen volgens het incommen van dese fondatie ten versoucke ende by gheschreven resolutie van de gheseyde E.E. heeren provisieurs aen my ghepresenteert ende de ghestelde somme ghelts hun in handen doen stellen.
Aldus ghedaen ter eeren ende onder de protectie van de bedroefde moeder ende alderheylighste Maghet Maria tot Poperinghe
Desen vyfthienden juny seventhien hondert vyf en ’t sestigh

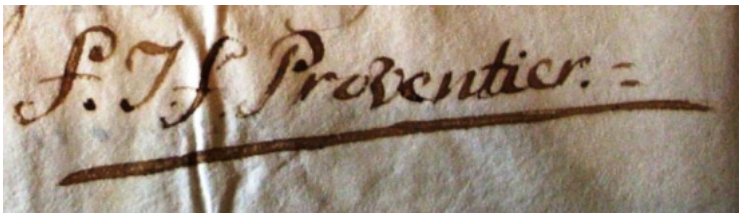

Wy onderschreven in onse respectieve qualiteyt aggreëeren ende accepteren dese bovenschreven fondatie, provisie, directie ende presentatie volgens den inhoudt deser sullende betraghten dat die in ghevolght sal wesen
ende dat het capitael sal in wesen behouden worden, tot concurrentie van seshondert ponden grooten vlaemsch brabants courant ghelt,
alsoock dat er van het incomen desselfs alle drie jaren bewys ende rekenynghe sal ghedaen worden met oplet van goedt employ van dese fondatie volgens synne destinatie ende de intentie van den fondateur.
Aldus ghedaen ende gheaccepteert desen **vyfthienden juny seventhien hondert neghen en t’sestich** ende waeren onderteekent Lelein, pastor Sint Bertinus Poperingis, P. F. Spelebroot, pastor beate Maria Poperingis, J. B. Pelckmans pastor, Sti Joannis Poperingis, facta pellatione cum suo origis mali, concordat quod testor

F. J. F. Proventier

Van de fondatie van de 'oude mans' en deze van de 'loslevende' vrouwen horen we later niets meer terug. Waarschijnlijk zijn de renten die de basis waren voor deze stichtingen, geruisloos overgegaan in de disinitiatieven waarbij deze rusthuizen oprichtte.
De fondatie van 12 beursen voor 'oude vrouwen' kreeg wel verder vorm en zou uitmonden in het bestaande Sint Annahof.

Nummer 212A **Doos Gazette** **Februari 2020**
guido.vandermarliere@telenet.be

Boerenbetweterigheid uit het verleden
*
Daar is t er wereld vreugd noch zoet
Waar 't hart zich zelven niet voldoet
*
Doos Gazette, een slim schrift des tijds met meer dan 620 lezers

Beste abonnee

'*t Neerhof*

Lees de geschiedenis van Poperinghe

Dank zij de goede zorgen van **Jean Boidin** *is de website van 't Neerhof weer aangegroeid en loopt hij nu tot* **1540.**

https://tneerhofvzw.be/

Jaar 1532

Er komt een nieuwe abt als heer van Poperinge. Mogen er nu zes of zeven zusters in het Gasthuis? De Anglicaanse kerk wordt opgericht en nu nog is de 'register van de resoluties' voor Poperinge bewaard in ons Poperings archief.

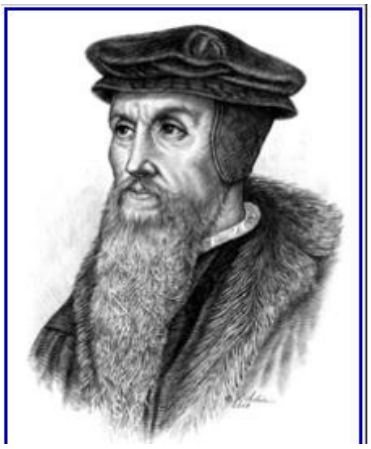

Jaar 1536

Na de Anabaptisten zijn er nu ook Calveren – de navolgers van de Calvinisten. Munster wordt ontzet en in Poperinge komen er nieuwe regelingen voor Hop
en herbergiers & bakkers & taverniers en de werkklok.

Jaar 1540

Karel V stelt zich tegen de Lutheranen en de Wederdopers. In Poperinge komt het heilig sacrament in de Magdalenecapelle want de neresoene heerst in de stad.
De oudste register van de renten die in het SAP bewaard wordt – start in dit jaar – en we lezen hieruit de eerste acten.

Oproep monumenten !

We kregen van Delphine Vanoverberghe en Jan Decorte kreeg ik de volgende mail:
Dag Guido,

We lazen in je recentste Doos Gazette (januari 2020) je oproep; 20 gebouwen in Poperinge die we als gemeenschap graag willen bewaren.
We vinden dit een mooi initiatief en hopen dat je veel reacties mag ontvangen.

We moeten wel het onderscheid maken tussen

- de minderheid; nl. gebouwen die beschermd zijn en die sowieso moeten behouden worden (passief behoudsbeginsel) en dus nooit gesloopt mogen worden
  zo'n 143 items in Poperinge (bv. 't Neerhof, hoeve Quaghebeur, kasteel De Lovie, Lourdesgrot Proven, hoeve Decock Helleketelweg, Douviehoeve, Huis Sansen Ieperstraat, Huis Antwerpen Ieperstraat)
- de meerderheid; nl. gebouwen die op de inventaris bouwkundig erfgoed staan, hierbij bestaat de kans dat het gebouw ooit gesloopt wordt
  zo'n 376 items in Poperinge

We geven je graag onze 2 lijstjes (Delphine en Jan) mee, zie bijlage.
De lijstjes bevatten panden die op de inventaris bouwkundig erfgoed staan.

Met vriendelijke groeten
Delphine en Jan

Lijstje Delphine

Hotel de la Station, Abeelestationsplein 14, Poperinge
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/46959
Boshoeveke, Bankelindeweg 56, Krombeke
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/31282
Dorpswoning, Blauwhuisstraat 5, Watou
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/31447
Hofstede Remy Boescheepseweg 37, Poperinge
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/30925
Populierhof, Boescheepseweg 8, Poperinge
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/30919
Burgerhuis, Boeschepestraat 17, Poperinge
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/30936
Dorpswoning, Boeschepestraat 67, Poperinge
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/30943
Burgerhuis, Bruggestraat 110, Poperinge
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/30971
Boerenarbeiderswoning, Callestraat 1, Watou
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/31449
Zwijnland Casselstraat, Poperinge
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/31006
Hoekhuis, Casselstraat 46, Poperinge
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/30991
Huizen Deken De Bolaan 45-53, Poperinge

https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/31009
Boerenarbeiderswoning, Eikenkappersdreef 2, Krombeke
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/31288
Apotheek, Grote Markt 23, Poperinge
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/31054
Klooster, Loviestraat 18, Poperinge
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/31155
Hoeve, Moenaerdestraat 63, Roesbrugge-Haringe
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/31414
Noodwoning chalet Nova, Nieuwstraat 4, Poperinge
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/31160
gemeentehuis Roesbrugge-Haringe
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/31430
Christen Volkshuis Roesbrugge-Haringe
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/31432
Hoeve, Provenseweg 104
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/31205
Hoeve, Woestenseweg 26
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/

Lijstje Jan
Burgerhuis Gasthuisstraat 37, Poperinge
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/31042
Duinkerkestraat 34, Poperinge
Zwijnland Casselstraat, Poperinge
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/31006
Uitbreiding dorpsgezicht Reningelst
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/14550
Hoeve met oude wallen Oostlaan 21
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/31170
Hoeve, Woestenseweg 26
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/31264
hoeve Watouseweg 10, Poperinge
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/31247
hoeve Vlamertingseweg 31, Reningelst
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/31383
kasteeltje, Veurnestraat 108, Poperinge
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/31238
Beauregard Switspapendreef 3, Proven
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/31338
Huis, Sint-Janskruisstraat 24, Poperinge
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/31219
pastorie, Sint-Janskruisstraat 19, Poperinge
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/31218
t kantientje sint-janskruisstraat 18
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/31217
kasteeltje Rekhof
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/31208
gemeentehuis Roesbrugge-Haringe
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/31430

Christen Volkshuis Roesbrugge-Haringe
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/31432
dekenij Priesterstraat 18, Poperinge
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/31194
hoeve Montefoulstraat 4, proven
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/31320
kapel Lindegoedstraat, Reningelst
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/31361
winkel, Ieperstraat 28, Poperinge
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/3107
molensite, Ieperstraat 271-275, Poperinge
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/31109

Over de Duitse toren en het vliegveld !
Oproep aan de Poperingse deputees !

Naar aanleiding van onze oproep – welke monumenten men wilde 'bewaren' kregen we in het vorige nummer een oproep van Hans Vandenbroucke om iets te gaan doen met de Duitse Toren.
Naar aanleiding van het artikel rond de Duitse Toren van Hans Vandenbroucke kreeg ik de volgende reactie van **Marc Decorte** *– die kortbij het Duits Vleigveld woont.*

Beste Guido,
De Duitse toren en ook de dikke gebogen muren in de Pezelhoekstraat ,de bunkers en de waterput aan de beek hebben zeer dringend aandacht nodig . Voor de bunkers en andere metselwerken kan het toch niet moeilijk zijn om ze in de kijker te brengen Alles staat op openbaar terrein van Provincie of Vmm .Alles ligt langs het openbaar wandelpad ,dus ideale plaats om infobord te plaatsen omtrent het vliegveld en erover te waken dat niets meer verdwijnt.

Met vriendelijke groeten,
Marc

Misschien is het mogelijk voor Delphine en Jan om eens op te zoeken wat er juist 'monument' is aan het 'Duits vliegveld' uit de tweede Wereldoorlogen wat aan het vliegveld uit de eerste wereldoorlog dat daar kortbij gelegen is? Welke sporen moeten we dan bewaren?

’t Neerhof gaat open op 1 juni 2020 officieel open !
Bezoek onze hopast !

’t Neerhof
Krombeekseweg 32 – 8970 Poperinge

’t Neerhof

De gerestaureerde hopast van 't Neerhof

't Is te zeggen, **de hopast** kan bezocht worden.
Op 'Monumentendag' hebben we gemerkt dat er heel wat belangstelling bestaat voor de gerestaureerde hopast bij ons op 't Neerhof. En vanaf **dinsdag 2 juni** is de hopast dan ook voor groepen te bezoeken en dit tot en met vrijdag 3 oktober 2020.
Dan gaat ook 't Neerhof in winterslaap.

We zijn open op dinsdag – woensdag – donderdag – vrijdag en zaterdag**namiddag vanaf 13.30 uur** – en dit alleen voor groepen van minimum **15** personen .
Groepen van meer dan 20 personen worden opgesplitst – met een maximum van 30 personen.
De inkomprijs is vastgelegd op **7 euro de man of vrouw**.
Maar dit zonder het hommel – fruit – roersel ! – zie het programma
Een drink – bier of fruitsap – kan bekomen worden in "t Neerhof – maar men dient deze natuurlijk apart bij te betalen, afhankelijk van zijn keuze.

Om praktische redenen kunnen **bussen** niet op het domein toegelaten worden, maar deze moeten hun mensen aan de Krombeekseweg afzetten.

In **het werkjaar 2020** kan men de hopast bezoeken voor twee programma's.
Bij **het eerste programma** bezoekt men de tentoonstelling **'De evolutie van de hopasten door de eeuwen heen'.**
Dit programma bestaat uit uit de volgende punten:

- *Ontvangst 'Wat is hop en wat is hommel?' –*
- *Al dan niet met het proeven van het 'hommel-fruit roersel' of hoe smaakt hop nu echt? – 2 euro apart*
- *De restauratie van 't Neerhof en van de hopast*
- *Rondleiding door de hopast en de tentoonstelling door gids*
- *Kortfilms – De hoppepluk door de eeuwen heen*

Het tweede programma kreeg als titel mee: **De bierheiligen – of hoe het komt dat we blijven drinken en soms wel eens zuipen!**

- *Ontvangst 'Wat is hop en wat is hommel?' –*
- *Al dan niet met het proeven van het 'hommel-fruit-roersel' of hoe smaakt hop nu echt? – 2 euro apart*
- *De restauratie van 't Neerhof en van de hopast*
- *- Rondleiding door de hopast aan de hand van de fantastieke verhalen rond de bierheiligen!*
- *Gedurende de rondleiding worden ook enkele kortfilmpjes getoond – onder andere 'Donar en Donatus' en 'Sint-Bertinus'.*

Beide programma's duren ongeveer 2 tot 3 uur afhankelijk van hoe lang je achteraf blijft plakken!

De initiatiefnmer Dirk Vangheluwe samen met de ingenieur – restaurateur Brecht Vandenberghe

Hou ook onze erfgoedwandelingen in het oog!
Groepen kunnen zich ook inschrijven voor 4 erfgoedwandelingen in Poperinge.

De Poperinghevaart – *Namiddagwandeling – duur 4 uur –*
De wandeling start aan de Blekerij – tegenwoordig VTI – in 't Reepken en we volgen de oude loop van de Poperingevaart, waarbij de gids cultuur-historische uitleg geeft rond de verschillende sites die we passeren. Op deze wandeling bezoeken we onder andere het Blekerijgebouw, drinken we iets bij de brouwerij de Plukker en krijgt men verhalen te horen

rond Roland Garros en het vliegveld uit de Eerste Wereldoorlog, de overdrachten en de vaart, de Bruggweg, de hoeve Leicher en Gwalia, het vliegveld uit de Tweede Wereldoorlog en zoveel meer.

De Stede-oevers

Wereldoorlog I in Pops *– Namiddagwandeling – duur 3 uur –*
De wandeling start op de Grote Markt te Poperinge en we bezoeken een aantal plaatsen waar er een speciaal Eerste Wereldoorlog verhaal aan verbonden is. Halfweg de wandeling gaan we binnen in de Aria om enkele kortfilmpjes rond deze oorlog te Poperinge te bekijken vooraleer we doorstappen naar 'The Old English Cemetery'.

Hop en bier in Poperinge *– Namiddagwandeling – duur 3 uur –*
De wandeling start op de Grote Markt te Poperinge waarna we al snel in de Sint-Bertinuskerk binnen vluchten om aldaar het verhaal te horen van de schepping van de hop – de heilige Donatus en vooral het verhaal van Sint Bertinus zelf en hoe hij de 'minnedronk' kerstende. Daarna wandelen we verder door de stad om te eindigen in het oudste café van Poperinge, de Wijngaard.

Voor de wandelingen is de deelnameprijs normaal gezien 5 euro. Bij het bezoek aan de brouwerij moeten we de inkomprijs daarbij tellen doch deze moet nog bepaald worden.

Zowel voor de wandelingen, als voor de bezoeken aan de Hopast – dient men als groep – liefst veertien dagen voor het bezoek – te reserveren via Guido Vandermarliere.
En dit via : Guido.Vandermarliere@telenet.be

https://tneerhofvzw.be/

De grotten van Lourdes - Wijding van een grot - In het Sanatorium St.-Idesbald (De Lovie) Poperinge – Frans Devos

Robrecht Degersem *is er in geslaagd om de relieken van Bernadette naar Poperinge te halen en dit voor het tridium in maart van O.L.Vrouw van Sint Jan. Ze zullen aldaar te zien zijn 12 – 13 en 14 maart 2019 Vanaf de 15de maart tot de 20ste zijn ze nog te zien in de Basiliek van Dadizele.*

Naar aanleiding van deze gebeurtenis werden er vier filmpjes gemaakt rond verschillende grotten in de streek. Het vierde filmpje werd gedraaid bij de **grot van de Lovie** *en is nu te vinden op mijn facebookpagina – Guido Vandermarliere – dus allen daarheen – om dit te bekijken en te delen!*

Van **Frans Devos** *kreeg ik de onderstaande tekst doorgespeeld:*

Op donderdag 24 Oogst heeft het Sanatorium van Poperinge eens te meer een schonen dag beleefd, de wijding van een grot van Lourdes door zijne Exellentie Mgr. Lamiroy.

Na het huis van God waar ze troost en sterkte vinden bij Jezus is een grot van Lourdes de meest aantrekkelijke plaats voor lijdenden om hun nood te klagen bij hun goddelijke moeder.

Een schone en sierlijke grot zou het zijn die in de Lovie zou prijken. Ze rijst omhoog op een stemmige plaats, op een eilandje van het grote park. Ze telt 7,50 in de hoogte en 20 meter in de breedte, een echt monumentale grot gebouwd door Mr. Nachtegaele, aannemer te Diksmuide. De opkomende groene plantage van jeugdige bomen versterkt nog door tegenstellingen der bruine sepia tinten en blauwe rotsuitslag van de grot.

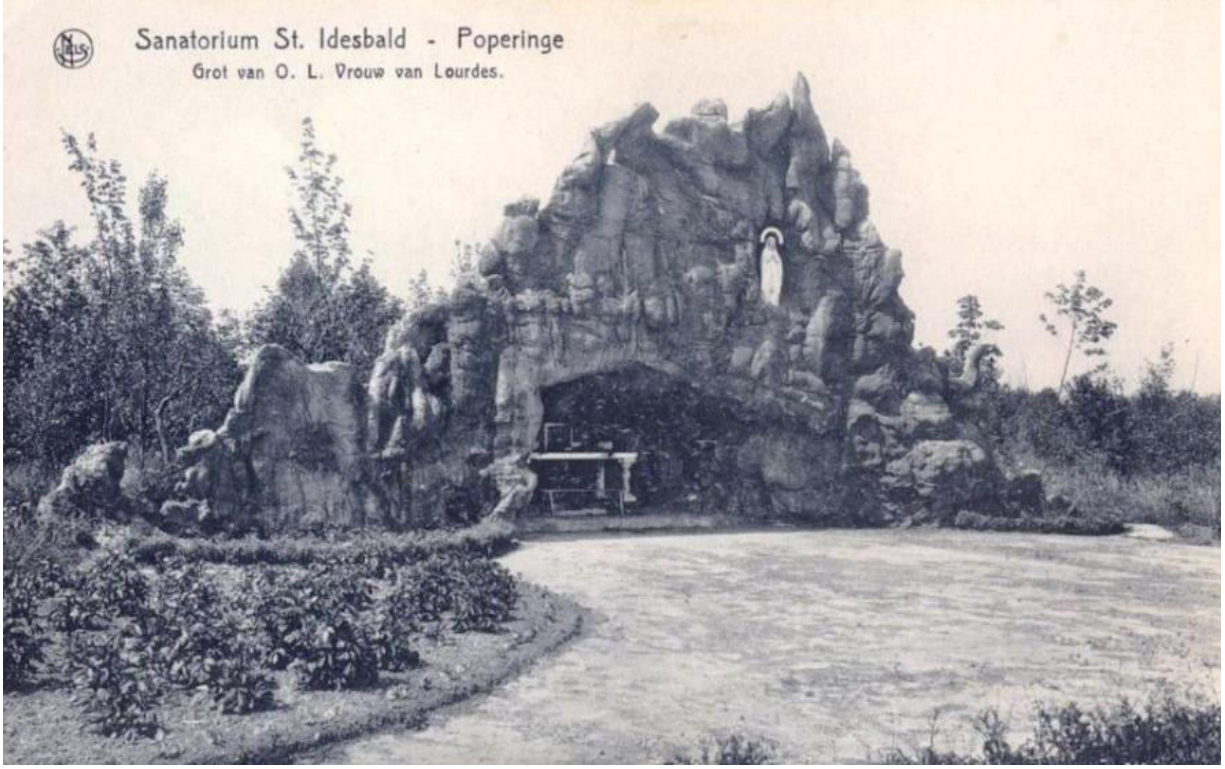

De plechtigheid der inwijding werd voorbereid door een driedaagse oefening, O. L. Vrouw ter ere. Eerwaarde Pater Paulus, der Paters Minderbroeders van Diksmuide, hield sermoenen. Zijn diepe liefde voor Maria deelde hij mede aan zijn talrijke toehoorders, met warmte van gemoed en overtuigend van woord deed hij iedereen in het Sanatorium verlangen naar den 24 Oogst, dag die voor allen een echte feestdag wezen zou. Een heilige Communiemis zette den dag in. In dichten groep kwamen de zieken met diepe godsvrucht hun Jezus ontvangen. Men voelde het aan, een feeststemming bezielde allen. Te 9 uur somelneale mis met assistentie, gecelebreerd door Eerw. Heer Pil, aalmoezenier van het Sanatorium. Na het evangelie wakkerde E. P. Paulus alllen nog eens aan tot vurig betrouwen in de H. Maagd, voorspreekster (?) van alle menschen, voorspreekster vooral voor hen die in nood zijn en die met vertrouwen tot haar komen.

’s Namiddags begon er heel wat leven te komen in het Sanatorium, alhoewel het feest in intieme kring zou gevierd worden. De sanatoriumbewoners hadden er aan gehouden zelf de versiering op zich te nemen, en haastig ging het heen en weer om een laatste hand te leggen aan de versiering van de kapel, wegen en grot. De versiering was sober en decoratief, een bewijs van goeden smaakvollen kunstzin bij die edelmoedige medewerkers. Om vijf uur begon de plechtigheid: Zijne Exellentie Mgr. Lamiroy werd ontvangen op het perron door zeer Eerwaarde Heer Vervaecke, Deken van Poperinge en door zeer Eerwaarde Heer Pil, aalmoezenier… Stoetsgewijze al zingen en bidden, trok gans het sanatorium naar de grot, het kruis voorop. De zusters, Mgr. Met de geestelijkheid en de genodigden sloten de stoet. Met veel vurigheid werd er gebeden en geestelijke liederen gezongen. Onderweg en later aan de grot zorgden zeer ijverige fotografen ervoor die schone momenten vast te leggen in beelden.

Aan de grot gekomen zong Mgr. De wijdingsformule, waarna Eerw. P. Paulus een gelegenheidspreek hield. In gloedvolle bewoordingen gaf hij eerst als verwelkoming van Zijne Excellentie een commentaar op de leuze van Mgr. “in caritate XI” in de liefde van Christus. Daarna wakkerde hij met heldere stem alle sanatoriumbewoners aan om met onuitputbaar betrouwen dikwijls tot Maria te gaan, tot de Moeder Gods die altijd bereid is dezen te helpen die bij haar komen. Allen waren diep bewogen door zijn woorden. Zijne Excellentie nam alsdan het woord om met veel innigheid zijn kinderen aan te wakkeren om bij de ingewijde grot vurige gebeden te komen storten. Vervolgens keerde men stoetsgewijze terug naar het perron van het kasteel, waar Mgr. Alle aanwezigen zijn zegen gaf.

Na de ceremonie had een lunch plaats, waar Eerwaarde Heer Pil, Aalmoezenier, Monseigneur bedankte voor zijn liefde voor de Sanatoriumbewoners, liefde eens te meer bewezen door zijn komst naar het verre Poperinge. Monseigneur dankte op zijn beurt Eerwaarde Heer Pil voor zijn ijver aan de dag gelegd in het Sanatorium en toonde aan welke waarde moet gehecht aan daden van naastenliefde. Namens de Commissie dankte M. Bekaert, Voorzitter, Monseigneur en de Eerwaarda Zusters die het Sanatorium bedienen en zette een heildrok in ter ere van M. Sierens, dokter van het Sanatorium, om zijn onvermoeibare toewijding voor zijn patiënten.

Het was een heugelijke dag, met genoegen herdacht, voor allen die aanwezig waren. In stille eenzaamheid kan iedereen nu bidden gaan met eindeloos betrouwen bij het beeld van de Moeder Gods in de nieuwe grot.
Tekst artikel september 1933.

https://www.boekenbestellen.nl/PDF/grotten-van-lourdes-in-west-vlaanderen/29313

Poperinge verbeeldt

De Langhoirs Victorinen spelen de klassieker 'Tamboer Janssens' !

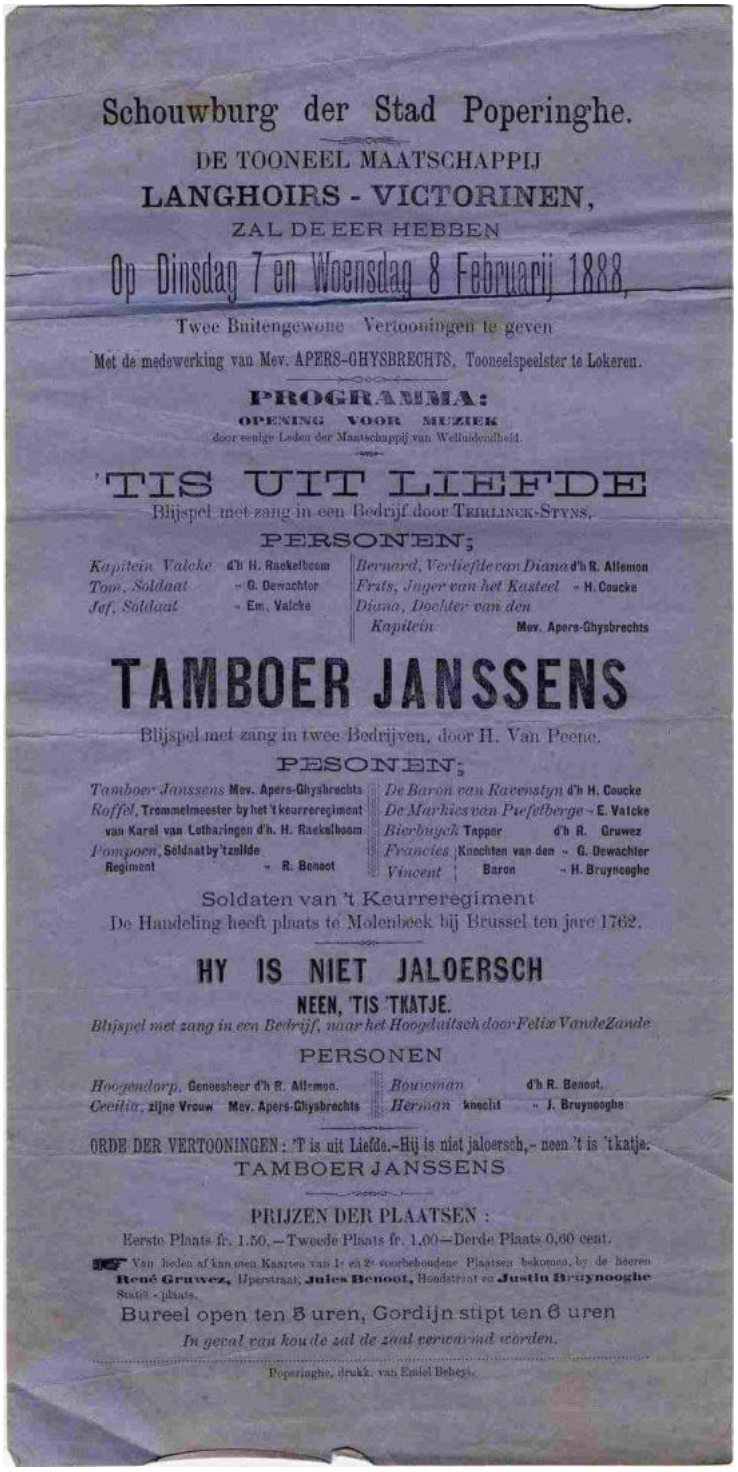

Schouwburg der Stad Poperinghe.

DE TOONEEL MAATSCHAPPIJ

LANGHOIRS - VICTORINEN,

ZAL DE EER HEBBEN

Op Dinsdag 7 en Woensdag 8 Februarij 1888,

Twee Buitengewone Vertooningen te geven

Met de medewerking van Mev. APERS-GHYSBRECHTS, Tooneelspeelster te Lokeren.

PROGRAMMA:

OPENING VOOR MUZIEK

door eenige Leden der Maatschappij van Welluidendheid.

'TIS UIT LIEFDE

Blijspel met zang in een Bedrijf door TEIRLINCK-STYNS.

PERSONEN;

Kapitein Valcke d'h H. Raekelboom
Tom, Soldaat - G. Dewachter
Jef, Soldaat - Em. Valcke
Bernard, Verliefde van Diana d'h R. Allemon
Frits, Jager van het Kasteel - H. Coucke
Diana, Dochter van den Kapitein Mev. Apers-Ghysbrechts

TAMBOER JANSSENS

Blijspel met zang in twee Bedrijven, door H. Van Peene.

PESONEN;

Tamboer Janssens Mev. Apers-Ghysbrechts
Roffel, Trommelmeester by het 't keurreregiment van Karel van Lotharingen d'h. H. Raekelboom
Pompoen, Soldaat by 't zelfde Regiment - R. Benoot
De Baron van Ravenstyn d'h H. Coucke
De Markies van Prefelberge - E. Valcke
Bierbuyck Tapper d'h R. Gruwez
Francies Knechten van den Baron - G. Dewachter
Vincent - H. Bruyncoghe

Soldaten van 't Keurreregiment

De Handeling heeft plaats te Molenbeek bij Brussel ten jare 1762.

HY IS NIET JALOERSCH

NEEN, 'TIS 'TKATJE.

Blijspel met zang in een Bedrijf, naar het Hoogduitsch door Felix Van de Zande

PERSONEN

Hoogendorp, Geneesheer d'h R. Allemon.
Cecilia, zijne Vrouw Mev. Apers-Ghysbrechts
Bouwman d'h R. Benoot.
Herman knecht - J. Bruynooghe

ORDE DER VERTOONINGEN : 'T is uit Liefde.-Hij is niet jaloersch,- neen 't is 'tkatje.
TAMBOER JANSSENS

PRIJZEN DER PLAATSEN :

Eerste Plaats fr. 1.50,—Tweede Plaats fr. 1,00—Derde Plaats 0,60 cent.

Van heden af kan men Kaarten van 1e en 2e voorbehoudene Plaatsen bekomen, by de heeren René Gruwez, Ijperstraat, Jules Benoot, Hondstraat en Justin Bruynooghe Station - plaats.

Bureel open ten 8 uren, Gordijn stipt ten 6 uren

In geval van kou de zal de zaal verwarmd worden.

Poperinghe, drukk. van Emiel Beheyt.

De Langhoirs Victorinen speelden amoreus getinte stukken in de aanloop naar Valentijn 1888. Meer draaiboekjes vind je in het 'Archief van de Sint-Barbaragilde' op de online databank https://probat.west-vlaanderen.be

Faith In The Faraway: The Epic Journey of a European Immigrant (English Edition) [Print Replica] Kindle Ausgabe

von Anne Garmyn German (Autor), Jyoti Annette Germain (Herausgeber)

★★★★★ 1 Sternebewertung

› Alle 2 Formate und Ausgaben anzeigen

Kindle	Taschenbuch
EUR 8,06	16,22 €
Lesen Sie mit unserer kostenfreien App	1 neu ab 16,22 €

A couple in a rural village in Belgium is thriving in the 1920s, despite having endured WWI at their doorstep following their marriage in 1913. Cyrille and Alice delivered their fourth child, Anne Marie (Anny) on March 23, 1920. The Garmyn family is prospering and heavily invested in the stock market, but their stable life turns to tragedy in 1929 after the birth of their sixth child. The stock market comes crashing down and days after that, mother Alice suffers a stroke. As a young girl only nine years old, Anny is thrust onto a physical and emotional roller coaster as her mother passes away and Anny contracts a severe and debilitating illness. In short order, a new and unknown stepmother arrives just four months after her mother's death. Their beloved housekeeper and caregiver, Martha, is dismissed and the following year, Anny is sent to boarding school. On school vacations, Anny's aunts, uncles and siblings provide vital care and support. After high school, Anny struggles to find self-reliance and independence from her father's expectations. She finds new hope living in The Hague with her two sisters, Agnes and Irene, but then Hitler's army overtakes Holland in May of 1940. The three of them are able to escape the worst of WWII but find themselves in a new foreign land whose language they cannot speak. And the changes keep coming. In "Faith In The Faraway," Anne gives a memorable recounting of the many things that shaped her life. There are intense and troubled times but there is also an amazing love and romance reflected in the constant flow of letters between Anny and her future husband Linus. Anny's dramatic life story is a testament to her ability to adapt to ever-changing conditions and circumstances. This is a story of struggle and of fulfillment. It is a story of love and of faith, FAITH IN THE FARAWAY

Blick ins Buch

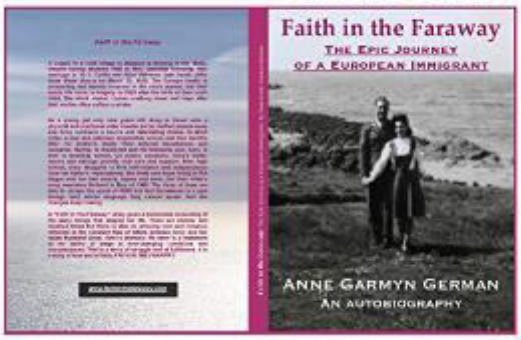

https://www.amazon.de/Faith-Faraway-Journey-European-Immigrant-ebook/dp/B07VS59R71

Het Weeuwhof te Poperinge – Deel 5

2 september 1769 – De zondagscholen bijeengevoegd -

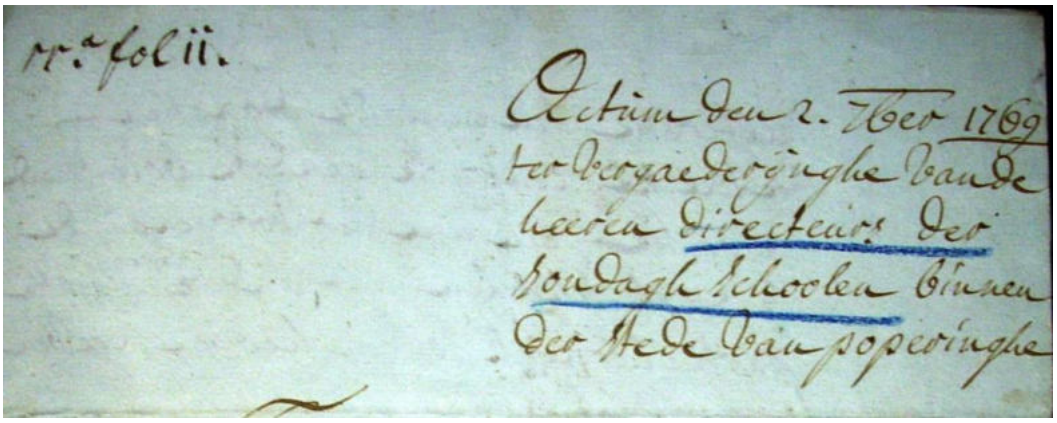
mr.a fol ii.

Actum den 2. 7bre 1769
ter vergaederynghe vande
heeren directeurs der
sondagh schoolen binnen
der stede van poperinghe

Actum den 2 7bre 1769
ter vergaderynghe van de heeren directeurs der sondaghschoolen binnen der stede van Poperinghe
Ter selven daeghe is goet gevonden ende geresolveert geweest,
van bij een te voughen generaelyck alle de goederen toebehoorende
soo de zondagh schoole der knechtiens
als de gonne competerende de sondaghschoole der meyskens,
insulcker wijze dat intoe commende alle deze goederen maer en sullen geconsidereerdt wesen te maeken eene ende de selve masse
welckers jaerelyckx incommen zal moeten gebruyckt wezen tot onderhout
zoo van d'eene als d'ander schoole,
sonder aenschauwe te nemen van welcke zijde dese goederen voor dezen gecommen waeren,
altijdt meest noodt hebbende
uyt de selve meest genietende
geschiedende nochtans deze inne zonder prejuditie, innovatie ofte alteratie,
aen eenighte donatien, dewelcke, contrarie aen dezen bovenstaende resolutie aen eene der voorgenaemde zondaghschoolen met andere intentie particulierelyck zouden hebben gegeven geweest.
Aldus geresolveert date ut supra – toorconde F.J.F. Proventier - L.J. Vande goesteene Ptr.

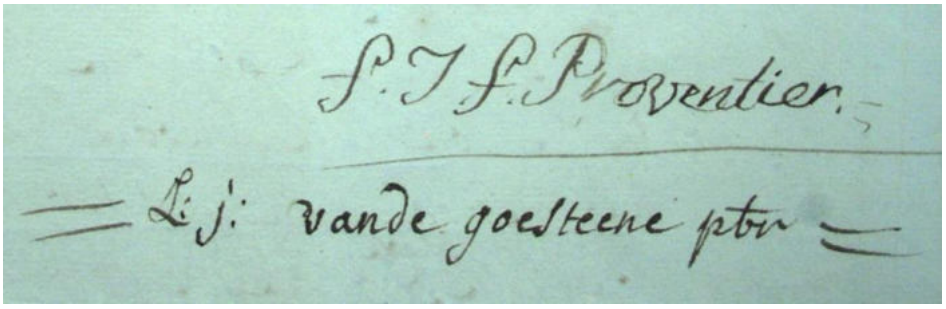
F. J. F. Proventier.

L. J. vande goesteene ptr

Kanunnik Proventier stierf op 1 oktober 1771 *maar zijn werk overleefde hem.*

Uit een boekje getiteld 'Register van renten van Sint Michielsgesticht **1760 – 1775'** *haalde oud archivaris* **Fiers***, onder andere dat één van de schuldenaars bij het Sint Michielsgesticht de stad Poperinge zelf was en dit voor een lening van 411 livres of ponden. De graaf van Vleteren had er een lening van 358 livres.*
In hetzelfde boekje staat er ook:
Den 7 maarte uitgegeven aan **Joannes Devos** op Westouter, seven croonstukken en half die gegeven is van Jufvrouw Clara Proventier om jaerelyks met de croysen der selve uyt de deelen in 't jaargetyde van de Eerwaarde heer president Proventier, **thien koucken van twee stuivers aan de Roey Bonnetten, ick wil zeggen aan de arme knechtjes.**
De 'arme knechtjes' droegen immers allen een rode bonnet, en werden daarom dus zo genoemd. President Proventier werd in ere gehouden.

Hoewel we hiervan geen bewijzen vonden, mogen we toch aannemen dat de bouw van de eerste twaalf huisjes van het Sint – Annahof effectief meteen gestart is na de aankoop van de grond op de 26ste mei 1769.

Op de Ferrariskaart die rond 1775 gemaakt is vinden we deze eerste bouw terug.
Waar de gele 1 staat bevindt zich het Gapaertstraatje, het huidige Sint-Annawstraatje.
We zien langs dee Werf het Sint Michielshof. Er is reeds een aaneengesloten bebouwing tot en met de herberg 'Duynkercke'.
De 'nieuwbouw' van de zondagsscholen ligt niet op de hoek van de Werf met de Gapaertstraat maar ligt volledig langs het Gapaertstraatje

Ferraris 1775

Atlas buurtwegen 1841

We zien dat in vergelijking met de onderstaande kaart van de Atlas der Buurwegen, de twaalf eerste gebouwde huisjes dus aaneengesloten aan de rechterkant van het huidige Sint Annahof gebouwd werden. Het huis dat aan het Gapaerdstraatjelag, was blijkbaar groter an het huidige huis nu.

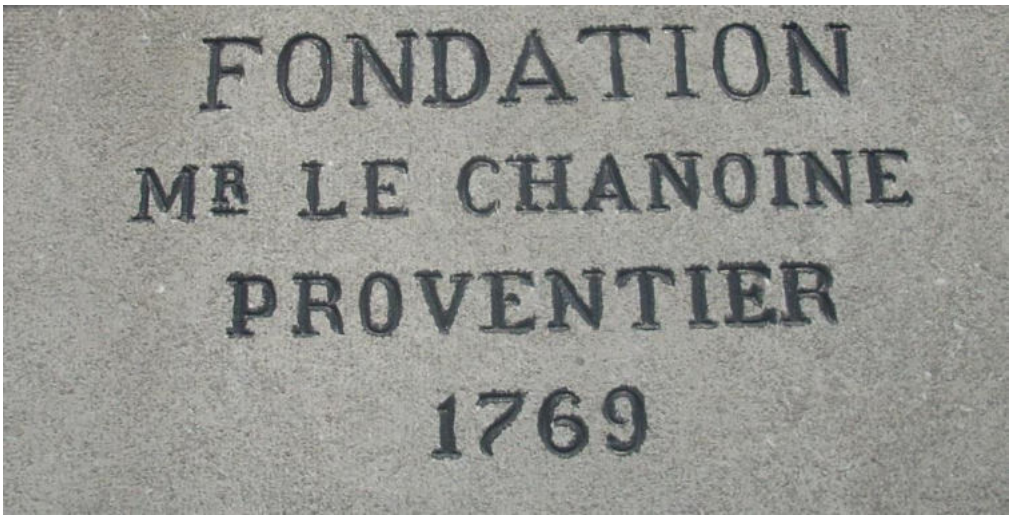

Zicht op de resterende huisjes van de stichting Proventier. 8 huisjes naast elkaar en 4 huisjes vooraan in de 'Gapertstraat'.

28 july 1769 - De P van arm zijn -

Ondertussen was de armoede in de stad Poperinge zeker niet verminderd. Zoals men reeds vroeger – in de bedelaarsbesluiten van de Oostenrijkse overheid stelde – dienden de armen die door de dis gesteund werden – nu hier ook een – P – van Poperinge - op hun mouw te laten zetten, zodat het zeker duidelijk ging zijn waar ze thuis hoorden.

Mijn heeren van het magistraet deser stede ende jurisdictie van Poperinghe,
onderricht sijnde datter diversche persoonen hun vervoorderen van te gaen om wekebroodt ende selfs de dischmeesters daer toe importuneren,
al is het soo dat sy het selve effectivelick niet noodigh en hebben,
ende dat sy het selve namentlick in het somersaisoen door neerstigheyt souden connen winnen,
alles in prejuditie ende selfs tot ruïne vanden disch ende ten nadeele vande waere aermen,
laten by desen weten dat dynsdaghe naestcommende, wesende den j sten oust 1769 smerghens en negen uren, de uytdeelinghe van het wekebroodt sal gebeeuren in eht schepencamer deser stede, als wanneer men oock aende gonne die men sal oordeelen wekebroodt ofte ander secours vanden disch noodigh te hebben sal geven
het letter **P** gemaekt van roode stoffie om genaeyt te worden opden

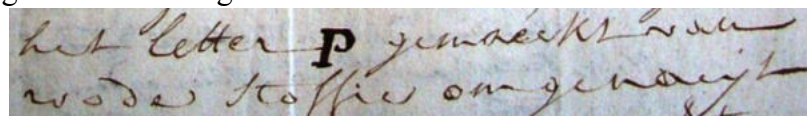
het letter P gemaekt van
roode stoffie om genaeyt

rechterarm van hunne kleederen, gelyk in de naburighe plaetsen gepleegt wordt;
verbiedende wel expresselick aen de dischmeesters deser stede eenigh broodt ofte secours te geven uyt de middelen van den disch tensy aen de gonne hebbende het voorschreven letter,
voorts alsoo men ondervynt datter een groot deel van de middelen vanden disch

gheabsorbeert wort in huyspachten, soo ist dat mynne voornoemde heeren insgelycx verbieden aen de dischmeesters van in het toecommende eenighe huyspachten te betalen ofte verantworoden, op peine dat de selve in hunne rekenynghe niet en sullen gheallocueert worden.
Actum in camer, desen **28 july 1769**
Toorconde als greffier - P. L. Vandenbouke

Op de 4de januari 1775 komen we een belangrijke nieuwe naam voor het eerst tegen. De opvolger van Proventier, meldt zich in een eerste akte: **Ignatius Franciscus Mazeman.** *Zoals het binnen de acte uitgelegd wordt, is hij een neef van Proventier. Zijn moeder,* Anne Francoise Proventier*, was een zus van Ferdinand Ignatius Franciscus Proventier.*
Hoewel het gebouw van de 'arme knechtjes school' verkocht was en afgebroken, bleef de werking ervan bestaan en Mazeman had duidelijk de bedoeling om deze school terug op te richten. Met deze beurs gaf hij het goede voorbeeld.

4 januari 1775 – Beurs Mazeman in de Knechtenschool – SAP – archief O.C.M.W. – Register arme knechtjens school

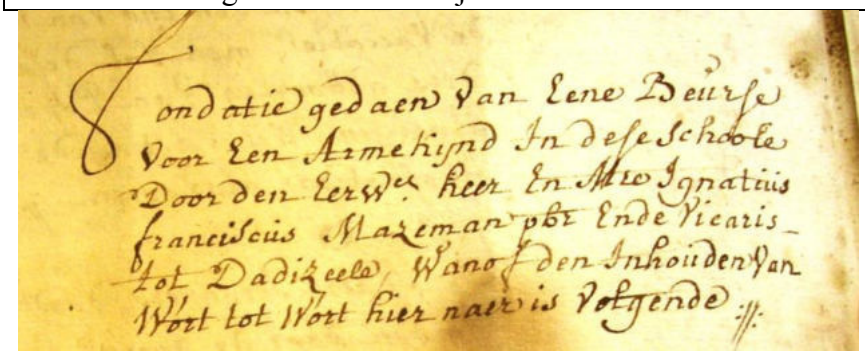
Fondatie gedaen van Eene Beurse
voor Een Armekynd In dese Schoole
Door den Eerw.de heer En M.re Ignatius
franciscus Mazeman pbr Ende Vicaris
tot Dadizeele, Wanof den Inhouden van
Wort tot Wort hier naer is Volgende :/:

Fondatie gedaen van **eene beurse** voor een arme kynd in dese schole door den eerweerde heer ende meester **Ignatius Franciscus Mazeman** pbr, capellaen tot Dadisele, canonynck van het membre van St. Martens tot Ipre, wanof den inhouden hiernaer is volgende,
van woorde te woorde.
Den eerweerde heer ende meester Ignatius Franciscus Mazeman pbr, canonynck van eht membre van St. Martens tot Ipre, soone van d'heer ende meester Joannes Jacobus geprocureert by joffrouw Anne Francoise Proventier,
geboortig van Poperinghe,
tot meerder eere ende glorie van godt, ende eene partieculiere genegentheyt tot de schole van d'arme knechten binnen de stede van Poperynge,
wenschende te fonderen **eene twee beurse** inde selve schole aldaer gheerigeert ofte opgherecht door wylen d'heer Jacques Schevele, heere van Vergeloo,
aen wie den heer fondateur maegschap is vande voornoemde heer Schevele, - *hijs was dus familie van de stichter* -
op den voet ende maniere gheobserveert by de primitieve donnatie uytwysens syn testament danof synde,
het welcke mits desen in synen vollen inhouden ten regarde soo van dese als de voorgaende gefondeerde burse, wort gheadopteert ende door de regierders ende directeurs der selve schole pointelick sal moeten onderhouden ende gheobserveert wesen, gelyck t'vermele testament alhier van woorde te woorde gehinserreert waere, ende waeraen uyt corthede gerefereert wort, is offerende ende presenteerrende aen de heeren directeurs der voorseyde arme schole een somme van dry hondert ponden grooten vlaems brabants courant gelt, op de conditien als volght.

Primo dat den heer fondateur sal hebben de collatie der selve burse syn leven gedurende, ende nae syn dood ter dispositie van d'heeren directeurs, toedies dat alle oncosten van

cleedyngen sullen moeten besorght woren in het incommen ende uytgaen ten coste vande voornoemde armeschole.
2° De selve heeren directeurs naer de dood van de heer fondateur, werden gehouden in het verkiesen van het kynt ter dese burse, in aendacht te nemen dat het selve kynt soude apparentie van bequaemheyt ende verstant hebben, om door syn lerynge util gemaeckt te worden aen het gemeente.
3° Het kynt becleet met dese burse, sal moeten opgebracht ende geleert worden inde **christelicke lerynge ofte cathecismus**, ter schole leeren, lesen en schreven ende daerenboven moeten onderhouden wesen voor den tyd op den voet ende maniere gelyck alle de andere arme knechten aldaer hebben onderhouden geweest, ende in het toecommende sullen onderhouden wesen, tot dat het in staete wert van sigh selven te ontdraegen met syn ambacht.
4° Dat het selve kynd, die altyd moet wesen geboortigh van Poperynghe, genietende van dese burse (dies altyd geprefereert werden de naeste vryenden ende de gonne meest noodhebbende vanden heer donateur tot den vyfden graet canonick incluys) naer dat het synen tyd sal voltrocken hebben inde voornoemde armeschole,
ende bequaem geoordeelt synde om het ambacht ofte consten (voordeeligh aen het publyc) waer toe het selve gheinclineert is, te verbeteren,
sal moghen genieten den tyd van twee jaeren tot acht ponden grooten vlams s'jaers uyt het incommen der selve bursen, ten fyne hy daermede in eene andere stadt by ervaren meesters ofte in de academien aldaer der teekenkonst syne wetenschap soude mogen perfectioneeren **ende leeren tekenen, het ambacht ofte conste**
sulcx verheeschende onder last nochtans van behoorlick certificaet vanden heer pastor wegens de goede zeden, ende van synen meester, nopende den voortganck ofte progres in syn leerynghe aen d'heeren directeurs telcken hafl jaere over te leveren faicte dies gepriveert te syn van het voorschreven beneficie.
5° Ende in cas dat het kynd met dese burse voorsien niet bequaem gheoordeelt en wierde door d'heeren directeurs, sy sullen voor den tydt als vooren de voorseide acht ponden grooten by jaere mogen toepassen aen eenen anderen arme knecht van dese schole ten fyne ende effecte als boven geseyt staet.
6° D'intentie ende absoluten wille vanden heer fondateur is, dat d'heeren directerus souden willen oppassen dat soo wel het kynd becleet met dese burse als het gonne besittende de burse voor desen door hun gefondeert op 24 january 1775 souden een ambacht leeren 't welcke voordeligh can wesen aen het gemeente, ende by dies dat de selve heeren directeurs ten dien pointe niet en souden insien het particulier proffyt vande armeschole,
nemaer wel het privatyf voordeel der selve kynderen, op dat sy by middel dies souden connen proffytteren de acht ponden grooten vlaems s'jaers uyt het incommen van elcke burse op de maniere gelyck hiervooren geseyt staet ende geduerende welcke twee ajeren de respective bursen sullen mogen vachieren.
7° Bovendien belast den heer fondateur datter jaerlicx door d'armenschole sal moeten ontlast wesen ter eewigheydt **twee missen van requiem** inde kercke van Sint Bertens op den gepriviligeerden **hoogen autaer ofte op den gonnen vanden Heilige Rochus**,
met het lesen vanden deprofundis ende het smytten van gewyd water, dit tot lavenisse van syn siele ende de gonne van syn overledene ouders ende vryenden de selve missen te doen ontlasten ten sulcke daegen alst den heer fondateur in syn leven sal goetvynden ende naer syn dood op de daegen by synen naesten bestaenden vryent in dese stad te fixeren ontrent ende mogelick zynde op synen sterfdagh, ende in welcke missen de twee kynders becleet soo met dese als voorgaende gefondeerde burse, sullen moeten present wesen, ende bidden voor den heer fondateur ende syne overleden vryenden.
Eyndelynge den heer fondateurs begierte ende wille is dat voor soo veele den act van fondatie der eerste burse in dese schole gedaen den **24de january 1775.**

De beurs wel dankbaar aanvaard door de directeurs van de armeschool.
Actum in d'arme knechtenschoole desen 16de february 1775 present de onderschrven heeren directeurs der selve schoole
Op alle het wlecke hier vooren rypelyck gelet ende ghedlibreert zynde, verklaeren wy bestierders deser schole te accepterne het hier vooren geinfereerde project van fondatie op alle de voorschreven conditien ende modificatien mitsgaeders lasten als daer by vermelt, authoriserende eensweegs d'heer Benedictus Reyphins, ontfanger ende mededirecteur der selve schoole tot

tot ontfangen de drye hondert ponden grooten vlams onder syn acquit, met last van danof ter eerste te doen rekeninghe ontfanck te maecken,
Actum daete et supra
Toorconde ende waeren odnerteeckent – B.J. Reyphins, J.B. Cheys, J.B. Petyt, Maeman de Couthove, ende P.J. Cadock

Beth neder staet 't gonne volght
Ten zelven daege ontfaen van d'heer ende meester Joseph Benoit Petyt ter ontlastynghe van heer ende meester Ignatius Franciscus Mazeamn pbr, de somme van drye hondert ponden grooten vlams brabants courant gelt, over ende ter cause van de fondatie hier vooren vermelt, ende bovendies ontfaen acht en veertig ponden vier schelle ses deniers parisis, voor graificatie ende present.
Toorconde als ontfangher ende is onderteekcen B.J.F. Reyphins.

Terwijl de voorgaande fondatie goed nieuws was voor de armenzorg te Poperinge was de afschaffing van de Bayaert – het eeuwenoude logies voor de arme 'pilgrims'. Daarmee probeerde men ook het bedelen door 'vreemde' bedelaars tegen te gaan.
Op de 18de mei 1776, kreeg het Sint Michielsgesticht zijn octrooi van Maria Theresia, wat dus een officiële erkenning inhield. Deze officiële erkenning van het Sint Michielshof had zijn directe gevolgen voor het Sint Annahof, aangezien de Jouffrouwen van Sint Michiels toezicht op het Sint Annahof moesten houden.

18 mei 1776 - Octrooi van Maria Theresia voor het reglement van het Sint Michielsgesticht -

A sa majeste l'imperatrise douairiea et reine appostolique
Les proposeés et agregees aux fondations pieusesétablis respectivement en la ville d'Ipres et à Poperingue exposent en tres profond respect à notre Mjaesté qu'aiant obtenu depuis peu de tems de ses d'enignité des tittres patentes d'aoctroy par forme de reglement pou les dittes deux fondations il ne restiroit plus pou leur accomptissement qua etablir un reglement particulier pour le regime, et la discipline internes des dittes deux fondations.
C'est dans cette vue, que les remontrantes des consert avec les curés respectifs d'Ipres et de Poperingque ont consul de projet de reglement - ci joint en original – pour etre prosenté à l'aggreation et à l'approbation de vorte majesté en cas qu'lle n'ait rien à y faire retrncher on a y faire ajoutter – à ces causes elles recourent avec le plus soumis respect vers les bontés de votre Majesté.
Le supliant tres humblement a ce quelle daigne être servie d'avoir pour agreable de dercreter et d'homologuer le reglement particulier susdit pour l'usage des dittes deux fondations.
C'est la brace
J.M. Mertens – agent des supliants don til à fait couster

Bruxelles le 18 may 1776

Avis du conseillier fiscal de Flandre ouis ceux qu'il apartient 20 mai 1776
Sa Majesté ayant eu rapport de cette requette et de l'avis y rendu, par le conseilleir fiscal de Flandre a "clar" et declare que rien a epesché qui les suppliants n'observent et ne fassent observer le regelement à mentionneé ete attaché à leur requette, sous le cachet secret de sa majesté de quoi il sera donné part audit conseiller fiscal
Bruxelles le 31 aout 1776

Projet de reglement concernant la dsicipline des associe"s es deux fondations de la maison de St. Sebastiaen a Ipre et de St. Michel à Poperinge.
Les vues pirncipales de cette associasson étant de la devouer entièrement à l'instruction de la jeunesse, et soulagement des pauvres malades afin que le tout se fasse avec plus d'ordre.
Les associreés se leveront tous les jours a 4 ½ heurres l'été et l'hiver a 5 heures – elles diront ensemble autant que les fonctions les permettrons la pri7re du matin et autres exercices de piété, depuis auront une demie heure chaque 'une pour lerus besoins particuliers.
A 7 herues iront à l'eglise ou elles resteront jusqu'à 8 herues, exepties celles qui par ordre pour evailler les enfans internes, être presentes à leur lever, les assister à s'habiller decemment et dire avec elles la prière du matin lequel lever si ffera à cinq heures l'été et l'hiver à proportion de la rigeur de la saison, les conduirent à l'église au retour elur donneront leur dejeuner et ensuite les arrangeront à l'ouvrage.
En été les classes 'ouvriront tant interne qu' externe, a six heures et demi en hiver a proportion. Celles des associés destiné par la principale, s'y trouveront et s'occuperont a y faire le catechisme enseigner à lire et travailler jusqu'à huit heures se raportant pour lors aux soinsdes sousmatresses, à huit heures elles se rendront avec les autres associeés au refectoire pour y prende le dejeuné.
Ensuite chaqu'une se rendra à la focntion qui lui sera asoigneé par la principale, celles qui n'en auront point pour lors, se rendront à l'ouvroir commun.
La prcincipale en nommerea aussi par semaine, ou autrement pour aller visiter dans la ville ou aux environs les pauvres malades, qui ne peuvent avoir entreé dans les hopitaux, afin de les consoler, les preparer à recevoir avec decence les saint sacrements, pourvoir a leur necessité autant que les fabultés de la maison le permettent et à ce defaut tacher d'y faire poruvoir par ceux qu'il appartient.
Les enfans internes dineront à onze heures et demie sous les yeux d'une associeé en soumaitresse et auront insuite recreation jusqu' à une heure.
Les associeés se trouveront tout a douze heures au refectoire on fera une lecture pendant le diner et ensuite recreation jusqu'a deux heurs – puis chaque'une a ses fonctions ou à l'ouvroir.
Les classes finiront pour les enfans externes suivant la clarté du jour, en été pas plus tard qu'à cept heures, les petites enfans itnernes ne trailleront pas plus langtems en été que jusqu'à sept heures lorsqu'il leur sera distribué le souper après quoi auront recreation jusqu'au coucher.
Les asscoidieés souperont ensemble a sept heures et puis auront recreation jusqu'à huit heures et demie.
A huit heure et demie toutes les associeés sou maitresses et domestique se trouveront à la prière du soir, et puis se retireront en silence exceptés celles qui sont de samoine près des enfans, lesquelles les observeront pendant leur prière du soir et auront soin que les enfans se couchent decemment et en silence.
Les dimanches et fêtes la principale designera quelque unes des associeés pour enseigner à écrire les enfans internes, et externes à leur faire lire, quelque vie des saint et instruction chretienne – une autre sera apliqueé a catechiser les petites ou à enseigner dans les écoles

dominicales et en genral auront soin que les uns et les autres enfans soient conduits et observer aux services de la paroise.
Les soin principal des associeés sera d'inculquer à leurs élèves autant qu'il leur sera possible une veritable crainte de Dieu, un "exactitube pour l'obeservande des comandemens de Dieu et de l'église beaucoup de respect pour tous superieurs exlesiastiques et seculiers, un caratére aisé et traitable pour la socité huaminte des sentimens et de l'amour du travail pour n'être pa as charge au publicq et ne plus retomber en la mandicité.
Finalement les associeés en general et chacunne en particulier ne s'adonneront pas tellement aux exercises des oeuvres de charité suille negligeroient leur propre santicfication – raison pourquoi alles doivent s'etudier foncierement à conformer leur vie aux maximus de l'evangile – pour mieuw, y rensoir sacheront de porter au religieux respect pour tout ce qui regarde le culte de Dieu, frequenteront autant que faire se peut tout les jours de dimanche et fêtes les offices de la paroise et se comporteront en tout en paroissiennes exemplaires et celles qui ne seront pas emploier aux oeuvres de charité diront tous les jours le petit office de la très saint vierge et dans l'ouvroir reciteront en travaillant cincq dizains pour la prosperité de la Majesté.
Chacune des associeés ne prendra de repas ni meme ne mangera ni boira hors de la maison, sous aucun pretexte sinon dans le ca sou les raisons soient si argentes et pressants, qui seroient jugé telles auparavant par la principale et qui en auroit donné la permission.
Enfin elles tachernt de vivre dans une cordiale soumission, respectueuse deference pour leurs principales, dans une etroite union entre elles se contenteront, d'une table honnettement, singale, fuiront en tout loisivité afin de pouvoir par la secourir plus de personnes miserables et se rendre plus utiles à l'église etan soulagement du public.
Et fut signie
M.G. Messer

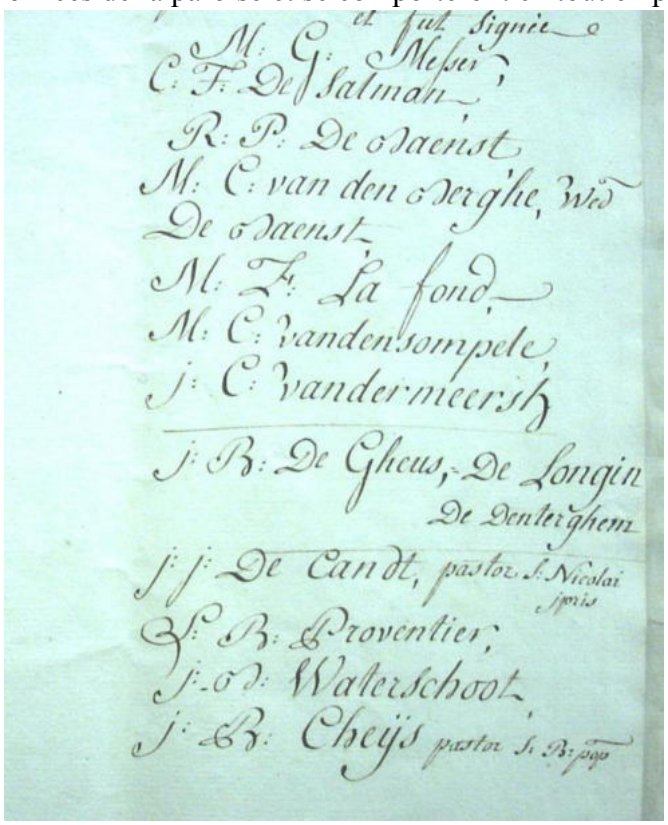
et fut signie
M: G: Messer
C: F: De Salman
R: P: De Baenst
M: C: van den Berghe, Wed
De Baenst
M: J: La fond
M: C: Vandensompele
J: C: Vandermeersch
J: B: De Gheus, De Longin
De Denterghem
J: J: De Candt, pastor S. Nicolai Ipris
L: B: Proventier
J: B: Waterschoot
J: B: Cheijs pastor S. B: Pop

C.J. De Salmon
R.P. de Baenst
M.C. vn den Berghe, weduwe de Baenst
M.J. La fond
M.C. Vandensompele
J.C. Vandermeersch
N.B. De Gheus, de longin de Centerghem
J.J. De Candt, pastor S. Nicolas Ipris
L.B. Proventier
J.B. Waterschoot
J.B. Veys pastor Sint Berin Poperinghe

Dit reglement geeft enerzijds het ideaal aan waarnaar deze 'jouffrouwen' streefden, maar tevens blijkt hier uit dat hun leven strikt geregeld was. In het reglement dat in deze tijd voor de inwoners van het Sint Annahof opgesteld werden, weerspiegelt zich ook deze gestrengheid.

22 maart 1776 – Regelen Sint **Annahof** – SAP – Archief O.C.M.W. – Sint Annahof

Reghelen te observeren door de oude vrauwpersoonen in St. Annahof

Ten eersten moeten jeghenwoordigh wesen inde jaermissen die gedaen worden voor de ziele vanden heer fondateur ende van **jo. Marie Clare Proventier**, syn suster, ende sullen genieten vande distributie die aldaer sal gedaen worden.
2 – Sy moeten seer eenvoudelick, leeghbaer ende gespaersamelick leven ende ghecleet worden, verbiedende alle ydelheyt die hun soude connen overgebleven syn.
3 – Den heer fondateur heeft belast dat sy op gestelde uren (alst hunne gesontheyt toelaet) tsondaghe ende sheylighdaghs t'samen in de misse ende c-hristelycke leerynghe ofte sermoenen sullen wesen, ten waer sy om goede reden oorlof van afwesen souden becommen hebben, ofte voor het gemeen huys sorgen moesten, waerop oogmerk genomen meot worden in het uytdeelen van tgonne hun toecomt uyt dese fondatie.

4 – Sy moeten genieten 150 rysfagooten in wesen, voor provisie van branthout, ende sy moeten alle sondaghe ofte anderen bequaemen dach hun aen te wysen op gestelde ure tsamen vergaderen in het huys van Sint Michielshof alwaer men aen ider geven sal twee schellynghen courant in gelt, ten waere men die thunne huyse geve, ende oordeelde aen sommige voordeelder te wesen de elve in levensmiddelen te geven.
5 – Sy moeten betrachten als goede christenen ten misnen eens yder maent te gaen naer de tafel des heeren ende hun leven daernaer schicken, waer op moet gelet worden.
6 – De intentie vanden heer fondateur is geweest, dat sy op den eersten maendagh naer d'alderheylighste dryvuldigheytdagh, souden gedachtenisse houden met groote wederliefde ende danckbaerheyt van de goddelicke voorsienigheyt ende sorghvuldigheyt t'hunnen opsighte in hun te besorgen van jonckx af alle noodighe soo natuurlicke als bovennatuurlicke middelen tot hun eynde.
7 – Indien men iet hoorde ofte wiste t'hunnen laste in handel, gedragh ofte manieren, men sal hun op den dgh van distributie nopende hunne faute met discretie volgens verdienste in het besonder ofte voor de andere vermaenen ofte berispen, ja oock ist dat dat faute sulckx verheyscht inhouden ofte benemen hunne distributie ten deele ofte geheele, ende als sy hun niet en souden beteren ende hunne fauten merckelick waeren, sullen sy van eeingen tydt ofte van altydt berooft worden van hunne burse, ende om de bursieregen te beter in hunne plichten te behouden en sal hun maer de collatie gegeven worden voor een ofte 3 jaeren.
8 – Sy mogen met consent medewoonste geven aen eene suster, swaegerinne, dochter ofte naerbestaende, maer noyt ende op geen pretext logieren eenigh mannevolck op peine vande woonste ende distributie te verliesen.
9 – Sy moeten in hunne huysekens, kuys ende net wesen, sorghvuldigh jeghens het vier, ende wel opletten datter niet gebroken wort, ten welcken eynde jaerlickx de visitie sal gebeuren, om te sien ofte niet en ontbreekte, en alles sal erselt worden thunnen coste.

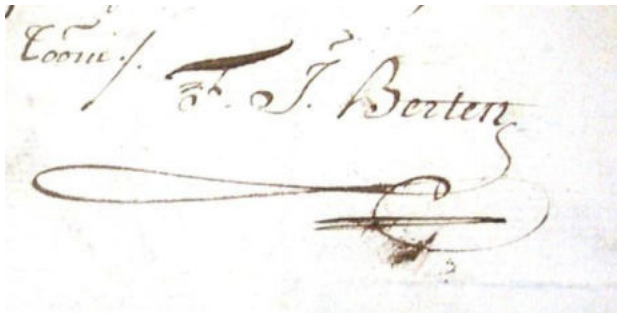

10 – Sy moeten onder malcanderen vreedsamigh ende bedienstigh wesen, noyt buytten geselde ure sonder consent uyt hun huyseken wesen, veel min sonder oorlog, uyt hun huyseken slaepen , twelck voor seer groote faute moet gehouden worden ende gestraft.

Aldus dese regelen getrocken uyt den orignielen act van fondatie van daten 26 january 1769 onder my, onderchreven inde qualiteyt van ontfangher vanden disch van Poperynghe berustende, desen 22 maerte 1776
Toorconde

Vanaf het begin wilde Proventier zijn projecten, zowel het Sint Michielshof als de zondagsschol, als nu het 'weeuwhof' ingebed zien in de Poperingse gemeenschap – zowel tussen de kerkelijke gemeenschappen als tevens de wereldlijke. Op de 8ste mei 1776 was er een schenking 'ter goeder trouw' van de gebouwen van het weeuwhof aan de Stad Poperinge vertegenwoordigd door Louis Bonaventure Proventier burgemeester van de 'commune'.
Ook tussen de verschillende parochies, gemeenten en steden van het toenmamige West-Vlaanderen probeerde men verder afspraken te maken rond het onderhoud van de armen.
In het 'register der resoluties' vinden we in deze perioden verschillende brieven uit steden en casselrien van Vlaanderen, waarbij deze zich onttrekken uit het 'concordaat der armen' uit 1750. Dit doen ze naar aanleiding van het nieuwe decreet van de overheid dd. 21 maart 1777.

Ook Poperinge is aan **een nieuw project voor de armen** *toe en dit wordt ingeleid met de zinsnede:*

Die gezien zal hebben zynen broeder in nootzaeklykehyd en gesloten hebben het ingewant van bermhertigheyd, hoe kan de liefde godts in hem woonen?

Het is dus duidelijk dat er een christelijke inspiratie aanwezig was, wat niet wegneemt dat er in het eerste artikel gesproken wordt van de oprichting een 'kloecke ende welgeschicte gevangenisse' om de 'beveysde arme bedelaers en lediggangers' te motiveren om aan het werk te gaan.

Bij dit nieuwe porject werden er 11 armenmeesters aangesteld en een 12de moest de rekening bijhouden van de armenkamer. De Judas van de groep? De stad werd verdeeld in 11 wijken, waar telkens één armenmeester verantwoordelijk was. Deze moest een armenlijst bijhouden.

Onder artikel 12 lezen we:

Zullende oock geordonneert wezen aen de voorschreven armen hunne kinderen te zenden naer de Christelyke leeringe, zondag, leer ende werkscholen op de penen hier vooren gedregen.

Ook onder artikel 16 vinden we een rol voor het Sint Michielshof terug:

16.

D'heeren directeurs van het hospitael dezer stede zullen aenveerden de arme ziecken op de presentatie van d'heeren pastooren dezer stede, de armenmeesters ofte gepensioneerde doctooren ende chirurgyns tot concurrentie van thien beddens,

waer op sy de faculteyt zullen hebben van te nemen het gezeyde hopsitael visie ende inspectie,

ende gemerckt datter niet jegenstaende dies merckelycke arme ziecken zullen gvonden worden de welcke niet en zullen konnen aenveerd worden in het zelve hospitael,

zoo zal tot soulaes van deze moeten ingerecht worden **twee charitien ofte confrerien van bermherigheyd van welcke de eene zal wezen in het fondatiehuys gezeyd Sinte Michiels hof** binnen deze stede, die zal hebben voor district **geheel O.L.Vrouwe prochie met het deel van St. Bertens prochie** gelegen ter westzyde vande kleyne markt, Overdamstraete ende Vroonhof, van daer loopende tot de Paepe ende Pottestraete ende op deze jurisdictie tot de Pezelstraete, streckende rechte tot St. Jansprochie al exclus in welck voorschreven fondatiehuys zullen gevonden worden ten dienste vande arme ziecken **twaelf paer slaeplaeckens ende zes koetsen gefurniert met hunne noodige beddingen.**

En daarmee hebben we de stichting van een vorm van armen-rusthuis annex verzorgingstehuis met 12 bedden. Het takenpakket van de 'jouffrouwen' geraakte daarmee nog uitgebreider.

Daarnaast kwam er nog een tweede 'confrérie van bermhertigheyd' maar dan **in vier differente huyzen.**

Op 11 april 1777 kwam er nog een nieuwe – nog strenger' project voor de bedelaars.

In het jaar 177 werd er een reglement opgesteld voor deze 'huizen van bermhertigheid' waartoe ook het Sint Michielshof behoorde.

1777 - Reglement voor het huys van Bermhertigheyd -

1° Alvoren, niemand zal van nu voort mogen aenveerd wezen in het huys van Bermhertigheyd, ten zij **deugdzaeme en fraeye** vrouwspersoonen, ter agreatie der bestierders van den disch ende van het zelve huys, welke vrouwspersoonen zullen moeten bereykt hebben den ouderdom van **vyftigh jaeren**, ten waere zy door onbesmettelyke krankheden, als

blindheyd, melaetsheyd, ofte andere onbequaem geoordeelt waeren, hunnen kost te konnen winnen.
2° Niemand zal aenveert wezen, die aen besmettelyke quaelen onderworpen is, ten welken eynde zy alvooren zullen moeten geexamineert worden door den doctoor ofte chirurgyn van den disch.
3° De gonne deel maekende van dit huys, zullen ghehouden zyn, voor zoo veel hunne gezondheyd en bequaemheyd toelaet, hun te oeffenen met hun dagelijks handwerk, als spinnen, breyen, spellewerken ende zoo voorts, alles ten profyte van het huys.
4° Zij zullen ook gehouden zijn, voor zoo veel zij in staete zijn, dagelijkx hunne beddens te maeken, zig zelven te kuysschen, ende voordere noodzakelykheden t doen op het verzoek van de bestierders, aen de welke zij in alles zullen moeten gehoorzaemen, en de welke van bynnen kant met liefde ende genegentheyd hunne krankheden ende aermoede zullen ter hulpe komen.
5° Niemand zal vermogen langhst de straeten te loopen om te bedelen, als genoeghzaem in ete, drank ende kleederen ondersteunt synde door de middelen van den disch.
6° Insgelyks zal niemand vermogen gaen naer de kerke, naer zyne vrienden ofte kennissen, zonder de wete ende contentement der bestierders.
7° Voor aleer zy t'savonts hun ter ruste zullen begeven, zullen zy getrouwelijk hun avondgebed doen ter presentie der bestierders.
8° Zij zullen de zachtmoedigheyd, liefde ende genegentheyd tot elkanderen in alle hunne onderhandelyngen laeten uytschynen, waer door zy elkanders krankheden ende ongemakken zullen verdraegen, ende den vrede in het huys zullen bewaeren.

Op de 9de maart 1778 overleed jufvrouw **Ghislene Messer** en zij werd als 'overste' van het Sint Michielshof opgevolgd door de jufrouw **Ursula Coleta Prevost de Benthem,** een adellijke dame.

Juli 1778 – Bouw van een dishuis in de Gervelgatstraat *– SAP Bestuur 1778*

Blijkbaar was de 'oplossing' van de 4 huizen van bermhertigheid, een formule die niet werkte aangezien men in Poperinge besloot om over te gaan tot het bouwen van een nieuw groot rusthuis in de Gervelgatstraat, de huidige Veurnestraat.

Mynheeren van het magistraet deser stede ende jurisdictie van Poperinghe, laeten by desen een ider weten dat men vrydaeghe naestcomende ten thien uren en half voormiddag in de wetcamer deser stede vanweghen d'heeren dischmeesters van alhier sal doen de aenbestedynge van het maeken van een huys met leverynghe vande houtten te erigeren inde Gervelgat straete deser stede conform het plan ende de conditiën
Die daertoe gaedynghe hebben, moghen hun ter geseyde plaetse ende ure laeten vinden
Eclcx segget voorts

Het gebouw is nog te zien op een oude postkaart van rond 1900. Nadat het zijn tijd had gehad als 'rusthuis' werd het gebouw een periode gebruikt als gendarmerie.

30 april 1780 - Nog een beurs voor een schooljuffrouw - *SAP Register der resoluties*

In het register der resoluties van het jaar 1777 staat er een uitgebreide akte over de evolutie van de stichting der beurzen tot het betalen van het 'pensioen' of wedde van de schooljuffrouwen. De eerste akte dateerde van 11 april 1752 (zie aldaar) en behelsde een beurs gesticht door Proventier. De tweede akte dateert van de 1ste juli 1768 (zie aldaar) en is eveneens van Ferdinand Proventier. Ondertussen werd er zoveel intrest getrokken dat men een derde beurs kon stichten.

16 juni 1782 - De stichting Mazeman -

Het is binnen deze context dat we de tweede fondatie – de fundatie van de kannunik Mazeman moeten zien.
Op de 16de juni 1782 *krijgen we* ***een tweede belangrijke fundatie*** *voor het Sint Anna plein.*
Nu is het aan ***IgnatiusFranciscus Mazeman****, kanunnik van het 'membre van Sint Martens te Ieper om een gift te doen.*
Mazeman is de zoon van Joannes Jacobus en van Anne Françoise Proventier, de zus van onze eerste donateur.
In 1782 doet Mazeman een dotatie van 9 beurzen en woonsten voor de oude vrouwen in het Sint Annahof. Hij stelt hierbij dat dit gebeurd: 'Tot meerder eere ende glorie Godts ende eene besondere genegentheydt die hij is hebbende tot de behoeftige vrouwpersoonen deser stede ende jurisdicitie, wenschende in te volgen den geest ende genegentheydt van wijlen den seer

eerweerden heer ende meestere Ferdinandus Ignatius Proventier … *zijn oom aan zijn moeders kant.*

10bis
Burghmeesters
ende Schepenen der Stede ende
jurisdictie van Poperinghe Salut.
Doen te Weten Dat voor ons gecomen
ende gecomparert is in Persoone heer
ende mre Ignatius franciscus mazeman
Presbiter geboortig van Poperinghe
Canoninck van het membre van S.t

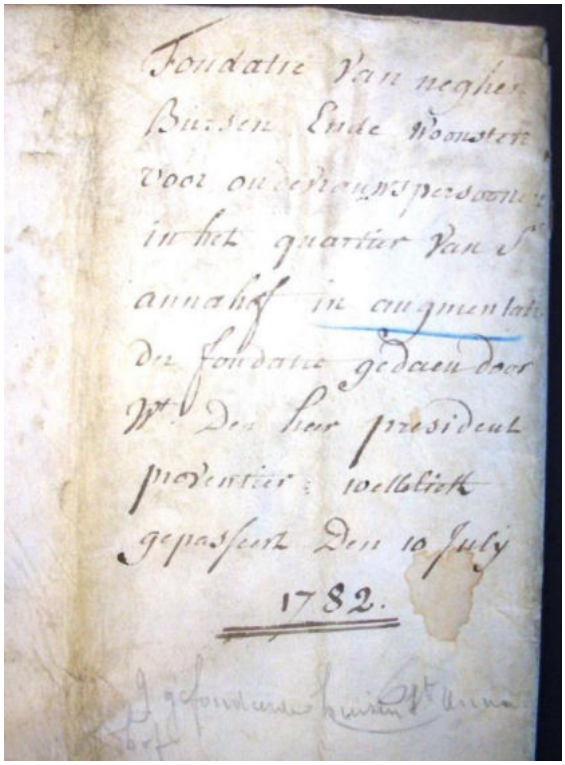
Fondatie van neghen
Huysen ende woonsten
voor onderhoudspersoonen
in het quartier van S.t
annahof in augmentatie
der fondatie gedaen door
W.t Den heer president
proventier; voorlichtt
gepasseert den 10 July
1782.

Ook Mazeman bepaalt in zijn akte met grote nauwkeurigheid welke familieleden van hem, samen met de patoor van Sint Bertinus, over het toewijzen van de huisjes en de beurzen zullen mogen beschikken. De familie Mazeman was erfgenaam van beide donaties en kon dus bij voorrang beslissen wie opgenomen mocht worden.

16 juni 1782
Burghmeesters ende schepenen der stede ende jurisdictie van Poperinghe, salut
Doen te weten dat voor ons gecomen ende gecompareert is in persoone, heer ende meester **Ignatius Franciscus Mazeman** presb. ter geboortig van Poperinghe –
canoninck van het membre van St. Maertens tot Ipre,
soon van d'heer ende meester **Joannes Jacobus** by joffrouw **Anne Francoise Proventier**,
den welken tot meerder eere ende glorie Godts , ende eene besondere genegentheydt die hy is hebbende tot de behoeftige vrauwpersoonen deser stede ende jurisdictie –
wenschende in te volgen den geest ende genegentheyd van wylent den seer eerweerden heer ende meester **Ferdinandus Ignatius Proventier** in syn leven canoninck,

gegradueert van het membre van Terouanen, penitencier ende president van het bisschoppelijk seminarie tot selve Ipre, synen ge-eerden oom materneel
ende begeerende te augmenteen ende vermeerderen syne fondatie wettelyck gepasseert den 26ste january 1769, verklaert by desen te fonderen op de selve forme ende maniere gelyk wylent den voornomden heer president Proventier gefondeert heeft,
negen bursen voor arme oude vrauwpersoonen in het qaurtier genaemt **St. Annahof** binnen dese stadt
ende ten welcken effecte den heer comparant heeft **doen erigeren** neffens de voorgaende, **negen huysekens** voor woonplaetsen aen yder der selve gebeurficieerde vrauwpersoonen die hy mits desen donateur inter vivos is gevende in proffyte vande selve fondatie
ende tot fond ende incommen, **de renten hier achter bekent**, met de verbintenisse van te sullen supplieren den deficit dieder voor alsnog soude konnen wesen,
welke gifte ende fondatie gheschiet op alle de selve conditien ende bespreken gedregen ende gestipuleert by de fondatiebrieven van wylent synen geseyde ge-eerden oom,
aen de welke van woorde te woorde om corthede geprefereert wort,
eveneens de selve in het besonder in desen act geinferreert soude wesen ende ten voorderen den heer comparant verklaert by desen volgens den inhouden der voorgeschreven primitive fondatie,
absolutelyk **te reserveren syn leven gedeurende de collatie** *(toekenning)* **van dese woonsten ende bursen** (ende naer syne doodt te stellen voor collateurs synen broeder ende suster, ende van hun hunnen kinderen, die gesamentlyk ofte by toere, de outse vooren van dese woonsten ende bursen sulen disponeren op den voet ende conditien als vooren).
Den oudtsten ende naesten vaderlyken bloedvriend ende by soo verre de selve syne broeders kynderen quame te overlyden sonder wettige descendenten dat in dat geval sal geprefereert worden den oudtsten van de descendenten van vrauw **Marie Therese Proventier**, gesellenede van **Jonker Charles Joseph Balthazar de Ghyselbrecht**, heere van Eecke, dochter van d'heer ende meester **Louis Bonaventure Proventier,** eygen broeder van den primitiven heer fondateur,
beneffens de seer eerweerde **heeren pastoren van alhier** die concursive t'samen by pluraliteyt van voyse ofe by toere sullen disponeren als boven,
ende vermogen **als proviseurs met den geseyden bloetvriend** dese fondatie te bestieren ter exclusie van alle andere wie het soude wesen mogen
alsook aenhooren de rekenynghe, inspectie hebben van het employ ende renseing van het capitael ende inkommen van dese fondatie die mits desen soo in capitael ende jaerlycksche inkommen, privilegien als van fondatien in het gasthuys gedaen door wylent den voornoemde heer president **den 19de 7bre 1770**
ende andere voordere conditien,
gevougt wordt aen de voorseyde eerste fondatie,
sonder dat de selve sal moeten maeken eene gesepareerde portie, hun biddende te surveilleren neffens de vrienden op d'executie op dat sy of haer incommen niet en onderblyft ofte gediverteert en worde tot iet anders.
Versouckende den heer fondateur dat de gonne genieten sullen van dese fondatie, tegenwoordig zullen wesen in de jaermissen die hy geradigh sal vynden te doen doen naer syn overlyden
ende is het saecke dat hy quaeme te fonderen een jaergetyde voor hem, syne ouders ende naerbestaende vreinden, sullen sy ook aldaer moeten tegnewoordig wesen, ende genieten vande distributie die naer t'selve jaergetyde gedaen sal worden.
Tot fond ende subsissentie van dese fondatie geeft den heer comparant by desen donatione inter vivos ende met warmer handt
eerst negen huysekens ofte woonsten by hem gebauwt,

daeren boven de capitalen van vyf diversche renten ende obligatien hier naer gespesifieert t'samen beloopende tot acht hondert achten t'sestig ponden vyfthien schellynghen grooten vlaemsch Brabants courant gelt met verloopen sydert den lesten valdag –
Daer en boven – dese capitalen insuffisant zynde –
Declareert den voornoemde heer fndateur sigh te verolbigieren, onder he verbandt van syne goederen, van te sullen geven in gelde nog eene somme van vyfhondert een endertigh ponden vijf schellyngen grooten vlams die t'samen sullen uytbrengen tot veerthien hondert ponden grooten.
Welcke voorenstaende donnatie ten fyne ende tn sulken effecte als by de sele gedregen alsoo geaccepteert is geweest door **Felix Jacobus Berten**, alhier present ende medecomparerende, mitsgaders door mynheeren van het magistraet collegialyk vergadert geauthoriseert, tot advancement ende voordeel va nden disch deser stede ende heeft den heer donateur daer voer hooghelyks bedankt.
Actum in camer te vergaderynghe van den thienden july xvijc twee en tachtentig
Toorconde als raedgreffier was ondertekent P.L. Van den Brouke

Specificatie van de renten hier vooren vermelt gegeven door den heer fondateur tot fnd ende subsistentie van de voorenstaende fondatie ende bovendien door hem behoorelyck getransporteert met cessie van actie – staende onder de originele rentebrieven ende bescheeden
Respectivelyk in daten van hedent 10 july 1782
Alvooren eene rene van drye hondert des en t'sestig ponden derthien schellyngen vier grooten vlams capital tot laste van de stadt ende jurisdictie van Poperynghe, deelmaekende van een meerdere rente van ses hondert ponden grooten vlamsch – t' surplus competerende aen joncker van Eecke – causa uxoris, croyserende ten interesse van viere ten honderden, dogh het een jaer betaelt zynde aleer het ander valt, alsdan maer intrest baerende tot drye en half par cens, originelyk verkent in proffyte van wylent d'heer …. *Niet ingevuld ….*

Volgens den rentebrief danof zynde rustende onder d'handen vanden selven jonker Van Eecke, hier niet ter handt – dus hier het capitael 366 – 13 – 4.
Item een ander rente van dryhondert podnen grooten vlams capitael tot laste van de voornoemdestadt ende jurisdictie – croyserende ten intereste als de voorgaende ende verkent den 29ste maerte 1760, uytwyzens den rentebrief danof zynde ondertekent als pentionaris P.L. Vazn de Brouwer ende gezegelt, welke rente nochtans belast is met byleven costumier in proffyte van jonker de la Barre tot Veurne – dus 300 – 0 – 0.
Item eene rente van een hondert ponden grooten vlams capitael to laste van Eugenia filia Pieter van Isacker, alsnu maer intrest baerende tot pennynck vyfentwyntig, bezet op een huys ende erfve inde Iperstraete binnen dese stadt volgens seker bescheet danof zynde, dus 100 – 0 – 0
Totaal: 766 – 17 – 4

Bekent alsoo ontfangen te hebben dese recepisse in forma – date als boven ondetekent F.J. Berten
In kennisse der waerheydt hebben wy burghmeesters ende schepenen deser stede ende jurisdictie voornoemt dese gedaen zegelen met den ordinairen zegel van zaecken deser voornoemde stede ende jurisdictie ende teekenen door onsen raedpensionaris ende griffier die aldus voor ons gedaen ende gepasseert syn in camer desen thienden july 17c twee en tachentig
Toorconde als raedspenionnaris ende greffier
P.L. Van de Brouke

En daarmee kregen we naast de vorige 12 beurzen en huisjes van Proventier er nog 9 bij, goed voor een totaal van 21 huisjes.

De stichting Mazeman sluit aan bij de stichting Proventier en maakt de volgende lange arm uit van het binnenplein. Deze huisjes staan dus recht tegenover de stichting Proventier.

Aan de buitenkant van het weeuwhof maakt de stichting Mazeman het linkse deel uit, gezien van uit het Gapaertstraatje - het huidige Sint Annastraatje - . Terwijl het voorste gebouw van de Proventierstichting een typisch 18de eeuws massardedak heeft, is dit niet het geval voor de huisjes vooraan in de Gapaert straat. Tussen de twee stichtingen is er een poortje gemaakt. De poort die men vanaf nu kon sluiten 's avonds – was alleszins een hulp voor de inwoners om hun 'goed gedrag en zeden' te kunnen bewaren. Boven de poort bevindt zich een nis met de Heilige Sint Anna, de patroonheilige van de weduwen.

Boven de poort en de nis bevindt er zich ook een grijs metalen medaille waarop zich een hand met bliksemschichten bevindt. De tekst erop is enigszins wat – door regen en wind – qua duidelijkheid verminderd – maar we mogen er toch van uitgaan dat dit het symbool is van de Heilige Donatus die de huisjes tegen donder en bliksem moest beschermen.

De muurankers van dit gedeelte van het Weeuwhof zijn lager bevestigd dan deze van de Proventierstichting.

De Mazemanstichting van uit de andere kant gezien. Heel mooi is de muurbelijsting die in de zijmuur is ingewerkt en aan de voorkant verder loopt. Een bijzondere frivoliteit voor die tijd. Aan de andere kant, valt het op dat er op de zijmuur geen 'haaietanden' gemetseld zijn, wat dan weer wijst op de nodige zuinigheid.

De achterste bijgebouwen – let op de gladde brieken – is een latere bijbouw. Het enige dakvenster dat naar de achterkant wijst, is er ééntje dat boven op het gangsje waar het 'sekreet' – het huidige 'toilet' was bevestigd. De huisjes waren immers niet voorzien van een eigen 'secreet'.

Aan de binnenkant van het huidge Weeuwhofzien we dat ook de ruimte boven de poort als zolderruimte gebruikt kan worden. De toegang is vanaf buiten waarbij men de deur van het dakvenster moet openmaken om deze zolder te betreden. Daarmee blijft deze zolder wel in 'harmonie' met de rest van het dak met de dakramen.

Het zoldergebinte van het poortgebouw is prachtig uitgevoerd met zware eiken balken waarop dan op dwarsregels planken zijn bevestigd.

Origineel zullen de ramen allemaal uit 'blokramen' hebben bestaan.

Als we de huisjes en de deuren tellen, dan komen we op één deur te veel uit, wat het gangsje is waar het 'sedreet' zich bevond.

Het laatste huisje van de Kannunik Mazemanstichting – één deur en één venster en daarnaast links de deur naar het 'secreet'.

In 1839 bij de overgave van de stichting aan de dis, is er sprake van 25 huisjes die bij het Sint Annahof horen. We nemen aan dat men met de bouw in 1782 het plein vervolledigd heeft, zodat het toeziend oog van God hier sedert dit jaar waakzaam let op de zeden van de vrouwen. Dit zou betekenen dat men nieet 9 huisjes maar wel 12 zou gebouwd hebben.
Misschien was het wel de bedoeling van de kannunik om even 'dure' beurzen te stichten als zijn voorganger Proventier. Toch blijkt later dat de bewoners van de Proventierstichting steeds bevoordeligd werden in 'brandhout' en later ook in 'kolen' voor hun kachels. Mischien heeft men dus de gelden voor de beurzen van 9 huisjes dan maar verdeeld over 12 huisjes, zodat men daarbij – spijtig voor de 'beurseghen' bij Mazeman minder kreeg, dan bij Proventier.

Nummer 212B **Doos Gazette** **februari 2020**
guido.vandermarliere@telenet.be

Boerenbetweterigheid uit het verleden
*
Geen rijkdom schut ons voor het graf
Geen wijsheid voor de bedelstaf
Bilderdijk
*
Doos Gazette, een slim schrift des tijds met meer dan 630 lezers

Beste abonnee

Bezoek de Hopast van het Neerhof in groep ! Alle info op de webstek!

't Neerhof

Lees de geschiedenis van Poperinghe

Dank zij de goede zorgen van **Jean Boidin** *is de website van 't Neerhof weer aangegroeid en loopt hij nu tot* **1541.**

https://tneerhofvzw.be/

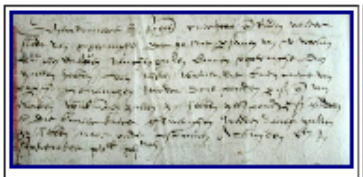

Jaar 1541
't Wulhuis krijgt een nieuwe regeling en in dit pestjaar komt de dis in moeilijkheden – schoolmeester Deroo wordt geschorst wegens 'negligentie' van zijn job - er zitten weer WOLVEN in de streek - en de wet regelt de rechtsgang voor delictenmisdrijven beter – Officierne mogen geen herberg houden en ook al niet brouwen - kortom 't was een druk jaar in Poperinge !

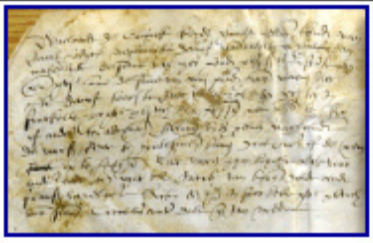

Jaar1541- renten

De register van de renten voor het jaar 1541 !

Zo hoor je het eens van een ander!

Goedenavond Guido Doo

Wat een verrassing dat ik plots via internet terecht komt op deze site: https://www.arch-poperinge.be/index.php/digitaal/doos-gazette
In 2005 was ik geabonneerd op uw nieuwsbrieven en ik vond ze bijzonder interessant. Plots hield het op. Ik heb nog vanalles geprobeerd om te achterhalen wat de reden was dat er een einde was gekomen aan de Doos Gazette maar ik kreeg nergens een reactie. Ook niet van het Rijksarchief in Hasselt. Nu begrijp ik dat er een medische achtergrond aan ten grondslag lig en ik ben zeer verheugd dat de ingreep een groot succes is geweest.
Welnu, uw Gazetten uit die tijd heb ik altijd op mijn pc bewaard en zo nu en dan keek ik erin. Als heemkundeman vond ik er telkens overeenkomsten in met vergelijkbare thema's uit "mijn" regio. En dat is Midden-Limburg in Nederland, regio Roermond. Mijn vereniging is www.maas-enswalmdal.nl
Fantastisch dat u de Gazetten op internet heeft geplaatst en ik hoop van harte dat u nog lang op historisch gebied, inspirerend, veelzijdig en verrassend actief mag zijn.

Hartelijke groeten

Henri Smeets,
Swalmen

Als laureaat van het 'Gulden Hamerke' van het jaar 2010 – kan ik het zeker niet laten om mpijn lezers op het volgende te wijzen….

V.Z.W. 't HAMERKEN BRUGGE VERENIGING VOOR BROUWERIJGESCHIEDENIS	UITREIKING GULDEN HAMERKEN - 2020

HOU DONDERDAG 23 APRIL ALVAST VRIJ.

Op deze dag wordt het 12e Gulden Hamerken, de tweejaarlijkse prijs voor brouwerijgeschiedenis, uitgereikt aan **professor Erik Aerts,** wegens zijn grondige studie over 'Het Bier van Lier' en andere historische bierpublicaties. De uitreiking zal plaats vinden in Estaminet 't Hamerken, gelegen in brouwerij De Halve Maan te Brugge.

Een uitnodiging volgt begin april.
Met vriendelijke groet,
Het bestuur van 't Hamerken

De Proosdij van Poperinge

Na het prachtige initiatief dat de stad genomen heeft, waarbij de 'burgers' ook een woordje mochtene placeren over de aanleg van het Proosdijterrei, geef ik hier graag ook mijn idee_en mee.

1 – Op de beroemde tekening van Du Plouich staat de proosdij afgebeeld met twee torentjes. Het lijkt mij prachtig dat men een **dergelijke toren** opnieuw
zou bouwen als uitkijktoren over de stad en de omgeving. De toren kan langs i-binnen ingericht worden als een **'historiekamer'** – waar er dus iets te zien en te leren valt
over het historische landschap dat men boven op de beschutte uitkijk – kan zien.
2 – Het lijkt mij ook dat één van de gebouwen '**de Sint Catharinakapel'** kan genoemd worden – als herinnering aan de oude kapel – die hier vroeger stond -
en die eerst gebruikt is geworden als 'gasthuis' en later als gerechtsgebouw. In een dergelijk gebouw zou dan ook de lijst van de heren van Poperinge – de abten en deze van de gekende proosten kunnen aangebracht worden.
Moest men bij archeologisch onderzoek deze kapelgrondvesten terug vinden – lijkt het mij ook logisch dat men deze respecteert en hierop een nieuwe kapel bouwt.
3 – De weide rond de proosdij werd vroeger '**de Leeuwebueten'** genoemd – en zou nu opnieuw zo genoemd kunnen worden. Zie verder uitleg in DimPop - Jaar 686 - Poperinge in de 7de en 8ste eeuw – waar ingegaan wordt op dit specifiek toponiem.
4 – **De tuin van de proosdij** was in de tweede helft van de 18de eeuw - bekend en beroemd – voor zijn zeldzame planten – die door de Poperingse planten-
en kruidenliefhebbers – De Bats en abbé Coleau – verzorgd werden. Hieraan besteedde ik een uitgebreid artikel in Doos Gazette – nummer 103 – februari 2011.
Het lijkt mij dan ook 'normaal' dat de in de nota van De Bats vermelde planten 'terug' in de tuin zouden aangeplant worden – waaronder kastanje – en notenbomen -
viburnus – Valse Acacia – Batate en grote aardappelen. Zie voor de gehele lijst het betreffende artikel.
5 – Gezien het feit dat we nu toch wat zouden gaan naar een 'herdenking' van de proosdij – moeten we er ook rekening mee houden dat hier eeuwenlang 'recht' gesproken werd -
en dat hier voor ook lang **de schandpaal** heeft gestaan. Het lijkt mij dan ook het moment om deze terug te halen van de Switch Road en deze hier bij de Proosdij te plaatsen.
Vroeger heeft ze eerst langs de Sint Bertinuskerk gestaan en later op de Grote Markt – maar deze kleine historische vergissing mogen we ons permitteren.

met mijn vriendelijke groeten
Guido
Vandermarliere

Persbericht dd. 10 februari 2020

Zeven Poperingse borduursters borduurden een jaar lang gedurende 1.616 uren aan twee grote doeken voor het 100 meter lang (95 cm hoog) **wandtapijt :**

"Tapijt van Assenede, wandtapijt van Floris ende Blancefloer"

www.tapijtvanassenede.be

Poperings Burgemeester Christof Dejaegher en Poperings Schepen Bryan Vanderhaeghe overhandigen samen met de 7 Poperingse borduursters de twee kunstig geborduurde doeken (twee m2 borduurwerk) aan Oost-Vlaams Cultuurschepen Chantal Bobelijn uit ASSENEDE, aan Asseneeds projectvoorzitter Annie De Smet, aan borduurcoordinator Renée Gerits (Assenede) en aan borduurspecialiste bij het wandtapijt-project Lieve De Zutter (Ertvelde)

op vrijdag 21 februari 2020 om 14.00 u in de "BRES" Veurnestraat, 15, 8970 Poperinge

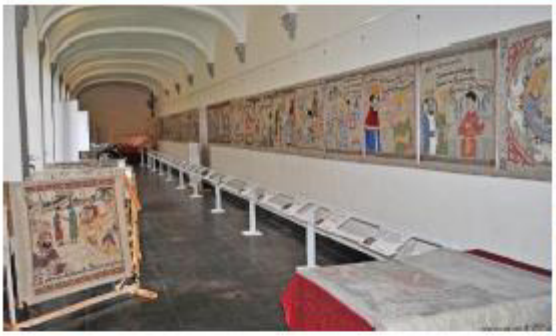

Poperingse borduursters :

Josée Beugnies, Ieperstraat, 11a in 8990 Poperinge 0476.67 90 73; joseebeugnies@hotmail.com

Nadine Geldhof, Schutterswijk, 10 8978 Watou 057. 38 84 13; nadinegeldhof@hotmail.be

Ria Sohier, Pastoorstraat, 6 8970 Reningelst 0477. 30 93 84; riasohier@hotmail.com

Machteld Mareel, Engelstraat, 3 b1, 8970 Poperinge 0473. 39 21 56; machteldmareel@hotmail.com

Christiane Porreye, Koestraat, 78 8970 Poperinge; 057 40 09 59 christiane.porreye@telenet.be

Liliane Denys, Sint Bertinusstraat, 68 8970 Poperinge 057 33 48 29; liliane.denys@telenet.be

Frieda Vandermarliere, Duinkerkestraat, 2 8970 Poperinge 057. 33 23 65; frieda.vandermarliere@hotmail.com

Een Vlaams liefdesverhaal van 750 jaar geleden

Allen daar heen !

Van **Jan Soetaert**, de gedreven Sint Jorisgezel – kreeg ik de onderstaande interessante reactie op een stukje uit de artikelenreeks van ’t Weeuwhof’.

Dag Guido,

Dit is een plaatje van de maatschappij die het huis tegen brand verzekerde. De eerste die de brandweer kon verwittigen kreeg van de verzekering een premie.
Als de brandweer er vroeg bij was kon de schade (soms) beperkt worden en moest er minder worden uitbetaald.
De oudste waren uit lood gemaakt. Ik heb er één gehad van de verzekeringsmaatschappij ANTVERPIA uit 1817 !
Er is tot op heden weinig studie naar verricht, ze komen nog voor op vele gevels in centraal Europa.
In Kortrijk zijn er nog te zien in de Kapittelstraat. Meestal zie je ze nog soms dik onder de verf op herenhuizen die goed verzekerd waren.
De latere uitvoeringen zijn in zink en later uit vertind ijzer, in feite zijn het de voorlopers van de émaille reclameborden;
De oudst zijn ook toevallig ? van verzekering-maatschappijen Meestal waren de ornamenten erop verguld om goed op te vallen.
Ik ken wel enkele verzamelaars die dit soort stukken hebben, moest er interesse zijn kunnen we dit wel nog verder uitwerken. Ik ben ervan overtuigd dat er zeker nog te vinden zijn op Poperingse gevels.

Jan Soetaert

De rekening van een gareelmaker – Jacques Destailleur –
Uit SAP 161A nr 23

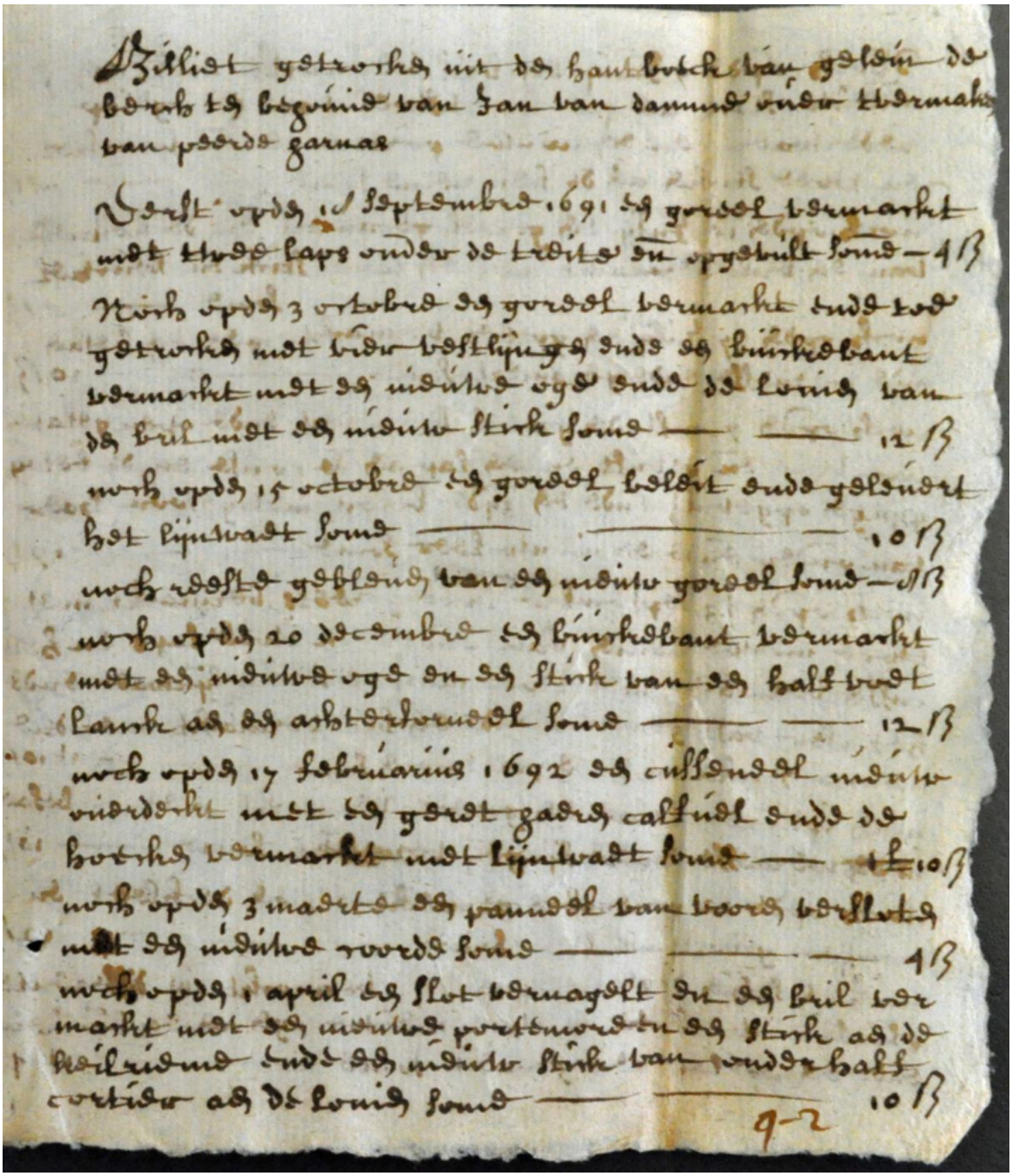

Zilliet getrokken uit den hant boeck van gelein de berch te begonnen van Jan van damme onder t'vermaken van peerde garnas

Eerst op den 1 septembre 1691 den goedel vermarkt met twee laps onder de teijte en opgebult pond — 4 s

Item op den 3 octobre den goedel vermarkt ende toe getrokken met twee vastlijnen ende den buijckebant vermarkt met den indutie oge ende de lenck van den buijl met den indutie stijck pond — — 12 s

item op den 15 octobre den goedel beslot ende geslooten het lijnwadt pond — — — 10 s

item voorts geblenck van den indutie goedel pond — 8 s

item op den 20 decembre den buijckebant vermarkt met den indutie oge en den stijck van den halfbot lanck als den arbeydsmandt pond — — 12 s

item op den 17 februarius 1692 den cussendel indutie vuijdersnit met den geert gadre calfuijdel ende de botrike vermarkt met lijnwadt pond — 1 l 10 s

item op den 3 maerte den pannedel van voore versloten met den indutie voorde pond — — — 4 s

item op den 1 april den slot vernagelt en den buijl vermarkt met den indutie poetenwerd en den stijck als de heilrijmen ende den indutie stijck van onder halfcortijs als de lenck pond — — 10 s

9-2

In SAP 161A , processen 1693, vonden we deze rekening van een zekere Gelein DE BERCH voor geleverde diensten aan ene Jan VANDAMME. DE BERGH was waarschijnlijk een gareelmaker, dat blijkt uit de meeste herstellingen in deze opsomming. Aangezien ik niet thuis ben in alles wat paardengareel aangaat, zijn er nog een aantal zaken niet opgeklaard. Deze woorden zijn onderlijnd. Opmerkingen welkom!

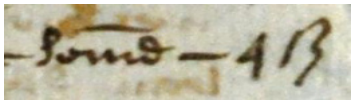

De bedragen zijn uitgedrukt in schellingen (hier: 4), soms in ponden en schellingen (1 pond is 20 schellingen), hieronder 1 pond 10 schellingen.

Billiet getrocken uit den hantbouck van Gelein DE BERCH ten behouve van Jan VAN DAMME over tvermaken van peerde harnas

Eerst opden 18 septembre 1691 een goreel vermackt met twee laps onder de treite[1] ende opgevult somme 4s
Noch opden 3 octobre een goreel vermackt ende toe getrocken met vier vestlijngen[2]

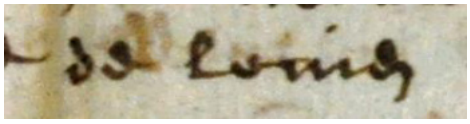

ende een buickebant vermackt met een nieuwe oge ende de ???? van de bril met een nieuw stick somme 12 s

noch opden 15 octobre een goreel beleit ende gelevert het lijnwaet somme 10s
noch reeste[3] gebleven van een nieuw goreel somme 8 s
noch opden 20 decembre een buickebant vermackt met een nieuwe oge en een stick van een half voet lanck aen een achterforneel somme 12 s
noch opden 17 februarius 1692 een cusseneel[4] nieuw overdeckt met een geret haeren calfvel ende de hoecken vermackt met lijnwaet somme 1 p 10 s
noch opden 3 maerte een panneel van vooren versloten met een nieuwe coorde somme 4s
noch opden 1 april een slot vernagelt en een bril vermackt met een nieuwe portemore[5] en een stick aen de keilrieme[6] ende een nieuw stick van onderhalf cortier aen de lovien (??) somme 10 s
noch opden 9 junij een bril vermackt met een nieuw stick aen het hooftstoel van het ogelap nederwaert en een nieuwe portemore ende beuckel en twee sticken aen de keilrieme somme 8 s
noch opden 15 julij een goreel gecamert en de keilrieme van een bril vermackt met een lanck stick ende beuckel somme 8 s

noch opden 27 julij een goreel vermackt met een besaen[7] inde wernesse ende gecamert somme 10 s

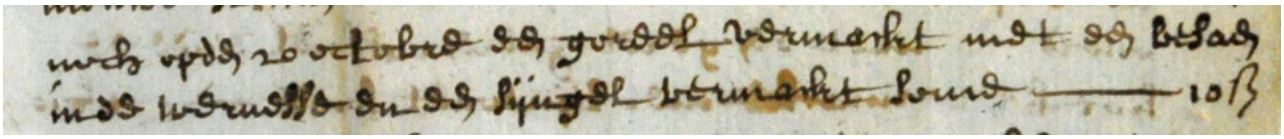

noch opden 7 oust een goreel vermackt ende opengelaten van boven ende gevult en een lap aen de couse en de beleggijnge opgevult ende een zijde beleit met gesoon haer van onder ende een nieuw leer somme 19 s

---

1 Treite: Volgens DE BO “lederen lets of oog aan elken kant van 't gareel, waar de trekstang in vasthoudt bij middel van den bout of kapitelstok”
2 In WNT (Woordenboek der Nederlandse Taal) vinden we vestelinc, gesp
3 Reeste: rest
4 DE BO : kusseneel, “een kussen met haar gevuld, dat men op een peerd legt in plaats van een zadel, om erop te rijden”
5 Uit het frans: porte-mors, verbinding tussen hoofdstel en bit
6 Keelriem?
7 Besaen: volgens WNT “gelooide schapenhuid”

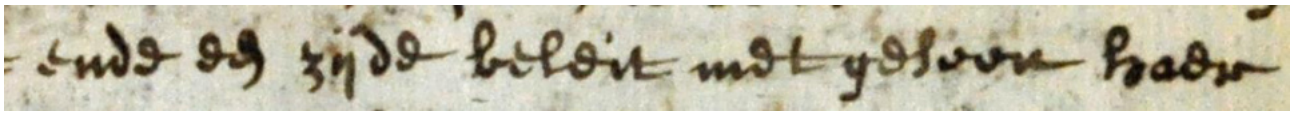

noch opden 23 septembre twee goreels vermackt met twee nieuwe riemen van onder en twee laps en het cussen vermackt met twee nieuwe sticken lijnwaet ende het iser vastgemackt ende een bril met drie nieuwe sticken ende twee portemoren somme 1 p 10 s
noch opden 20 octobre een goreel vermackt met <u>een besaen inde wernesse</u> en een sijngel vermackt somme 10 s

noch opden 22 novembre gemaeckt een deckleet en rontom gebort met leer somme 12 s
noch ten selven dage het panneel vermackt in differente platsen en versloten en twee nieuwe ogen aen een buickebant ende een ogelap aengenaeit
somme 1 p 4 s
noch opden 20 maerte 1693 een goreel vermackt met een grooten lap terzijde aen de couse ende een treitelap en een lap van onder met een nieuwe rieme somme 16 s
noch opden 30 maerte een paer leerse cousen vermackt met 20 nieuwe letsen en twee cnoppen ende de riemkens ende beuckels aengenaeit somme 12 s
noch opden 15 meij gelevert een nieuwe couse op <u>oude spaens</u> met accoort somme 2 p 16 s
noch opden 22 meij een goreel vermackt met een nieuw jock[8] gispe nieuw sloterken ende treitelap[9] somme 8 s
noch opden 21 novembre is reeste gebleven van het vermacken van een goreel met een <u>besaen inde wernes</u> aen een stallebant[10] somme 10 s

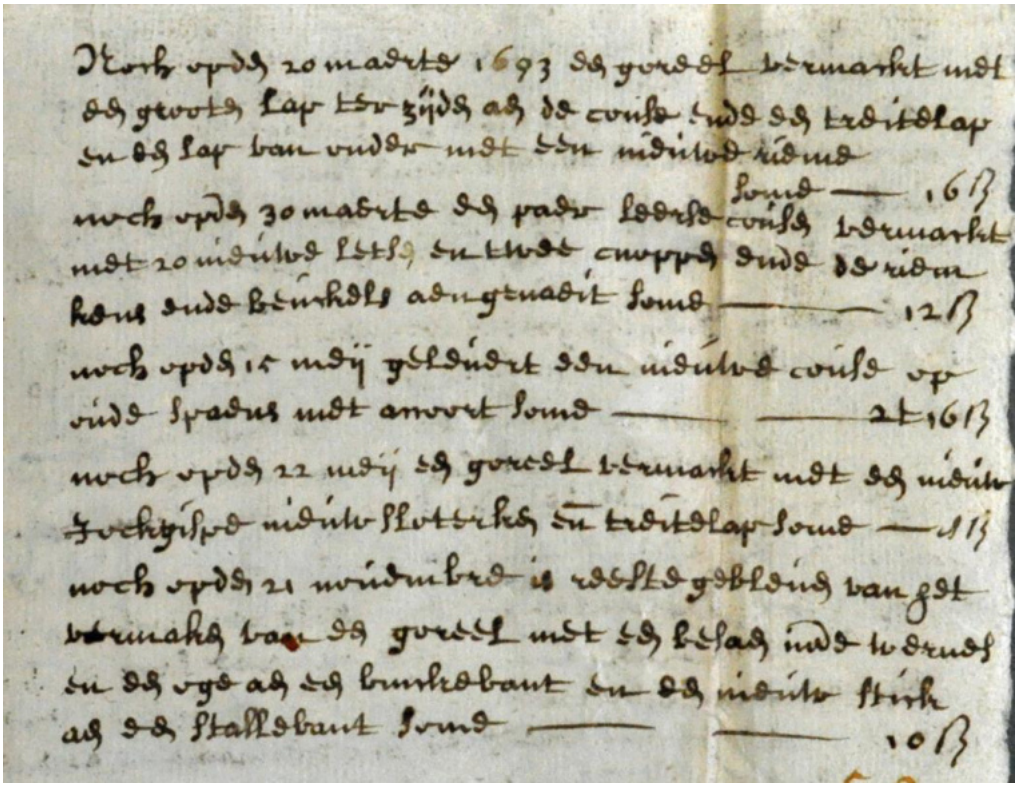

8 Juk gesp
9 Treitlap: volgens De Bo een lederen lap vastgenaaid onder de treite.
10 Stalband: volgens WNT lederen band om den hals van een paard, halster, waaraan de lijn of teugel wordt verbonden waarmede het in den stal vastgebonden staat

De grotten van Lourdes

Robrecht Degersem *is er in geslaagd om de relieken van Bernadette naar Poperinge te halen en dit voor het tridium in maart van O.L.Vrouw van Sint Jan. Ze zullen aldaar te zien zijn 12 – 13 en 14 maart 2019 Vanaf de 15de maart tot de 20ste zijn ze nog te zien in de Basiliek van Dadizele.*

Naar aanleiding hiervan draaiden we vier filmpjes die te vinden zijn op mijn facebookpagina – Guido Vandermarliere – en die je hopelijk gaat delen om dit initiatief te ondersteunen.

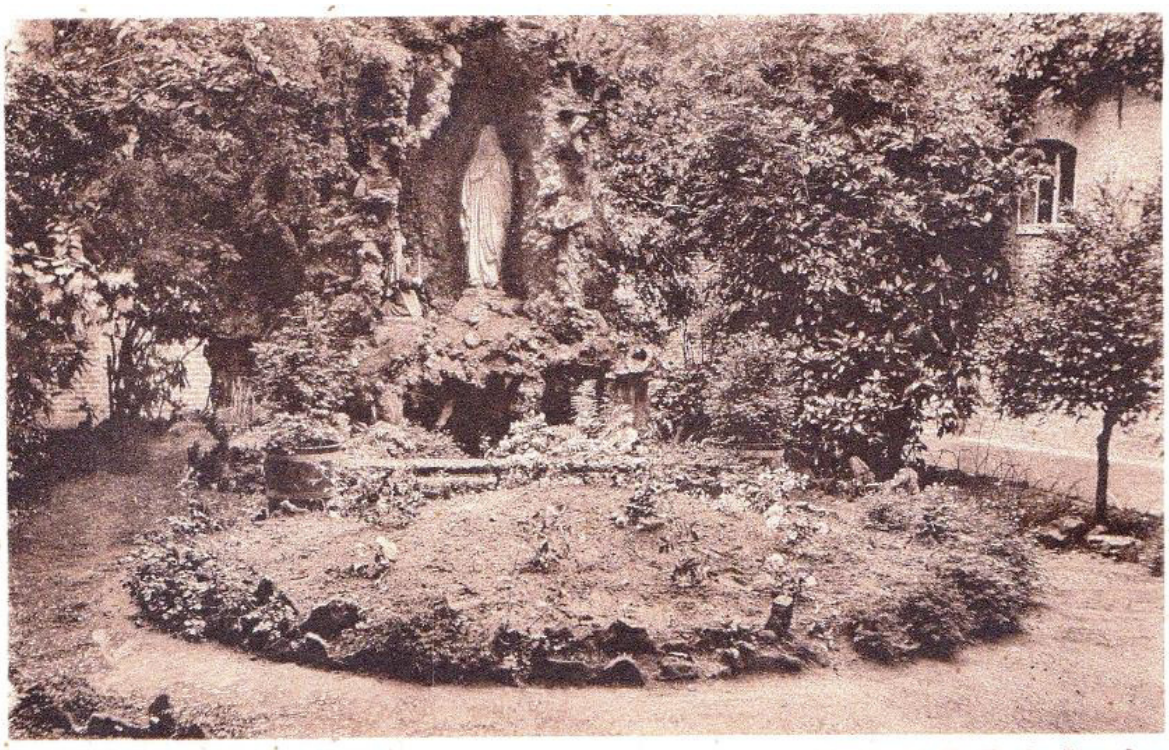

Grot van de Penitenten

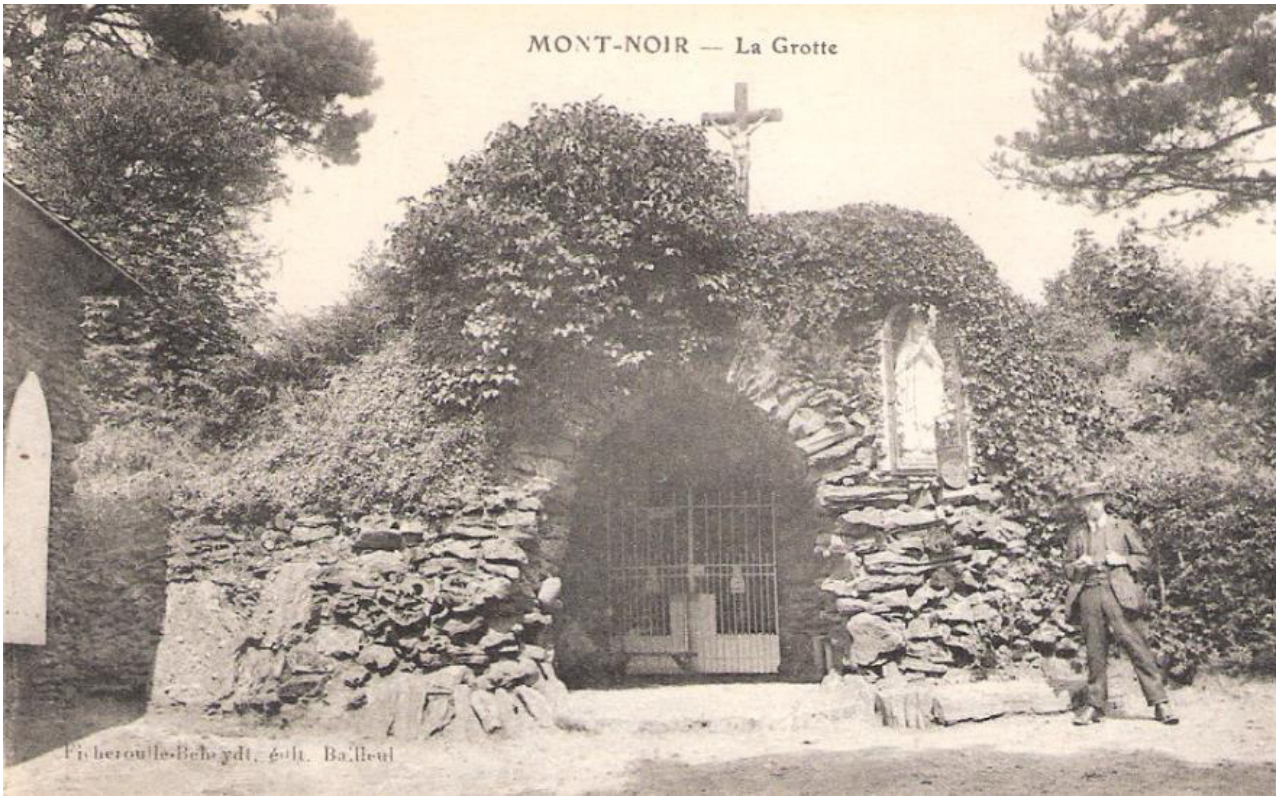

De grot van de Zwarte Berg

Poperinge Verbeeldt

In februari 1958 zat bus 25-133 vast in een sneeuwstorm, vermoedelijk langs de Krombeekseweg in Poperinge. Herkent iemand de boerderij op de achtergrond? Ook de personen zijn nog niet gekend. Alle info is welkom!
Herkomst foto: www.westhoekverbeeldt.be

SAP 161B - nummer 90
Den onderschreven Clays Gruwier wonende tot Poperynghe kendt soo hy doet midts desen wel ende deuchdelick schuldigh te zyn aen ende ten prouffytte van
Albertus de Backer - woonende tot Langhemarcq - de somme van twytnigh ponden vyfthien schellynghen grooten vlaemsch
spruytende van coope ende leverynghe van een cryeckbaeyde gheteeckent meriepeert -
dat den voornoemde Gruwaert naer zynen wille ende contentemente kendt ghekocht ende by leverynghe
ontfanghen t' hebben, passerende ten desen danof aenden vermelden De Backer volle absoluyte en irrevocaeble

quyttantie - met belofte van de voorseide somme int gheheele te betaelen aenden vermelden de Backer ofte den gone
zyne actie hebbende - thoogher deser - onthier ende den lesten dach van octobre 1693 - sonder voorder vuytstel ende tot versekertheyt van
alle het gone voorseid is - den voornoemde Gruwaert verbynende zyn persoon ende goet - present ende toecomende opt verbant
als naer rechte
In teecken der waerheydt hebbe ick dese myne oblygatie onderteeckent - present
Jan Coutreel filius Frans ende Andries Descamps - ghetuyghen hier over gheroepen ende gebeden
Actum desen 15de 8bre 1693
ons toriconde
Clays Gruwier
tmaercq Jan Coutreel filius Frans als present
Andries Descamps

Den 6 november 1693 komt dit voor de rechtbank

Het Weeuwhof te Poperinge – Deel 6

Collatiebrieven – SAP – archief O.C.M.W. – Sint Annahof - 1787

Uit de 'collatiebrieven' – of de toewijzingsbrieven, blijkt alleszins dat de familie Mazeman er aan hield om deze toewijzingen zelf te doen. De Directeurs hadden daartoe een toebeurt opgesteld.

Wy, onderschreven collateurs ende proviseurs der fondatie,
gedaen door wylent de seer eerweerde heer ende meester Ferdinandus Ignatius Proventier in syn leven canonynck gegradueert van het membre van Teroanne,
penitencier ende president van het bisschoppelijk seminarie te Ipre,
voor oude wyfs in het quartier van Sint Annahof
binnen dese stede van Poperinghe,
verclaeren by desen aen ulieden **Catheryne Françoise Ghysel filia Jan Baptist**
de noodige ende versochte conditien hebbende volgens fondatiebrieven,
te geven een der bursen ende woonsten vacant met het overlijden van **Via Jan Haene**,
onder last ende conditie van stricktelick te observeren ende onderhouden de regelen die ulieden syn voorgeschreven ofte voorgeschreven sullen worden,
dese geduerende ende goet wesende voor een jaer tot nieuwe collatie ofte verseeckerynge,
vergunt ende gegeven tot Poperinghe, den 6de mei 1787
toorconde zynde mijn toer van collatie – D.C. Ghyselbrechts van Eecke

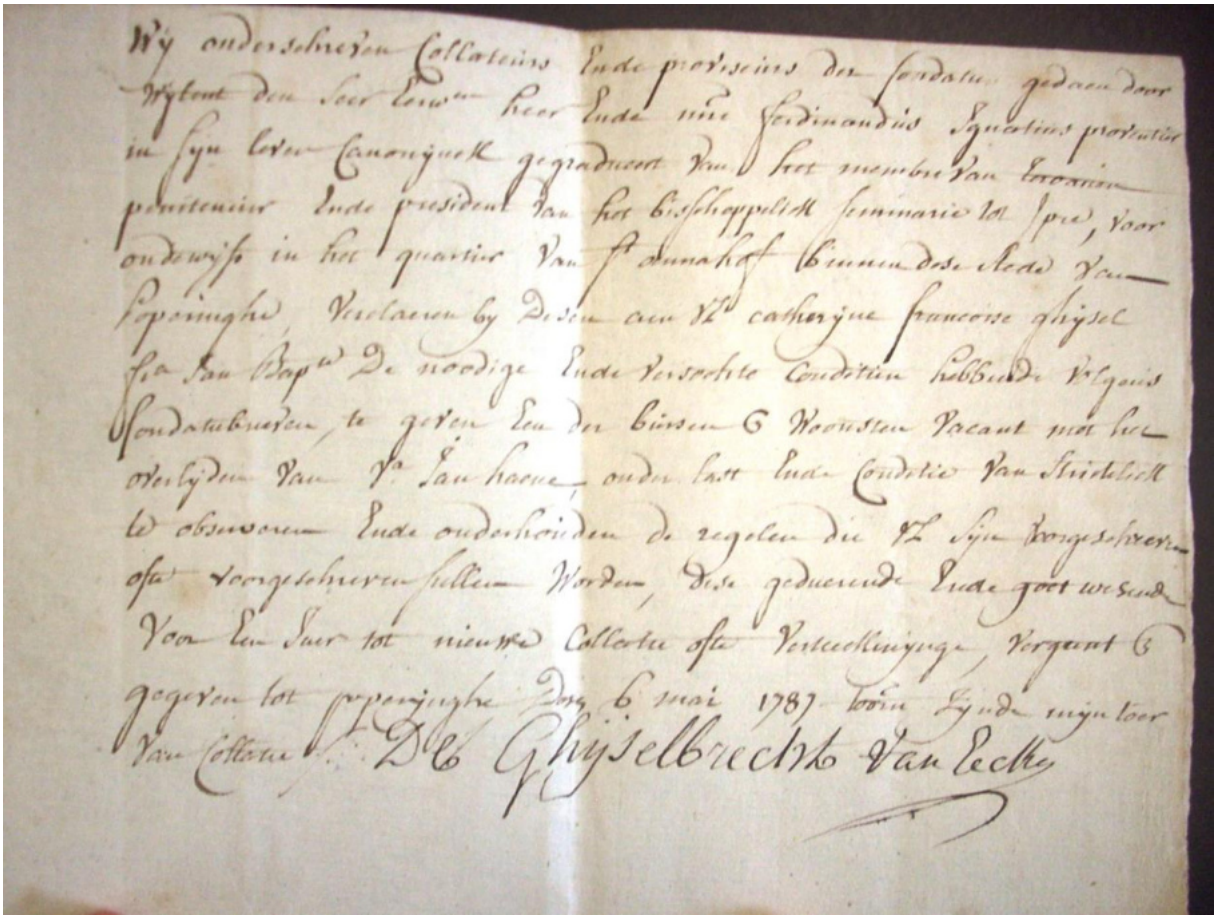

Een volgende bewaarde collatie of toewijzing van een beurs en huisje gebeurde op de 17de juli 1787.

Wij, onderschreven collateurs ende directeurs der bursen ende woonsten gefondeert in het quartier van Sint Annahof binnen de stede van Poperinghe, door wylent den eerweerde heer president proventier, verclaeren by desen aen Via Agnes Laonorda DeBock, de noodighe ende versochte conditien hebbende volghens fondatiebrief te gonnen ende geven een der selve bursen ende woonsten, vacant door het overlyden van Isabelle Clare Prequet die met alle de voordeelen ende privilegien, onder last van stiptelick ende getrauwelick te onderhouden de regelen ende plichten conforme den inhouden vande fondatiebrieven op peine alsdaer by gedregen, dese gedeuerende ende goetwesende voor een jaer tot nieuwe collatie ofte verteeckenynghe,
Actum den 17 july 1787
Toorconde zynde myn toer van collatie
Mazeman de Couthove

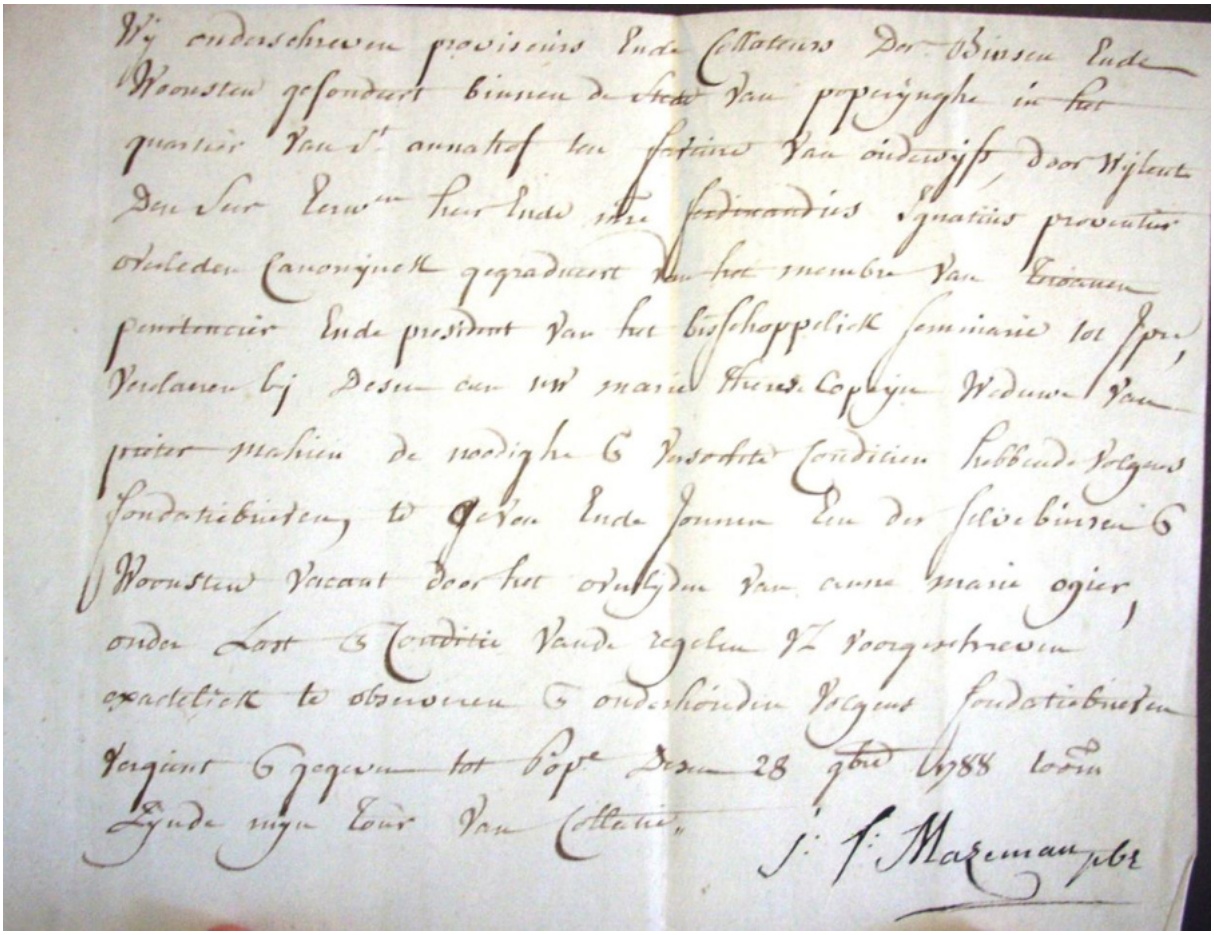

En we vonden er nog eentje van de 28ste november 1788.

Wy onderschreven proviseurs ende collateurs der bursen ende woonsten
gefondeert binnen de stede van Poperynghe in het quartier van Sint Annahof
ten fortune van oude wyfs,
door wylent den seer eerweerde heer ende meeser Ferdinandus Igantius Proventier,
overleden canoncynk gegradueert van het membre van Terouanen,

penitencier ende president van het bisschoppelick seminarie tot Ipre,
verclaeren by desen dat via **Marie Therese Copeyn**, weduwe van **Pieter Mahieu**,
de noodighe ende versochte conditien hebben volgens fondatiebrieven te geven ende jonnen
een der selve bursen ende woonsten
vacant door het overlyden van **Anne Maria Ogier**,
onder last ende conditie van de regelen voorgeschreven exactelick te observeren ende
onderhouden volgens fondatiebrieven –
vergunt ende gegeven tot Poperynghe desen 28 9bre 1788
Toorconde zynde myn tour van collatie
S.F. Mazeman pbr.

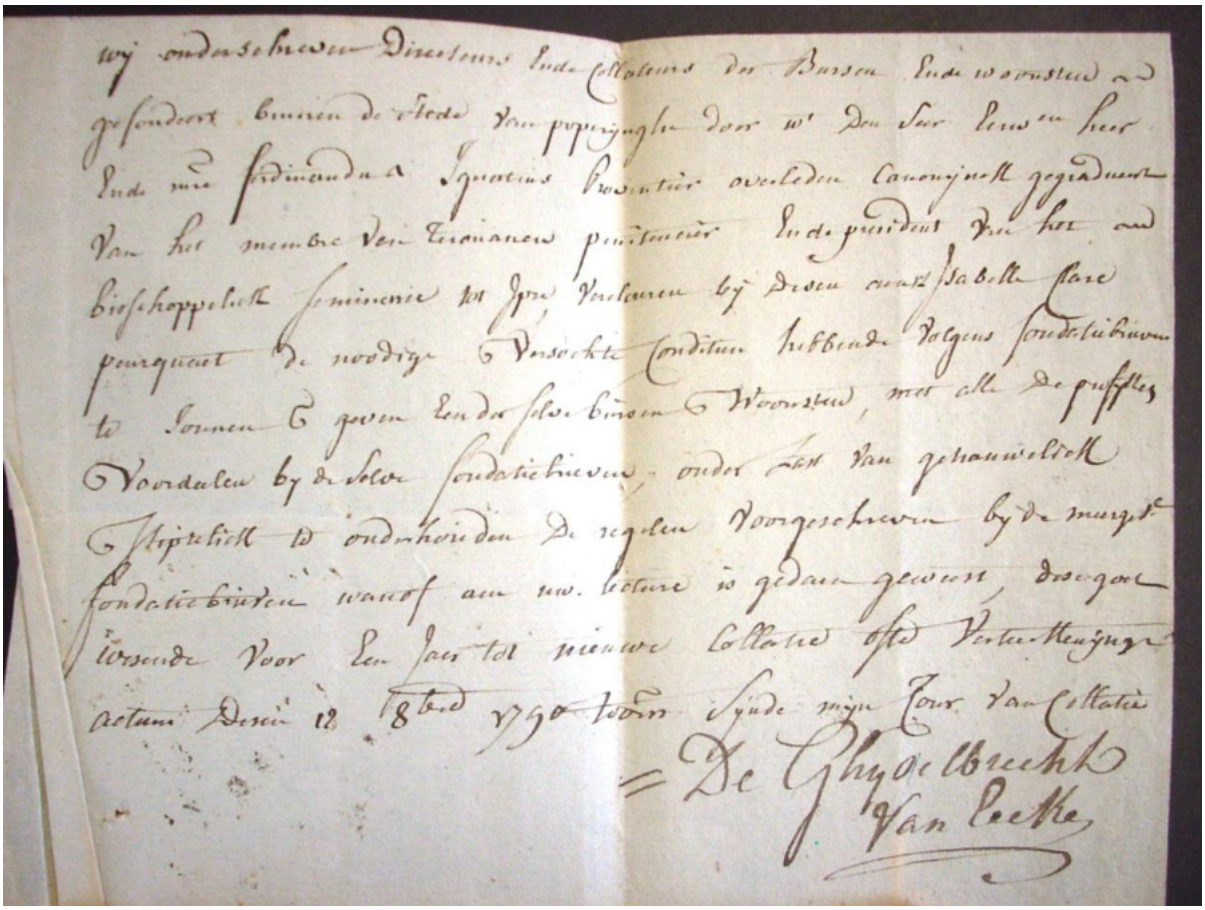

Wy, onderschreven directeurs ende collateurs der bursen ende woonsten –
gefondeert binnen de stede van Poperynghe
door den seer eerweerde heer ende meester Ferdinandus Ignatius Proventie,
overleden canonyncck, gegradueert van het membre van Terouanen,
penitencier ende president van het oud bisschoppelick seminarie tot Ipre,
verclaeren by desen dat **Isabelle Clare Peurquet**,
de noodige ende versochte conditien hebbende volgens fondatiebrieven te jonnen ende geven
een der selver bursen ende woonsten,
met alle de profytten ende voordelen by de selve fondatiebrieven
onder last van getrauwelick ende stiptelick te onderhouden de regelen voorgeschreven by de
meergeseyde fondatiebrieven wanof aen madame lecture is gedaen,
geconsenteert desen goet wesende voor een jaer tot nieuwe collatie ofte verteekenynghe
Actum den 18 8bre 1790
Toorconde synde myn tour van collatie

De Ghyselbrechts van Eecke

Ook de 'juffrouw' van de breischool – de werkschool voor de jongens – kreeg een beurs en dus ook een woonst toegewezen. Enkele van de woningen van eht hofje, vooral deze vooraan aan de 'Gapaertstraat' hebben een ruimer karakter en waren misschien wel bedoeld voor onder andere deze juffrouwen van de breischool.

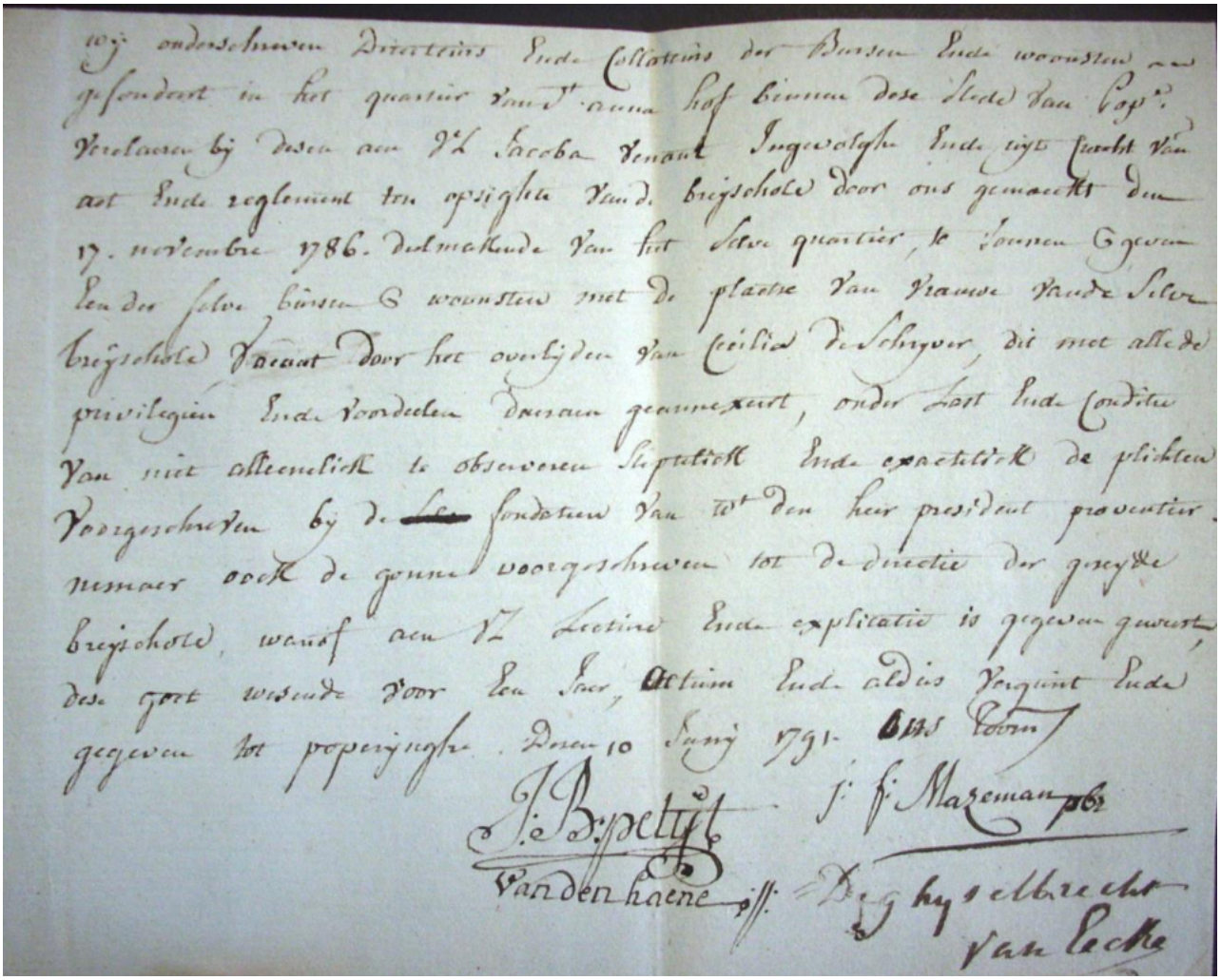

Wy, onderschreven directeurs ende collateurs der bursen ende woonsten gefondeert in het quartier van Sinte Annahof binnen dese stede van Poperynghe,
verclaeren by desen aen **Jacoba Venant**,
ingevolghe ende uyt cracht van act ende reglement ten opsighte vande breyschole door ons gemaeckt den 17 november 1786,
deelmakende van het selve quartier,
te jonnen ende geven een der selver bursen ende woonsten met de plaetse van vrauwe vander selver breyschole, vacant door het overlyden van Cecilia Deschryver,
die met alle de privilegien ende voordeelen daeraen geannexeert,
onder last ende conditie van niet alleenlick te observeren stiptelick ende exactelick de plichten voorgeschreven by de fondatien van den heer president Proventier, nemaer oock de gonne voorgeschreven tot de directie der geseyde breyschole,
wanof aen haer lecture ende explicatie is gegeven geweest –
dese goet wesende voor een jaer

actum ende aldus vergunt ende gegeven tot Poperynghe
desen 10 juny 1791
ons Toorconde
J. B. Petyt – J.F. Mazeman – Vandenhaene – De Ghyselbrecht van Eecke

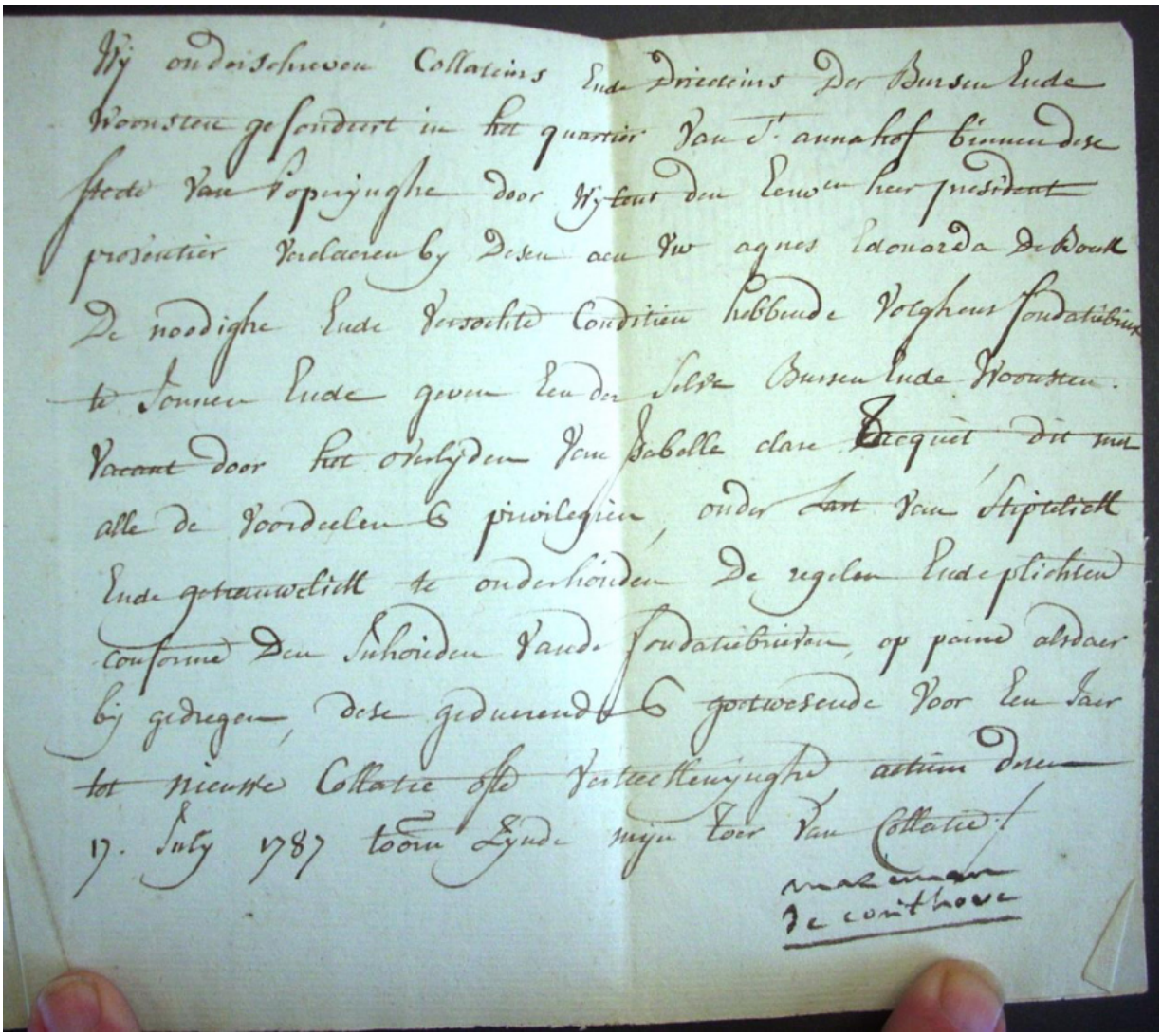

Wij onderschreven collateurs ende dicrecteurs der borsen ende woonsten gefondeert in het quartier van Sint Annahof binnen de stede van Poperinghe door wylent den eerweerde heer president Proventier verclaeren by desen aen weduwe Agnes Leanorda de Bouk de noodighe ende voorschreven conditien hebbende volghens de fondatiebrief te connen ende geven een der selver brusen ende woonsten door het overlyden van Isabelle Van Brequet – dit met alle de voordeelen ende privilegien onder last van stiptelick ende getrouwelick te onderhouden de regleen ende plichten conforme den inhouden vande fondatiebrieven op peine als daer by gedregen, dese geduerende goetwesende voor een jaer tot nieuwe collatie ofte verteekcinghen
Actum den 17 july 1787
Toorconde zynde myn toer van collatie
Mazeman de Couthove.

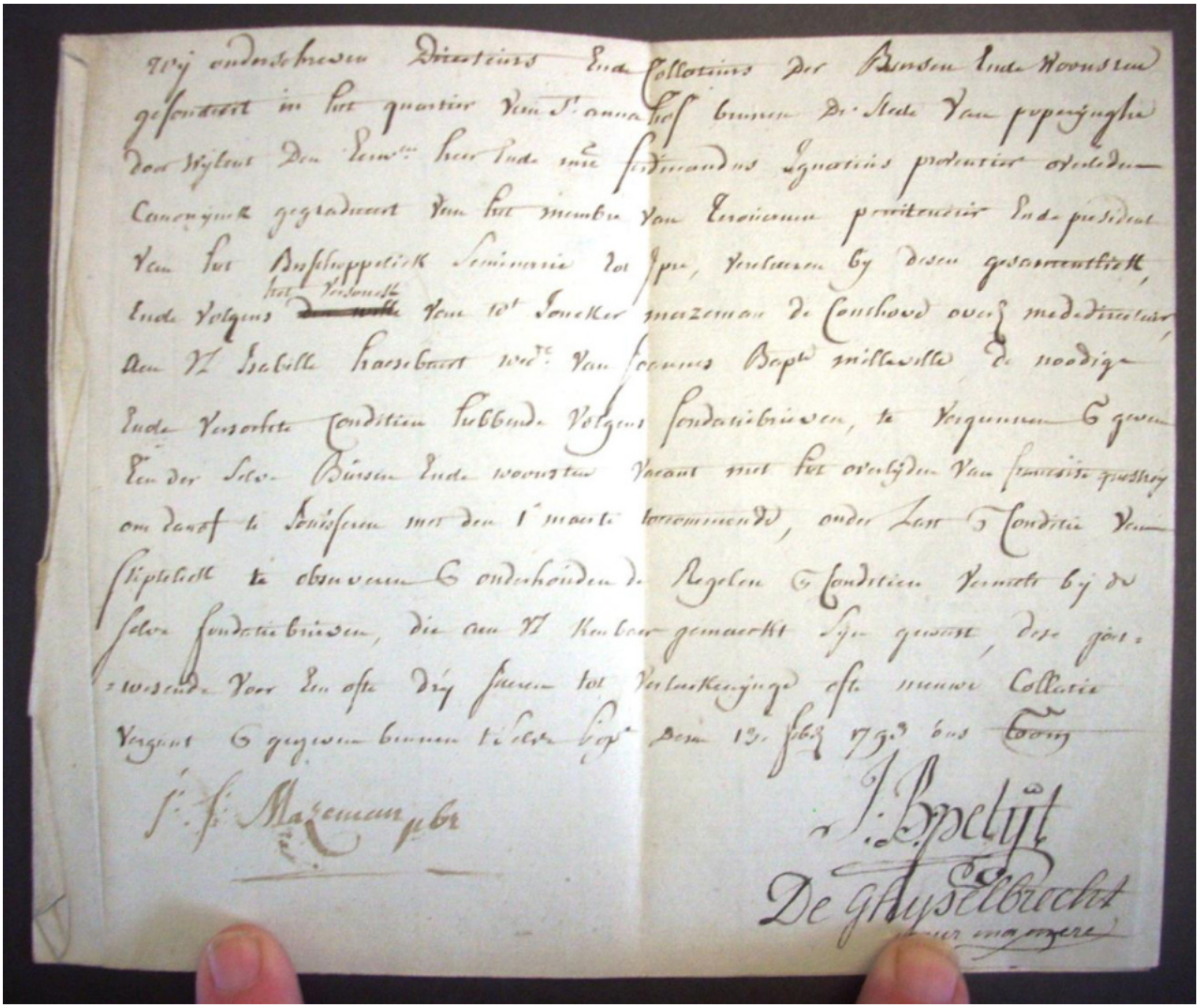

Wy, onderschreven directeurs ende collateurs der bursen ende woonsten,
gefondeert in het quartier van Sinte Annahof, binnen dese stede van Poperynghe,
door wylent den eerweerde heer ende meester Ferdinancus Ignatius Proventier –
overleden canoncynck, gegradueert van het membre van Terouanen, penitencier ende
president van het bisschoppelick seminarie tot Ipre,
verclaeren by desen gesaemtlick ende volgens het versouck van joncker Mazeman de
Couthove, onsen mededirecteur,
aen **Isabelle Hasebaert**, weduwe van **Joannes Baptist MiIlleville,**
de noodighe ende versochte conditien hebende volgens fondatiebrieven, te vergunnen ende
geven een der selve bursen ende woonsten,
vacant met het overlyden van **Françoise Questroy**, om danof te jouisseren met den 1ste
maerte toecommende, onder last ende conditien van stiptelick te observeen ende onderhoduen
de regelen ende conditien vermelt by de selve fondatiebreiven, die aen haer kenbaer gemaeckt
syn geweest, dese goetwesende voor een ofte dry ajeren tot verteekenynghe, ofte nieuwe
collatie
vergunt ende gegeven binnen t'selve Poperinghe den 13 february 1793
toorconde J.F. Mazeman pbr
J.B. Petyt
De Ghyselbrecht

In 1783 begint men in Poperinge met de bouw van het nieuwe Groot Sint Jorishof op de grote markt en het jaar daarna aan een nieuwe **'Arme knechtenschool'** op wat nu het Oudstrijdersplein is.

De oud gevelsteen van deze 'knechtenschool'. Keizer 'koster' regeerde en schafte heel wat broederschappen af – maar de 'jouffrouwen' bleven op post en het 'Weeuwhof' 'floreerde', als we dat zo mogen noemen. Het herbouwen van de Arme knechtenschool gebeurde in het jaar 1785 – 1786en was het gevolg van het overlijden van de priester **Pieter Joseph Vande Goesteene.** *In zijn testament had hij een legatie voorzien voor de Poperingse* **'armeschole der mannelicke jonckheyd',** *waar hij zelf lange tijd regent was geweest. Daarnaast had dezelfde Vande Goesteene samen met zijn broer reeds op de 6de juni 1768* **Het huis van Nazareth** *opgericht, een ouderlingentehuis voor 14 oudere vrouwen.*
Deze legatie voorzag onder andere in een directeursfunctie van deze school waarvoor hij een priester wenste.
Op de 9de maart 1786 schreven de beheerders van deze school een brief aan het bisdom van Ieper om een priester te kunnen 'krijgen' als directeur van deze armenschool.
*D*e nieuwe regent – priester die uitgekozen werd, werd **Karel Verhelst.** *Op de* **14de augustus 1786** *werd hij bijgevoegd aan de parochies te* **Poperinge** *en ter zelfde tijd werd hij tevens inwonend directeur van de wezenschool. Pas in september 1786 werd hij priester gewijd.*
De nieuwe werking met – internaat – van de knechtenschool, bracht met zich mee dat de 'breijuffrouw' ook meer werk ging krijgen en daarom werd het 'tewerkstellingscontract' met het Sint Michielsgestich herzien.
De vrouwe van de breischool mocht blijven wonen in het Sint Annahof.

17 november 1786 – De vrouwe van de breischool -

Eerste deel Actum ende aldus geredigeert in geschrifte ten versouke van d'onderschreven heren desen 30 8bre 1782

Alsoo wijlent den heer president Proventier in sijn leven heeft doen nieuw timmeren tot onderwijs ende leeringe der jonkheit
eene breyschole voor de armen knegten
met eene plaetse van westen daer aen, in het Gapaertstraetjen binnen dese stede van Poperinge, nevens de fondatie ende gebouw van St. Anna hof,
wanof tot nu toe scholevrouwe is geweest **Cecilia De Schrijver,** die alleenelijk genoten heeft uyt de fondatie van de selve onderwijs,
voor retributie twaelf stuyvers te weke sonder tot nog toe gehadt t'hebben het gebruyk van de voorschreven plaetse ofte keucken
uyt oorsaeke het selve beseten was door een oude wijf
ende vermits den selven heer Proventier in sijn leven,
sijne intentie wegens de directie van diese,
nagelaten heeft in geschrifte te stellen, nogtans wel mondelinge te kennen gegeven,
soo is't dat de onderschreven heeren, sijne erfgenaemen ende directeurs der fondatie van de **oud wijfs geseyt Sint Anna Hof,**
inherende sijnen wille, bij desen verklaeren aen te stellen,
soo sij van doen bij desen, de voornoemde Cecilia Schrijver als schoolvrouwe haer gevonden tot gebruyk het annex keucken, solder, **die van nu voorts ende in alle toekomende tijden sal dienen voor woonste aen de selve vrouwe**
ende tot gebruyk van de kinderen van de voornoemde schole
mitsgaders voor wekelijksche retributie voor haere diensten van de kinders,
dagelykx te leeren breyen ende in de christelijke leeringe, goede zeden boucken,
gelijk alle andere gebeneficierde weduwen,
als ook **gelijke jaerlyksche provisie van branthout.**
Dit volgens den inhouden der vermelde fondatie tot provisie voor een ofte drij jaren,
na de welke sy volgens verdiensten kan gecontinueert ofte van haere woonste berooft worden sonder eenige redenen te moeten allegueren,
welke breyvrouwe wel geboren, eerlijk,bequaem, christelijk ende deugdsaem moet wesen,
nu en in het toekomende altijd gesaemder hand sal verkooren en aengestelt sijn door d'heeren directeurs vermelt bij fondatiebrieven van den selven heer President Proventier,
sonder dat in hare versogt wat d'elde van 't sestig jaeren, onder last en conditie van de schole, exactelijk te observeren ende onderhouden ende ook te agtervolgen de regels gelijk alle de ouder wijfs ende conforme den inhouden der fondatie gedaen door den vermelden heere Proventier,
Wesende van gelyke d'intentie van sijnen heer neve Mazeman pbr.
Dat het incommen van sijne gedaene fondatie by forme van augmentatie van de gonne van wijlent sijnen gheleerden oom
sullen in cas van courtresse mogen gebruykt worden **tot onderstant ende versterkinge van de beurse voor de vrouwe vande breyschole,**
sullende de voornoemde schoolvrouwe wekelykx genieten haere retributie gelyk alle andere oude vrouwspersoonen van de jouffrouwen van sint michielshof,
die mits desen versogt worden **te continueren van zorge te nemen voor de interne bestieringhe der voorschreven breyschole,**

soo ten opsigte van **het incoopen der wolle ende van het verkoopen der coussen,**
welkers profijt tot d'helft sal genoten worden door de fondatie der geseyde breyschole in recompensie van den incoop, sleten en destrueringhe van wolle
ende den wederhelft door de ouders der werkende arme kynderen,
gelyk tot ny toe gedaen is geweest,
soo nogtans dat alles geschiede onder den toesigt van d'heeren directeurs
ende sonder prejuditie van hun regt,
die soo danige arme kynders sullen mogen aenveerden ende toezenden als na raede,
soo van buyten als binnen stad,
mitsgaeders ook de aerme knegtjens der schole gefondeert door Jacques Schevele, heer van Vergeloo,
toe dies sal meer verobligeert zijn van rekeninge te doen aen d'heeren directeurs van het incommen,
op dat men soude altijd weten ende zien waer in het altijd gebruykt word,
ende indien door de veranderinghe des tijds men geene bequaeme, deugdsaeme, eerlijke vrouwe in het toecommende en konde vinden op de profyttenende emolementen aen haer hier vooren gheattribueert,
sullen de zelve, dan alleenelijk om eene uytterste noodzakelykheyd mogen geaugmenteert worden voor een jaer te gaeder ter intentie van d'heeren directeurs in wiens dispositie t'selve gelaeten word –
ten voorderen sal de schoolvrouwe ende arme leerkynders stiptelijk moeten agtervolgen en observeren de navolgende regelen ende conditiën:
1° Tot welsijn, stand en voortgang van dese schole sal men jaerlykx doen celebreren eene misse op den feestdag van de H. Moeder Anna om door hare voorspraeke de gratie te verzoeken van God, tot welke misse de vrouwe sal verzoeken alle de kynderen die in dese schole geleert worden, van gesaementlyk met haer dese misse bij te woonen, dies de betaelinge van diere uyt het voornoemde revenu sal moeten genomen worden.
2° Het en sal niet geoorloft wesen voor eenige kynderen int besonder avontschole te houden die de dagschole niet en frequenteren, nogte aldaer rycke kynderen te leeren sonder prealabel consent vand'heren directeurs.
3° Soo van gelyken geene van de werkende arme kynderen en sullen mogen van de schole afblyven ten sy met behoorlyk consent ofte permissie van de schoolvrouwe en in gevalle van ziekte ofte andere legitime oorsaeke sij eneen halven of gheelen dag quaemen agter te blijven, sal dannof moeten in kennen gedaen worden aen de leervrouwe den selven dag of s'anderdaegs met het juste pretext in oorsake waerom, faute die sullen gehouden worden tot negligente kynderen die geenen voortgang en doen, ende by die vrugteloos hunnen tijd passeren welkdanige sonder ooglykinge voor altijd dese breyschole moeten ontseyd worden.
4° Daer word aen alle de leerkynderen stiptelyck verboden alle ongehoorsaemheyd, onbeleeftheyd, ongemaniertheyd, vloeken, sweeren, kyven, vegten malkandeen toennaemen, verwytsels geven en pynelijkheden aendoen, agterklap, onbetaemelyke woorden te spreken, wereldlijke liedekens te zyngen of andersins eenige verergernisse te geven, te altrouperen op de straete om te schreeuwen, bellen en kloppen aen de huyzen,, mitsgaders andere ongeregeltheden te begaen, te liegen te bedriegen, te stelen, ied uyt de schole te dragen om te vercoopen elkanders goederren te ontleenen ofte ontnemen, de selve vindende en niet ter hand stellende van de schoolvrauwe, dusdanige en alle adnere fauten en gebreken sullen t'seffens moeten gestaft worden, tg'zij door publieke en openbare penitentiën ofte door het uytsenden ende ontseggen van de scholte tot exempel van andere, naer advenante an de gedaene faute.
5° By soo verre door moetwilligheyd der kynderen eenige schade veroorsaekt waere aen dese schole ofte andere huysekens en gebauwen van de oude vrouwpersoonen, de selve schaede sal

door d'ouders der kynderen moeten erstelt worden, t'hunnen coste voor soo veele hunne bequaemheyt te selve toelaet.
6° Daer word ook verboden van met tween te samen te gaen in de gemeen vertrekplaetse hun zynde bevolen alle zeegbaerheyd ende zuyverheid ende wegens het spel ten tijde van de dagelyksche schole, het selve en is op geene ander ure nogte in andere plaetse toegelaeten als volgens de toestemminge der schoolvrauwe ende dit zedelijk en op een fraye maniere.
7° Aengaende het gedrag der breyvrauwe, ten aenzien van de aerme knegtjens ende leerlingen, de selve sal voor gaen volgens het boeksken van onderwysinge hier toe besonderlijk gegeven ende op dat de kynderen van jongs af eene christelyke maniere van leven zouden aennemen,
men wenscht en versoekt dat voor het begin der schelle gedaen word het morgengebed, ende in het eyndigen der schole het avondgebed op de wyze gelyk het voorgeschreven staet in het cortbegryp der christelijke leeringhe uytgegeven door syne hoogweerdigheyd Felix Josephus Hubertus 17° bisschop van Ipre,
ook dat er in de schole geleert worde hoe men den dag christelijk sal besteden, hun onderwijsende hoe sij devotelijk sullen misse hooren,
wat sij moeten doen voor, op en int eynde van hun werk (t is geredsaem ten tijde van de dagelyksche schole als men stil swyght ,
dat er soude voorgelesen zijn een capittelken uyt het boeksken der christelyke gepeysen ofte andere geestelijken boek) hoe sij sullen bidden voor en naer de maeltijd, en als de bedeklokke klept, aldus sullen de kynders leeren hunne pligten volbrengen om den dag godvrugteluyk te beginnen, te beleven en te eyndigen tot meerdere eere en glorie van God en hunne ziele zaligheyd.

Ende op dat door verloop des tijds dese regelen niet en souden worden verduystert, misbruykt ofte vergeten,
soo ist dat d'heeren directeurs verzoeken, mits desen dat de selve somtijts souden voorgelesen worden in de tegenwoordigheyd van alle de arme knegtjens,
ten welken effecte sullen dese in handen gestelt worden van de schoolvrouwe tot haere directie en de gonne der vermelde kynderen.
Aldus gedaen binnen Poperinghe desen **17 november 1786** – waren ondertekent Mazeman de Couthove, J.B. Petyt vande Hoove, J.F. Maeman, Prs ende Van Eecke
We nemen aan dat de 'breyvrauwe' in het meer 'luxueuse' huis met het massardedak woonde, deel uitmakend van de Proventierstichting.

1789 – De Franse omwenteling -

En in dit hongerjaar 1789 viel op de 14de juli de Bastille in de handen van het Parijse volk. De Franse Revolutie was uitgebroken. De situatie verergerde in Frankrijk en meer en meer Fransen vluchtten naar 'Keizers Vlaanderen' of Oostenrijks Vlaanderen. Op de 24ste juli 1790 wordt er in Frankrijk beslist dat ook de geestelijkheid de eed aan de republiek dient af te leggen en dat de pastoors en onderpastoors dienen verkozen te worden door het volk. Vele priesters weigeren deze eed af te leggen.
Eind april 1791 komt er een bulle van de Paus die alle 'verkiezingen' van pastoors vernietigd en verbiedt en die tevens alle priesters die de eed hebben afgelegd uit de kerk verbant. Nog meer Franse priesters ontvluchten hun land en zoeken hun heil in Vlaanderen en ook in deze streek. In de lente van 1792 valt Frankrijk de Oostenrijkse Nederlanden aan.

Cuvelier schrijft hierover:
Den 29 april 1792 syn de Fransche troupen uyt Ryssel gekomen om Doornick te gaen innemen, maer komende op een uerken van aldaer aen den berg La Ste Trinité, syn sy van de Oostenrycksche troupen, soodaenig overvallen geweest en omsingelt dat men verwondert is hoe datter eenen man ontkomen is. … *maar de Frans*en 'gemengelt met de Brabançonse en Hollandsche patriotten' *geven niet op.*
Op de **16de juni 1792** *staan ze in Rousbrugge en s'anderendaags trokken ze reeds om 6 uur 's morgens door Poperinge.*

Voltigeur uit 'Journal pour tout'- 10 november 1863

Zo schrijft Cuvelier verder:
Te Poperinghe passerende riepen de soldaten: 'Vive la nation' en seyden tot de borgers oock soo veel te doen, maer en deden sulcks niet, en passerende voor het kruys van de Recolletten, hebbense aldaer eene menigte blaspheniën uytgebraekt, en jegens het beeld van Ste. Franciscus die boven de poorte stond.

De Keizerlijke Oostenrijkse troepen verdedigen zich heldhaftig maar uiteindelijk moeten zij wijken. De gewone man van de streek leed onder deze oorlog.
Zo vermeldt Cuvelier (4) onder andere dat halfweg november 1792 het volgende gebeurde:
Dry à vier hondert Fransche, die binnen Ipren hadden gelegen, keerden weder door Poperinge aldaer vele schade doende aen de borgers met branden en plonderen.
Bij Cuvelier lezen we dat er toen hier in de streek veel gevluchte Franse priesters verbleven 'in gedeurigen ancxt en benauwtheyt uyt vreeze van affronten, en van uyt dese landen gezonden te worden, altyd vreezende ievers eenige benden Franschen te vynden.'

We willen hier één voorval aanhalen waarbij we omzeggens zeker zijn dat Karel Verhelst aanwezig was.

Franse soldaat uit Zondagsvriend van de 30ste december 1937

Zo vertelt Cuvelier: (4)
Den 28 decembre, 's vrijdags ten twee uren, quamen naer Poperinge 150 mannen troupen met twee stucken canon, die men in dien agter-noen niet en verwagtede. Ontrent de stad comende, hoorden sy in de dry kerken den allarm cloppen ; sy mieken halte en durfden nauweliks naderen. Evenwel sy waegden het spel, en binnen comende liepen seffens naer de kerken alwaer men allarm geklopt hadde. Men hadde alleenelik maer eene poyse geklopt in de kerke van Ste Bertens. Sy quamen ingeloopen en capten de stryngen af.
In de selve kerke was men besig met pryzen te gaen deelen **voor de aerme kynders**, en ongelukkig vond men aldaer vier a vyf Fransche priesters, dewelke gegaen waeren om de prysdeelinge by te woonen. De soldaeten als briesschende wolven, met den sabel in den vuyst, zyn die priesters toegeschoten, meynende dat sy de clocke geklipt hadden.
Alle de kynderen liepen al schreeuwende buyten de kerke ; en sommige van die priesters meenden het te ontvlugten door den ingank van de proostdye welkers deure zy waeren ingegaen, wierden daer uyt gesleurt, geslegen ende gestooten met fusycke ende sabel, vloe-kende ende sweyrende als dolle menschen ; en hebbense alsoo tusschen menigvuldige stooten ende slaegen geleyd tot den boom van vryheyd, hem al nederknielende doen kussen.
Deze priesters waeren den pastor der prochie, MM Ramu en Rouserez, en M. Quillet priester emigre, van het bisdom van Boulogne, by Arien.
Men begon coorden gereet te maeken om hun op te hangen; maer desen priester Quillet beginnende sterk te bloeden van eenen kap dat hy in synen harm ontfangen hadde, hunne razernye begon een weynig te vallen. En in alle quaede benden van de Franschen, vond men wel peysende. Sy hebben medelyden gehad met den gequetsten, en hem gevraegt van waer hy was. Hy antwoorde van ontrent St. Pol. 't Is juyst eenen van uwe streke die u zoo gehandelt heeft, met naeme Lambert. Sy hebben hem geroepen, en kennisse maekende, gedenketen van dikwils by malkanderen geweest te hebben. Hy vraegde excusie seggende, waert hy geweten hadde dat hy van syn land was, hy zoude hem alsoo niet gehandelt hebben. O Fransche complimenten !
Begin december 1793 konden alle inwoners van Poperinge de schade die door de Fransen hen was aangedaan, laten registreren en binnen brengen op het stadhuis. Deze vele briefjes bevinden zich nog steeds in het stadsarchief en de heer Franz Denys is deze momenteel (juni 2009) nog aan het bestuderen.
Van hem kreeg ik enkele bijzondere aangiften die ons hierbij interesseren.

Afb. uit 'Journal pour tous' – 25 nov. 1863

De aangifte van de **Sint Michielsschool,** *klonk zo:*
Memorie van 't gonne dat verlooren is in de schoole van St. michiel op den 22sten en 23sten october 1793 tot Poperinge.
Alvooren een horloge schattende 20 franse kronen, van canten 12 cronen; van spelwerk garen 50 franse kronen ; 15 paer slaeplaekens 16.00; 7 sargiën en een cortepointe 6; 6 bedden en een behangsel in chamoise 15 kronen; 5 gordijnen 5 patacons, schoen 12; 30 pond boter 4; 8 pont keirssen 1; 1 cathoense mantelijne en 3 fransche schorten 4; een gouden kruys 2.10; 4 hemdens 2; 5 neusdoecken 1.10, 1 rock 1; 2 paer schoen 1; 6 fransche croonen, 4 paer kousen 1.1.
Vgan Therese Wyllie woonachtig in deselve schoole van hetgeene sij verloren heeft, schattende op 2, van mevrouw Doyez van kleedere nen linwaet 12; 65 bouteillen wijn en 15 bouteilje verjus 17; schaede aen eht huis schattende 54.
Te samen 447 fransche kroonen en half:
Ondertekent in plaetse van joufvrouw Berten die absent is Dorothea Smidts, scholevrouwe.
En er was nog een 2de rekening :
2de rekeninge van de schaede die voorgevallen is in de schole van St. Michiel door de natie op den 14 9bre 1793;

item van sloten, letsen en tafels, glaze vensters	102.00.00
Item van koorden	16.06.00
Item van klein bier	10.00.00
Item van behangsels van bedden	26.00.00
Item van ledikanten verbroken en vrebrand	30.00.00
Item van breuke van plankieten en meuren	102.00.00
Item van boter	11.0.00
Item van zout en azijn	9.10.00

Item van stryckizer	3.10.00
Item van slaeplaekens	36.00.00
Item van brandhout	86.00.00
't Samen	416.06.06
Item gebroken 1200 bouteillen à 18 pond per 100	108.00.00
't Samen	524.06.06

Aldus gedeclareert aen het magistraet der stede en jurisdictievan Poperinghe desen 7 9bre 1793, Dorothea Smits, scholevrouwe uyt name van Joffrouxe de Berthen desen 9 desember 1793.

*Van de school van Vandegoesteene, **in de Cruysse**, vond Franz Denys de volgende aangifte:*
De onderschreven schoolvrouwe van de arme schoole in Onze Lieve Vrouw confr. Binnen de stede van Poperinghe aldaer men leert lezen en schrijven, vlas en wolle spinnen ten dienste der arme kinderen, declareert in haere quelieyt ende de gonne van de andere schoolvrauwen dat de schaede en interest gedaen aen de voornoemde arme schoole en huizen, effecten in dese leste fransche revolutie bedraegende saldo juste wel omtrent de 320 ponden parisis, Poperinge, date ut supra toorc.
Het marcq van **Therese Horietze,** present
J.L. Van de Goesteene als directeur der selve schoole.

En ook van de Nazareth fondatie, het ouderlingenhuis, gelegen in het Trommelaarstraatje vond Franz een aangifte:

Den onderschreven in de qualiteyt van de toeziende maerte in de geactroyeerde fondatie binnen dese stede genaemt **Nazareth** declareert dat de selve arme fondatie en de personen aldaer woonachtig hebben beschaedigt geweest in de laste revolutie van de fransche troupen in de somme van 2000 ponden parisis,
Saldo juste, tot Poperinghe als boven
Het marcq van **Jacoba Bietse,** toeziende maerte
Toorconde – present J.L. Vande Goesteene, directeur der arme fondatie

Maar een aangifte van de arme school waar Karel Verhelst regent was, hebben we niet gevonden.
En Franz stelt zich dus de vraag: Waarom zouden de Fransen het schooltje van Verhelst niet geplunderd hebben? Werd de plundering misschien afgekocht?
Of zou het feit dat deze armenschool omgevormd was tot een 'militair hospitaal' als gevolg gehad hebben dat deze niet geplunderd werd?

Jaar IV – 1793 – Bewoners sociale instellingen – *SAP 418b*

Ecole des pauvres garçons

- C. Verhelst van Dadizeele - 35 jaar kapelan van Onze Lieve vrouw - regent - naar Poperinge gekomen in 1786
- Cecile Sohier - van Renignelst - 28 jaar - deisntmeid - naar OPoperinge gekomen in 1789

- Rose de Luus de Cotore - 29 jaar dienstmeid - naar Poeprigne gekomen in het jaar 1793

kinderen
- Joseph Verhaeghe - 17 jaar
- Jean Pauchele - 16 jaar
- Pierre Regnier - 16 jaar
- Louis Rabaut - 16 jaar
- Joseph Dumelie - 19 jaar
- Louis de Puyd - 16 jaar
- Jean Beddeleem - 15 jaar
- Joseph Verhaeghe - 13 jaar
- Louis Berat - 10 jaar
- Louis Beddelem - 9 jaar
- Benoit Hauwen - 11 jaar
- Joseph van Uxem - 9 jaar
- Eugene Garey - 8 jaar
- Jospeh van Loot - 9 jaar
- Jean Clabeau - 11 jaar

1793 - Nazareth - Folio 95 verso - Nr. 522 - 16

Jaqueline Metsu - 59 jaar
Catharine Dupont - 63 jaar
Marie Catherine Hauwen - 53 jaar
Weduwe Francois Renier - 80 jaar
Marie Jeane de Snick - 80 jaar
Francoise Lefevre - 69 jaar
Catharine Coester - 70 jaar
Jacoba Huyghe - 69 jaar
Marie Catherine Reef - 71 jaar
Regine Van Ysacker - 51 jaar
Anne Therese Verhaeghe - 88 jaar
Marie Jeane Lava - 61 jaar
Barbe Dupon - 50 jaar
Anne Therese Mersseman - 38 jaar
Anne Catherine Ramault - 67 jaar
weduwe Pieter vande Goestene - 63 jaar

Maison de charité

Martha van Doorne - 92 - fileuse
Piter vanden Berghe - 88 jaar
Isabelle Halfmaerten - 82 jaar
Christine Biser - 86 jaar - imbecile
Weduwe François de Calf - 70 Fileuse
Anna Claere Beddelem - 63 - fileuse
Catharine Messelein - 70 fileuse
Marie Therese Belle -aveugle
Marie Deprez van Nieuwpoort - 24 aveugle

Anne Catherine Huyghe - 29 kaar impotente
Josephine Dumelie - 36 jaar - Imbecile
Threse Lebbe - 46 jaar - fileuse
Marie Therese Danneel - 54 jaar - imbecile
Weduwe Dumelie - 64 jaar - imbecile
Marie Liane Fockenier - 56 jaar - imbecile
Weduwe Corte van Dickebusch - 57 jaar - impotente

Sint Michielschool – *De bewoners*

Ursule Colette Prevost de Kemmel - - 40 jaar - directrice
Isabelle Therese Van den Berghe de Noortschote - 32 jaar - directrice
Colombe Metsu - van Ipre - 56 jaar - schoolmeesteres van de externen
Dorothé Smedt van Elverdinghe - 37 jaar - schoolmeesters van de externen

De kinderen:
- Anastasie Leroy van Rousbrugge - 21 jaar
- Antonette Top - 21 jaar
- Marie Anne Deraet van Nieuwkerke - 20 jaar
- Constance Pareyn van Ieper - 19 jaar
- Isabelle Peel van Godewaersvelde - 21 jaar
- Dorothé Leroy van Rousbrugge - - 19 jaar
- Josephine Naust van Koucapelle - 19 jaar
- Anne marie Godeliere van Gisberghe - 19 jaar
- Jeanne Billiau - 18 jaar
- Beatrice Bovet van Seenwerk - 18 jaar
- Trese Willie van Veurne - 23 jaar
- Josephine Legoiel - 18 jaar
- Amelberge Pestel van Ieper - 18 jaar
- Marie Meselicx van Brielen - 18 jaar
- Rosalie van Steene van Beveren - 17 jaar
- Colette Blieck van Polynckhove - 17 jaar
- Marie van Oost - 16 jaar
- Sophie Obyn van Boesynge - 15 jaar
- Marie Trese Recuer - 15 jaar
- Rosalie Pisson - 15 jaar
- Rose Techel - 14 jaar
- Constance Proquef van Westvleteren - 14 jaar

- Marie Pennynck van Rousbrugge - 13 jaar
- Trese Callewaert van Rousbrugge - 13 jaar
- Isabelle Bouvet -van Steenwerk - 13 jaar
- Francoise Pisson - 12 jaar
- Reine Reimer - 12 jaar
- Marie Verhaege - 10 jaar
- Marie Verschote van Noortschote - 9 jaar
- Paschalie Lutan - 9 jaar
- Barbre Liervin - 8 jaar
- Barbre Verhaege - 7 jaar
- Trese Timperman van Renynghelst - 7 jaar

- Marie Bogaert van Watou - 6 jaar
- Cecile Dumoulin - 6 jaar
- Marie Duchateau - 8 jaar
- Barbre van Belle - 7 jaar
- Isabelle Butaye van Beveren - 7 jaar
- Josephie Vancales - 10 jaar
- Eugenie Vancales - 7 jaar
- Collette Dusatau - 6 jaar
- Marie Sauser - 6 jaar
- Julie de Trucq - 6 jaar
- Jossie Booninet van Ieper - 6 jaar
- Eugenie van Loot - 5 jaar
- Marie Threrese Wetsteen - 8 jaar
- Josephie Bulteel - 8 jaar
- Marie Dausy - 9 jaar
- Annette Coso - 8 jaar
- Marie Therese Misselyn - 11 jaar
- Francoise Misselyn - 6 jaar
- Amelie Toessaril - 8 jaar

La maison de St. Anne

- Catherine Pyk - 63 jaar
- Dorothe Verhaeghe - 74 jaar
- Jenne Pannekoucke - 64 jaar
- Isabelle Poorter - 76 jaar - obit modo
- Jeanne Crues - 67 jaar
- Barbe de Coester - 61 jaar
- Anne Fournier - 75 jaar
- Isabelle de Coester - 61 jaar
- Isabelle Tolleire - 77 jaar
- Weduwe Frans Misdom - 81 jaar & Marie Therese - 36 jaar - haar dochter
- Therese Creus - 73 jaar obit modo
- weduwe François Truant - 78 jaar & Caroline Truant - 39 jaar haar dochter
- Rose Belieys - 69 jaar
- Weduwe André Verwaerde - 72 jaar - obit modo
- Joesphie & Anna de Snick - 62 en 67 jaar & haar dochter 42 jaar
- Claire Thoore - 62 jaar - - Magdelon - 52 jaar - de zuster
- Isabelle Luugebaert - 72 jaar
- Jacqueline Verweerder - 61 jaar
- Agnes Bock - 68 jaar
- Barbe Oudoore - 62 jaar
- weduwe Milleville - 69 jaar

Met de Fransen in het land verbeterde de situatie natuurlijk niet – vanaf 1797 kregen we de 'besloten' tijd – met de ondergedoken priesters en het waswachten op Napoleon om weer een licht in de toekomst te zien schijnen. Vanaf toen kregen de 'christelijke' stichtingen terug een betere kans om te overleven.

De 'beloken tijd' eindigde officieel met ***het concordaat*** *dat gesloten werd tussen Napoleon en Pius VII op de* ***15 juli 1801****.*

Met de Fransen in het land verbeterde de situatie natuurlijk niet – vanaf 1797 kregen we de 'besloten' tijd – met de ondergedoken priesters en het waswachten op Napoleon om weer een licht in de toekomst te zien schijnen. Vanaf toen kregen de 'christelijke' stichtingen terug een betere kans om te overleven.
De 'beloken tijd' eindigde officieel met ***het concordaat*** *dat gesloten werd tussen Napoleon en Pius VII op de* ***15 juli 1801****.*

1802 - Het bejaardentehuis -

Op de disvergadering van 30 pluviose jaar 10 – **19 februari 1802** – lezen we:
Omdat de burgeres **Marie Anne Rooms (?)**, directrice van het 'Maison de Charité' , verklaard heeft niet langer de administratie en de zorgen van het genoemde huis aan te kunnen en zij gevraagd heeft of de administratie van het Welzijnsbureau haar hierbij kan helpen door een nieuwe directrice aan te stellen.
Uit voorgaande gegevens, weten we dat het 'maison de Charité' als directrice één van de jouffrouwen van Sint Michiels had en we mogen dus veronderstellen dat deze Marie Anne Rooms, hier één van was. Zij werd vervangen door Francisca Poorteman en men ging ook over tot het opstellen van een nieuw reglement. De 'verburgerlijking' van dit 'gesticht' werd ingezet.

De administrateurs hebben de vraag besproken, en zijn overeen gekomen met de burgeres **Francisca Poorteman,** dewelke in het genoemd huis zich zal installeren op de 10de ventose *(1 maart 1802)* toekomende en dit als directrice en met een jaarlijks traktement van 3 ponden groten.
De administrateurs zijn eveneens van oordeel om de burger Louis Masselis te vragen om zijn bijstand te verlenen als directeur van het genoemde huis met de bedoeling om hier te zorgen, daarom hebben we de genoemde burger **Louis Masselis** gevraagd om present te zijn op onze vergadering en heeft hij deze functie aanvaard.
De administrateurs zijn verder van oordeel om **een soort van reglement** te moeten opstellen, met daarin de volgende punten:
1° In het vervolg zal geen enkele persoon nog toegelaten worden in het 'Maison de Charité' dan personen van het vrouwelijk geslacht, met een goed gedrag en een eerbare levenwandel en mits de toelating van de administrateurs van het Welzijnsbureau en van het genoemde huis. Welke personen minstens de leeftijd van 60 jaar moeten bereikt hebben en niet dienen verpleegd te worden, noch dat ze een besmettelijke ziekte hebben, noch dat ze blind zijn.
2° Niemand zal toegelaten worden die verpleging behoeft of die een besmettelijke ziekte heeft, waartoe zij zullen onderzocht worden door de gezondheidsofficier van het welzijnsbureau alvorens toegelaten te worden.
3° Diegenen die opgenomen worden in dit huis zullen verplicht worden om zich dagelijks werkzaam te houden, ofwel met spinnen, breien etc. of met iets waartoe ze kapabel zijn.
4° Zij zullen ook moeten, in de mate dat ze dit kunnen, dagelijks hun bed opmaken en zich in het nodige te voorzien en alles te doen wat hen opgedragen wordt door de directrice en directeur aan wie ze zich volledig dienen te onderwerpen en die van hun kant met hartstocht en affectie hun miserie zullen verlichten.
5° Het is verboden aan allen die dit huis bewonen om te bedelen of door de straten te lopen aangezien het Welzijnsbureau voldoende voor hun noden instaat.
6° Niemand mag naar de kerk gaan, of naar zijn vrienden of naar ergens anders, zonder de directrice op de hoogte gebracht te hebben.

7° Zij zullen elke avond hun gebeden gemeenschappelijk bidden alvorens ze zich te ruste gaan leggen.
en het voorgaande reglement zou in de Vlaamse taal vertaald worden en uitgehangen aan de poort van het genoemde huis.

Sint Michiels & de Paulienen -

In het briefje dat de 'maire' van Poperinge op **28 april 1806** *- aan de onderprefect schreef, lezen we het volgende:*
Om aan uw vraag te voldoen, heb ik de heer **Billiau** gevraagd om mij van elke soort lint die hij fabriceert een voorbeeld te bezorgen, wat ik u hierbij in een doos laat bezorgen.
De directrice van de armenschool heeft mij enkele voorbeelden van hun **spellewerkjes** bezorgd. Ze zei me wel dat ze geen andere stukjes kan bezorgen aangezien ze hun werkjes aan de zusters te Ieper bezorgd hadden.

Hieruit kunnen we opmaken dat niet alleen de 'lintenweverij' van Billiau terug in volle werking was, maar dat ook het 'wezengesticht' van de Sint Michielsschool bleef 'produceren'. Ook de 'oude vrouwen' van het Sint Annahof, zullen terug aan het spellewerken gegaan zijn.

Belangrijk in deze periode is de oprichting van de Paulienen.
Op de 24ste januari 1808 beraadslaagt de gemeenteraad over een vraag van juffrouw Devos.
We vertalen uit het Frans:
De gemeenteraad, gezien de petitie die door **juffrouw Marie Josephine De Vos**, overste van de congregatie van de meisjes, onder de titel van St. Vincent de Paul, vragende om geautoriseerd te worden om de publieke wegel te sluiten en in het bezit te nemen, die zich bevindt tussen het huis van de heer Jacques Joseph De Schryver, waarvan zij eigenares geworden is, en het huis van Pierre Flahau, gesitueerd aan de oostkant van de Napoleonstraat van deze stad.

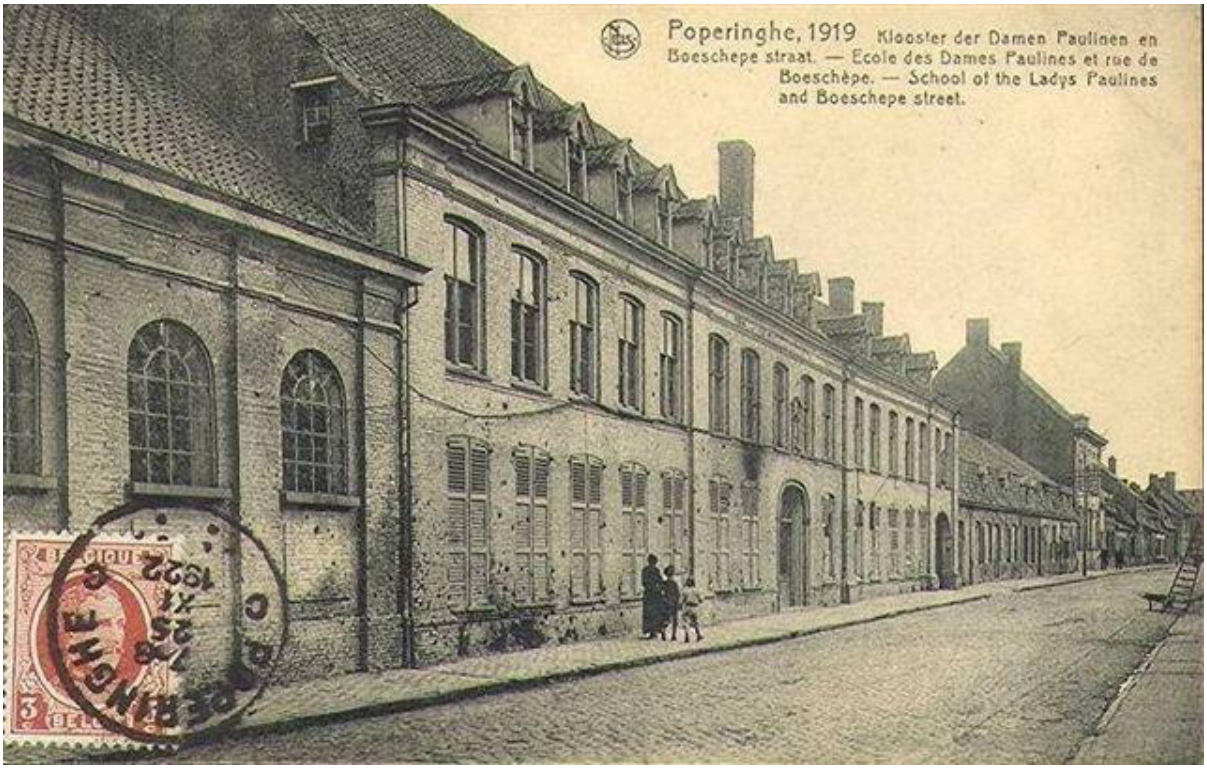

De Paulienen in het jaar 1919 – we zien de kapel op de linker zijde.

Gezien deze vraag gesteld werd met het oog op het bouwen van een school om gratis onderwijs te verschaffen aan de arme kinderen van de twee geslachten en dat daarbij deze passage van geen nut meer is, aangezien de buren hun water kunnen vinden in de naburige putten of water kunnen gaan pompen langs de andere publieke wegel die zich bevindt aan het begin van het huis van de heer Charles Devos in dezelfde Napoleonstraat. *(nu de Boeschepestraat)*
… krijgt juffrouw Devos de toestemming om deze wegel in bezit te nemen.

En daarmee krijgen we het begin van de Paulienenschool en deze nam natuurlijk een aantal functies over van de 'zondagsschool' en werd een 'concurrent' met hun spellewerkopleidingen en hun 'spellewerkwinkel' van het Sint-Michielshof.
Dit wezenhuis voor meisjes bleef bestaan.
Dat blijkt ook ook de statistieken van maart 1816. Toen werd er nog maar eens een statistiek voor de onderprefect ingevuld in verband met de 'godshuizen' wat we nu de sociale instellingen zouden noemen.
We hebben daarbij de burgerlijke godshuizen en het 'weldadigheidsbureau' of de dis.
Maar daar naast was er het wezenhuis voor jongens en **de Sint Michielsschool** waar men meisjes opving.
De jongens moesten wel 8 tot 9 jaar oud zijn om opgenomen te kunnen worden. De wezen konden gratis de lagere school volgen en dan leerden zij in het wezenhuis verschillende beroepen. De 'vruchten' van hun werk dienden ze wel aan de instelling af te staan. Ze konden daar blijven tot ze 18 à 20 jaar oud waren.
De meisjes in het Sint Michielsgesticht konden reeds opgenomen worden als ze 6 jaar oud waren. Ze kregen er een 'spellewerk' of een kantklos - opleiding. De vruchten van hun werk gingen ook naar de instelling. Verder leerden ze er lezen en schrijven en godvruchtigheid. Ze konden in de instelling blijven tot ze 22 jaar oud waren.
Dat dit niet altijd het geval was, blijkt onder andere uit het volgende feit:

23 juni 1816 – Wees gekidnapt - Aan de procureur van Ieper
De genaamde **Catherine Vallays,** 17 jaar oud, bevond zich in de Sint Michielsschool van deze stad, waar zich doorgaans 50 tot 60 arme wezen bevinden die het kantklossen aangeleerd worden, en dit vanaf een leeftijd van 9 à 10 jaar onder de directie van jufrouw Vanbintem. Terwijl de meisjes met hun juffrouw vandaag naar de mis gingen, kwam de vrouw van Pierre Vallays, de broer van de genaamde Catherine Vallays, wonende in de Kalverstraat te Ieper hen tegemoet, en nam haar mee. Normaal gezien blijven de wezen tot hun 22 jaar in deze instelling en de genaamde is hier geplaatst onder het arrangement dat ze hier zou blijven tot ze die leeftijd bereikt had en dit om misbruik te voorkomen.
Vandaar dat ik u, meneer de procureur, durf te vragen, om alles in het werk te stellen om het meisje vandaag nog, door de veldwachter die deze brief bij zich draagt, te laten terug brengen naar deze stad om terug in de school opgenomen te kunnen worden.

Het gesticht kreeg het financieel moeilijk en nieuwe 'jouffrouwen' melden zich niet.
Jufvrouw Prevost de Benthem *overleefde al haar medezusters en toen zy ook kwam te sterven, in het jaar **1827,** beliep de schuld van 't gesticht 24.822 livres Tournois.*
Poperinge stond hier voor een groot probleem. Met een dergelijke schuldenlast kon de particuliere caritas de situatie niet mee oplossen en de armoede en de nood was hoog. Er was een grote behoefte aan een wezen gesticht en een armenschool zoals het Sint Michielsgesticht.

De wezen en de ouderlingen in het jaar 1815 in de instellingen - SAP 419 - jaar 1815

Sint Michiel

- Provoost Ursele - 56 jaar superieur de l'ècole de Saint Michel - Morbeque - pyas de Waes - 30 kinderen onder de 12 jaar
- Vandeberghe isabelle - 49 jaar - superieur afkomstig van Noordschote
- Trioen Cecile - 42 jaar - dienstmeid vvan Nieuwkerke
- Peel Isabelle - 42 jaar - dienstmeid van Godewaersvelde
- Deloge Josephte - 42 jaar deisntmeid van Ieper
-
- Veurne Catherine - 20 jaar - spellewerkster - afkomstig van Veurne
- Pesse Amelberge - 20 jaar - spellewerkste van Ieper
- Savenis Catherine - 20 jaar - idem - van Proven
- Heeze Barbe - 20 jaar van Poperinge
- Savenis Rosalie - 20 jaar van Poperinge
- Boone Johanna - 20 jaar - van Reninge
- Van Cayzeele Marie - 21 jaar - van Brugge
- Maes Barbe - 19 jaar - van Poperinge
- Hauwen Marie - 20 jaar - van Poperinge
- Danneel Cornelia - 19 jaar - van Ieper
- Pasée Johanna - 17 jaar van Poperinge
- Lobel Angelus - 17 jaar - van Poperinge
- Bergh Barbe - 15 jaar van Poperinge
- Bergh Cecile - 15 jaar van Poperinge
- Pannekoeke Marie - 14 jaar - van Poperinge
- Saep Henriette - 15 jaar van Poperinge
- Savaete Barbe - 13 jaar - van Poperinge
- Messelyn Cecile - 13 jaar - van Poperinge
- Dubois Therese - 12 jaar van Yper
- Degraeve Françoise 12 jaar van Poperinge
- Degraeve Eusebe - 12 jaar - van Poperinge
- Vandevyver Therese - 11 jaar spellewerkster van Loo
- Worm Therese - 11 jaar van Ypre
- Doose Anne - 14 jaar van Reningelst
- Voyla Atse - 13 jaar van Ypre
- Dedée Angeline - 11 jaar van Ypre
- Looten Eugenu - 15 jaar van Reningeslt
- Berten Marie - 14 jaar van Poperinge
- Ryckebus Liberaire - 14 jaar - van Poperinge
- Hooge Marie - 13 jaar van Poperinge
- Christiaen Marie - 13 jaar van Poperinge
- Burgo Barbre - 11 jaar van NOordschoote
- Wanten Marie - 11 jaar van Watou
- Beke Johanna 13 jaar van Poperinge
- Angelle Reine - 10 jaar van Westvleteren
- Gerber marie - 11 jaar van Poperinge
- Colenbier Rosalie - 11 jaar van Roulers - Rousselaere
- Fevre Sophie - 10 jaar van Haeringe
- Gelaek Elisabeth - 9 jaar van Ypre
- Cerverius Reine - 9 jaar - van Renignelst

- Robin Victoire - 10 jaar - van Poperinge
- Robin Marie - 8 jaar - van Poperinge
- Laga Therese - 14 jaar - van Poperinge
- Molder Eugenie - 8 jaar van Veurne
- Molder Therese - 9 jaar van Veurne
- Vandamme Reine - 12 jaar van Poperinge
- Bogaerde Amélie - 10 jaar van Langemarcq
- Bogaerde Natalie - 8 jaar van Langemarcq
- Molet Anne - 8 jaar van Westvleteren
- Houcke Cecile - 7 jaar van Reninge
- Coulier Rosalie - 10 jaar van Watou
- Bolengier Babre - 9 jaar van Poperinge
- Visage Sophie - 8 jaar van Hollebecque
- Surgon Rosalie - 8 jaar van Vlamertingee
- Surgon Seraphine - 6 jaar van Vlamertinge
- Note Colette - 8 jaar van Poperinge
- Vanhove Justine - 6 jaar van Veurne
- Decourrette Eugenie - 5 jaar van Veurne
- Duforet Amelie - 5 jaar van Veurne
- Vande berge Marie - 8 jaar van Reningelst

Maison de Charité - Veurnestraat

- De Croix Therese - 40 j. van Watou
- Haene petronelle - 66 jaar - werkster - van Winnezeele
- Evenets - 80 jaar van Brugge
- Ram veuve Veeken - 67 j. van Poperinge
- Bonnepere veude Daucy - 74 jaar van Poperinge
- Romer veuve Jacques Beys - 77 jaar van Steenwerck
- Zillaert Belle - 74 jaar van Hondschoote
- Pysson jeanne - 66 jaar van Poperinge
- Ysaeker Carolien weduwe Colaert - 60 jaar van Poperinge
- Beke Marie - 74 jaar van Poperinge
- De Bois Marie - 64 jaar van Woesten
- Broucke Marie - 74 jaar van Stavel
- Deprez Marie - 44 jaar van Nieuwpoort
- Huyghe Mariete - 48 jaar werkster van Poperinge
- Laureier Marie - 66 jaar van Poperinge
- Doolage Marie - 73 jaar van Rousbrugge
- Peeker jeanne - 76 jaar van Ekelsbeque

Sint Anna - Maison des veuves pauvres

- Billieau veuve - 72 j. - fileuse - pop
- D'hoere Anne veuve Druant - 78 j. - werkster - pop
- Van Damme Marie - 80 j. - pop
- Beke weduwe Pieter - 68 j.
- Beke Barbre - 37 j. spellewerkster
- Billiau weduwe van Jos. Creus - 70 j. - fileuse
- Dezand Jaqueline - 68 j. van Pops
- Huyghe weduwe - 68 j.
- Huyghe Marie - 34 j. - dochter

- Debruyne weduwe Vagoo - 82 jaar
- Quaghebeur Jo. - 58 j.
- Mesdom Marie - 54 jaar
- Coester Isabelle - 82 jaar
- Verschelde Marie - 37 j.
- Halewynde Cornelie - 70 j.
- Bovet marie - 64 j.
- Pannekouke weduwe de Byser - 70 jaar
- Byser Barbe - 40 jaar

- Byser marie Therese - 27 jaar
- Step marie - 67 jaar
- Van Peene weduwe Maerkey - 83 jaar
- Step weduwe Lescornez - 74 jaar
- Lescornez mrie - 31 jaar
- Verbouwe weduwe Corlier - 70 jaar
- Debier weduwe Bertin Savet - 67 jaar
- Pensys Jo weduwe Kokent - 75 jaar
- Debergh Coralie - 63 jaar
- Desneek Josephine - 80 jaar
- Denseek joanne - 64 jaar
- Vergeele weduwe Verhaeghe - 84 jaar
- Lemaire Marie - 72 jaar
- Bollengier weduwe Goddeliere - 64 jaar

1826 - SAP 420
Sint Anna Straete - nummer 4 – De bewoners van het Weeuwhof in het jaar 1826

- Vandooren Therese - weduwe Meersseman - werkster - 71 jaar - °Poperinge
- Declercq Fransine - werkster - 73 jaar - °Poperinge
- Declercq Anne Therese - werkster - 36 jaar - °Poperinge
- Clays Claere - weduwe Pieter Pottie - werkste - 71 jaar - °Poperinge
- Decoker Dorothea - werkster - 66 jaar - °Poperinge
- Hennekin Barbara - werkster - 69 jaar - °Poperinge
- Vanduyfhuys Joanne - werkster - 74 jaar - °Poperinge
- Misdom Marie Therese - werkster - 69 jaar - °Poperinge

- Quaghebuer Joanna Clare - werkster - 70 jaar - °Poperinge -
- Verhaeghe Jo - weduwe Techel - werkster -60 jaar - °Popeinge
- Sansen marie - blind - 35 jaar - °Poperinge
- Techel Natalie - werkster - 14 jaar - °Poperinge
- Vanderdelle Ludovieve - werkster - 44 jaar - °Stegher
- Vermeulen Jacobs - weduwe Jan Vanheule- werkster - 83 jaar - °Popeirnge
- Permecke Marie Therse - werkster - 57 jaar - °Poperinge
- Vanhove Anna Therese - weduwe Andries Vanloot - werkster - 67 jaar - °Poperinge
- Degenis Marie Therese - weduwe Pieter Baelde - werkster - 66 jaar- °Poperinge
- Meersseman Anne Therese - werkster - 71 jaar - °Poperinge
- Waeghemaeker joanne - werkster - 70 jaaar - °Poperinge
- Paeroo Barbara - weduwe Pieter vande Casteele - werkster - 70 - °Poperinge
- Vandecasteele Marie Therese - dochter - 35 jaar - °Poperinge
- Rouseré Marie - Therese - weduwe Frans Veniere - werkster - 63 jaar - °Porven
- Veniere Catherine - dochter - 30 jaar - °Popeinge
- Veniere Rosalie - dochter - 21 jaar - °Poperinge
- Sergies Isabelle - weduwe Frans Provo - werkster - 66 jaar - °Poperinge
- Debergh Caroline - werkste - 64 jaar - °Poperinge
- Debergh Anne Therese - werkster - 64 jaar - °Poperinge
- Huyghe Marie Francisca - werkster - 66 jaar - °Poperinge
- Huyghe Coleta - werkster - 62 jaar - °Poperinge
- Pluvier Coleta - weduwe Eugenius Flahauw - werkster - 66 jaar - °Poperinge
- Vandezande Cecilia - Werkster - 80 jaar - °Poperinge
- Saeré Marie Therese - weduwe Jacobus Lemaire - werkster - 84 jaar - °Namen
- Bollegnier Coleta - weduwe Joes Galle - werkster - 76 jaar - °Poperinge
- Truwant Caroline - werkster - 70 jaar - °Poperinge
- Metsu Barbara - werkster - 60 jaar - °Poperinge
- Decreus Jacoba - werkster - 68 jaar - °Poperinge
- Batteel Marie José - werkster - 65 jaar - °Poperinge

37 personen 26 huisjes

Bij Koninklijk Besluit van de 28ste februari 1828 *ging het bestuur van de instelling naar de 'dis' van Poperinge, met last van de wezen die er toen nog waren te blijven onderhouden en de schulden te vereffenen zohaast dit mogelijk was.*

Dit hield echter alleen in dat men de 'werking' stopzette. De gebouwen bleven in het bezit van de stichting.
De situatie bleef echter moeilijk en in 1832 was er sprake om het wezengesticht af te schaffen. De E.H. Frutsaert, de principaal van het college, vroeg om de gebouwen te kunnen huren maar men geraakte niet akkoord over de pachtprijs.
Twee jaar later vroegen de paters Discalsen van Ieper om het gebouw te kopen voor 50.000 frank, maar ook nu geraakte men niet akkoord.

Met het sterven van de laatste 'jouffrouw' kwam ook de situatie van de bewoners van het Sint Annahof anders te liggen. Het rechtstreeks toezicht op hun werk en hun leven

verdween en ze vielen nu eigenlijk onder de 'burgerlijke godshuizen'. Het was vanaf nu de 'dis' die de 'lakens' ging uitdelen.

Dat betekende echter niet dat de 'dis' nu ook reeds het Sint Annahof in eigendom kreeg. Daarvan was de wettige erfgenaam de familie Mazeman.
Dat men in die tijd er ook niet echt wijs uitgeraakte getuigt de onderstaande brief die notaris Berten voor zijn client Mazeman schreeft op de 8ste april 1828.

M. Felix Jacques Berten- notaris – te Poperinghe
Ypre 8ste april 1828
Mijnheer
Ik heb de eer uwedele te berigten dat de rente van 511 gulden 29 centen kapitaal, voor dezen ten laste van de generaliteit der acht prochien, toebehoorende aen de byzonder en eigen stichting voor oude vrouwen te Poperinge, gedaan door wylen den heer Ignaas François Mazeman en afghangende van zynen eenigen zoon en erfgenaam jonkheer Jacques François Mazeman de Couthove, endoor uwedele gedirigeerd, geliquideerd is geworden onder het nummer 16943, op een jaarlijks geliereerd inkomen van 6 guldens 68 centen.
Daar deze vereffening gebeurd is ten voordeele van de burgerlijke godshuizen te Poperinge, aan welke de algemene commissie van liquidatie moet geloofd hebben dat deze rente toebehoorde, en dat het dringendd is dezen misslag voor de aflevering van het certificeren van liquidatie uit den weg te ruimen, ik heb noodig geoordeeld dat het bestuur der burgerlijke godshuizen te Poperinghe, een verklaars zou afleveren, inhoudende dat deze rente niet aan dezelfde toebehoort, maar integendeel den eigendom is van de bijzondere en eigen stichting van den heer Mazeman. Ik neem dan de vrijheid uwedele hiernevens een ontwerp van deze declaratie te zenden, uweedele verzoekende van alles kenis te geven aan de heeren administrateurs der Burgerlijke Godshuizen te Poperinghe en hun te bidden een dergelyk certificaat, ten voordeele der stichting te willen verleenen.
In afwachting ik heb de eer my te noemen met achting

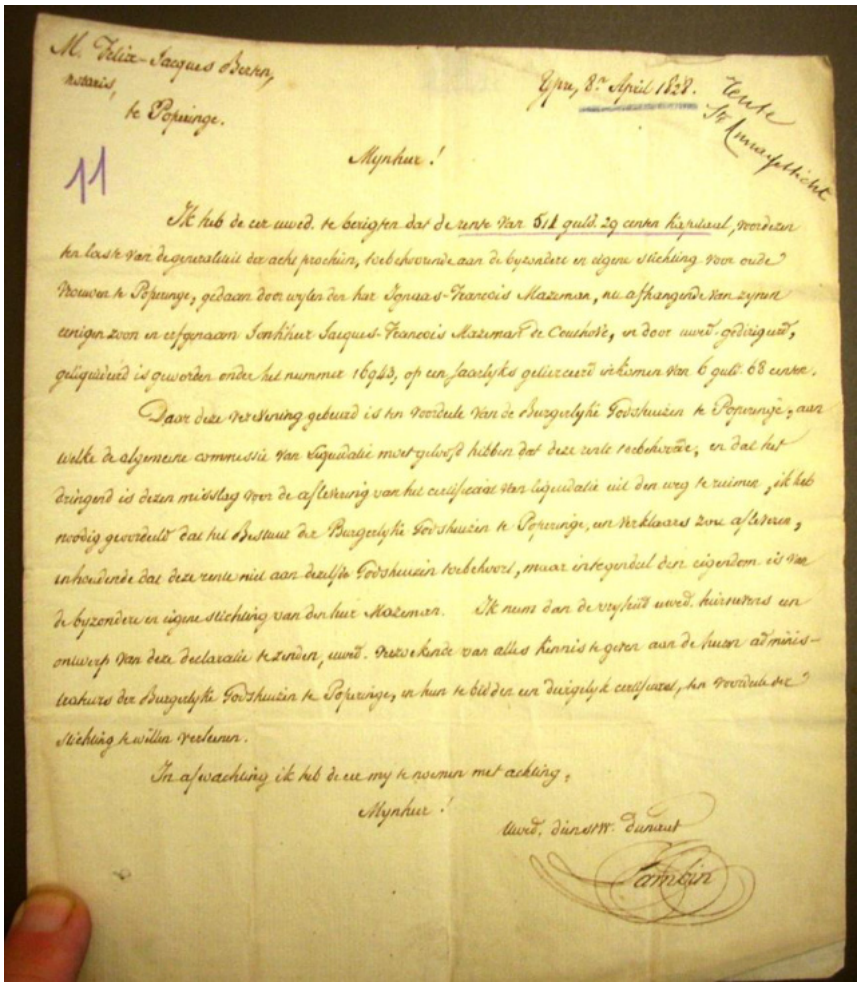
M. Felix-Jacques Berten,
notaris,
te Poperinge.

Ypre, 8.e April 1828.

Mynheer!

11

Ik heb de eer uwed. te berigten dat de rente van 511 guld. 29 centen kapitaal, voordezen ten laste van de generaliteit der acht prochien, toebehoorende aan de byzondere en eigene stichting voor oude vrouwen te Poperinge, gedaan door wylen den heer Ignaas-Francois Mazeman, nu afhangende van zynen eenigen zoon en erfgenaam Jonkheer Jacques-Francois Mazeman de Couthove, en door uwed. gedirigeerd, geliquideerd is geworden onder het nummer 16943, op een jaarlyks geliereerd inkomen van 6 guld. 68 centen.

Daar deze vereffening gebeurd is ten voordeele van de burgerlyke Godshuizen te Poperinge; aan welke de algemene commissie van liquidatie moet geloofd hebben dat deze rente toebehoorde; en dat het dringend is dezen misslag voor de afleering van het certificaat van liquidatie uit den weg te ruimen, ik het noodig geoordeeld dat het Bestuur der Burgerlyke Godshuizen te Poperinge, een verklaars zou afleveren, inhoudende dat deze rente niet aan dezelfde Godshuizen toebehoort, maar integendeel den eigendom is van de bijzondere en eigene stichting van den heer Mazeman. Ik neem dan de vryheid uwed. hierneevens een ontwerp van deze declaratie te zenden, uwed. verzoekende van alles kennis te geven aan de heeren administrateurs der Burgerlyke Godshuizen te Poperinge, en hun te bidden een dergelyk certificaat, ten voordeele der stichting te willen verleenen.

In afwachting ik heb de eer my te noemen met achting,

Mynheer!

Uwed. dienstw. dienaar

Lambin

Mijnheer
Uwedele dienstwillige dienaer – Lambin

SAP – Archief O.C.M.W. – Doos Sint Michielshof – nummer 11.

De familie Mazeman hield dus aan zijn wettelijke erfenis en wilde deze niet door de burgerlijke dis laten afsnoepen.
Zolang Jacques Mazeman leeft hout hij er dus ook aan om de 'familiestichting' zelf in handen te houden. Op 15 november 1837 komt hij echter te sterven.

15 november 1837 – Le Propagateur – Jacques Mazeman gestorven -

Eergisteren, - *hij overleed op de 13de november* - in de late namiddag is hier de heer Mazeman de Couthove, 70-jarige, overleden; vroeger administrateur van het departement van de Leie, ex-lid van de ridderorde van West-Vlaanderen van de orde van de Belgische Leeuw, etc. en één van de belangrijkste leden van de senaat, tussen deze van deze provincie.
De heer Mazeman genoot de publieke achting en wij geloven dat de dood van deze geachte burger een groot verlies betekent voor onze stad, en vooral voor de behoeftige klasse want hij liet nooit de mogelijkheid voorbij gaan om mild t zijn in zijn goede daden.

Deze woorden geven ook best weer hoe hij was, hij was een goede man, een man die het nodige deed, een gerespecteerde man, die waardig gebruikt maakte van zijn fortuin. Dat de aarde hem licht moge zijn en dat zijn ziel ruste in vrede.!

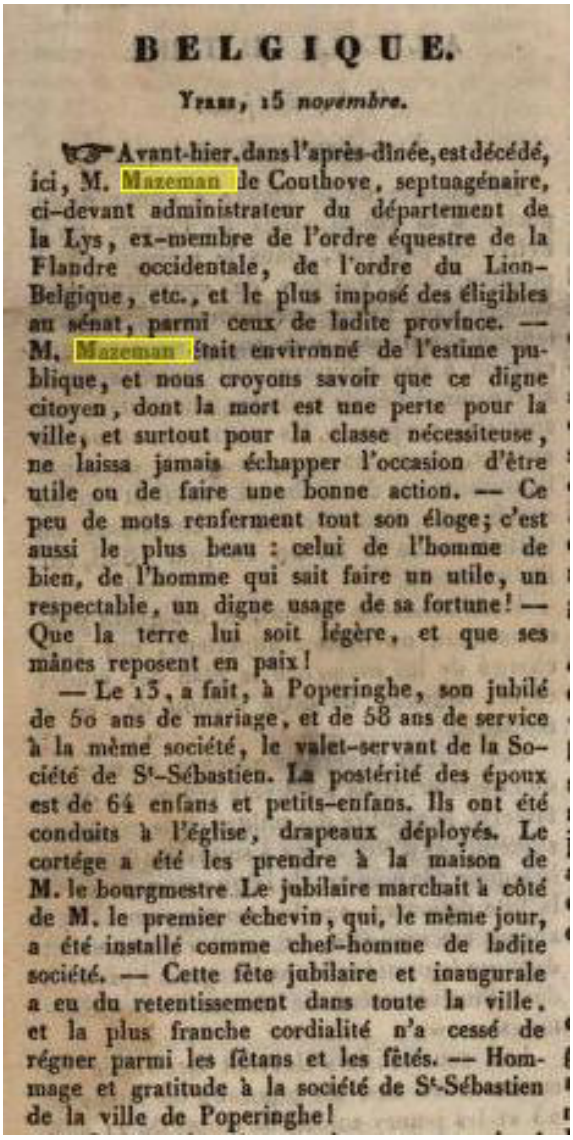

BELGIQUE.

Ypres, 15 novembre.

☞ Avant-hier, dans l'après-dînée, est décédé, ici, M. Mazeman de Couthove, septuagénaire, ci-devant administrateur du département de la Lys, ex-membre de l'ordre équestre de la Flandre occidentale, de l'ordre du Lion-Belgique, etc., et le plus imposé des éligibles au sénat, parmi ceux de ladite province. — M. Mazeman était environné de l'estime publique, et nous croyons savoir que ce digne citoyen, dont la mort est une perte pour la ville, et surtout pour la classe nécessiteuse, ne laissa jamais échapper l'occasion d'être utile ou de faire une bonne action. — Ce peu de mots renferment tout son éloge; c'est aussi le plus beau : celui de l'homme de bien, de l'homme qui sait faire un utile, un respectable, un digne usage de sa fortune! — Que la terre lui soit légère, et que ses mânes reposent en paix!

— Le 13, a fait, à Poperinghe, son jubilé de 50 ans de mariage, et de 58 ans de service à la même société, le valet-servant de la Société de St-Sébastien. La postérité des époux est de 64 enfans et petits-enfans. Ils ont été conduits à l'église, drapeaux déployés. Le cortége a été les prendre à la maison de M. le bourgmestre. Le jubilaire marchait à côté de M. le premier échevin, qui, le même jour, a été installé comme chef-homme de ladite société. — Cette fête jubilaire et inaugurale a eu du retentissement dans toute la ville, et la plus franche cordialité n'a cessé de régner parmi les fêtans et les fêtés. — Hommage et gratitude à la société de St-Sébastien de la ville de Poperinghe!

De 13de had hij te Poperinghe, zijn jubileum van 50 jaar huwelijk en van 58 jaar dienst aan deze sociëteit, de dienstbare knecht van de Sint Sebastiaan gilde gevierd. Het nageslacht van de echtgenoten bestaat uit 64 kinderen en kleinkinderen. Ze zijn naar de kerk gebracht, de vlaggen in de wind. De stoet heeft hen afgehaald aan de woning van de burgemeester. De jubilaris stapte op aan de zijde van de eerste schepen, die op diezelfde dat geïnstalleerd is geworden als leidsman van de genoemde sociëteit.
Dit feest voor de jubilarissen was onvergetelijk voor de gehele stad en de grootste broederschap heerste tussen de feestenden. Eer en dankbaarheid aan de sociëtiet van Sint Sebastiaan van de stad Poperinghe!

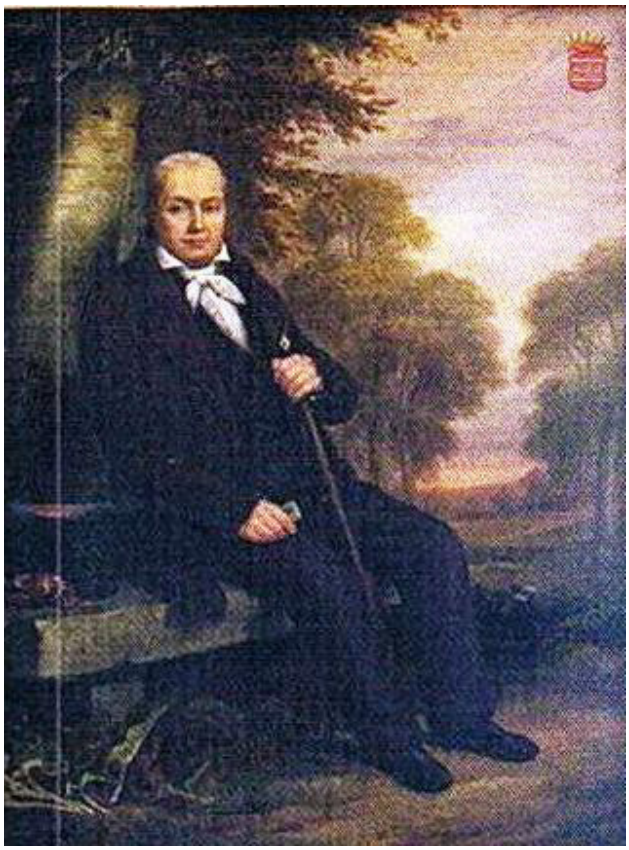

Jacobus Mazeman werd als zoon van Jacobus François Mazeman de Couthove en van Marie Claire Thérèse Van de Goesteene geboren te Poperinge op de 23ste januari 1768. Hij huwde met Reine Aimée DeLanghe op de 2de april 1802 te Ieper en had met haar 5 kinderen. Waarvan drie meisjes. Edmond de oudste zoon (°26 juni 1807) stierf jong op 33-jarige leeftijd op de 7de augutstus 1840. Vooral zijn broer Jules Josephus Mazeman de Couthove die geboren as op de 28ste januari 1811 zou een waardige opvolger van zijn vader zijn.

Afbeelding uit 'Proven in de nevelen der tijden' van Ivan Top en Kristof Papin

Met de dood van Jacobus Mazeman kwam er ook verandering in de eigendomstitel van het Sint Annahof.

Nummer 213A **Doos Gazette** **maart 2020**
guido.vandermarliere@telenet.be

Boerenbetweterigheid uit het verleden
*
’t Geluk is lyk e hoaze
‘t springt noar olle kanten
En adet te rap lopt valtet in in dyck
Tusschen de papaverplanten
*
Doos Gazette, een slim schrift des tijds met meer dan 620 lezers

Beste abonnee

Bezoek de Hopast van het Neerhof in groep ! Alle info op de webstek!

’t Neerhof

Lees de geschiedenis van Poperinghe

Dank zij de goede zorgen van **Jean Boidin** *is de website van ’t Neerhof weer aangegroeid en loopt hij nu tot* **1542.**

https://tneerhofvzw.be/

Jaar 1541

De Poperingse ‘schipvaart’ in de 16de eeuw – alles wat er nog over is van gegevens van voor de grote Poperingse ruïne van 1582.

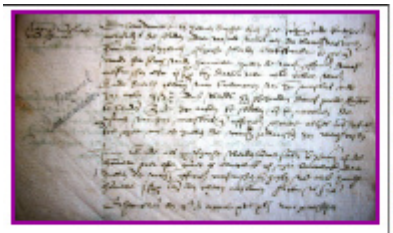

Jaar1542
Het jaar 1542 was een druk jaar: de ruzie tussen de poorters en de buitenlui bleef aanhouden – De Oosterlingen bestelden 600 smallijsten -geen mest op de Nieuwe Markt – er waren problemen met de yssuwe – er werden nieuwe hopwarrandeerders aangesteld – en de eerste milieuregel voor de blauwververs komt er! Druk... druk.... druk!

Reeds te noteren in jullie drukke agenda:
Op **25 en 26 april 2020** zijn er erfgoeddagen waaraan ook de VZW 't Neerhof meedoet met een presentatie van een 6-tal foto-filmpjes – met oude 'plok'-foto's èn met de oude film van Leeuwerck integraal! En deze filmnamiddag – ten minste een klein uurtje – zal doorgaan in **de Aria** – de filmzaal bij het hopmuseum ! In samenwerking met het Hopmuseum en met Poperinge Verbeeldt.

Op **zaterdag 9 mei 2020** zal ondergetekende – Guido Vandermarliere – **een inleiding houden op de geschiedenis van Poperinge** en dit in de Bibliotheek van Poperinge van 9 tot 11 uur. Breng je schrijfgerief mee – want we willen van de gelegenheid gebruik maken om de deelnemers ook wat vragen te stellen! Geef een seintje aan het stadsarchief als je komt!

We beginnen **deze lezersrubriek** *met een belangrijke opmerking van* **Ivan Top,** *die het stukje over Mazeman heel goed gelezen heeft.*
Hij schreef mij:
Guido,
- Artikel vermeldt overleden aan 70 jaar °23/01/1798 en + 13/11/1/37 geen 70 jaar !!!
- huwelijk op 2/04/1802 en viering 50 jaar huwelijk in 1937????
-Jules Mazeman " waardige" opvolger van zijn vader - amaai een even grote "kasake" draaier eerst katholiek en daarna liberaal -
zijn vader : eerst bij de patriotten, daarna propaganda en meeloper met de Franse overheersing, daarna orangist
Het waren mooie figuren!!!!!
Ivan

Even alter kreeg ik nog het volgende mailtje van hem:
Guido
Ik heb die Propagateur van 15/11/1837 nog eens bekekenen ik denk dat die tweede paragraaf over degene die de 13de zijn 50ste huwelijksverjaardag vierde in Poperinghe over iemand anders gaat. 64 nakomelingen ???? dat was alleszins Mazeman niet
Zijn naam wordt niet vermeld en daarom denk ik heb je bij Mazeman bijgevoegd.
Gaat het niet over de toenmalige burgemeester van Poperinge???
Groetjes
Ivan

Ik denk dat ik het tweede deel van het artikel dus effectief verkeerd geïnterpreteerd heb – mijn nederige excuses – Ivan !

Naar aanleiding van d foto van '**Poperinge verbeeldt'** kreeg ik de volgende opmerking van **Chris Develter:**
Dag Guido,

Ik heb de foto bekeken en denk inderdaad dat de foto genomen werd in de Krombeekseweg. Ik vermoed dat de boerderij op de achtergrond de boerderij is waar tot voor enkele jaren landbouwer Deroo woonde. De boerderij lag net over de inrijlaan naar het Neerhof!
Dus schuin tegenover Verbeke.
De hoeve is intussen verlaten en werd gerenoveerd, vermoedelijk door de eigenaars van Automatic Gates. Het voormalig woonhuis is nu een mooie, landelijke woning geworden. De eigenaars hebben, door aangepaste omheiningen e.d., het geheel in een mooi kader gerestaureerd.
Ik ben niet zeker van de foto maar heb wel een vermoeden. De mensen ken ik niet want toen woonde ik nog niet in Poperinge!

Mvg
Chris Develter

Van **Guido Morent** *kreeg ik de voglende reactie- waarop ik toch even wil ingaan.*

Dag Guido , naamgenoot .....

Proficiat met je artikels van de Gazette ,zeer interessant ,
maar ..... zou het niet mogelijk om de opsommingen van namen ,
alfabetisch , op familienaam te sorteren , want nu moet je de volledige lijst doorlopen
om eventuele gegevens op mijn familienaam te vinden .....
tenzij het natuurlijk jouw bedoeling is opdat wij alles zouden lezen (hi hi)
maar dat doe ik al hoor .....

Groeten
Guido

Beste Guido, nee, dat is niet mogelijk, en ja het is de bedoeling dat je gaat lezen wat je interesseert. Als je echter snel wilt weten of jouw familienaam in één bepaald nummer voorkomt – kan je echter nog steeds met de computerzoekfunctie werken, hee!

Van Emiel Desmytter kreeg ik het onderstaande artikel door naar aanleiding van een vorig artikel rond de 'Cockerulle' van Ieper:
Dag, in je laatste nummer schrijft je iets over " COCKERULLE van Ieper.
Wel ik ben met de stamboom Vulsteke' bezig. Geschreven in verschillende schrijfwijze , daar in het verhaal van een zekere Wuulsteke in 1280 !!
Hij is geen gewone !! ?
Lees mijn verhaal dat ik heb ontvangen van een neef van mij.
Gr Miel

Ieper, 21 augustus1280: Boer Vulsteke kneep de katjes in het donker.

"…; Symon de Zarren, Egidius Wuilsteke : 20 s. de opere nocturno. ; …"
Dit staat geschreven op een perkamenten rol van 5,66 m lang en 13 cm breed, bestaande uit tien aan elkaar genaaide stukken perkament.Het gaat om de rol met veroordelingen uitgesproken door de schepenen van de stad Ieper vanaf januari 1280 tot en met 23 oktober

1280. Elk item bestaat uit één of meerdere namen, gevolgd door een te betalen bedrag. In de meeste gevallen staat de reden van de veroordeling erbij vermeld in een middeleeuws potjeslatijn met af en toe een vlaams woord ertussen gegooid.
De onderwerpen zijn 740 jaar later nog steeds actueel : kwaliteit, voedselveiligheid, zwerfvuil, mestwetgeving, bouwovertredingen, laster, etc… .
De panno contra curam (wegens onzorgvuldig geweven laken); *de uno "te cort"; de duobus "te smal"; de quatuor "te licht"; de "wantale"* (wegens laster); *de ludo talorum* (wegens dobbelspel);
de carne rancide (van ranzig vlees te verkopen); *de malis piscibus* (van vorte vis)*; de malis palingis; de malis musselis; de "quaden zalme"; de parvo pane* (van te klein brood)*; quia posuerunt cloacas suas nimis prope vestam* (omdat ze hun mest te dicht tegen de vesten deponeerden)*; de permitendo jacere interiora piscium supra forum* (omdat zij het zich permiteerden de ingewanden van vis zomaar op de markt te gooien).
Iemand bouwde zijn *'casa suini'* te dicht bij de vesten (zijn zwijnekot).

Maar wat had onze vriend **Egidius Wuilsteke** uitgespookt? Wat bedoelt men met *"de opere nocturno"*? Hij zong geen opera tijdens een nocturne. Van te werken in het donker? Wegens nachtelijke activiteiten? Had hij een nachtelijk uitgaansverbod genegeerd? Of had hij gewoon eens stevig de bloemetjes buiten gezet?
Mogelijk heeft het te maken met *'de Cockerulle',* een belangrijke gebeurtenis uit de geschiedenis van Ieper.
Ieper had een sterke economie. Men produceerde er wollen lakenstoffen die over heel Europa verkocht werden. Er was een intense wolhandel met Engeland waar de beste wol vandaan kwam. Maar in de jaren zeventig van de dertiende eeuw keert het tij omwille van Engelse wolembargo's en exportverboden waardoor ze soms hele periodes nergens terecht konden met hun handelswaar. Het spreekt voor zich dat de lakennijverheid zwaar getroffen werd door de situatie.
Dan breekt er in Ieper in september en oktober 1280 een opstand uit, waarbij de kleine ondernemers in de lakennijverheid rebelleerden tegen de schepenen en de machtige leiders van de wol- en lakenambachten. De opstand kreeg de naam ***'Cokerulle'*** wat zoveel wil zeggen als 'de pot loopt over'.
Toen **Egidius Wuilsteke** op 21 augustus werd veroordeeld 'wegens nachtelijke activiteiten' was het al een hele tijd heel onrustig. Reeds op 19 juni 1280, twee maanden voordien, lezen we volgende veroordelingen:
– *Masinus Folke, Petrus Standart : 20 s. quia tenuerunt fenestras halle clausas in demonstrationis pannorum diebus.* (omdat ze de toegang tot de lakenhalle versperden tijdens de dag van de wolbetoging)
– *Johannes Wemel : 20 s. de "vorwindene".* (Wegens opruien)
De schepenen van de stad Ieper hadden de opstand van Egidius Wuilsteke en de zijnen, alias de *'Cockerulle',* een tijd op voorhand voelen aankomen. Om zich beter te kunnen verdedigen hadden zij al een *casa suini*, een hoop *cloaca* en enkele huizen, die te dicht tegen de vestingmuren geplaatst waren, laten verwijderen.

En hiermede is bewezen dat dien Vuylsteke meezong in de 'Cockerulle'!

Poperinge verbeeldt

Klaar voor een nieuw begin
Op 1 maart 1950 vertrok de 22-jarige Poperingenaar Rudolf Couttenye op een scheepsreis van vier weken naar Venezuela. Tijdens die reis leerde hij voldoende Spaans om in Zuid-Amerika een handel en een nieuw leven op te bouwen. Voor de afvaart was er in de haven van Antwerpen nog tijd voor een afscheidsfoto met zijn vrienden Bert Demarez (links) en Hugo Thibaut (rechts).

Een liedblad van Achille Copp

We gaan eerst ten rade bij Wikipedia en daar lezen we het voglende over – Achiel Coppenolle:
Achiel Alidor Joseph Coppenolle (Torhout, 15 oktober 1885 - Lichtervelde, 12 maart 1954) was een Belgische marktzanger, die samen met zijn dochters van stad tot stad trok om overwegend zelfgeschreven liederen over ingrijpende gebeurtenissen naar het publiek toe te brengen. Coppenolle is in 1912 als marktzanger actief geweest. Daarvan getuigt een vliegend blad, waarop een lied staat over Odiel Defraeye, overwinnaar in de Ronde van Frankrijk in 1912. Zijn dochters Martha, Betty en Marianne vergezelden hun vader vaak op zijn tochten naar de markten, zodat zij dan ook als voornaamste zegslieden fungeerden. Dat hij reeds in 1912 actief zou geweest zijn, waren zij echter niet zeker, want de oudste dochter Martha was toen slechts twee jaar oud. Martha vertelde dat hij definitief zou gestart zijn in 1920, toen er in Roesbrugge een moord was gebeurd en Achiel daarover een lied dichtte. Hij woonde toen in Poperinge, na een verblijf in Normandië tijdens de Eerste Wereldoorlog. Op aanraden van zijn eerste vrouw Urbanie Beauprez uit Merkem, maakte hij over dat feit een lied, omdat hij als spoorwegarbeider niet genoeg kon verdienen. Hij stopte zijn carrière in 1947.

We onthouden daar ook uit dat hij een periode - rond 1920 - te Poperinge heeft gewoond.

Ach komt toch weer.

LIEFDELIED. Air: Souviens-toi.

GROOT SUCCES.

1e COUPLET.

ik bemin u zoo teer,
waarom komt gij niet weer,
ik die u toch zoo vurig aanbad.
liefste schenk mij uw hart,
ik verkwijn er van smart
kom toch weer liefste teer nu welleer.

REFREIN.

Kom toch weer lieveling,
ik gevoel, ik verkwijn,
roep mij weer tot uw hart liefste teer.
voor alleer gij verdween,
dan bestond er och neen,
geen gelukkiger paar op dees aard,
roep mij weer zeg mij kom
zooals vroeger weerom.
toen gij mij in mijn armen ontving,
laat mij toe dat ik u zoen,
op uw lipjes als toen
roep mij weer tot uw hart liefste teer.

2e Couplet

in mijn hart, in mijn geest,
staan geprent nog het meest,
uwe oogjes zoo helder en blauw,
nooit geen andere
het is u alleen die ik aanschouw.

3e Couplet

ja, des nachts in mijn droom,
'k zie uw beeld wonderschoon,
nooit vergeet ik u nog liefste teer,
nooit geen andere maagd,
nooit geen andere vrouw,
u alleen, u alleen, 'k blijf u trouw.

Gedicht en gezongen door Coppenolle Ach.

Verboden nadruk.

Deze liederen worden gezongen en verkocht

door den

welgekenden volkszanger

en verantwoordelijken uitgever

Achille COPPENOLLE

ROUSSELARE.

INHOUD.

1. Ach kom toch weer, fox trot.
2. Vader kom, romance
3. Mijn vaders duurbaar bootje, romance
4. Ik mag niet trouwen van mijn papa, klucht
5. Wie wil er van de laatste mode zijn, klucht
6. De eerste en de laatste liefde, klucht

Al mijne liederen mogen door klein en groot gezongen worden en bevatten niets kwetsend tegen de zeden.

Roeselare — Drukkerij G. Dermaut, Hugo Verriestraat.

Vader kom

(Romance)

Zw. Vient mama.

1. Couplet

Een arm meisje zeer duntjes gekleed
Liep zoo droevig eenzaam langs de straate
Haar klein gezichtje die zag er zoo bleek,
Wijl zij zoekend de oogen maar slaat
Zij die paseerde de kroegen voorbij
En zag vader zoo dronken beladen
Met handjes samen en vol medelij
Smeekte het meisje en weende daarbij
Vader lief drinkt er niet meer
Kom naar huis met uw kindje mee.

Refrein

Vader kom vader kom
Want ons moeder ligt op sterven
Vader kom, vader kom
't Meisje vroeg het zoo schoon
Moeder is nog in leven
Sprak het kind er zoo bevent
Ieders harte die trof er van dien droeve toon
Vader kom, Vader kom

2. Couplet

De schoone woorden van 't meisje zoo teer
Wilde vader toch niet aanhooren
Dan medelij 't kindje weende zoo zeer
Met sturen blik aanzag vader zijn kind
De droeve stem had hem toch bewogen
Wijl er den drank hem nu walgde daarbij
Hoort hij het smeken, hebt toch medelij
Vader lief drinkt er niet meer
Kom naar huis met uw kindje mee.

3. Couplet

Laat in den avond kwam vader en kind
Aan 't arme huisje waar det zij woonden
Door 't klein licht in de kamer verblind
Zag de man niet goed in dien stond
Met tragen stap naar het bed zijner vrouw
Hij noemd haar naam en kwam niets te hooren
Bevend die voeld hij, haar handen zijn koud
En riep mijn kindje uw moeder is dood
Daar geknield hoord hij ontzind
Nog de stem van zijn arme kind.

Einde.

Mijn vaders duurbaar bootje.

Zangw: Sous le soleil marocain.

1

Aan den oeverkant van de woeste zee,
zat een kleine knaap met het hart vol wee,
en het loert altijd naar de golven heen,
wijl het zucht met leed keerde hij maar weer,
zijn braven vader,
was heengevaren,
in 't gure weder,
met zijn visschersboot.

REFREIN

Ach duurbaar kleine boot,
waar zijt ge nu met vader heengevaren,
die in die breede schoot,
die zwalpt gij maar,
om 't zuur verdiende brood,
zelfs in de gure wind,
strijd gij voor 't leven
van ons huiselijk troost
ach bootje lief smeekte 't knaapje toch zoo teer,
breng mijn vadertje toch weer.

2

Door de felle wind hoort men niet het kind,
hoe het toch zoo tracht en naar vader wacht,
zijn gedacht was wreed van de kleine boot
Het vergaan in zee en zijn vaders dood,
[illegible]
duurbaar bootje kom toch wederom.

3

Daar den boot wellicht die kwam in 't zicht
en de vader teer kwam behouden weer
hij vond er zijn kind die hij zoo teer bemint
door vermoeidheid laat in een diepen slaap,
het droomde luide
van zijn vader
droevig is er de vischvangst der zee.

k mag niet t[illegible]wen van mijn Papa.

zangw. Vivan Bomma

1 Couplet

As ik van vrijen hoor spreken
of 'k hoor het minneklokje slaan
dan voel ik mijn jong hartje breken
ikzal van liefde nog vergaan
want jonge meisjes zien pa[illegible]eeren
ik zou ze nemen voor mijn vraa
[illegible]non de ku da's een mizerie
ik mag niet trouwen van mijn papa.

Refrein.

'k Mag niet trouwen, dat zegt mijne papa
neemt geen vrouwe, 't zijn slechte allemaal
maar papa die neemt er 4 of 5 bij zijn wijf
recht of krom het is hem algelijk ! algelijk
'k mag niet trouwen, dat zegt mijne papa
o die vrouwen 't zijn slonsen allemaal
maar ik denk bij mij zelven eens na, ach,
hij slaapt toch bij mama. [illegible]cha, cha

2e Couplet

Laatst kwam ik een meisje tegen
gelijk een engel was zij rein
maar zie ik dierf er niet tegen spreken
want met haar trouwen kan niet zijn
[illegible] papa zijne woorden
dat jaagt mij soms schrik op mijn lijf
maar wat zou hij mij wel antwoorden
als ik hem vraag waarom neemt g'een wijf.

3e Couplet

Zoo kan ik niet blijven leven
ik neem een vrouw dat moet bestaan
ik die zal daarvan toch niet kreveren
want mijne pa heeft het ook gedaan
op zekeren dag 'k zal het nooit vergeten
'k zag voor mijn oogen de schoonste vrouw
en zonder schrik of zonder beven
vroeg ik haar hand en liefde trouw.

Slotrefrein.

Ik ga trouwen, ik zie niet naar papa
ik zal trouwen, 'k vaag daar mijn botten aan
en ik slaap nu bij de schoonste vraa hahaha
zij is schooner of mijne pa zijn vraa troelala
zeg eens paatje, 't is uit met uwen zeever
ik zal met dat schoon kind gelukkig zijn
en later als het niet anders kan of moet zijn
koopen wij een kleintje bij.

EINDE.

Wie wilt er van de laatste mode zijn.

Zangw. Elle avait une robe a carreaux.

1. Couplet

Overal heb ik de wereld door gevoyageerd
en zoo met mijn oogen heb ik nog al veel geeerd,
waar ik meest naar loerde was naar schoone [illegible] meisjes fijn,
maar waar er de schoonste vrouwen zijn
niet [illegible] dezen kar wel wijs
halen zij den eersten prijs
ja zij dragen hier de mode van Parijs.

Refrein

Ja de ..... meisjes fijn
willen van de mode zijn
hulder haar gecoupeerd polkapletst
la garçonne of a la Mistinguet
witte rok vol met broderie
schoentjes koussen fantazie
ook daarbij ne pot sapean
'stik gekleurd is de pallou
en gekleed juist op zijn schots karean.

2. Couplet

Lest een oude vrouwe wel van 64 jaar
lustig om te trouwen drong zij [illegible] kort ha
't smoelke geblaakt, 't was nog om de rompers niet te zien,
loerde zij nog naar de jonge lien
zij die wilde ook nog fijn
van de laatste mode zijn
en de liefde was nog niet bijzonder klein.

3. Couplet

Ieder schoone jongen vind een meisje naar zijn smaak,
want met zoo een schatje heeft men altijd veel vermaak
ziet men hun floreeren hier in ..... langs de straat,
men die krijgt een bribbelingsken maat
neemt een meisje bij de kin
gij die staat in hare zin
en zij sluit haar oogjes vol van min.

Waar die puntjes staan wilt de plaats aanduiden waar men woont.

De eerste en de laatste liefde.

Zangw. : Du Grls.

1e Couplet

In den bloei van mijn levenstijd
scheen mij alles toch zoo verblijd
'k kreeg een meisje naar mijnen kant
zie dat leven was er plezant
en oprecht beminde zij mij
ja wij gingen zoo langs de wei
al met eens die vroeg zij zoo lief
beste Pol ach mijn harte dief
'k smacht al zoo lang naar eenen kus
g'hebt mij nog niets gegeven.

Refrein

Mijn keel neep toe mijn herte klopte toch zoo teer
als ik dat eerste kusje nu moest geven,
geen druppel bloed die was er op zijn plaats niet meer
haar boezem die ging op en neer
dat zijn dingen.

2e Couplet

Eenen tijd was er gepasseerd
'k had het vrijen wel rap geleerd
op een zeker dag klonk het fijn
'k ging in 't kort al vaderke zijn,
maar ik voelde toch geen berouw
wij die spaarden maar voor den trouw
Ja den tijd die kwam [illegible]
en de wet verbond [illegible] welaan
gij pol versluis met mie schavuit
zijt in den echt getreden.

Refrein :

Mijn keel neep toe mijn hartje klopte toch zoo teer
als men mij 't huwelijksboekje kwam te geven
geen druppel bloed die was er op zijn plaats niet meer
getrouwd zijn en een vader met een
dat zijn dingen.

3e Couplet

Nooit die dacht ik vroeger voortaan
dat met trouwen zoo iets kon gaan
'k had een vrouw maar vijf kinders bij
al de last die viel er op mij
op een avond kwam ik naar huis
mijne vrouw was er uit gemuist
ja zij liet mij daar in geween
met de vijf kwekkers maar alleen
wat een verschil is het toch niet
bij d'eerste en laatste liefde.

Refrein :

Mijn keel nijpt toe mijn hart die klopt toch zoo teer
ja als ik denk nu aan mijn vroeger leven
'k heb geen gemak of geene vreugde niet meer
en altijd zoo 'n kindergeschreeuw
dat zijn dingen.

Poëzie in het Westvlaams

Naar aanleiding van mijn vraag naar Westvlaamse gedichten kreeg ik een prachtig gedicht door van de Zillebeekse dichter **Andreas Sercu**.

"PEIZEND UP MYN OEDERLIK HUUS" - Andréas Sercu.

'k Peizen nog zoô dikkers up myn oederlik huus...
't Stoend doa leège lansen de Meensche stroate
en 'k hoören nog altyd - lyk toen 's noavens loate
in de telefongdroân beisten d'n winter - 't geruus
van d'n wiend om me leven makten, biekans oltyd
lyk of 't wos Zullebekekermesse up nuuzen kafzak
mê ê lawoa van olle duuvels doa oender nuus dak,
da Mamatje riep: " Hort, oe d'n Lieven Heère strydt..."
Me kroöp'n ollichte dichte om nuus warme 't hoed'n
van me sliepen boven up'n zolder, dien yskoeden
in d'n winter, mo beisten d'n zomer…wos't loai'n…
En muuzen... mensch, 't kriejoelde van de muuzen
uut gatjes in de chambrangs en bachten de buuzen
van d'n eletriek toe; ol kervittel'n ovrol in 't roende
up de bolke, up de planchee, up nuuze spoende
en ok up d'n zolder mê die roare zworte schauwten...
O 'k hen doaroender êleen, van ol die benauwten:
ollemoale spoken die'k in d'n doenker'n koste zien
en myn êrte snoerden dak 't mê ruuze kosten liên…
Toet da 'k up myn bloote voetjes en heèl verwaoid
in één wup van up myn warm'n kafzak sproeng'n
en mê myn vuustjes in myn slapêmdetje êdroaid
ol luude kryschen toet bie myn Mamatje goeng'n...

xxxxxx

Mamatje, oak' joen zien voö myn oogen, 't is teloöpe.
Joen doagen zoaten vul mê wossch'n en plossch'n,
soepegroensels sniën: tomatten en zurkel in flossch'n;
en... lyk ê klokênne, j' hielde nuus warme en 't hoöpe.
Van 's nuchtens toet 's noavens ol wryv'n en ruusch'n
deur 't huus van boven noar oender zoö dat 't bloenk
lyk ê spegel; oök oa je ziek wos en 't nie en nie goenk
wos je nog an en bie om nuus woskotje up te kuusch'n.
En d'n zundagoavend stoend de lesseveuze up 't fornuus
en Papa wos weg en deure goan koarten of voö ê koeter,
mo je bakte palul'n me ê temper en ê vet'n zwynesmoeter
en ze kosten 't rieken van verre; 't wos kerremesse thuus...
D'n moandag sloeg je de woste in de woskuupe buuten,
ok oast 't vroos da 't krakte en joen schorte stoend styde
van 't ys; mo wieder makten leven en me woaren blyde.

Up d'n oensdag makte je d' yzers warme om te stryk'n
en d'n zoaterdagoavend, lyk ê woender om noa te kyk'n,
oe content da'j wos van ol joen werk beisten de weèke
oai uus zoag zitten lyk zeven froaje iengeltjes in ê reeke...

xxxxxx

Mamaatje 'k lezen voö joen, van je zyt zoö lange doöd
en begroav'n, en 'k vervoel'n ê soörte verdriet da huust
in myn êrte; beisten da 't buuten katievig woait en buust
dat de ruuten ruttel'n; och, 'k verkeèr'n in zuk ê noöd
oa 'k peiz'n hoe je gunter zoat te wacht'n in nuus huus,
olleene 't horten noa d'n wiend en zyn triesteg geruus...
'k Hen joen dikkers vergeet'n, joa 'k, 't leven wos zwoar
vo myn, ê bende joenges, en ke kwoam'n niemè bienoar;
ê mens is oendankboar en ne vergit zoö lichte zyn thuus...
'k Hen joen nie dikkers ênoeg êpieperd, noöis êkaliend,
joen gryzde krulletjes nie êdreèld en joen nie amuseerd
mê ê lietje; joen groene kassientjes nie schoöne êpareerd
mê zeèzemientjes vô moedertjesdag; van j' ha da verdiend...
Mô ja, dien beir van ê zeune uut joen vernukkelde schulpe
wos nie milde mê zyn liefde; en hoe da 't myn zoö spyt
nu da 'k hier zitten te lezen voö joen en myn êrte splyt
van pyne; och 'k roep'n Oens Heère en Mêrja ter hulpe...
Hoör je myn, Mamatje, in d'n Hemel woa da 'j nu zyt
zoö zeker of da tweè en tweè viere is, 'k zyn 't zeker,
ik, joen zeune, dien briegang, êrkuul en meurebreker;
hoör je myn, Mamatje, die in d'n Hemel zyt, gebenedyd...

En 'k peiz'n nog dikkers were up myn oederlik huus
en up myn Mamatje; och wie kut 't myn nu verkloar'n
da 't ol zoö verre is, zoö verre weg van myn êvoar'n
lyk ê schip up zeè, wegêvoar'n mê man en mê muus...
En 'k Zitt'n te kyken noar de zunne gunter in de verte
woar da'j gie nu voar oltyd doar in Gods Hemel huust,
en 'k zegg'n: "Myn Mamatje wos 't ter ène uut ê duust
en z'êt voör eeuweg de schonste plekke in mijn êrte...

Andréas Sercu.

Zullebeke, 1 oktober 2019.

UItspraak.
oö = zoals in Blois.
ê = zoals in weg.
uu = zoals in humus.
oa = zoals in boy.
eè = zoals in het W-Vl. geite.

En na de ernst toch even de 'leute':

Er was eens een pastoor, een hele grote vent,
één die kon spreken met zeer veel talent!

Beste gelovigen, sprak hij, ik ben wat hees
Maar vandaag wil ik u spreken van heel klein stukje vlees..
Het is lang, lenig en soms stijf,
volgens velen het koddigste aan ‘t lijf.
Hiermee kan de mens zo veel goeds verrichten,
Helaas, velen van u moet ik betichten
misbruik te maken van dit wonderding.
Mocht men weten hoeveel bloed er is vergoten,
hoeveel rampen en ongelukken uit dit vleesje zijn ontsproten,
ik zeg: ja voorwaar,
men zou het afsnijden met een schaar.
Beminde gelovigen,
ik zal u zeggen wat het is, want alleen zult ge ‘t nooit vinden,
dat kleine stukje vlees, lenig en soms stijf,
het koddigste van ‘t menselijk lijf,
dat is ..... de tong van een venijnig wijf !

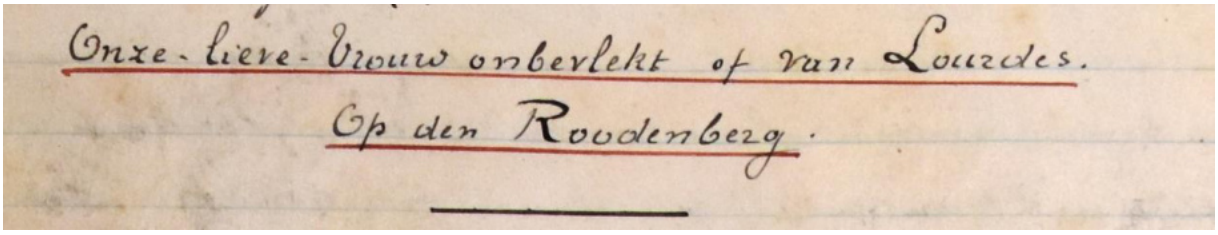
Onze-Lieve-Vrouw onbevlekt of van Lourdes.
Op den Roodenberg.

Onze Lieve Vrouw onbevlekt of van Lourdes op den Roodenberg - Pastoor Wyckaert

Jean Pierre Vlaeminck *reageerde op een artikel rond de grot op de Rodenberg en haalde hierbij een artikel aan uit een handschrift dat in de familie zit. Over de auteur van deze interessante geschiedenis van Loker – kon hij uiteindelijk het volgende concluderen:*

Dag Guido,
Nog even ter info omtrent de auteur van het werk:
Bij de afbeelding van Hub.Deruytter pag.537 wordt hij als schrijver van de geschiedenis vermeld.
De rol van Valére Wyckaert -Retorica 1898 St Stanislascollege - is dan allicht te herleiden tot “overschrijver” van de geschiedenis. De aangebrachte aantekeningen zijn na overlijden van Wyckaert onderaan volgens mij geschreven door de zus van de

overschrijver die quasi gans haar leven als pastoorsmeid doorbracht bij haar broer.
Voor wat het waard is.
Mvg. Jean Pierre

Pastoor Hubert Deruytter *schreef over de grot het volgende:*

’t Is de laatst opgekomen , maar niet de minst bezochte bedevaartplaats van deze streek.
Wie kent alhier den Roodenberg niet, op een dubbel boogscheut van Locredorp, met dien zwarten houten molen op zijn roodglinsterende kruine, die nederige doch befaamde kapel in bergsteen, waar Onze Lieve Vrouw van Lourdes zoo druk bezocht en vereerd wordt, den Roodenberg met zijne lieve uitzichten over geheel de streke.
Van uren ver komen des zomers liefhebbers van schoone wandelingen al over de heuvelen en hellingen van Westnieuwkerke, Westoutre, Clytte en Kemmel naer Locre, den Roodenberg en Westvlaanderens Lourdes toegestroomd.

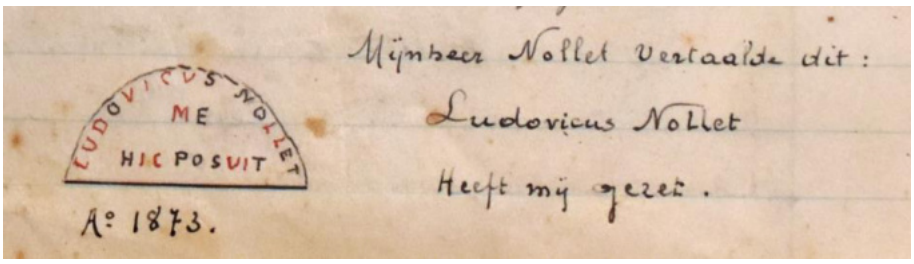

Eerwaarde Heer Nollet zaliger, de volkminnige ende ieerige pastor van Westourtre had voor die verafgelegen parochianen, de arme bewoners van der zandachtigen Roonberg eene school gezet. Daarna bouwde hij er in de jaren zeventig – 1874 – 1875 – eene nieuwe kapel, eene niemaking der grotte van Ma ssabielle te Lourdes met langs buiten een ommegang van 7 statien verbeeldende de smerten van Maria.
In de nabijheid van dit heiligdom kwam in 1882 de verdienstelijke priester wonen en zijne laatste dagen overbrengen in de rust en in het gebed. [1]
Vele zijner oude parochianen en talrijke andere vereerders der onbevlekte Maagd kwamen de kapel bezoeken en ‘bidden’ - zegeningen op zegeningen komen daar over de christenen nederdalen, getuigt de lijkredenaar van den godvruchtigen stichter.[2]
Zo werd de Roodeberg van eene plaats van enkel ontspanning en verzet ook een plaats van gebed. Mocht, tot mindere eer van de onbevlekte maagd en tot welzijn der streek het godvruchtig inzicht van den stichter behendig verwezentlijkt worden.
Tot nu toe is de toeloop vooral aanzienlijk gedurende de Meimaand.[3]
Over den Roodenberg en zijn heiligdom staat gedicht:

---

[1] Huis en kapel zijn eigendom van E.H. Ach. Six, inboorling van Locre, achtereenvolgens onderpastor te Lichtervelde – pastor tot Westnieuwkerke en nu pastor te Wynghene – 1926
[2] Lijkrede uitgesproken in de kerk van Locre den 29 april 1889. N-Benedictus Polley, pastor van Locre, alwaar E.H. Pollet overleed.
[3] Eenige blaadjes uit het gedenkboek der grot van Lourdes op den Roodenberg door A. Six Lichtervelde – 1914

Ziet langs den Roodenberg, de ruigten nederdalen!
Zij glimmen als een gloed, die stijft tot aan zijn valen
Zijn donkergroenen top – zijn lenden staan in brand
En in zijn klaren bloedt de vlam van ’t roode zand.
Waar boven purper bloeit – bewandel nu de paden
Kom in gezonde lucht en zonneglans u baden
Hoe rijk is deze berg in heimelijkheden niet!
Daar Vlaanderen ontvouwt zijn eindeloos verschiet
Daar staat de Lourdesmaagd in bruine rots geborgen
Alleen aan haren voet, vertel haar uwe zorgen
’t Is er zoo roerend stil, zoo innig en zoo zoet…
’t Geruisch van ’t woud versmelt met uwen weesgegroet
Door stammen dicht gheschaard, des hemels srponken zweven
En doffe zuchten in de sperrekruinen even
Daar kabbelt eene bron in ’t lommer van het bosch
Rondom de waterwel in goudfluweelen mos
Word steengerief gewekt uit eewenoude droomen
En is een oertijdsch dorp weer aan het licht gekomen

Rodenberg - Westoutre.
Kapel
Chapelle.

Westoutre. – Mont Rouge. – La Grotte.
Eug. Liefooghe.
Euphrosie Demey.

En we halen – gezien de tijd van het jaar – ook zijn hoofdstukje over **de 'Borale Zondag'** *aan.*

Dit is de eerste zondag van den veertig daagschen vasten. Heden bestaat min of meer te Locre en in de streek, het aardig, doch aloude gebruik onder de kinderen van dien dag op de hoogten met laaiende vuurtjes rond te loopen al roepen en schreeuwen: Borale! Borale Zondag!
Ten allen kante op den Kemmelberg, den Monteberg, den Roonberg enz. zag men eertyds, meer nog dan nu, van die wemelende lichten schemeren en rondzwerven te midden het getier van kinderstemmen. 't Was een bundeltje strooi aan den top eenen pers geschoven en in brand gestoken.
Naar het schijnt is een gelijksoortig spel met vuur in andere bergachtige streken van België nog te vinden, bijvoorbeeld te Geraardsbergen.
Wat houdt dat gebruik in ?
De oudste mensen hebben in hun kinderjaren het zelfde spel gespeeld en weten er geen reden of betekenis aan te geven. Een oud moederke wist nochtans te zeggen dat het ontsteken van vuur niet binnen het dorp, maar landwaarts – een zinspeling is op de toortsen en fakkels waarmede de joden naar de olijfberg trokken, om er de zaligmaker te vatten – hetgeen in de meditaties op het bitter lijden gemeenlijk op den eersten zondag van den vasten voorkwam.
Boralezondag ware aldus een verbastering van 'brandzondag'?
Anderen gaven aan Borale zondag een geheel andere zin en ouderen oorsprong. Zij willen hem verbinden aan het oude heidendom. Zoo schrijft de 'Zondagbode van Brugge' :
De Vlamingen zeggen in sommige streken nu nog 'Borale Zondag' en daar draagt men hout op de hoogten en men maakt er vuur. Dat is een alleroudste gebruik dat bij al de oudste heidense volkeren te vinden is. '…. In Duitsland trekt men op Boraele zondag naar de bergen – men maakt er vuur van gezaagde schijven, dan schijvert of slaat men ze omhoog in de lucht waar ze brandend en draaiend op en neer vliegen. 't Is alsof de bergen vuur spayen op die dagen en men roept en tiert dat hemel en aarde erbij zouden vergaan.
't Is klaar om zien hoe oud en hoe heiden doch dat gebruik moet zijn en wat onze geloofszendelingen al te wege hebben moeten brengen om dan dat gebruik – zowel als aan vele andere, een kristen kleed aan te doen.

Uit de 'Biekorf. Jaargang 56(1955) ' – dbnl – halen we het volgende artikeltje over deze 'borelle':
Borale-Zondag.
Borale-Zondag: zo heette vroeger de eerste Zondag van de Vasten in de Bergstreek van Loker en Kemmel, en men vierde die dag 'met vuur en roepen' tot in de eerste jaren van 1900. Het gedicht 'Locre' - werk van een inboorling uit de jaren na de eerste wereldoorlog - wijdt een strofe aan dat oude gebruik:

Wat gebeurt? Hoor! 't Galmt 'Borale',
't Spuwt al vuur van top tot dal,
Dal en top, 't spookt altemale,
't Helmt en bralt: 'Boral! Boral!'

In het handschrift van de geschiedenis van Loker door pastoor **Hubert Deruytter** (1900-1907) vinden we de volgende uitleg:
'Heden bestaat min of meer te Locre en in de streek het aardig, doch aloude gebruik onder de kinderen, van dien dag op de hoogten met laaiende vuurtjes rond te lopen, al roepend en schreeuwend: "Borale-Borale-Zondag!" Ten allen kant op de Kemmelberg, de Monteberg, de

Roon-Berg enz. zag men eertijds meer dan nu (d.i. 1900-1907) van die wemelende lichten schemeren en rondzwerven te midden het getier van kinderstemmen. Het was een bundeltje strooi aan den top van een pers geschoven en in brand gestoken.'
Over Borale, Borelle zie Biekorf 1934, 248-51; over de verspreiding van de 'brandons' in het naburige Franse gebied, handelt A. Van Gennep in zijn Manuel du Folklore Francais III, 1, blz. 1034-49 met kaartje van de verspreiding.
In het 'Wekelijks Nieuws' van 12 Maart 1955 stelde ik de vraag: 'Kan er iemand meedelen wanneer de Borale-Zondag, met zijn vuur en roepen, het laatst gevierd werd in de Bergstreek.' Het volgende nummer bracht reeds het antwoord.
'Dit was in het jaar 1905. Enkel twee jongelingen liepen rond met hun pers met brandend stro, in de weide tegenwoordig gebruikt door Maurits Verhaeghe. Op de Monteberg waren er ook maar een tweetal meer. Dit was te weinig en 't jaar daarna was Borale-Zondag vervallen en behoorde tot de geschiedenis.
Maar in de vroegere jaren waren er op ieder hoogte een twintig- tot dertigtal jongelingen van 17-19 jaar, die altijd maar rondliepen in een weide op de hoogten met hun brandende stro-pers en schreeuwden en brulden: Borale Borale Zundag... tot dat ze geen stem meer hadden en 't vuur was uitgedoofd.
Maar dat vuur was nog zo rap niet uit, want die er kennis van hadden snoerden hun "dut stro" stevig vast, zodat het maar langzaam brandde en nadat 't eerste "dutje" verbrand was, bonden ze er een tweede aan. Als ze voor een paar jaar de vele rupsennesten uit de bomen moesten branden, dan zegden ze nog: we zullen een "bralle" of "borale" maken.'
Onze oude mensen weten er nog van te spreken, ze leven het nog mede en worden met de slag 50-60 jaar jonger.
Loker
C. Denorme

Robrecht Degersem *is er in geslaagd om de relieken van Bernadette naar Poperinge te halen en dit voor het triduüm in maart van O.L.Vrouw van Sint Jan. Ze zullen aldaar te zien zijn 12 – 13 en 14 maart 2019 Vanaf de 15de maart tot de 20ste zijn ze nog te zien in de Basiliek van Dadizele.*

Naar aanleiding van deze gebeurtenis werden er vier filmpjes gemaakt rond verschillende grotten in de streek. Het vierde filmpje werd gedraaid bij de **grot van de Lovie** *en is nu te vinden op mijn facebookpagina – Guido Vandermarliere – dus allen daarheen – om dit te bekijken en te delen!*

Een oude term: een schapwerre
10 mei 1574 – Boudwin Wydoot koopt van Maercx de Muelenaere en Jaeneke SAP 365 - Folio 41

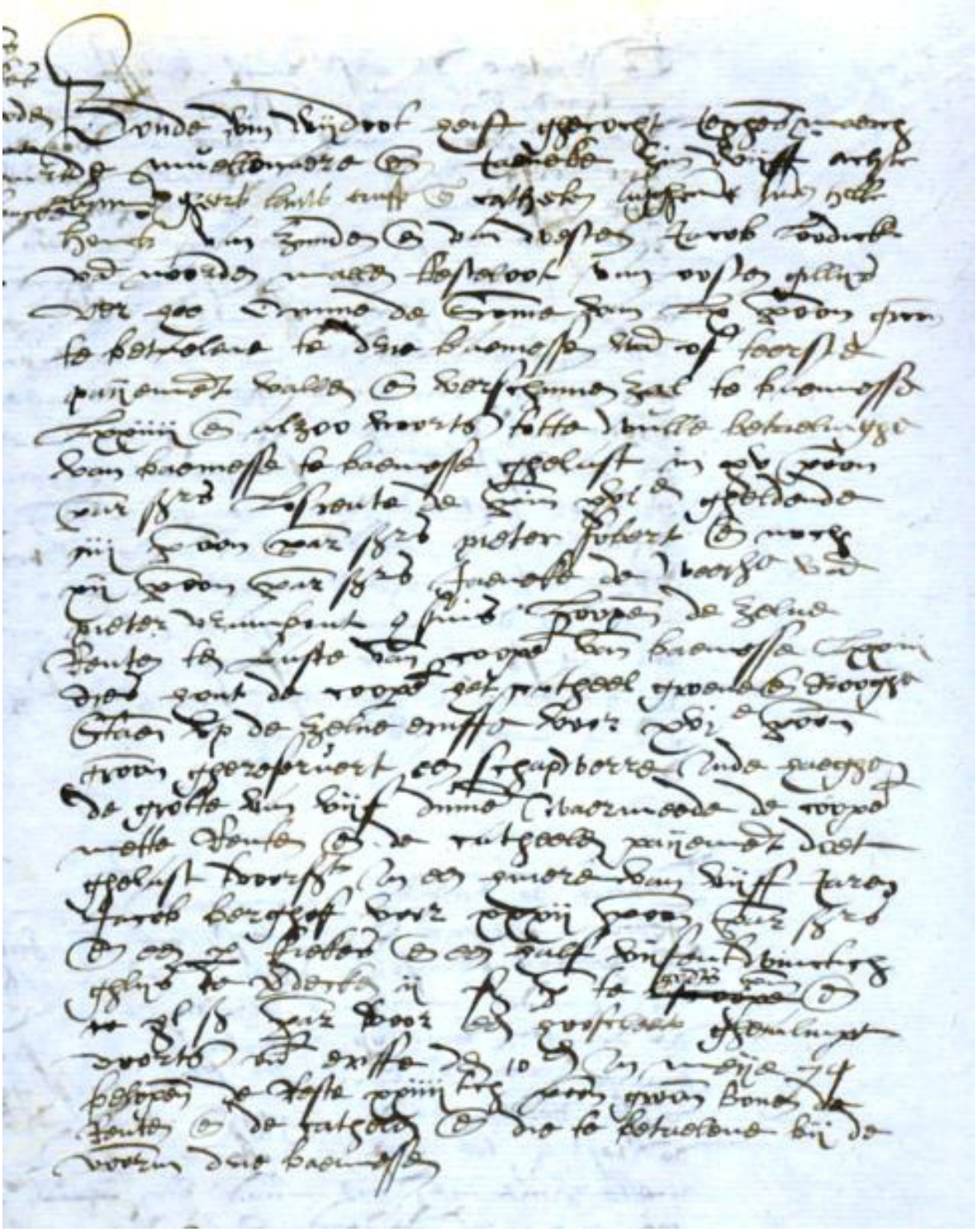

Ik ben momenteel bezig om heel wat 16de eeuwse halmen en rentencontracten uit te typen, en naast het feit dat dit een werk is van lange adem – met heel veel van het zelfde – zit er hier en daar een 'raadsel' tussen de teksten. Deze akte van de 10de mei 1574 krijg je hieronder integraal.

Boudewin Wydoot heift gehcocht jeghens **Maercx de Muellenaere ende Jaeneke** zyn wyff - achte lynnen gherslants - ervffe ende cathelen - ligghende inde **Hellehouck -**
van zuuden ende van westen Jacob Lodick - van noorden Maelen Kesteloot - van oosten Gillys verHee -
omme de somme van lx ponden grooten - te betaelene te drie baemessen wanof teerste payement vallen ende verschinen zal te baemesse lxxiiij ende alzoo voorts totte vulle betaelinghe van baemesse te baemesse ghelast in xv poonden parisis sjaers losrente - den penninck xvj -
gheldende iij ponden parisis sjaers Pieter Fobert ende noch xij poonden paerisis sjaers Jaeneke de weeche van Pieter Vrambout com suis -
loopende de zelve renten ten laste vande cooper vande baemesse lxxiij - dies hout de cooper het catheel - groene ende drooghe - staende up de selve ervffe voor xvj ponden grooten -
ghereserviert een schapwerre inde haeghen - de grotte van vyf dumen - waermeede de cooper mette renten ende de catheelen payement doet –
ghelast tvoorseide in een huere van vyff jaeren Jacob Berghof voor xxxij ponden parisis sjaers ende een paer kiekens ende een half vijfentwintich gleys te verdecken -
ij schele parsisis de godspenninck ende xl schele parisis voor een hoofcleet
Ghealmpt voorts over rvffe den 10de in meye 74
belopende de reste xxiiij tich ponden grooten over de rente ende de catheelen ende die te betaelene bij de voornoemde drie baemessen.

De vraag die ik mij stel is, wat is een 'schapwerre inde haeghe' ? Het enige wat we hierbij weten is dat ze een grootte had van 5 duimen – heeft iemand een idee?

Het Weeuwhof te Poperinge – Deel 7

29 oktober 1839 - Schenking aan de dis & de godshuizen -

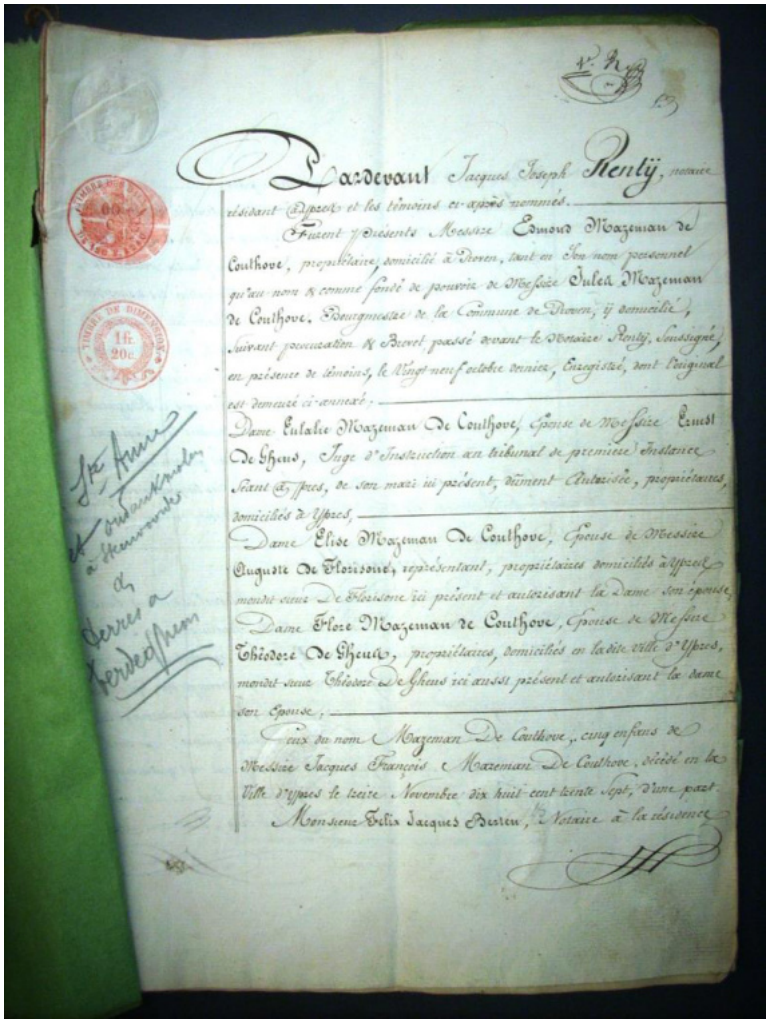

Op de **29ste oktober 1839** schenkt de familie **Mazeman de Couthove**, wonende te Proven aan **de burgerlijke Godshuizen** van Poperinge de volgende goederen:
1 – Een hof met **25 huizetjes** in de Sint Annastraat.
2 – Een huis met 44 centiaren grond, ook in de Sinte Annastraat
3 – Twee aren 70 centiaren grond van de tuin van de herberg 'De Gouden Appel'.
Hier is dus sprake van 25 huizetjes terwijl de 12 van Proventier en de 9 van Mazeman, samen maar 21 huizetjes maken. Er zijn dus 'ergens' nog 4 huizetjes vandaan gekomen, en misschien zijn deze wel gezet door Proventier in de laatste jaren van zijn leven.
In de beschikkingsakte van de familie Mazeman, bleef echter de volgende regeling bestaan:
De schenkers Mazeman de Couthove behouden voor hen en hun erfgenamenvan alle graden in rechte lijn, het recht voor om aan de beheerders van de Godshuizen kandidaten aan te duiden voor de vakante huisjes in het weewhof.'
In dezelfde akte wordt ook de 'Ondankmolen' gelegen te Terdeghem aan de dis van Poperinge overgemaakt, maar dit door Felix Berten. Daarmee kwam de derde donatie – deze van Mazeman

de Couthove uit 1839 tot stand.

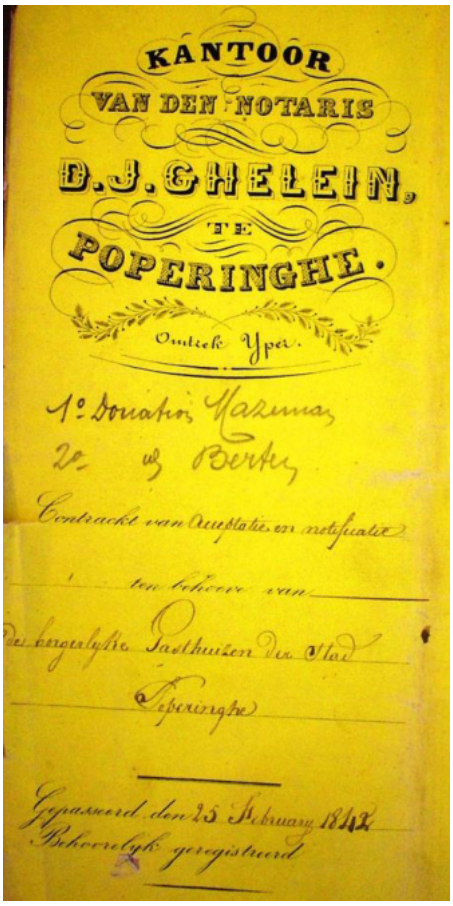

Officieel werd de donatie aanvaard op 30ste december 1841. De akte hiervan werd opgesteld in het kantoor van de notaris D.K. Ghelein te Poperinge.

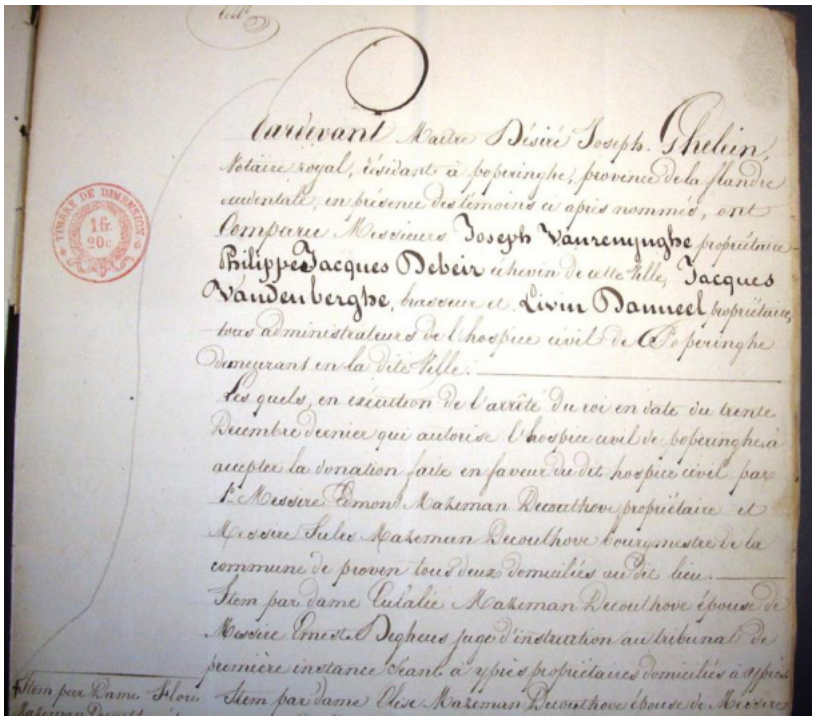

Onder artikel één van deze akte wordt er gesteld:
De tout enclos sur lequel se trouvent batie vingt cinq maisonelles, situé en la ville de Poperinghe – rue Saint Anne – comme au cadastre section F numero sept cent quatre vingt huit, 789 – 790 – 791 – 792 – 793 – 794 – 795 – 796 – 797 – 798 – 799 – 800 – 801 – 802 – 803 – 804 – 805 – 806 – 807 – 808 – 809 – 810 – 811 – 812.
De gezegde huisjes worden gratis bewoond door weduwen en celibataire vrouwen.
2 – Een huis en 44 centiaren grond gesitueerd in Poperinge, Sint Anna straatje – gekend op het kadaster sectie F – 787- bewoond door Alexander Deroode, en gehuurd voor een jaarlijkse som van 50 ranken.
Daarnaast kwam er nog grond – 2 are 60 centiaren – te Poperinghe, geenclaceerd in de 'koer' van de herberg genoemd de Gouden Appel, ***ayant autre fois fait partie du terrain de l'cnclos*** *decret sous l'article premier.*
Dus dit stuk grond had in het verleden deel uitgemaakt van het Sint Annahof, waarschijnlijk van de stichting Proventier.

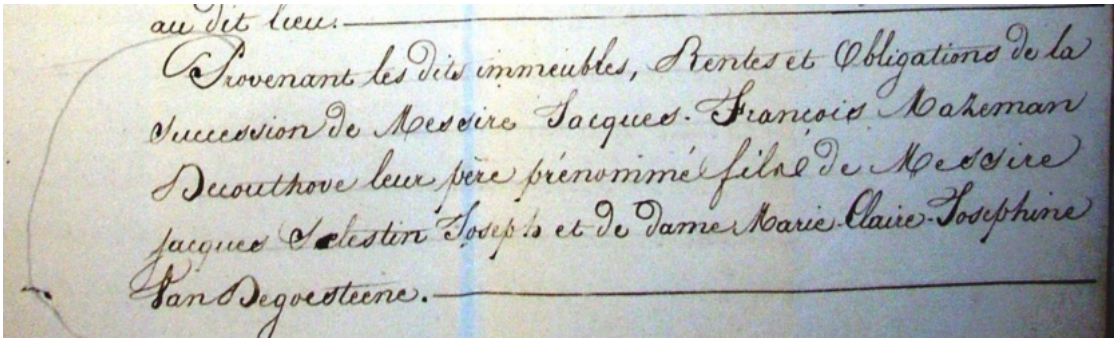
au dit lieu.
Provenant les dits immeubles, Rentes et Obligations de la
Succession de Messire Jacques-François Mahieman
Decouthove leur père prénommé fils de Messire
Jacques Sélestin Joseph et de Dame Marie-Claire-Josephine
Van Degoesteene.

Naast het hierboven vermelde Sint Annahof waren er bij de donatie een 14-tal renten en obligaties.

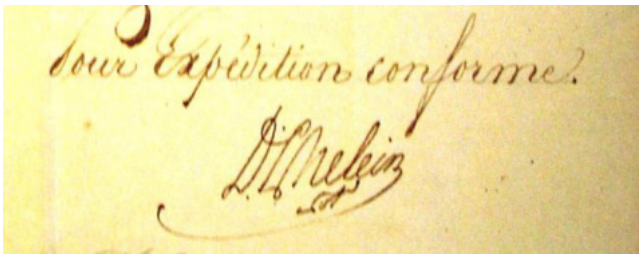
Pour Expédition conforme.

De acte werd te Poperinge geregistreerd op de 28ste februari 1842.

18 februari 1846 - Brand in het Sint Annahof - Gazette van Brugge 18/2/1846 - pagina 2 van 4

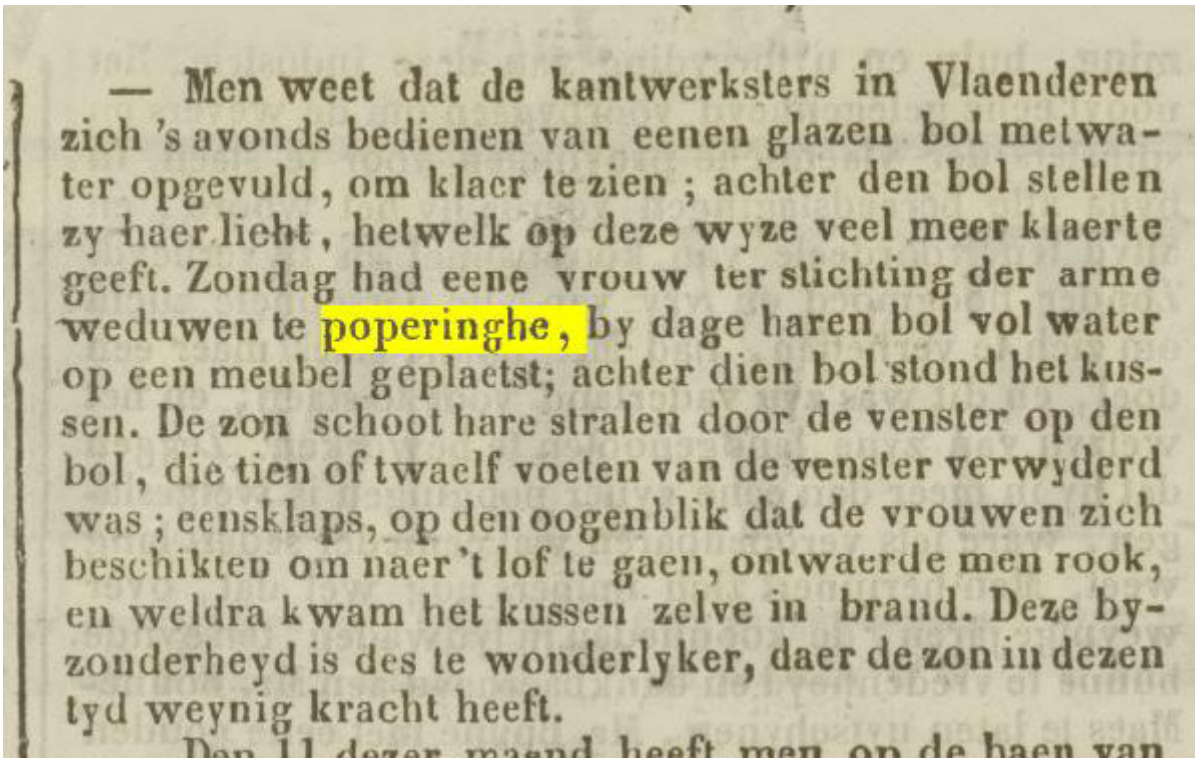
— Men weet dat de kantwerksters in Vlaenderen zich 's avonds bedienen van eenen glazen bol metwater opgevuld, om klaer te zien ; achter den bol stellen zy haer licht, hetwelk op deze wyze veel meer klaerte geeft. Zondag had eene vrouw ter stichting der arme weduwen te poperinghe, by dage haren bol vol water op een meubel geplaetst; achter dien bol stond het kussen. De zon schoot hare stralen door de venster op den bol, die tien of twaelf voeten van de venster verwyderd was ; eensklaps, op den oogenblik dat de vrouwen zich beschikten om naer 't lof te gaen, ontwaerde men rook, en weldra kwam het kussen zelve in brand. Deze byzonderheyd is des te wonderlyker, daer de zon in dezen tyd weynig kracht heeft.

De armoede bereikt een hoogtepunt. Dit blijkt duidelijk uit het groeiend aantal armen die door de dis worden geholpen.
In 1844 zijn dit er 2.338; in 1845: 2.500; in 1846: 3.500; in 1847: 3.700; in 1848: 3.000 en in 1849: 2.600.
De ellende vloeit vooral voort uit het feit dat de boeren enerzijds hoge pachtprijzen moeten betalen en anderzijds te kampen hebben met de snel teruglopende inkomsten uit de huisnijverheid, omdat de vraag naar Vlaamse vlasproducten sterk is verminderd ten gevolge van de invoer van goedkoop mechanisch geproduceerd linnen uit Engeland.
Benevens de werkloosheid en de prijsstijgingen is er nog het probleem van de

voedselschaarste, nu voor het derde achtereenvolgende jaar de aardappeloogst mislukt.

Reglement van de 17de maart 1848 – Sint Annahof – SAP – Archief O.C.M.W.

Eenige bevelen van de heeren stigters der huysekens die de vrouwen of dogters die daer woonen behooren te weten en te onderhouden in Ste Annahof.
1° Het word verboden aen die de welke hier aenveerd zyn van te bedelen, zy zyllen nogtans mogen genieten van den disch, gasthuys ende pyblyke uytdeelingen van brood, kleederen, hout en andere subsidien der armen als zy zulks noodig hebben.
2° Ik wil dat zy zeegbaer en gespaerzaemyk leven en ghekleed worden.
3° Zy moeten eens yeder maend gaen naer den tafel des heeren en hun leven daer naer schikken waer op men letten moet.
4° Waer 't dat men iet hoorde of wiste t'hunnen laste, men zal hun vermaenen en berispen, ja ook als de faute zulks vereyscht, inhouden of benemen hunne distributie en als zy hun niet en zouden beteren zal men vermogen hun te beroven van deze beurze ende woonste.
5° Deze beurzen en zyn maer gegeven voor een jaer en ten hoogsten voor dry jaeren om dan volgens verdiensten gecontinueerd te worden of daer van beroofd.
6° De vrouwen alhier aenveerd, zullen de huysekens door hun zelven moeten bewoonen, zoo nogtans dat zy vermoogen zullen tot hun gezelschap mede woonste te geeven naer consent gevraegd te hebben van de proviseurs aen eene zuster, zwagerinne, dogter, na bestaende maer nooyt ende op geene prretexten logieren eenig mannevolk op peine van de woosnte ende distributie te verliesen.
7° Zy zullen in hunne huysekens moeten kuys ende net wezen, zorgvuldig tegen het vier en wel opletten dat er niet gebroken en worde ten welken eynde visiten zullen gedaen zyn en alles zal hersteld worden t'hunnen koste.
8° Zy moeten onder malkanderen vreedzaemig en bedienstig wezen, nooyt buyten gestelde eure buyten hunne huysekens wezen, veel min, zonder oorlof uytslaepen, twlek moet gestraft worden.
9° Deze beursen sullen gegeven worden aen eerbaere, gebrekelyke arme weduwen of ongetrouwde vrouwspersoonen niet veel hunnen kost konnende winnen die ten minsten t'sestig jaeren oud zullen moeten wezen en gebortig van Poperinghe.

In 1848 zijn er blijkbaar **26 huizekes** die bewoond worden in het Sinte Annahof en de helft heeft benevens de 'beursereghe' een bijwonende bloedverwante. De bewoonsters van de eerste twaalf nummers zijn bevoorrecht, want ze genieten nog steeds van de stichting Proventier. Jaarlijks krijgen ze elk **100 fagooten** (houtbundels). Daarnevens hebben ze nog maandelijks recht op **4,50 frank.** De nummers van 13 tot 26 van de Mazemanstichting 'zijn begiftigd met elk **sestig rijsfagooten** 's jaers'.
En dan zijn er nog 24 namen opgeschreven van 'aspiranten' onder de rubiek: 'De volgende zijn opgenomen om aenveerd te worden volgens rang van inschrijving'. Drie onder deze aspriranten zouden een medewonende hebben en één verklaart dat ze bij ontstentenis van een apart huisje, graag bij een andere zou inwonen.

De kandidaten moesten dus nog steeds voorrang krijgen en soms gaf dit wel botsingen.
Op **27 september 1848** *bijvoorbeeld schreef baron Mazeman de Couthove:*

Mijnheer de voorzitter,
Ik werd er over ingelicht dat er twee open plaatsen zijn in het Sinte Annahof, gesticht door de familie Mazeman de Couthove. Ik bid U, mijnheer, ons oud recht te willen in acht nemen en er niemand anders te willen plaatsen dan Therese Gossaert, weduwe Winnoc Dehurel, 72 jaar

oud en Marie Pannekoeke, weduwe Jan Delanoye, 63 jaar oud, alle twee geboren te Poperinge.
Ik zou U dank wijten, mijnheer, mij in't vervolg over de vrijgekomen plaatsen te willen inlichten.'

In een andere brief is de toon scherper:
Het verwondert me door het volk te moeten vernemen dat er een plaats vrij is in het Sinte Annahof, dat door mijn familie gesticht werd. Ik stel U dus voor Victoria Brunaert, geboren te Poperinge, te willen aannemen;
En later klinkt het:
Mijne heeren, het spijt me zeer, dat ik op uw wens om Barbara Vanhalst in het Sint Annahof te plaatsen niet kan ingaan. Sinds enige tijd heb ik deze plaats beloofd aan de weduwe van Simon Vanderbeke.
Op de 13de mei 1854 lezen we:
Mijnheer de voorzitter wil mij a.u.b. de lijst toesturen opdat ik ze met de mijne zou kunnen vergelijken en wil mij in 't vervolg, juister inlichten als er open plaatsen komen in het hof'.
De familie Mazeman stond dus nog steeds op hun toewijzingsrecht.

In 1851 werd het 'oudwijfhuis' in de Veurnestraat ontruimt om er de gendarmerie in te herbergen, en het gesticht of het 'maison de charité' verhuisde naar het Sint Michielsgesticht. Dit kreeg verder de combinatie van wees- en ouderlingentehuis.

13 mei 1863 - Stoven in het Sinte Annahof – SAP – archief O.C.M.W. – doos Sint Michielshof – nummer 17

Er kwam in de 19de eeuw nog een belangrijke structurele verandering. In het jaar 1863 werden de open haarden veranderd door het plaatsen van 'stoven' of kachels.

Op woendag 13 mei 1863 houden de heren Hubert Vanreninghe, Louis Billiau, Justin Vantours, Petrus Vandenberghe en Pieter Carolus Devos, de leden van de burgerlijke godshuizen te Poperinge een openbare aanbesteding voor het leveren van 22 kachels voor het Sint Annahof.
De stoven zullen van goed gesmeed ijzer, van eerste kwaliteyt, moeten worden gemaekt, vast, wel gehegt en dicht gevrocht, volgens de konst en geleverd worden ten langsten tegen den eersten september aenstaende.
Elke stoof zal moeten wegen van 29 tot 31 kilogrammen, zonder dit gewicht te mogen overtreffen.
Twee 'stoof- en slotmakers', de heren Caesar Dewachter en Joannes Camerlynck, steken in en het is Camerlynck die de opdracht krijgt 'mits de prijs van agtenvyftig centimen per kilogram'. En hiermede verdwenen de open haarden en de 'rijsfagoten'. De 100 rijsfagoten 's jaers werden 100 kilo kolen.

Regelen en Onderrichtingen getrokken uit de Fondatie – Zonder datum

Regelen en Onderrichtingen getrokken uit de Fondatie

GEDAAN DOOR DEN ZEER EERWAARDEN HEER

FERDINANDUS - IGNATIUS PROVENTIER,

Kanonik en President van het Bisschoppelijk Collegie van Yper,

den 26 Januari 1769, voor de arme WEDUWEN en ONGEHUWDE VROUWSPERSONEN aanvaard in het Weduwe-Hof (Ste. Anna plein),

TE POPERINGHE.

ART. 1.—Er zijn gefondeerd twaalf beurzen van frs. 4,50 ieder per maande.

ART. 2.—Deze beurzen worden gegeven aan de weduwen of vrouwen, welke langsten tijd het gesticht bewoonen, het is te zeggen beurtelings volgens datum van aanvaarding.

ART. 3.—Om te konnen aanvaard worden in dit gesticht moet men ten minsten zestig jaren oud zijn en geboortig van Poperinghe.

ART. 4.—Het wordt verboden te bedelen aan deze die van eene beurs genieten; zij zullen nochtans mogen geholpen worden door den disch en deelnemen in uitdeelingen van brood of kleederen, alsook in geval van ziekte of gebrekkelijkheid in het gasthuis aanvaard worden, maar in dit laatste geval kunnen zij van hunne beurzen niet genieten.

ART. 5.—Indien iemand zich niet wel gedraagt, zal deze over hare fauten berispt worden, en is het dat haar slecht gedrag zulks vereischt zal zij van hare beurs of kolen beroofd zijn ten deele of ten geheele volgens goeddunken der Heeren Bestuurders, en ware het dat zij zich in het vervolg niet betert en in hare fauten volherdt, zal zij hare beurs en kolen ontrokken zijn en uit het gesticht weggezonden worden.

ART. 6.—De beurzen konnen maar toegestaan worden voor één of te drij naeenvolgende jaren, na de welke zij, volgens verdiensten mogen voortgegeven of onttrokken worden.

ART. 7.—Zij zullen hun huizeken alleen moeten bewoonen, nogthans, zullen zij met toestemming van het bestuur een enkel gezelschap mogen hebben, het welke in alle geval niet min als 35 jaren oud zal moeten wezen als het eene eigene dochter is der weduwe en ten minste 45 jaren voor al ander gezelschap.

ART. 8.—De gezelschappen moeten hetzelfde reglement stiptelijk volgen en onderhouden gelijk de andere en konnen door hunne medewoonst hoegenaamd geen recht van opvolging verkrijgen; zij mogen zich nogthans op de lijste van aanvraag tot aanvaarding laten inschrijven en alzoo gelijk de andere personen hunne beurt afwachten.

ART. 9.—De poorte van het Weduwe-Hof wordt gesloten 'savonds ten 7 uren binst den winter en ten 9 uren in den zomer. Vóór die uur is iedereen verplicht in haar huizeken te zijn. Alwie tweemaal in eene maand deze voorwaarde zoude overtreden, stelt zich bloot aan de toepassing van het reglement, Art. 5.

ART. 10.—Zij zullen in hun huis moeten kuisch en net wezen, zorgvuldig tegen het vuur en opletten dat er niets gebroken noch beschadigd en worde. De Heeren Bestuurders zullen jaarlijks één of tweemaal een onderzoek dienswege doen.

ART. 11.—Zij moeten onder elkander vreedzaam en bedienstig zijn, niet kijven noch onrust veroorzaken en malkanders krankheden met goedheid verdragen.

ART. 12.—Zij mogen nooit zonder oorlof uit hun huizeken slapen, hetgene voor eene groote faute moet aanzien zijn.

ART. 13.—Het is strengelijk verboden mannevolk in hun huis te logeeren en zelfs binst den dag te aanvaarden of aan te trekken, 't is gelijk voor welke redens en onder welk voorwendsel het zoude mogen wezen.

ART. 14.—Zij moeten zich allen ondergeven aan het besluit der Heeren Bestuurders, hunne wegzending bevelende uit reden van misbruik, zonder knorren of tegenzeg en zonder daarover eenige uitlegging te konnen eischen.

Uit het begin van de 20ste eeuw zijn er een drietal postkaarten bewaard die we vergelijken met de huidige situatie.

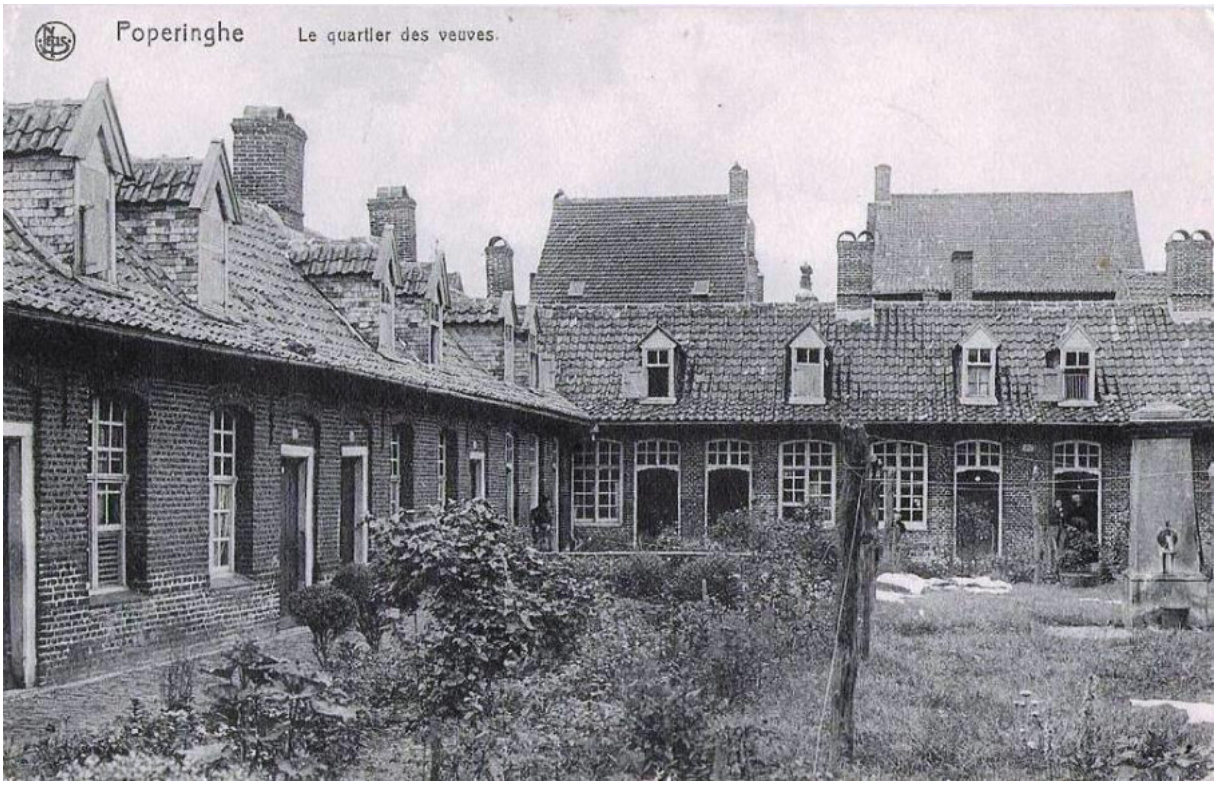

Let op het verschil van de verdeling van de vensterramen tussen beide voorgaande kaarten.

POPERINGHE. La Maison des Veuves.
BELGIQUE
BELGIE

Poperinge – 25 juni 2017

Nummer 213B **Doos Gazette** **maart 2020**
guido.vandermarliere@telenet.be

Boerenbetweterigheid uit het verleden
*
In de kerke pissen ent op d'heillige steek'n.
*
Doos Gazette, een slim schrift des tijds met meer dan 640 lezers

Beste abonnee

Bezoek de Hopast van het Neerhof in groep ! Alle info op de webstek!

't Neerhof

Lees de geschiedenis van Poperinghe

Dank zij de goede zorgen van **Jean Boidin** *is de website van 't Neerhof weer aangegroeid en loopt hij nu tot* **1543.**

https://tneerhofvzw.be/

Jaar 1542

De oudste register van de renten van het stadsarchief Poperinge vind je hier letterlijk weergegeven.

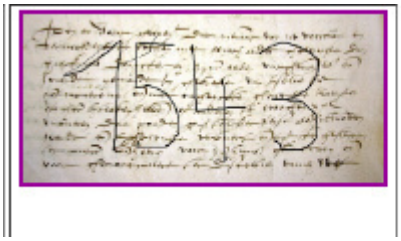

Jaar 1543

Poperinge bruisende stad – en er moet van alles geregeld worden !

We brengen vanaf dit nummer ook een nieuw 'lang' verhaal over verschillende nummers heen – en dit is de geschiedenis van **de Pottestraatmolen.** *In dit nummer krijg je de ligging en de stukken uit de 16de eeuw.*

Reeds te noteren in jullie drukke agenda:
Op **25 en 26 april 2020** zijn er erfgoeddagen waaraan ook de VZW 't Neerhof meedoet met een presentatie van een 6-tal foto-filmpjes – met oude 'plok'-foto's èn met de oude film van Leeuwerck integraal! En deze filmnamiddag – ten minste een klein uurtje – zal doorgaan in **de Aria** – de filmzaal bij het hopmuseum ! >En dit in samenwerking met het Hopmuseum zelf en Poperinge Verbeeldt!

Op **zaterdag 9 mei 2020** zal ondergetekende – Guido Vandermarliere – **een inleiding houden op de geschiedenis van Poperinge** en dit in de Bibliotheek van Poperinge van 9 tot 11 uur. Breng je schrijfgerief – *nen bic of een crayon* - mee – want we willen van de gelegenheid gebruik maken om de deelnemers ook wat vragen te stellen!

Van mijn zus **Frie Vandermarliere** *kreeg ik het volgende mailtje als reactie op de vorige gazette:*

DO,

Ik denk dat mijn waskot in die tijd ook zo een huisje was.
Want op het dak van mijn waskot staat er een schouw zoals je vind in het weeuwhof.
Ze spreken daar van de appel wel de café naast mijn deur noemde zo.

Frie – dat zou misschien wel kunnen – want het ligt enigszins in het verlengde van de rij huizekes van het Weeuwhof – maar echt bewijzen zullen we wel nooit kunnen.

Schapwerre is dat misschien een schaapstal?

't Is zeker geen schaapsstal..; maar wat het dan wel is?

Toon Couttenye schreef de volgende reactie op het vorig nummer van Doos Gazette:
Beste Guido ,

Ik was heel verrast de foto van mijn broer Rudolf te zien verschijnen in je "Gazette". Het is een foto die ik trouwens heel goed bewaard heb . Het was het afscheid tussen ons op het schip de "Corona" , een vrachtschip met maximaal dertig passagiers aan boord die mijn broer samen met het volledige gezin van nonkel Gerard Couttenye vervoerde naar Venezuela (Caracas) waar ze samen met nonkel Daniel Couttenye , die er reeds in 1938 naartoe was gegaan , een nieuw leven opbouwden.
In 1957 kwam Rudolf voor de eerste keer terug naar huis . Bij zijn vertrek was ik 10 jaar oud , bij zijn eerste terugkeer was ik 17 jaar . Ik (toevallig) deed voor hem de winkeldeur open thuis , een weerzien die ik mij nu nog levendig herinner . Rudolf overleed in oktober 2017 in de USA , waar hij werd verzorgd voor leukemie . Gedurende zijn leven richtte hij het familiebedrijf "Couttenye y co s.a." op gespecialiseerd in de fabricatie van verven en lijmen gelegen in het industriebekken " San Antonio de los Altos " ten zuiden van Caracas .
Groeten ,
Toon

Van William White kreeg ik de onderstaande oproep – die ik hier graag doorgeef:

Graag zou ik langs Doos Gazette ook een oproep doen aan alle genealogen, biologen, enz... die geïnteresseerd zijn in de herkomst van hun **mitochondriaal DNA** om mee te werken aan het burgerwetenschappelijk project MamaMito.
Professor **Maarten Larmuseau** (KULeuven) wil zoveel mogelijk stambomen van de moederlijke lijn verzamelen om zo meer te weten te komen over de herkomst van onze 'voormoeders'. Probleem hierbij is dat veel genealogen alleen de vaderlijke lijn onderzoeken. Hoe meer stambomen hoe meer kans op een match, waaruit men dan weer kostbare kennis kan halen over de evolutie van ons mitochondriaal DNA (de mitochondrieën zijn de celorganellen die instaan voor onze energievoorziening, zij worden alleen via de moeder overgeërfd) en uiteraard is afstamming via de moederlijke lijn ook veel betrouwbaarder of er zou kwaad opzet in het spel moeten zitten.
En, van 200 van die matches zal men gratis het mitochondriaal DNA analyseren, wat mooi meegenomen is!!
Kortom, tik eens **MamaMito** in in je browser en doe mee! Je moet wel je afstamming kunnen bewijzen, wat overigens maar normaal is.

Tenslotte als voorbeeld nog mijn eigen moederlijke afstammingslijn : Andrea Room –> Maria Cappelaere –> Helena Dequeker –> Barbara Justina Cornelia Lebbe (ook eerder huwelijk met Petrus Jacobus Donatus Sohier) –> Meersseman Barbara Coleta –> Barbara Norberta Vanderbauwede (° in Watou) –> Jacoba Barbara Sackebandt (° in Berthen) –> (De)Vette Maria Theresia (afkomstig uit Meteren).

Beste groeten
William

Vreeselijke moord te Rousbrugge.

Van **Marc Denuysere** *kreeg ik het onderstaande prachtige verhaal doorgestuurd als een wel heel belangrijke aanvulling op mijn vorig artikel over* **Achiel Coppernolle.**
Hij schreef het mij zonder hoofdletters en zo geeft ik het door:

beste guido,

ik lees elke maand als oud-poperingenaar trouw uw gazet waarvoor niets dan lof. ik kan me voorstellen dat ge er ook mee gaat slapen. maar nu terzake.
er staat in uw laatste gazet een stukje over achiel compernolle, die marktliedjes zong over vreselijke gebeurtenissen. volgens wikipedia, waaruit u citeert, zou zijn carrière gestart zijn in 1920 toen er in rousbrugge een moord was gebeurd. ik weet niet precies wanneer dat eerste liedje voor het eerst op een markt gezongen werd maar ik ken wel een paar data in verband met de feiten waarop het gebaseerd was.
het betreft hier namelijk de moord op mijn grootvader, jérome verhaeghe, gepleegd in de nacht die volgde op de eerste parlementsverkiezing met algemeen enkelvoudig stemrecht op 16-17 november 1919. het was een verkiezing die in rousbrugge een politieke aardverschuiving moet hebben teweeg gebracht. wat was er aan de hand? in rousbrugge kwam, net na de eerste wereldoorlog, de frontpartij op. die haalde in het kanton rousbrugge 750 lijststemmen. de katholieken, die traditioneel de absolute meerderheid hadden, kwamen niet verder dan 886 stemmen. ze bleven wel de grootste partij, maar voelden de hete adem van de fronters in hun nek. dit alles om het verhitte klimaat te schetsen van die overigens besneeuwde verkiezingsnacht.
maar terug naar de feiten. pieter feys, de katholieke brouwer, was op dat moment burgemeester in rousbrugge. hij had zich onnoemelijk verrijkt tijdens de oorlog door de ganse troep franse soldaten die in rousbrugge gelegerd waren zat te voeren met zijn 'forte brune', een streekbiertje zouden we nu zeggen. de zoon van pieter, cyriel feys, was burgemeester van beveren. en een kozijn van pieter, emeric feys, was onderzoeksrechter te veurne. in veurne werd de zaak van de moord op mijn grootvader behandeld. rousbrugge behoorde tot dit gerechtelijk arrondissement. wat aanvankelijk in het gevangenisdossier van de moordenaar als 'moord' werd bestempeld, werd na verwijzing naar het hof van beroep in gent herleid tot 'het vrijwillig toebrengen van slagen en kwetsuren zonder inzicht om ter dood te brengen maar welke nochtans denzelven hebben veroorzaakt'. voor deze omfloerste omschrijving zorgde uiteraard ook een beroemde veurnse advokaat meester joye. vergeet niet dat mijn grootvader, jeroom verhaeghe, afgeslacht is met diverse messteken en bloedend als een rund in de sneeuw bleef liggen. de zaak kwam niet voor assissen maar werd in veurne afgehandeld op 13 februari 1920. na verhoor van de getuigen werd de beschuldiging bewezen geacht en werd de beklaagde veroordeeld tot 'vier jaar gevang'. uit verder onderzoek van mij is gebleken dat de moordenaar, na verschillende gratieverzoeken door zijn advokaat, op 17 december 1921 'libéré conditionnellement' werd. hij was na twee jaar weer een vrije vogel.
mijn moeder heeft haar vader nooit gekend. ze is geboren op 21 januari 1920, twee maand na de moord op haar vader. de moordenaar is achteraf weer in beveren gaan wonen. mijn moeder

heeft me herhaaldelijk verteld dat ze 'verschrikt' was om in die onmiddellijke omgeving te komen.
en tenslotte weer naar waar het begon: achiel compernolle. in zijn marktliedje zong hij in de laatste strofe: "de dader zal nu ook zijn lot beklagen, misschien zit hij daar nu voor zijn levensdagen, ja, in dat wreed gevang, ach, god weet voor hoelang". de feysen en de joyes hebben er een mouwtje aangepast. en god zag dat het goed was.

groetjes,
marc debuysere

De Poperinghenaer – 23 november 1919

Zondag avond trokken eenige jongelingen van Rousbrugge, babbelend en welgezind, huiswaarts. Aan de deur zijner woning zagen zij een anderen jongeling staan wateren. Er werd wat gelachen en gespot. Eene woordenwisseling volgde en de gramschap begon op te wellen. Een jongeling van Beveren, zekere Deloz, 20 jaren oud, die in het huis was, sprong buiten en vloog de voorbijgangers achterna. Met een geopend mes sprong hij in den hoop en ploftte zijn mes in den rug van Jerome Verhaeghe. Deze viel bademd in zijn bloed ten gronde en was na korten tijd een lijk. Alle hulp kwam te laat.

De verslagenheid was algemeen en het nieuws verspreidde zich met bliksemsnelheid. De gendarmerie werd verwittigd en de moordenaar nog den zelfden nacht van zijn bed gehaald, in de ouderlijke woning te Beveren

Het slachtoffer, Jerome Verhaeghe, werd geboren te Proven den 11 Januari 1880, was gehuwd met Romanie Dever, en is vader van drie kinderen. Van den eersten dag van den oorlog was hij bij het leger geweest, moest in Oktober 14 naar Holland vluchten en kwam na den wapenstilstand welgemoed huiswaarts. Hij was ijzerwegbediende en wrocht in de Statie van den Waeyenburg, was algemeen gekend als een braaf en naarstig werkman die zelf zelden ter herberg ging.

Maandag is het parket ter plaats geweest en verscheidene getuigen onderhoord. De aanhouding van Dewa werd bekrachtigd en in den nacht van Maandag tot Dinsdag werd hij per rijtuig naar het gevang van Veurne overgebracht. Daar zal hij zijne onbezonnene daad die zulke vreeselijke gevolgen had diep betreuren.

De begrafenis van het slachtoffer heeft Vrijdag plaats gehad om 8 1/2 uren in de parochiekerk van Rousbrugge, onder eenen grooten toeloop van volk, die alzoo hun medelijden kwamen uitdrukken voor het Slachtoffer en eenen troost brengen aan de arme weduwe en weezen. Van wege de ijzerenweg bedienden van den Waeyenburg werd eene kroon op het graf neergelegd. Omtrent al de leden van den Oud-Strijdersbond, waarvan het slachtoffer lid was, waren in de begrafenis tegenwoordig en op het graf werd door den Heer Pauwels, onderwijzer, eene hartroerendelijkrede uitgesproken.

Op mijn vraag of Marc het lied zelf niet had, kreeg ik van hem het volgende antwoord:
guido,
je moet het niet te ver zoeken. het staat op westhoek verbeeldt. gewoon jérome verhaeghe intikken op de pagina poperinge. de verkiezingsuitslag haal ik helemaal uit de poperingenaar. ik stuur ze hier integraal mee, dan kun je zelf vergelijken. nu al bedankt voor publikatie.

groetjes,
marc

ps. **paula recour** is in het bezit van het afgedrukte marktlied. ze kreeg het van haar vader die het in zijn portefeuille levenslang bewaarde. en de tand des tijds deed de rest. op westhoek verbeeldt staat overigens nog schoon materiaal. het doodzantje van jérome met deze mysterieuze zin: dààr in 't Kiesbureel teekende Hij zijne reiskaart naar den Hemel der onschuldige slachtoffers. had de moord iets met politiek te maken? als zelfs op een doodzantje daarop gezinspeeld wordt, dan moet je er geen tekening meer bij maken. voorlopig is dit genoeg. maar we kunnen er verder over van gedachten

Vreeselijke Moord te Rousbrugge.

Zangwijze : Sous les Ponts de Paris.

wisselen.
En dus kon ik het daar gaan halen!
Een versie van de melodie is gemakkelijk op Youtube te vinden – onder andere Tino Rossi zingt dit lied.
Ook **Fabien Goussey** *heeft dit liedblad nog liggen en stuurde mij dit op – zodat we de tekst volledig konden herstellen.*

1 Couplet.

Wat komt er weer gebeuren
het is wreed ongehoord,
een mensch zijn hert zou scheuren
als men dat nu aanhoort ;
een brave man, pas 40 jaren,
die dacht op geen ramp of bezwaren
op den weg om naar huis te gaan
moest hij daar de dood doorstaan.

REFREIN

Ach God, dien braven man,
moeste de dood doorstaan,
hij had nog nooit iemand kwaad misdreven,
Waarom beroofden zij hem van het leven ?
Zijn vrouw en kinderen klein,
zijn nu in druk en pijn,
hij werd met een mes zoo schrikkelijk doorboord,
en in zijn bloed versmoord.

2 Couplet.

Den zondag avond, wilt mij verstaan,
ging hij naar huis toe gaan,
vergezeld van nog andere liën
hij heeft veel afgezien,
[illegible] van [illegible] jaar
die heeft hun achtereen gelopen,
en met eene koiere groot
hij heeft den braven man doorsteken.

Een jongeling van twintig jaar
Die heeft hun achterna geloopen
En met eene kolere groot
Hij heeft den braven man doorstoken

3 Couplet.

Het nieuws verspreidde zich alras
van 't geen er gebeurd was,
iedereen die kwam daar te laat
hij moest sterven op straat,
de dader die nam dan de vlucht,
hij heeft hem naar zijn huis begeven
ach God, waarom moeste gij
dien man alzoo berooven van 't leven.

4 Couplet.

De man werd dan begraven
het verdriet was toch groot,
al van zijn vrouw en kinderen
die nu zijn in den nood.
Zie, vrienden, het is schrikkelijk,
wilt u nooit in gramschap begeven
of gij zult komen in 't verdriet
misschien voor geheel uw leven.

SLOT - REFREIN

Hij is nu in het graf
en is de wereld af
de dader zal nu ook zijn lot beklagen
misschien zit hij daar voor zijn levens dagen
ja, in dat wreed gevang,
ach, God weet voor hoelang.
Begaat nooit geen zulke wreedheden groot,
veracht niemand, klein of groot.

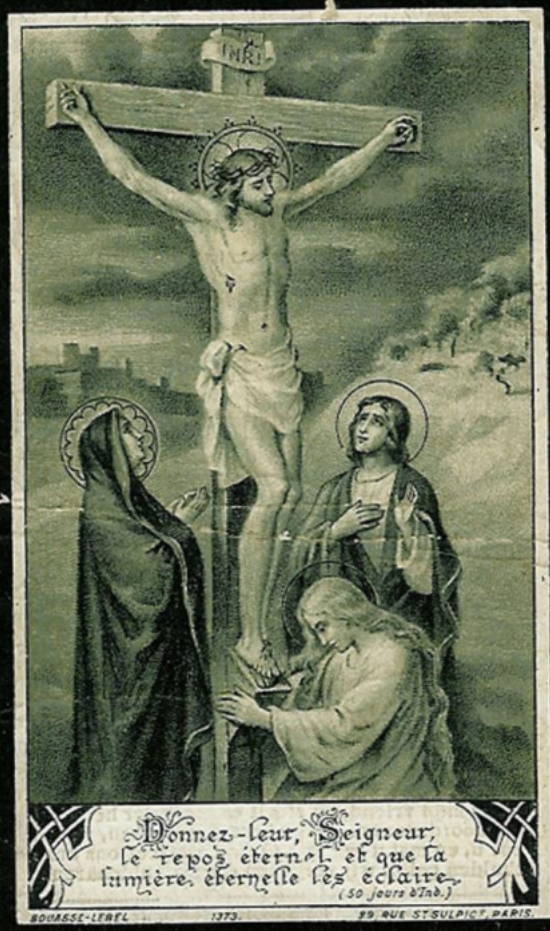

Vader, vergeef het hun, daar ze niet weten wat ze doen. MATH. XVI.

✝ Bidt over de Ziel

VAN

Jerome VERHAEGHE

Echtgenoot van Romanie DEVER,

die geboren te PROVEN op 11ᵉⁿ in Nieuwjaarmaand 1880 gestorven is te ROUSBRUGGE, op 16ᵉⁿ in November 1919.

JEROME was gekend als een eerlijk man, goede huisvader, matig en werkzaam, en vreedzaam in al zijne wegen. ACT. XI, 14.

Man van plicht en godvreezende ziel, zoo had hij 's morgens zijne plichten gekweten in de kiezing voor de kamers, en dáár — O geheim des Heeren — dáár in 't Kiesbureel teekende Hij zijne reiskaart naar den Hemel der onschuldige slachtoffers.

O wreeden avond vol bloed en tranen — haastig naar zijn Huis te wege, wierd Hij door verwilderde lafheid bestormd.... ze sloegen hem ten bloede verradelijk weg, ze lieten hem vermoord ten gronde liggen.... en het bloed riep naar den God van rechtveerdigheid. (GEN.)

Mijn God, mijn God, wat had ik misdaan? Nimmer nooit deed ik iemand leed — zoo sprak Hij en was een lijk....

JEROME, mijn levensengel, wie zal er toch zorgen voor onze schaapkes van kinders?.... Ach ze zuchten zoo fel naar uwe verlossing uit de vier jaren van ballingschap in den oorlog.... en nu, helaas mijn vriend, nu sterft vader onder het staal van moordenaars.... Mijn hert is gebroken, ik bid voor u, en met u zeg ik : O God vergeef ons onze schulden gelijk wij vergeven onze schuldenaren.

ALLAERT, ROUSBRUGGE-HARINGHE.

AKTE van OVERLIJDEN
Nr 36

Verhaeghe
Jérôme Henri Cornelius

Ten jare negentien honderd negentien den achttienden der maand November: ten elf ure voor middag, voor Ons Pieter Feys Burgemeester ambtenaar van den burgerlijken stand der gemeente Rousbrugge Haringhe provincie West-Vlaanderen, zijn verschenen: Achille Wullus, oud negen en veertig jaren houtzager en Emile Vanstraceele, oud negen en veertig jaren brigadier veldwachter beide alhier wonende de eerste schoonbroeder en de tweede geen bloedverwant van den volgenden overleden de welkons verklaard hebben dat Jérôme Henri Cornelius Verhaeghe oud negen en veertig jaren geboortig van Proven bareelwoachter aldaar wonende echtgenoot van Romanie Sophie Dever oud zesenveertig jaren huishoudster wonende te Proven zoon van Pius Cesar Verhaeghe, oud drieënzeventig jaren, Anna Barbara Dehaeck, oud zesenzestig jaren werkloeden alhier wonende gisteren om een ure des morgens gestorven is ter woonst van den eersten verklaarder

Na ons van voormeld overlijden verzekerd te hebben, hebben wij er dadelijk ten gemeentehuize akte van opgemaakt. En na voorlezing aan de verklaarders, hebben wij geteekend.

Wullus Achille E. Vanstraeele

P. Feys

LIJKREDE

UITGESPROKEN OP HET GRAF VAN

'EROME VERHAEGHE

VERMOORD TE ROUSBRUGGE,

OP ZONDAG 16 NOVEMBER 1919.

Geachte Toehoorders,

Als bestuurder van den oud-strijdersbond neem ik den zoeten plicht op mij, een laatsten groet te brengen aan onzen diepbetreurden makker.

JEROME VERHAEGHE wierd geboren te Proven den 11 Januari 1880. Was echtgenoot van ROMANIE DEVER en vader van drie kinderen.

Hij was een vreedzame burger door iedereen geacht en bemind.

Op 4 Augustus 1914, onvergetelijke dag, dag van lijden en kommer, dag van bloed en schennis der heiligste rechten, moest JEROME zijne gade en kinderen verlaten om op te trekken tegen den woesten aanvaller.

Hij was ingelijfd bij het 14e piotten te Luik.

Zij'e aan zijde [illegible] ft h', daar met ons gestreden, met ons geleden; schouder aan schouder heeft hij daar met ons gestaan, om een macht te vormen, om een dijk op te richten, ten einde den barbaar in bedwang te houden.

Maar niets baatte. Door overmacht moesten wij wijken. Beurtelings verloren wij Luik, Namen, Antwerpen, en JEROME met veel zijner kameraden was genoodzaakt Holland in te vluchten, den 10 October 1914.

Hij werd geïnterneerd te 's Gravenhage!

Verre van vrouw en kinderen, verre van v kennissen, verre van 't geliefd geboortepiekje, hier lijden in stilte, en 't huiselijk geluk derven.

Echte ballingschap ! !

Doch God had met welgevallen neergezien op dene legers. — 't Was zegepraal, op zegepra landsche grens wierd vrij en JEROME en al de kwamen naar huis.

Vrede ! !

't Was wederom werken en zwoegen als voorheen, in deze dure tijd in 't onderhoud der zijnen te kunn voorzien.

Doch de dood, de ver der- le op hem.

naar hap hij, de

hij us- thans token

af e wree heid ! ! ar '..... e zinnen ? rom de we- n ? Moest ge geweten be- arom rouw een vreed- n ? Waarom dat onschul- ?.... ME, de v ga- st-

Vlamingstraat tussen 1550 en 1583

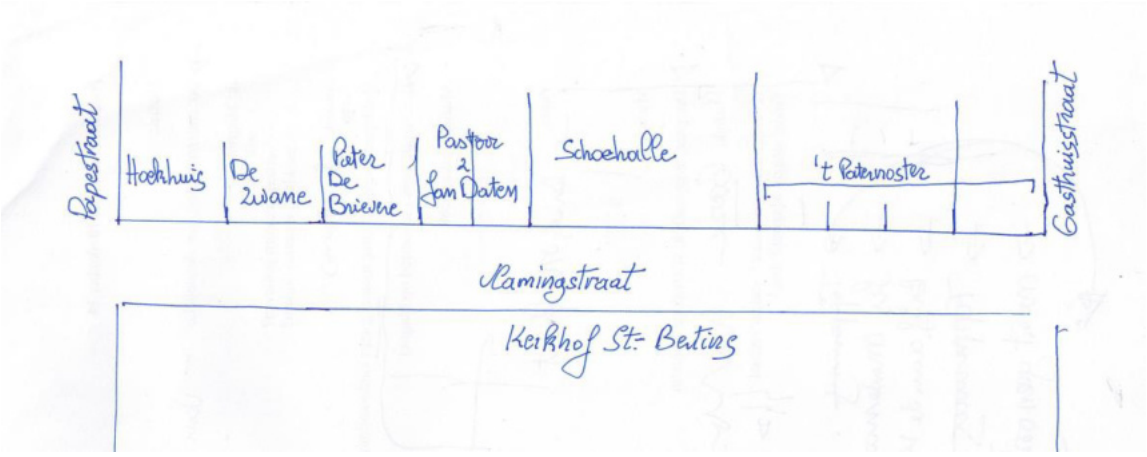

Bovenaan vind je de waarschijnlijke verdeling van de erven in de Vlamingstraat in de loop van de 16de eeuw. Daaronder vindt je de Poppkaart. Op deze kaart is te zien dat de achterkant van de huizen nog steeds raakt aan het erf van de dekenij.

We beginnen dit artikel met **het Kerkhof van Sint- Bertins.**
Op de kaart van Deventer zien we het volgende:

Tussen de Vlamingstraat en het kerkhof ligt nog **de oude wal,** *de wal in het zuiden, waar ze een hoek maakt, is nog duidelijk breed. Dan maakt ze nogmaals een hoek en loopt zo naar de 'Nieuwe markt' of het huidige Bertenplein, waar ze nog eens een hoek maakt, richting Vleterbeek. In de Hondsstraat zien we de Hondsgracht liggen.*

Het hoekhuis Papestraat – Vlamingstraat
Op de 14de januari 1557 krijgen we een halm omtrent het huis staande op de hoek van de Vlamingstraat en de Papestraat.
Daaruit leren we dat **Adriaen Alisoene** *van Willem Vanden Abele, het erf op de hoek van de Papestraat en de Vlamingstraat aankoopt.*
Volgens de beschrijving loopt dit erf door tot aan het erf van de 'presbytherie' of het pastoorshuis. Als dit nog steeds de huidige dekenij is, kunnen we bemerken dat het erf makkelijk 20 meter diep was. Het betrof hier een 'behuysde hofstede'.

4 december 1564 – Halmen – SAP 364 – Papestraat – Vlaminkstraat

Augstyn Cheribus heift ghecocht jeghens Maillaerd de Plackere als voeght van de kidneren van meester Aerian Allensoene by consente van burghemeesters ende schepenen – den helft van een behuusde hoofstede, erffe ende cathelen met twee sondach haellegheboden, staende in de **Vlaemynckstraete** metter zuutzyde up de **Paepestrate –** de nortzyde de erffe van de **heleghe sacremente** ende twest hende an dervffe van **de presbysterye** van St. Bertins
Ghelast tvoorschreven huus in i schele viiij deniers parisis de heere ende een huere van drie jaeren bachten an thachter huus de wedewe van meeser Adriaen Allesoene
Omme hondert ponden grooten de helft gheret ghelt dies begrepen trecht dat Jacob Lodyck an pretendeert -
xij schele te godspenninck ende xj pond parisis van lyfcoop -
noch een jaers verpacht ten proffyte vande coopere ten laeste van de blivere
ghealmpt vorts over erffe de iiij decembris 1564

De Zwane

Op ***de 22ste mei 1552*** *– Resoluties A - krijgen we – in concreto – voor het eerst een halm waarbij* **de Vlaminckstraat** *genoemd wordt. Dan immers wordt* ***Jan Wyts*** *veroordeeld dat hij zijn huis in de Vlamingstraat niet meer mag verhuren als taverne of herberg alvorens de*

brandmeesters zijn schouwen geïnspecteerd hebben. Uit de latere akten blijkt dit het huis **'De Zwane'** *te zijn.*

Gheconsenteert by den heere ende wet ende raden dat men ontseyt Jan Wyts zijn huus staende in de **Vlamyncstrate** nyet meer te verhueren omme tavernen daer in te houden nemaer zal Male Waels noch tyt hebben omme een ander huus te zoucken xl daghe, ende dat hij van stonden aen zal by brantmeesters doen visiteren de vutsteeken ende caffoenen omme te weten of die souffissant zijn ofte nyet Actum ut supra

Op de ***5de februari 1561*** *vinden we een halm waaruit blijkt dat Jan Wyts huis gelegen is* 'up den gront van de Sakraments ghilde in de Vlaemynckstraete'. *Het erf van deze gilde loopt blijkbaar nog verder achterwaarts want het huis van de buurman grenst aan de achterkant ook aan het stuk van de Sacramentsgilde.*
Op **10 december 1565** *krijgen we de uitslag te lezen over een dispuut tussen de pastoor en de kapelaan, de ene in naam van de pastorij en de andere in naam van de gilde van het Heilig Sacrament, eigenaar van de grond waarop de Zwane gebouwd was.*

10 december 1565 – Pastorij Sint Bertins en de Zwane - SAP 331 – register ordonnancien

Op tdifferent gherezen tusschen dheer **Jacob Meeschaerd**,
erfachtich pasteur van Sinte Bertins kercke binnen deser stede over de presbiterie vande zelve kercke als heescher ter eendre
Ende heer **Willem Baroen**, capellaen der voorseide kercke
hem presenterende over de ghilde vanden Helighen Sacramente
als comende ten beschudde vanden erfve onder **de Zwane**
ende daer mede ghaende der zelver ghilde toebehoorende - ter andere zyden
Gheresen ter causen vande grootten van de erfven van de zelve presbiterie ende de zelve ghilde – alwaer mede bevonden is in erfven dan de letteren van updrachte behelsende zyn – by elck van partyen ghepretendert toverschot gheadjugiert te werden.
Schepenen gheweest hebbende ter plaetse contentieuse ende ghenomen hebbende oculaire inspectie vande voornoemde erfven metgaders alvooren ghehadt hebbende tadvys van **Pieter Makeblyde ende Pieter Laureyns** ghezworen landmeters deser stede
ende ghezien hebbende zeker maetbrieff vanden erve van de voorseide Zwaene ende daermede ghaende over hemlieden handteekenen –
soo hebben burghemeesters ende schepenen hebbede de bewyzen ende chartelaire munimenten
by elck van de partyen theurlieden justificatie overghegheven ende ghe-exhibeert
dat de verweerder inder qualiteyt als vooren volghende deze letteren van opdrachte boven de erfve onder thuus vande voornoemde **Zwane -**
groot xv roeden ende een vierde roede te vreden werden metten ix roeden byden zelve letteren verclaerst -
als daer nyet voorder gherecht zynde – hemlieden condempneerende vanden overschotte vande erfve breeder bevonden zynde hand te lichtene ende tzelve den heescher te laten volghen – omme voordan by hem oft zyn naercomers erfvachtighe pastoren metter presbiterie ghebruuckt te werden als tgoed toebehoorende de zelve presbiterie
Compenserende de costen van de vervolghe vut causen
Actum den xde in decembre xvc lxv

De pastorij werd dus groter en de Zwane met de gilde van het Heiligt Sacrament moest zich tevreden houden met 9 roeden.

De Schoehalle of het looyhuis

*Op de 17ste mei 1563 vinden we een halm waarbij de pastoor 'd*en heer **Jacob Meerschat**' *een 'behuysde' hofstede koopt van* **Marye de wedewe van Gayfer Beck** . *Het is in deze akte niet helemaal duidelijk of het hier om één huis of om twee huizen gaat.*
We leren wel dat het erf 'metten westhende **an derffe van de Sacramentsghilde**, toosthende up de strate – de zuutzyde an de steede van **Pieter de Brievere** – de noortzyde up **de scoehaelle**' *gelegen is.*
Daarbij wordt tevens gesteld dat de 'coopre de huere ontfanghen van **Amant van Eecke** van de huuse daer hy woent'.
Op de 20ste december 1563 koopt Jan Daten dit huis af van de pastoor maar hierbij is er blijkbaar slechts sprake van één behuusde hoofsteede, erffe ende catheelen'.

De 'shoehalle' *wordt in het jaar 1579 gehuurd door* Jan Trevanoire.
De schoehalle
Item **Jan Trevanoire** in hueren houdende de schoehalle zonder termyn van jaeren voor de somme van drie ponden thien scellinghen grooten, verclaerst de jaerschare xvc achtentzeventich betaelt thebbene zonder quictancie – daromme hier – niet
Folio viij
Ontfaen van den voornoemde Jan ter cause van een jaer huushuere van de voornoemde schoehalle de somme van drie ponden thien schellinghen grooten ghevallen te baefmesse xvc tneghenentzeventich maer overmits dat hy affirmeerde goet thebben anden voornoemde heere ende proost van dienste van treeden van een vel omme een paer bergen de somme van twintich schellinghen grooten ende de zelve alhier ghemynct – blijft reste – ij pond x schele grooten

Daarnaast wordt door het huidevetters de 'lederhalle' gehuurd van de abt.
Tambacht vande huvetters
Item tambacht vadne huudevetters hebbende in hueren ghehadt **de lederhalle** metten tol van dyen verclaersen de jaerschaere ghevallen St.- Jansmesse xvc neghenentzeventich betaelt thebbene zonder acquict – dus hier over tvoorseide jaer – niet
Ontfaen vande gouverneurs vanden ambachte vande huvetterie ter cause vande voornoemde lederhalle ende tol, van eenen jaere ghevallen St. Jansmesse xvc lxxx ten advenante van twee ponden thien scellinghen grooten by jaere – dus compt hier ghelycke – ij pond x schele grooten
Ook hier bestond het gebouw dus blijkbaar uit een gelijkvloers en een verdieping.
Waarschijnlijk zat de 'shoehalle' beneden op de gelijkvloers in stalletjes en zaten boven op de verdieping de leerlooiers.

De Paternoster

Op de andere hoek van de Vlamingstraat vinden we op de 20ste maart 1558 het erf **'De Paternoster'.**
Dit erf wordt dan gekocht door Pieter Verstegghele van Lauwys Makeblyde en zijn huisvrouw Marye Waels, de ouders van de latere jezuïet Ludovicus Makeblyde.
Uit deze halm leren we dat er op het erf 4 huizen stonden. Voor de cijns vielen ze onder het Hofmanschap van **Caerle Jacopssoene.**
In een akte van het jaar 1594 omtrent de bouw van de herberg 'De Roden Hert' spreekt men aldaar over de 'Cleene' en de 'Groote' Pater Nostre.

De enige reden die we kunnen bedenken om een erf 'pater nostre' te noemen, is het feit dat men aldaar een winkeltje had waar men effectief paternosters kon kopen. In de 19de en de 20ste eeuw is er sprake van een 'Paternoster' langs het Mirakelhuisje in de Bruggestraat om dezelfde reden zo genoemd.

Januari 1573 - SAP 467 – Verboden te pissen op de halle - Resoluties – folio 209

Gheordonneert dat nyemant en besta ofte hem vervoordere te breken eenighe **meuren ofte steenen** te weiren van de drie kerckemeuren, cruuce, halle, glaseveinstere ofte andere ghoedinghen van kercken, cloosters ofte van de stede,
op zulcke groote boete als die van de wet discerneren zullen
ende voorts op **gheeselinghe ende ban**, ofte andere correctie arbitraire, te discretie van de juge.
Item dat nyemandt, wie hij zij van waecke ofte andere, hem en vervoordere **zijn vuuligheyt ghevough ofte watere te maeken op d'halle,** voor ofte op de steeghers *(trappen)* van de halle, bij daghe ofte by nachte,
op de boete van 3 pond parisis jeghens den heere, disch ende aenbrynghere dies bevindende ende voorts op correctie als booven.
Dat nyemandt van de voorseyde waecke ofte andere, voortan zal gaen ligghen op de tafelen van de meters op d'halle, voor **'t looyhuus,** op ghelycke boete van 3 pond parisis ende correctie by de wet
Gheordonneert dat gheene wetschepen zal moghen doen eenighe daeghinghe, pandinghe, insinuatie ofte andere wettelicke executie toeslaende, te doene met eenen officier, zonder ende buuten de presentie van **den bailliu ofte ampman** – ofte 't zelve ghehouden te zyne van onweerde, ende voorts op correctie ende destitutie van eede ende officie

In het voorgaande resolutie wordt er verboden om zijn gevoeg te doen of om te wateren op de hal of op de trappen ervan. Naast de hal spreekt men ook van het 'looihuis' waarvan wij denken dat dit een synoniem is voor de 'Schoenhalle'.
In de stadsrekening van het jaar 1577 – 1578, de enige die van voor 1583 bewaard is gebleven spreekt van de 'schoehalle'. Deze wordt verpacht aan Jan Trevanoire.
Anderzijds spreekt men van de 'lederhalle', die apart verhuurd wordt, zodat we dus ook zeker zijn dat het hier een ander gebouw of deel van de halle betreft. Momenteel ga ik er van uit dat 'de schoehalle' beneden was en'de lederhalle' zich op de verdieping bevond.

De schoehalle
Item **Jan Trevanoire** in hueren houdende **de schoehalle** zonder termyn van jaeren voor de somme van drie ponden thien scellinghen grooten, verclaerst de jaerschare xvc achtentzeventich betaelt thebbene zonder quictancie – daromme hier – niet
Folio viij
Ontfaen van den voornoemde Jan ter cause van een jaer huushuere van de voornoemde schoehalle de somme van drie ponden thien schellinghen grooten ghevallen te baefmesse xvc tneghenentzeventich maer overmits dat hy affirmeerde goet thebben anden voornoemde heere ende proost van dienste van treeden van een vel omme een paer bergen de somme van twintich schellinghen grooten ende de zelve alhier ghemynct – blijft reste – ij pond x schele grooten

Tambacht vande huvetters

Item tambacht vande huudevetters hebbende in hueren ghehadt **de lederhalle** metten tol van dyen verclaersen de jaerschaere ghevallen St.- Jansmesse xvc neghenentzeventich betaelt thebbende zonder acquict – dus hier over tvoorseide jaer – niet
Ontfaen vande gouverneurs vanden ambachte vande huvetterie ter cause vande voornoemde lederhalle ende tol, van eenen jaere ghevallen St. Jansmesse xvc lxxx ten advenante van twee ponden thien scellinghen grooten by jaere – dus compt hier ghelycke – ij pond x schele grooten

Waarom heet de Vlamingstraat, Vlamingstraat?

Volgens één mogelijke etymologie, gaan Vlaming *en* Vlaanderen *allebei terug op een oud (en hypothetisch) woord* flâm*, dat 'stroom' zou betekend hebben (denk aan* vloeien *of het Engelse* flow*), en bij uitbreiding 'drassig land' (een* Vlaming *was dan 'afkomstig van drassig land'; en* Vlaanderen *betekende iets als 'streek met stromen, slikken').*
De 'Vlamingstraat' is dan simpel – de straat aangelegd in het drassig land – en effectief – deze plaat, met uitbreiding de markt en het Vroonhof is gelegen op het diepste punt van Poperinge. De markt zelf is in de loop der tijden verschillende meters verhoogd.

Bijlagen

16 oktober 1556 – Wijn uit de kelder van de proost – SAP 467 - Resoluties A – *folio 80*

Wetten ende raden beloofven te guaranderen **Joannes Diedeman ende Gillis van Simpol** van zulck beslach als zij gedaen doen hebben byden cnape vande camere op **Jacob Pillard,** dienaere ter cause dat hij Pillard hem vervoorderde wijn te draghen ende halen vuyten kelder van den proost omme gedroncken te werden in **Den Herd**, herberghe deser stede, contrarie zeker statut
Actum den xvjde in october svc zessenviftich

De zelve wetten ende raden draghen in hemlieden;
kennen last ghegheven thebben ende beloven te guaranderen **Adriaen Alensone** ter cause van zeker brieff missive hem ghedaen scryven an mijnheere den prelat van Ste. Bertins ten belastinghe van **Nicolas van Langhemersch**, **balliu** angaende zijn megglysen ende zonderlinghe 't beslach ghedaen doen byden thresoriers op **Jacob Pillard**, halende wijn, by laste van de zelve balliu omme te werden ghedronken **Inden Bonten Herd**, contrarie 't statut in date de zelve brieff den viiijde in october lvc
Actum den xvj de in october 1556 voorseyt – oorconde thandtekens hieronder ghestelt by laste van de wetten ende raden

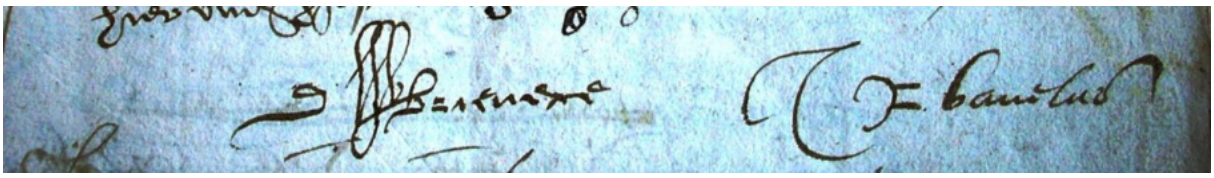

17 januari 1557 – De pastorie van Sint Bertins en **De Zwane** - Halmen SAP 364

Meester **Adriaen Alisoene** heift ghecocht
jeghens **Willem vanden Abele** de helft ende jeghens **Catherine Vanderbeke** omme huer selven ende als procuratresse van **Jan de Reckemaekere** de jonghe, hueren man daertoe gheauthoriseert by seker letteren van procuratie speciael ende irrevocable

ghepasseert voor scepenen der stede van Poperinghe
sober inspectie ende lectuere van dier vulcommen ghebleken es in date den xvi in lauwe xvc lvi; ondertekent by laste **Makeblide**
welcke authorisatie sy **Cateline** over danckelick nam de achtste deel mitgaders jeghens **Jaecques Oudegherste ende Jaeneke** zyne husvrauwe ende **Dierick Melis** als vooght van **Mayke** de dochter van **Willem Vanderbeke** daertoe behoorlick gheauthoriseert by scepenen voornoemt
ende omme beter ghedaen dan ghelaeten
insghelicx elck een achtste deel makende tsaemen zeven achste deelen van een behuysde hofstede, erve ende cathelen, drooghe ende groene,
wertelvast, moortelvast ende naeghelvast
daer de voornoemde **Willem Vandebeque** nu woont,
streckende van vooren op de **Vlaemincstrate**, van achter westwaert an **de presbiterie van Sint Bertins kercke** deser stede
Van zuyden jeghens **de Papestrate** ende van noorden jeghens derve van **De Zwaene** toe behorende **Jan Wyts**, ghemene met **Jacop Lodick** ende sterfhus van **Wullem Vanderbeke** de jonghe
ende dat omme de somme van hondert achtentwintich pond grooten tgheheele erve ende cathelen ende naer advenante van dier met ii schele parisis te godspenninck ende xvi pond parisis
principaele somme by vichtich pond grooten te lichtemesse xvc lvi naerst commende
ende de reste by xxv pond grooten van dien daeghe in een jaer
ende also voort totter vulle betaelynghe
mitgaders het selve goet te verbinden voor de toecommende payementen ghelt
Gheaelmt voort over erve int jaer xvc lvi den xviii in lauwe
De Scottere

20 maart 1558 – De Paternoster – Halmen – SAP 364 – Oude Markt

Pieter Verstegghele
heeft ghecoocht jeghens **Lauwys Makeblyde**
ende myn jonckvrauwe **Marye Waels**, sin huusvrauwe
een huus, terffe ende cathelen stande up de houck vande **Oude Maert**
daer **Jacop vande Doene** overleet
ghenampt **tPater Nostre**
mitsgader noch drye ander huusekens stande up de zelve ervffe
daer **Jacop Gryck, Jan de Jonghe ende Francoys Hause** noch ter tyt wonende sin
metter oostzyde jeghens **de Vlamynckstrate** –
de westzyde jeghens derfve van **Pieter vanderWale** –
tnoort hende de **Gasthuusstraet**
ende tzuuthende an derfe van **Caerle Jacopssoene** –
ghelast de vorseide huussen in xlj schele parisis sjaers den heere
int hoofmanscip van **Caerle Jacopssoene**
omme de somme van drye hondert vichtich pond grooten gheret ghelt
ende vj schele te godspennynck ten laste van de blyvere
Ghealmpt over erffe int jaer xvc lviij voor paeschen den xx dach van marte

5 februari 1561 – De Oude markt - Halmen SAP 364 – folio 193

Jan Wyts

gheift in rechter laeghe **GayferWyts** zyn broeder
terde van een behuusde hoofstede pr tvj van erffen ende catheelen – mortelvast, naghelvast –
stande ter oude mart
metter oostzyde an derffe van de wedewe van **Coernelis vande Doene** –
de westzyde an de erve van de aldinghen van **Clays deVos** –
de zuuthende up de **oude maert** –
streckende de erffe over de becke aen de derffe van de gasthuusse
ende an derffe van Jacob vande Doene
Noch tderde van de catheelen stande up den gront van de Sakraments ghilde in de Vlaemynckstraete mits noch een schuere stande up den gront van de voornoemde Gayfer in den Hipshouck ende een … staende up de voornoemde pacht ….

17 mei 1563 – Schoehalle in de Vlamingstraat – SAP 364 - Halmen folio 271

Den heer **Jacob Meerschat**, pasteur van Sint Bertins bynne de stede van Poperinghe,
heift ghecocht jeghens **Marye de wedewe van Gayfer Beck**
een behuusde hoofstede, erffe ende cathelen staende in de Vlaemynckstrate,
mortelvast, naeghelvast, met alle de coutsen, gaerderooben, staende alzo wel int huus van **Amant van Eecke** als int huus daer de voornoemde wedewe nu woent,
streckende oost ende west –
metten westhende **an derffe van de Sacramentsghilde**, toosthende up de strate – de zuutzyde an de steede van **Pieter de Brievere** – de noortzyde up **de scoehaelle**
Omme de somme van hondert tzestich ponden grooten – te betaelene ter erfachtigheyt mits tzelve goedt daer innen te verbindene ende voer breeder zo elck daer inne te verbindene te loosrente vier ghemeten landts ligghende in de prochye van Provene
Dies moet de vercoopeghe bliven wonen int tzelve huus tot halfmaerte xvc lciij
Ghelast tzelve huus in x deniers parisis sjaers de heere
Dies moet de coopre de huere ontfanghen van **Amant van Eecke** van de huuse daer hy woent
Iiij schel parisis te godspennynck
Xxiiij schele te ghemeene aermen ende vi pond parisis te lyfcoope ten laste van de blivere
Ghealmpt de xde meye xvc lxiij

20 december 1563 – Jan Daten – Vlaeminckstraat - Scoehalle - Halmen - SAP 364

Jan Daten heift ghecocht
jeghens den heer **Jan Mescaert** pbr pasteur van S. Bertins kercke bynnen de steede van Poperynghe
een behuusde hoofsteede, erffe ende catheelen,
moertelvast, naeghelvast ende cateelvast staende in **de Vlaemynckstrate** –
streckende de voorseide erffe oost ende west metten westhende an derffe van de Sacramentsghilde –
toosthende up de Vlaemynckstrate –
de zuutzyde an derffe van **Pieter de Brievere –**
de nortzyde **de scoehaelle**
Ghelast in x deniers parisis sjaers den heere
Omme de somme van hondert zestich ponden grooten gheret ghelt
Ghealmpt vorts over erffe den xxste decembre xvc lxiiij

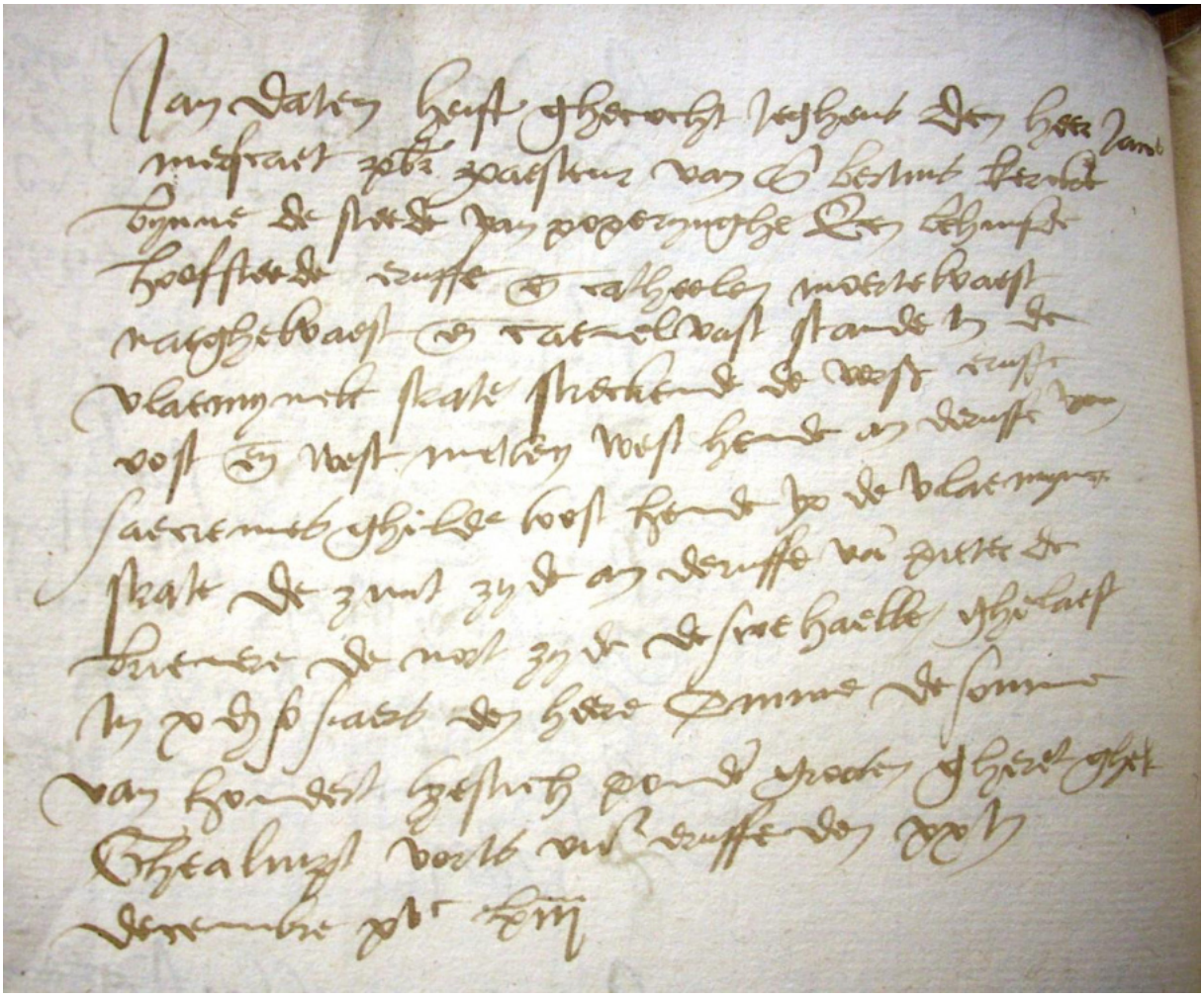

12 april 1570 – Huis in de Vlamingstraat - SAP 321 – Weezerie

Jan Sampson en Willem van Beveren,
vraemvooghden van **Collyncken de doghter van Franchois Coppe**
ende catheilen haer opghecommen by de afflivigheyd van **Pieter de Banefuere** haer grootvaeder ende **Dieryck de Beveren**, haerlieden oom –
zuuver boven alle vutschulden ende deelcosten
daerinne begrepen tverloop van renten vande jaere xvc lxviij naer tbewys van het deelloot iiij xx j pond x schele is deniers parisis clevende an de vooghden
Eerst txvjde deel van eendre stede, erfve ende catheilen – groene ende drooghe – staende ende ligghende inde **Vlamynckstraete** daer de grootvaeder overleet,
streckende zuudt ende noordt – tnoordhende ende de westhende ande erfve van de **Sacramentsghilde** van Ste. Bertins – tzuudhende op de Vlamynckstraete, doostzyde an de stede van Jan Daten, ghemeene met haer ooms ende moeyen
Item een erfvelicke losrente van xxiiij pond parisis tsjaers de pennynghe zesthiene – ghehypothequert op tgoed van Gillis van Simpol – vallende altyds den xxvjste in wedemaend commende in principale iij c iiij xx iiij pnd parisis
Item een rente van xij pond parisis tsjaers den pennync als boven, bezet op tghoed van Willem Devos – vallende altyds den xixste octobris – comt principale x iiijxx xij pond parisis
Item een andere rente van vj pond parisis tsjaers – den penninck zesthiene – gheassigneert op tghoed van Jan de Pape – vallende altyds den xiijde decembris – comt in principapele iiij xx xvj pond parisis

Item een rente van ghelicke vj pond parisis tsjaers – den penninck als boven- gheassigneert op tgoed van Vharles Meerlevede, vallende altyds den iijde in de hooymandt – commende over tprincipaele xvj pond parisis
Item behoudt ghoed alle de vercoopen vande voorseide renthen, tzydert tjaer xvc lxviij naer rate van tyde
Men houdet by schepenen
Actum den xij aprilis xvc lxx

17 maart 1578 – Halmen – Vlamingstraat

Maillard Baes heift ghecocht teghen
Jan Braem ende Jaequemyne zyn wyf
txxxijde deelvan eender hofstede, erffe ende cathelene – groene ende drooghe –
staende ende gheleghen inde **Vlamynckstraete** ter stede –
daer de zelve Maillaerdt wonende es –
streckende zuud ende noort –
tnoorthende ende de westzyde derve van tSacramentsghilde –
doostzyde de stede van **Jan Daten** –
ghemeene met de cooper –
gelast met j schele v deniers parisis tsjaers den heere
Omme de somme van xxxvij ponden parisis tvoorschreven –
te betaelen ghereet met de halm –
ij schele te godtspenninck –
lij deniers ponden parisis te lyfcoope
Ten laste vande blvyere
Ghehalmpt over erffve den xvij marty xvc lxxviij

Poperinge verbeeldt

Het stalen ros mag weer van stal
Kijk jij ook uit naar die eerste fietstocht om die winterkilo's er weer af te kunnen knallen? Op 17 maart 1983 waren de helden van wielerclub 'Het Frontiertje' in Abele in ieder geval helemaal klaar voor hun allereerste seizoen: 1. Tony Vandoorne, 2. Tresy x, 3. Regine Pover, 4. Jean Pierre Pover, 5. Jerome Houwen, 6. Beatrice Beernaert, 7. x x, 8. Patrick Hauspie, 9. Eva Vandoorne, 10. Filip Leys, 11. Bertrand Deschodt, 12. Willy Vanhuysse, 13. Pol Vermeulen, 14. Rik Durnez, 15. Luc Deprez, 16. Jozef Leys, 17. Michel Hauspie, 18. x x, 19. x x, 20. x x, 21. x x, 22. Monique x, 23. x x, 24. Guy Osteux, 25. x x en 26. x x.
Namen aanvullen mag!

29 augustus 1849 – Tarwediefstal

Gewoon eens voor de aardigheid – een proces van de Politierechtbank – over een Woestenaar Louis Danneel – wat waarschijnlijk niet zal opgenomen worden in het nieuwe boek over Woesten.
R298 - Politierechtbank
Zitting van den negen en twintigsten augustus achtthienhonderd negen en veertig - gehouden door den regtbank van enkele politie van het kanton Poperinghe

Tusschen den heer Joannes **Josephus Colbert**, commissaris van politie der stad Poperinghe, vervullende den post van het openbaer ministerie,
vervolghende de overtreding van enkele politie hiernaer ter eendere
ende **Louis Danneel** zonder beroep - oud achttien jaren, - zoon van **Pieter en van Barbara Deké**, gebooren en woonende te Woesten, verdagten -niet verschynende –
ter andere den verdaghten Louis Danneel niet verschynende - default is gegeven geweest ten zynen laste door ons vrederegter als politieregter
Op vermaning door den commissaris van politie gegeven den zes en wintigsten dezer maend zyn verschenen **Joannes Suffis**, werkman, woonende te Woesten,
Louis Duytschaver, molenaer, woonende te Poperinghe en **Francis Malbrancke** schaepboer, ook woonende te Poperinghe om gehoord te worden
en de zaek vervolgd ter laste van den verdagten.
Den comissie greffier heeft voorgelzen het proces verbael opgemaekt door **Ivo Pinceel,** schepen, doende de functie van officier van politie de gemeente Woesten
de date dertienden deze maend ,
waer by blykt dat hij vergezeld van den veldwachter zich heeft begeven ten huyze van den genaemden Danneel, alwaer zij hem niet gevonden hebben.
Dat **Joannes Suffis**, werkman aldaer woonende heeft verklaerd de terwe ten huyze van dito Danneel gekuist te hebben en dat Danneel de zelve by den molenaer Duytschaever te Poperinghe ghebragt heeft om te haelen, den ghenaemden Malbrancke zich begeven heeft by dito Duytschaever -
alwaer hy een gedeelte van de terwe gevonden heeft, ontrent de tien kilogrammen, die Duytschaever heeft verklaerd afgewissled te hebben tegen oude om er aenstonds eraf gheryck te maken.
Den klager verklaerd dat de diefte is begaen geweest op twee partien land door hem gebruickt – gelegen in de gemeente Woesten - west en noord - den klager en d'andere palende van oosten de partie bosch toebehoorende aen sieur Lebbe, landbouwer te Poperinghe.
Ghehoord de conclusien van het openbaer ministerie - strekkende aengezien de diefte is gebeurd op twee stukken land gelegen in de gemeente Woesten, gebruickt door den klager - besluyt tot de verzending van den beklaegden naer den procureur des konings –
Wij vrederegher, als politieregter, over wegende den verdaghten is niet onderworpen aen het politiegeregt van het kanton Poperinghe -
wij vrederechter verzenden de zaak naar den procureur des koning, onbevoegd zynde. de onkosten begroot tot dry francs
Aldus gewezn en uytgesproken in openbare gehoorzael te Poperighe ten dage maende en jaere als boven, door ons Joannes Baptiste Emmanuel Cornette, vrederegter van 't kanton Poperinghe, provincie Westvlaenderen, bygestaen van den commissie greffier - Cornette - Debaene

De Pottestraatmolen – Deel 1

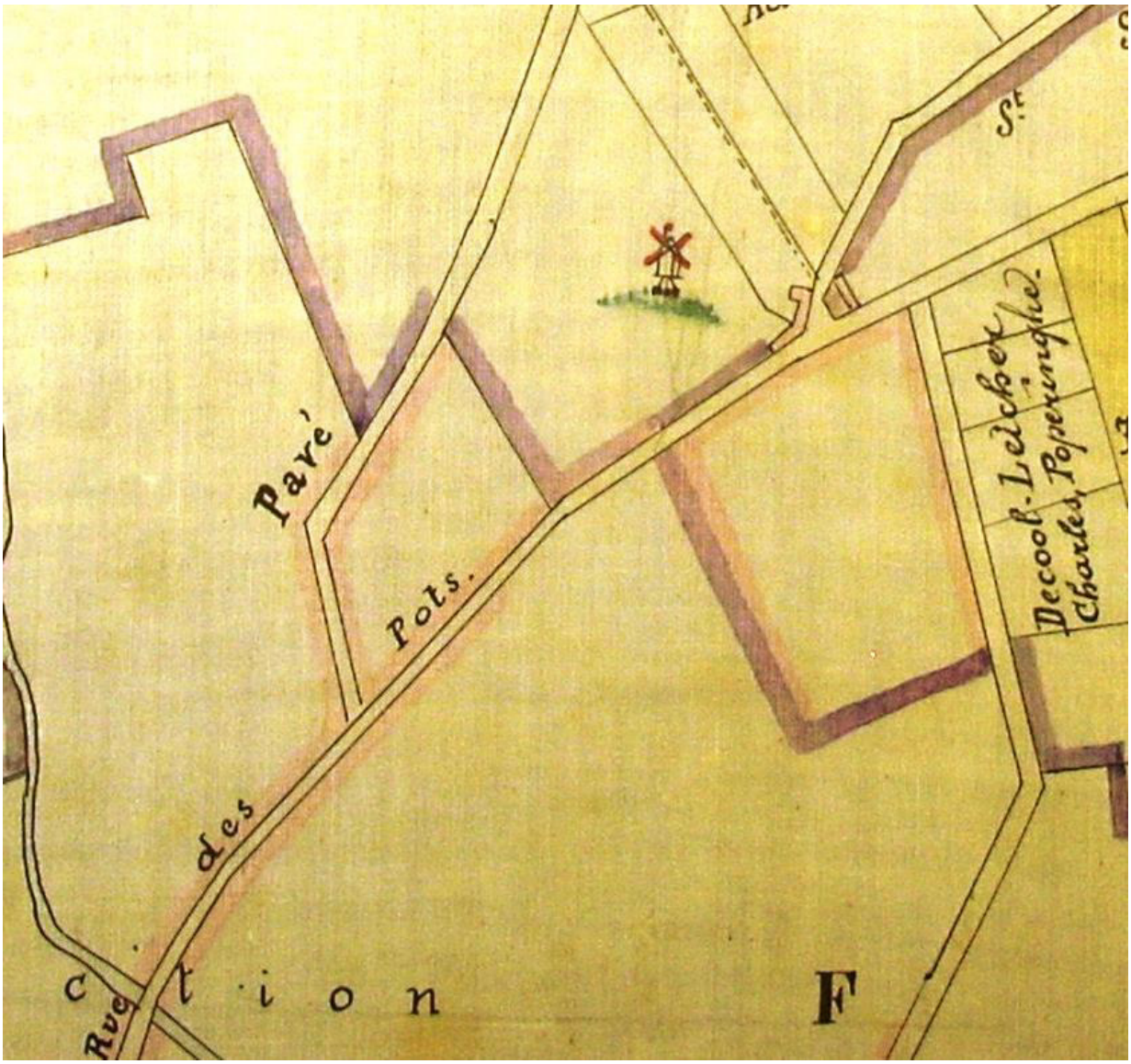

Guido Vandermarliere
&
Genealogie Jacques Destailleur

Ligging van de molen

Hoewel de molen zeker reeds in de 16de eeuw bestond, staat hij toch niet getekend op de Jakob van Deventer – kaart. De eerste tekening van deze molen vinden we op de Ferrariskaart *van rond* ***1775.***
Hoewel de molen hier eerder aan de kant van de Krombekestraat getekend staat, wordt hij toch consequent de 'Potterstraatmolen' genoemd. Later wanneer ook de naam van de Potterstraat afgezwakt wordt tot Pottestraat – zonder de R – wordt de molen ook de Pottestraatmolen genoemd. De huizingen van de molenaar echter – als we de juistheid van deze kaart mogen aannemen – lagen effectief kortbij de Pottestraat.

We krijgen de plaats van de molen terug te zien op de kaart van de Atlas van de buurtwegen uit 1841. Hier is de molen precies wat opgeschoven naar de Pottestraat toe.
We letten ook op de 'sentier nr. 66' of de wegel die in de oude stukken de 'molendreve' genoemd wordt en die door de eeuwen heen in het bezit van de moleneigenaar bleef.
Eén van de belangrijkste verschillen tussen deze twee afbeeldingen is onder andere de wegen die naar de Pottestraat leiden – waar nu de Doornstraat ligt. Op de Ferrariskaart zijn deze nog totaal anders. Op de kaart van de Altas van de buurtwegen, loopt deze straat nu opeens recht door. Het is duidelijk dat de 'Doornstraat' naar de herberg 'Het Doorneken' liep.

Op deze kaart uit de Atlas blijkt dat de rij werkmanswoningen in de eerste helft van de 19de eeuw gebouwd werden.

De Popp-kaart*werd een 20-tal jaren later – zo ongeveer rond 1860. Hoewel twee kaarten hier niet goed aan elkaar aansluiten zien we toch duidelijk de ligging van de molen en herkennen we reeds duidelijk de huidige situatie.*

De volgende kaart werd opgemaakt in 1891 naar aanleiding van de aanleg van de tram.
Ook hier zien we nog duidelijk de molendreef liggen.
Het huis op het kadasternummer 1308 is ook nog aanwezig net als het gebouw op het erf met het kadasternummer 1301.
Het gebouw op het kadasternummer 1303 is echter verdwenen.

Plan tramweg Poperinghe – Veurne – De Panne – 25 maart 1891

Kaart C.O.O. rond 1880

We halen er nog twee luchtfoto's bij. De zwart – wit foto van 1971 en de gekleurde foto van het jaar 2017

De oudste akten – De molenaars op de Pottestraatmolen in de 15de eeuw

Zoals hiervoor in ons artikel over de Poperingse molens in de 15de eeuw blijkt, is de eerste molenaar die we kennen op de Pottestraatmolen een zekere **Guy van der Niepe.**
We konden het volgende lijstje molenaars samen stellen, waarbij **Gaedyfer Wyts** *molenaar was in het jaar 1461. Van daar uit vertrekkend schatten we dat Guy vander Niepe molenaar op de molen was rond het jaar 1400.*
Dat we geen oudere gegevens over deze molen gevonden hebben, betekent alleen maar dat er geen oudere papieren bewaard gebleven zijn. Het echte ontstaan van deze molen dateert uit – zoals men het nog in de 18de eeuw formuleerde – **immemoriale tijden.**

Op Pottestraat molen *vinden we dan – ons baserend op het jaar 1461 de meulen in de Pottestraet*
GuyVan der Niepe
Gayfer Walins
Joris de Buc
Daniel Lanscheers enfans - xx schele et viiij chapons
Passchier de Gay - *doorstreept*
Guy Vanderniepe
Jan de Gay - *doorstreept*
Willem Tant
Jan De Gaey - *doorstreept*
Gaedyfer Wyts – *doorstreept* - 1461
Laurens Pilgrin - *doorstreept*
Hendrick Jacob
Passchier Dobbel - xx schele et viiij cappoenen
Ghelein Vanschote - *doorstreept*
Relicta Willem Tant - *doorstreept*
Jan Kues - 1515

In het zelfde proces wordt er een document door de procureur van de abdij gepresenteerd waarin – in het kader van de Heeschmuelen - het jaartal **1515** *gesteld wordt. Hierin worden* **Ghelein van Schotin & Jan Kues** *genoemd als molenaars op de Pottestraatmolen.*

Vanaf halfweg de 16de eeuw, hebben we een aantal registers en akten in het Stadsarchief te Poperinge. In de register van de renten vinden we op de 24ste februari 1543 de volgende :

24 februari 1543 – **Langs de Potterstraatmolen** – SAP 394 - Renten

Voor dit jaar halen we eerst twee akten uit de register van de renten. De eerste bewijst dat de Potterstraatmolen er in 1543 al lang stond. Op 24ste febrauri van dit jaar sprak men reeds van het 'Meulenstraatje'.

Pieter de Briewere heift ghecocht jeghens **Clais Baroen ende Jaquemyne** zyn wyf,
de somme van xij pond sjaers erfvelicke losrente
den penninck xvj[1]

[1] De penning 16 – de interest is dus hier ongeveer 6%

omme de somme van xvi – *16* - pond parisis vlaemscher munte
danof het eerste jaer te payement vallen ende schriven zal den xxiij - sten in sporkel[2] xvc xliij tich – *1543* - - te lossene de zelve rente met philips gulden te L - *50* - schele parisis sjaers – carolus gulden te xlij – *42* - en ander ghelt ten advenante

Hierinne verbonden by den voornnoemde **Clais ende Jacquemyne** zyn wyf, **een stede**[3], erfve ende cathelen ligghende **in den Hamhouck**
met voorhofde op de **Potterstraete** metten oosthende
de noortzyde an derfve van Clais voorseid
de zuudtzyde ant **Muelenstraetken**
twesthende op de **Crombeckestraete**

Item noch een ghemet ende vij – *7* - roeden mersch inde Eedewaertshouck streckende oost ende wet - twesthende anden mersch van **Frans Moenaert**, - oosthende **Jan Fransen de Nuwelaere -** de zuustzyde ant kerkelandt van Sinte Jans ende de noortzyde ant landt van d'aeldinghen van **Clais Scerrier –**

Actum den xxiiij - *24* - den in sporkel xvc xlij-tich – *1442*[4]
Present scepenen **Ghilen Scerjanssuene**, meester **Frans van Simpol**, **Jooris vande Goosteene, Meester Chrispiaen Deroo ende Gillis Pieren.**

Deze rente slaat op een erf langs het Meulenstraatje dat zich bevond tussen de Krombekestraat en de Pottestraat.
Het moet het erf geweest zijn ten noorden van het erf met de molen.
Op de Ferrariskaart – 200 jaar later, zien we dat er op dit bedoelde erf er 'nog steeds' een langgevelhoeve stond.
Op de **9de november 1556** *wordt er in de register van de halmen – SAP 364 - een akte ingeschreven waarin er sprake is van de Molendreve, maar dan aan de 'oostzyde op de Potterstraete'*[5] *Daar uit mogen we besluiten dat de Molendreef, komende van de molen, de Potterstraat kruiste en dan verder liep.*
In de register van de Halmen – SAP 364 – wordt op de 15de mei 1564 de volgende akte ingeschreven.

15 mei 1564 – Potterstraatmolen - Halmen - SAP 364

Cathelene de wedewe van Jan Lamelis
heift ghecocht jeghens **Caerle Deroo ende Jackemynne zyn wyff**

---

[2] Den 23ste in sporkel = 23 februari
[3] Stede = hofstede
[4] 24 februari 1542 in de oude tijdsrekening – wordt in de nieuwe tijdsrekening 24 februari 1543
[5] Potterstraete = Voor 1700 was er sprake van de PotteRstraat, pas later is er sprake van de Pottestraat.

iiijde - *'t vierde* - van een steede, ervffe ende catheelen ligghende in de **Hamhouck**
byder **Potterstratemuellene**
metten oosthende up de strate,
de zuudt zyde **de muellendreve,**
de nortzyde **Clays Baroen**
omme vj - *6* - pond grooten ghet ghelt
Ghealmpt de xvde dach van meye xvc lxiiij

Daarmee hebben we niet alleen een vermelding van de Potterstraatmolen maar we zien ook dat Clays Baroen – uit te spreken als Baroon – zijn erf blijkbaar opgedeeld heeft in twee stukken en dat hiervan een deel vervreemd was.

In het dossier van het groot proces rond de heerlijke rechten van de Pottestraatmolen – SAP 210 – waar we nog op zullen terug komen – zit er een verklaring van Pieter Bossaert, afgelegd in het jaar 1609. Daarin verklaard hij als 'molenaarsknaap' gewerkt te hebben op de Ieperstraatmolen, maar ook op de Potterstraatmolen. Over dit laatste zegt hij het volgende:
zeght oock hy die spreckt, ghedient t'hebbene voor de ruïne deser stede **Pieter Heughebaert, muelenaere vande Potterstraetmuelen** den tydt van drie maenden ofte daer ontrent - wel wetende ende ghesien hebbende, dat den zelve Heughebaert ende alle andere muelenaren deser stede ende jurisdictie gheene pachters vande heere zynde,
alsdanne ende zoo langhe daer te voorent als den deposant ghedynckt ende oock altyts t'zydert, hebben moeten de zacken ende granen vande ghemeente haelen ende ghemalen zynde t'huys beschicken metten lyfve ofte met carretten, die zy metten lyfve steken ende trecken, zoo voorseit es –
ende dat ter cause vande vrydomme den zelven heere ende abt ter cause van syne voerseide muelenen privativelick competerende ter exclusie van alle andere muelenaeen, hebbende overzulks den deposant ghesien ten diversche stonden alst gheviel – dat de muelenaeren ofte hunlieden knapen bestonden te ryden met peerden ende die ten dienste van haerlieden muelenen te employeren, dat de zelve peerden wierden ghesaisiert by dienaren vande heere, die daer op verhaelden ende recouvreerden de boete daertoe staende,
t'welcke den deposant oock dickmael ghebeurt es, die de zelve dienaeren contentement gaf ten besten doenelick zynde, ….

We mogen dus aanemen dat Pieter Heughebaert, molenaar op de Potterstraatmolen was vooraleer Antheunis Bernaert de molen overnam.

Dat deze de molen bemaalde vonden we eveneens in het groot proces rond de heerlijke rechten van de Pottestraatmolen – SAP 210. Hierin zit er een 'extract' uit een rekening van de ontvanger van de Proosdij - Jehan Deyens. – uit het jaar 1575, dat het volgende vermeld.

H
Extrait de certain compte dont le prohemie est comme s'ensuit

Compte que fait et rend **Jehan Deyens** comme recepveur des menues rentes heritables fonciers et seigneuriales de la ville et seigneurie de Poperynghe
appertenantes a l'eglise et abaye de Saint Bertins en la ville de St. Omer a venerable et reverent sire en dieu - monseigneur **Vedastus de Grenet**, abbé dudit lieu et seigneur temporel de ladite ville et seigneurie de Poperinghe

et ce suivant le renouvellement du registre desdites rentes scienses et fonsiers - le tout renouvellé de listes et aboubtz ensemble chacun des assingnements desdictes vonter remelurez, ayant ledit receveur employe pareillement en ce **Pierre Makeblyve et Christien Laureins,** mesieurs jurez de la ville et segneurie de Poperinques susdicte par le commanden et charge expresse de feu severendissime
seigneur, monseigneur **Gerardus de Hamincourt** - que Dieu absolue – precesseur de monseigneur s' en ladicte dignité abbatiale et premier evecque de St. Omer susdit des ans **quinze cents septante cincq** – 1575
Item septante six, item septante sept, item septante huit, septante noeuf -
Item des ans quatre vingt et quatre vint et un commencants al la St. Jehan Bapstiste en **xvc septante cincq** - *1575* - inclus et finissants a pareil jour en l'an quatre vingt et deux enclud lequel compte se fait icy en livres parisis comtant pour chacune livre parisis xx gros monnoye de flandre, comme s'ensuit

Anthoine Bernaert a cause de sa femme sur le moulin estant assys au cornet Hamhouck nommé de **Potterstraetemuelen** doibt au terme de St. Jehan xx schele parisis,
Item au terme du noël xx - *20* - schele parisis et huit chappons faisant icy pour les ans de ce compte deduit comme dessus - xxiij – *23* - pond viij – *8* - schele parisis

Dit is een extract uit een zekere rekening waarvan de tekst als volgt luidt:
Rekening gemaakt door Jehan Deyens, als ontvanger van de mindere heerlijke renten, grondcijnsen en heerlijke renten van de stad en de heerlijkheid van Poperinge – Behoorende aan de kerk en de abdij van Sint Bertins in de stad van Sint Omaars, en aan de hooggeplaatste en godsvruchtige – heer aan God – monseigneur Vedastus de Grenet – abt van de gezeide plaats en temporeel heer vande stad en heerlijkheid van Poperinge.
Hetgene dat volgt werd opgenomen in de hernieuwde register van de erkende renten en grondbelasting – het geheel hernieuwt de gezamelijke listen en kanten van de aangenomen en erkende eigendomslasten, waarvan de ontvanger gebruikt maakt – en die opgesteld werd door heeren **Pieter Makeblyde en Christiaen Laureins** *– beëdigde deelsmannen van de stad en de heerlijkheid van Poperinge – op de vraag van zijne doorluchtige heer, monseigneur* **Gerardus de Hamincourt** *– dat God hem de absolutie geeft – voorganger van de huidige monseigneur in zijne abtelijke waardigheid en eerste bisschop van Sint Omaars gedurende het jaar 1575.*
Item 1576 –1577 – 1578 – 1579 – 1580 – en 1581 beginnende met Sint Jans de doper in 1775 – inclusief en eindigen op dezelfde dag in het jaar 1582 –
Waarbij deze rekening gemaakt is in ponden parisis contant waarbij iedere pond parisis 20 grooten – vlaams geld – is zoals hierna volgt:

Antheunis Bernaert *– omwille van zijn vrouw – op de molen staande in de Hamhoek – genoemd de Potterstraetmuelen – dient met Sint Jan 20 schele parisis te betalen.*
Item met Kerst – 20 schele parisis en acht capoenen – samen makende voor deze jaren van deze rekening zoals hier onder staande 23 pond parsiis 8 schele parisis.

Opvallend bij deze vermelding is dat de Potterstraatmolen vermeld staat in **de Hamhoek** *en niet zoals later in de Eekhoek.*

Gerard D'Hamericourt[6] *staat vermeld als abt dan de abdij van het jaar 1544 tot het jaar 1577. Hij stierf opde 17de maart 1577 - na 33 jaar abt te zijn geweest.*
In 1546 was onder hem **Lambert d'Avre** *proost van Poperinge. Deze werd opgevolgd door* **Arthur Doresmieulx.** *Doresmieulx stierf hier te Poperinge op de 17de februari 1577. Kan zijn dood iets te maken gehad hebben met de Geuzenstrijd?*
Daarna bleef de abtstoel 3 jaar vacant. In deze periode is er wel al sprake om Vedastus of **Waast de Grenet** *abt te benoemen, maar dit ging uiteindelijk pas door op in het jaar 1580. Hij bleef abt tot in het jaar 1603.*
Al bij al bewijst deze akte dat **de molenaar op de Potterstraatmolen** *– juist voor de ruïnering van Poperinge in* ***1582*** *–* **Antheunis Bernaert** *was.*
Die grote 'pillagie' van Poperinge gebeurde – een eerste keer – op de 6de augustus 1582.
Dan lezen we bij Augustyn van Hermelghem het volgende:
's Anderdags 't welke was op den 6 van oust, zoo heeft eenen kwaden hoop van de Walen berooft geheel Poperinge met groote menigte, zoo datter eenige oude mannen die daer bleven en niet en konsten ontloopen, wel tot 8 ofte 10 derelyk werden deurwont en vermoort, 't welke was clagelijk om zien; maer en hebben den brand daer in niet gesteken.
Ook meester Jan Beyens getuigt van deze pillage.
Het jaar daarop op de **30ste juli 1583** *- lezen we bij dezelfde van Hermelghem – het volgende:*
Op den zelven dag, 't welke was op eenen zondag, zoo hebben die van Dixmude hun ook opgegeven in handen van de Walen by goed apoyntement; 's nachts zoo is de compagnie van **capiteyn Schakel** *– met zijn Franse troepen* - met noch veel voetknegten uytgetrocken **naer Poperinge**; **aldaer komende in den nuchtenstond hebben't geheel verbrand op den eersten van oust, uytgenomen de kerken.**
Het is in deze tijd dat Poperinge volledig verlaten werd.

Pieter Brueghel de oude

6 https://books.google.be/books?id=v9FbAAAAQAAJ&printsec=frontcover&dq=abbes+saint+bertin&hl=nl&sa=X&ved=0ahUKEwj7q96p_8rZAhUBI1AKHbMpCM0Q6AEIKjAA#v=onepage&q=abbes%20saint%20bertin&f=false